

A-5
—
25a

CHARTREUSE de **BELLARY**

✻ Annonciation de la Sainte Vierge ✻

(PROVINCE DE FRANCE-SUR-LOIRE)

Manuscrit du Ven. Père Dom Palémon BASTIN

Cartusia

Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis De Bellolarico

In Ducatu Nivernensi et Episcopatu Autissiodorensi. —

(Notitæ 7. VII. —)

In loco solitario, et ab urbibus remoto, ita ut tribus aut quatuor leucis versus orientem, distet a civitate oppido fere tantum, nota ex priorate ditissimo Ordinis Cluniacensis a quo et nomen accepit. Fundata est in parochia De Monay nemoribus et sylvis undique cincta, anno 1209 ab Herweco Dongiaci dynasta, hac occasione: Mox bello inter Petrum De Courtenay hujus nominis secundum, Ludovicum crassi Francorum Regis nepotem (non filium, ut quidam ex nostris scripserunt) Autissiodorensium Nivernensiumque Comitum, et Herwecum hujus nominis tertium, Dongiaci Dominum: Utrique copiose in aciem educuntur; proelium commissum, juxta Abbatiam S^{ti} Laurentii sitam inter Polliacum et Bellolaricum. Pugna ab ulla hominum memoriâ talis in istis partibus nunquam pugnata. Victoria a Domino Dono aliter Herweco. Annum et diem hujus proelii veteres mss. apud Sancti Martini (l. IV. ubi agit de Abbatia S^{ti} Laurentii prope Condam) ita commemorat: « Anno 1199, in festo inventionis corporis B. Protomartyris Stephani confitatus est exercitus Petri Comitis Nivernensis cum comitibus Baronibus et ceteris. Factum est apud Abbatiam S^{ti} Laurentii ab Herweco Domino Dongiaci B^{nis} Stephano atque Laurentia ipsius adiuvantibus, quibus quavis vela ejus tumerent secundum vento, a victo Petro, quem etiam captivum tenebat, expetentem pacem non abnuat, quem interventu et auctoritate Philippus Augustus Regis sancivit religione commutari cum Matilda de Petropoliâ; quæ tandem, nupta contulit Herweco comitatum Nivernensium. Verum, quia utrumque conjugum sanguinis proximitate lex Dei a thoro semovebat, ne matrimonium jam initum tanquam illicitum damnaretur, ab Innocentio III summo Pontifice dispensatio impetrata, indulget quidem, sed sub indicatione conditis tamen monasteriorum in expiationem noxæ. Primum fuit fratrum de Espallo ordinis Vallis Cantuariæ (non scholaribus, ut ponit Molinus) de quo ordine diximus in domo Lovigniaci, sexto fere lapide a Dongiaco superstructum; Alterum de Bosco Fardelli ordinis Cisterciensis (aliis grandimontensium).

Chartreuse de Bellary

Bâtie en 1209 pour copier la faute qu'avait faite le comte Blève en épousant Mahault de Courtenay sa parente à un degré prohibé, cette Chartreuse fut ravagée en 1438, pendant la guerre de cent ans et en 1558 et 1568, par les Protestants de la charité qui y mirent le feu: la plupart des religieux s'étaient retirés à Donzy et de là dans la ville de Nevers. Ils revinrent chez eux en 1578, et furent de nouveau dépouillés par les roistes en 1584. Malgré tous ces désastres, le prieuré valait encore quatre mille livres de rente en 1640. — Voyez le nom de quelques prieurs dans l' Histoire de la Chartreuse d'Apponay, par M. Q. Durivier. — La Chartreuse de Bellary est presque entière: l'église qui n'a qu'une nef sans chapelles ni bas-côtés, est du XIIe au XIIIe siècle et sert encore au culte. L'apside a été détruite. Les cellules des religieux étaient symétriquement disposées sur le jardin qui était derrière le chœur, elles se composaient chacune d'un atelier de travail, d'une chambre à coucher, d'un cabinet d'étude, et avaient un petit jardin.

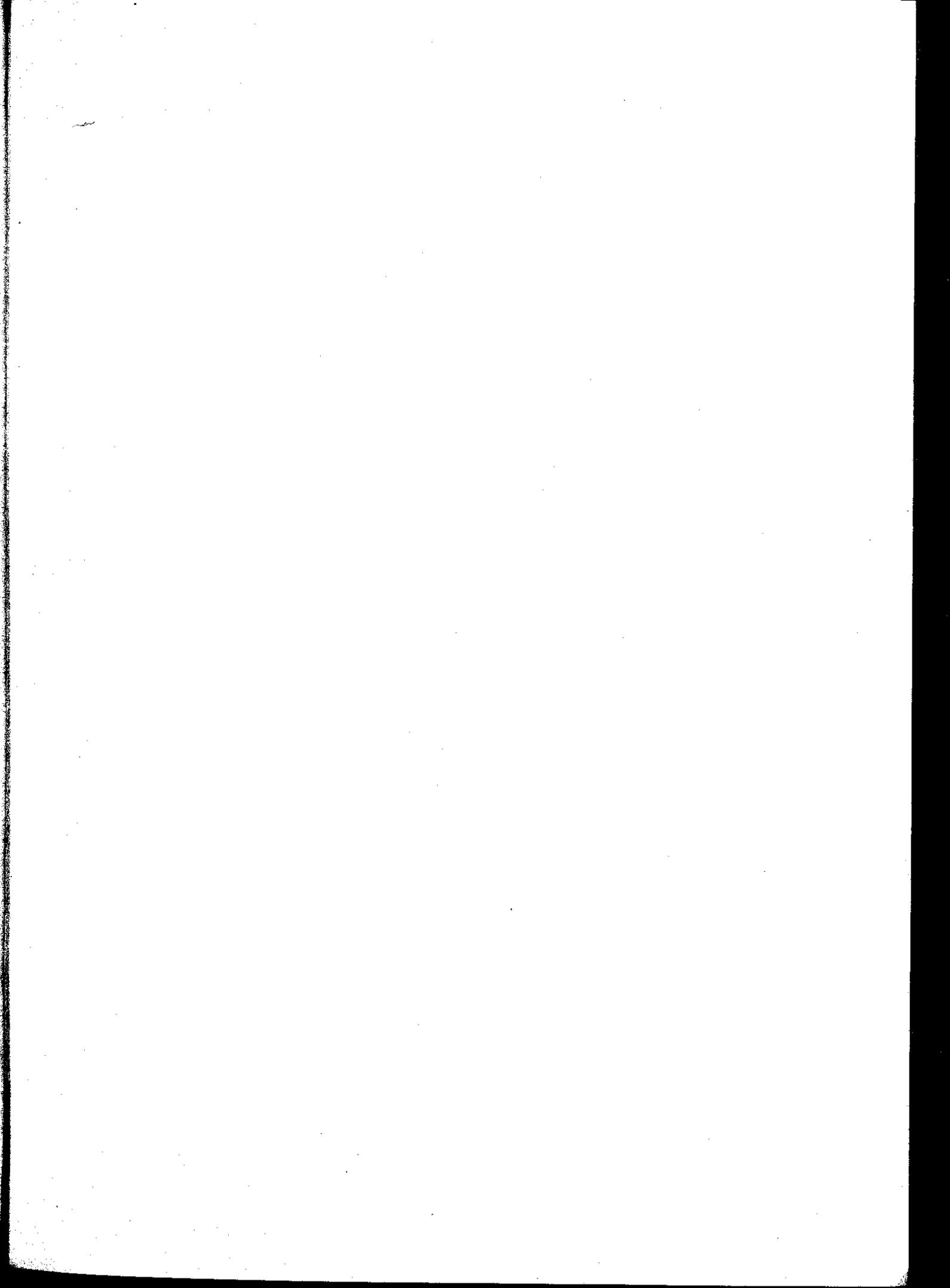
Certum, haec nostra Domus, in quam intronissus est monachorum conventus sub Venerabili P. Stephano Protapione sanctitatis et virtutum gloria per celebri anno 1209, 15 Calendas Julii, ut liquet ex instrumentis fundationis, quod nunc perit, cujus meminit auctor Anonymus ex primis hujus Domus profectis, in msta historia sive chronico hujus castri sive, quod intergrans inferius dabimus.

Anno 1218 idem Hervens hanc fundationem, aliquot auxit-donationibus, quarum instrumentum est hujusmodi tenoris:

1218. — « Ego Hervens Comes Nivernensis omnibus ad quos presentes litterae pervenerint salutem in Domino. Notum facimus presentibus et futuris quod concessimus dilectis nostris Cartusiensibus de Bellary unum aspectum, nemoris circumquaque domum monachorum, illius Domus, et unum aspectum inter duas domos, fratrum videlicet et monachorum; et decem aspecta terrae de Garchiaco ad plantandam vineam, libere et pacifice in perpetuum possidenda, quod ut ratum habeatur, sigilli nostri munimine praecipimus roborari. Anno Incarnati Verbi 1218. — »

Coetarum Hervens noster Hervici filius, et Gualfredi nepos, non filius (ut habet Coquilleus) multis bellis clarus, reversus de terra sancta, ad quam non semel perrexerat, venens interivit anno 1222, apud S. Ananiam, in Biturigibus, ubi et primum corpus ejus humatum, exinde ad Pontificensem Abbatiam delatum fuit: quo loci supra omnia testamenti tabulis suam delatam sepulturam. Monachi tamen de Epiallo assererant corpus ejus, vel saltem partem, quae quaedam, ut esset fieri, ante majus altare Ecclesiae hae sepultum fuisse; quod a majoribus huius accepisse dicunt, siquidem eadem Ecclesia uti et castria Belliarii anno 1562 ab haereticis sacri-Coesaris, aliisque perniculibus incensa fuit et penitus desolata, unde injuria temporis formicibus Ecclesiae decidentibus, ipsius sepulturae locus rudibus mure et sentibus oppletus est, ita ut nulla ejusdem ibi supersint vestigia. Hujus Hervoci auctor coequetur in chronico Mti Martini Lironensis Mss. qui eum vocat arcum justitiae inflexibilem, continuamque hostium tempestatem, sed majori adhuc cum laude de eo loquitur Vincentius Bebraeus (Specul. histor. lib. 3) cap. 123): « Nec multo post, inquit, Hervens de Gromis Comes Nivernensis, vir magnanimus, Ecclesiastica jura conservans, proceperat haereticorum persecutor, hostium superator, fidelis vas illius justitiae: cujus etiam magnanimitate invident Barones Franciae, apud S. Anestum in Bituria castrum suum moritur: ibique in quindena Dominicos Ascensionis

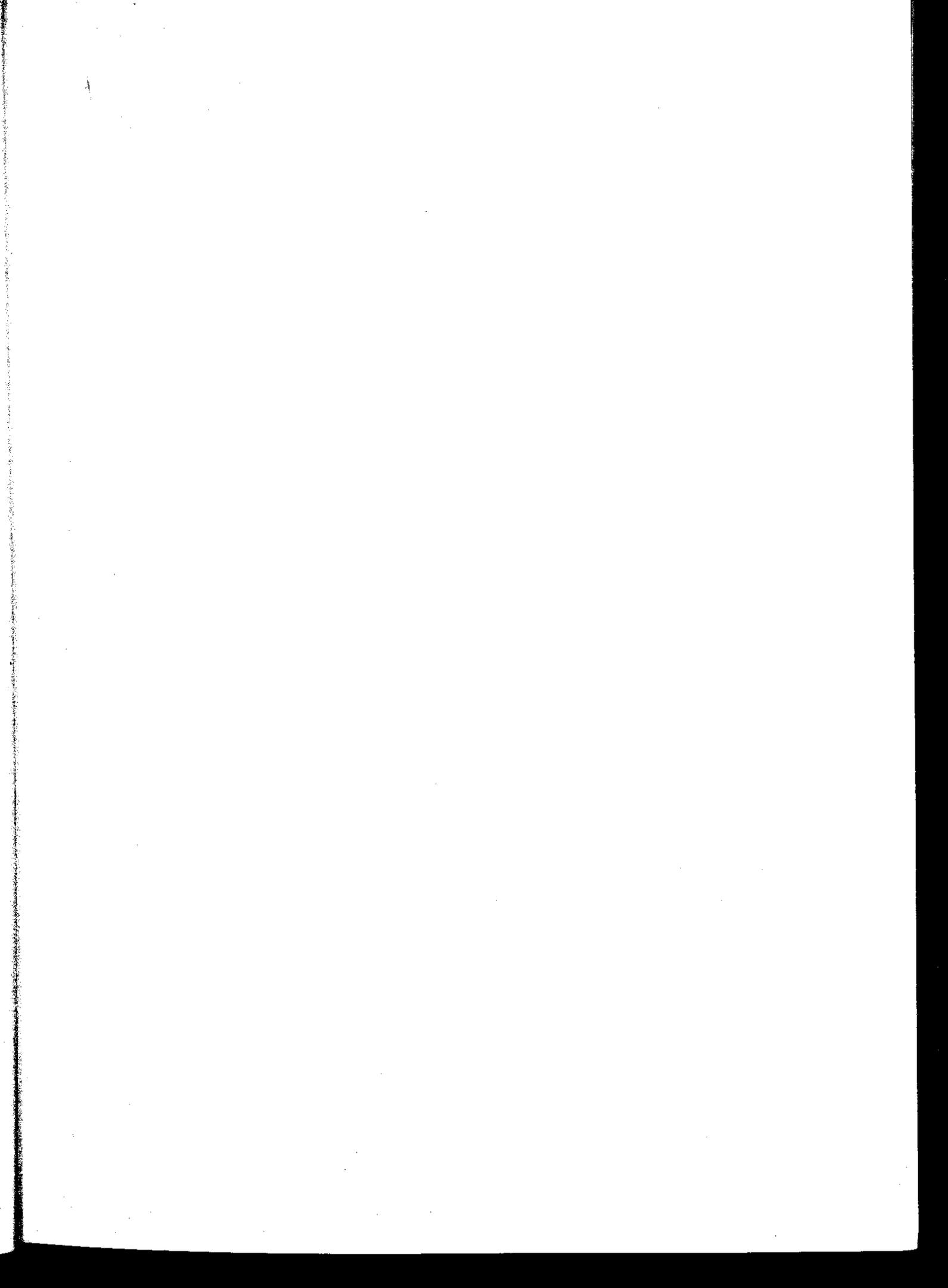
tum ulat

triumphatur. Tunc Abbat Pontiniacensi cum septem Abbatibus, pluribusque monachis
et aliis multis venientibus ut corpus ejus secum portarent: fere a minutis populis
lapidantur. Demum tamen idem corpus apud Pontiniacum, transfertur. — Haec Belva-
-centis —

Mortuo Herico Mathildis ejus vidua eodem ipso anno has in favorem Domus
Bellilarii a se fundatae scripsit litteras, quibus non solum, fundationem, confirmat,
sed et nova addit beneficia ut sequitur: —

1222. — Ego Mathildis Comitissa Bivernensis Notum facimus presentibus et
futuris quod charissimus maritus noster bonae memoriae Hericus Comes Bivernensis
de consensu nostro dedit et concessit fratribus Certusienis Ordinis locum qui dicitur villa
salvagiurus, terras, prata et omnes tenementas quas habebant homines qui ibi manere
solebant. Nos vero praedictam Donationem, ratam et firmam, habentes donamus et
concedimus eidem fratribus pro remedio anime nostrae et praedecessorum nostrorum,
partem quam habuimus in terris [Guillelmi Pertusel, campum, donatum, terram de
la Croise de Bellilario, terram quae fuit Constanti hundi, duas campos super grandis
fontem, partem quam habemus in campo de la mardelle et campum de Pruneto,
campum subter Mannium, campum colimine, terram des Besses, partem quam
habemus in campo Vallis Girardi campo Boyardi, pratum etiam subter Manprayum,
quod vocatur Braellum, et partem quam habemus in prato juxta castrum novum,
quod similiter vocatur Braellum, libere et quiete in perpetuum possidenda.] Concedi-
-mus etiam eidem fratribus et ipsi et servientes animalia, pecora, quadrupes et quatuor-
-corum, per totam terram nostram, ab omni pedagio, thalono, coveris et charris
sint immunes. Donamus etiam eidem, pasturas ad opus omnium bestiarum suarum,
ubique [in castellania castri novi.] concedentes etiam, ut acquirere valeant quocumque
voluerint et poterint infra suas metas. Ita forsitan ipsi vel servientes vel canes
ipsorum, ceperint vel occiderint casu fortuito feras in nemoribus nostris vel in terris
de foris factas ipsos in pace volumus remanere. [Ita tamen, quod ipse qui feras cepe-
-rit vel occiderit, Proposito castri novi ex parte nostra vel nobismetipsis eadem reddere
teneantur.] Proterea volumus et concedimus quod quicquid Dominus Comes supra dic-
-tus eidem fratribus dedit, et quicquid eidem, dedimus, et quicquid acquirere, vel de
-cetero

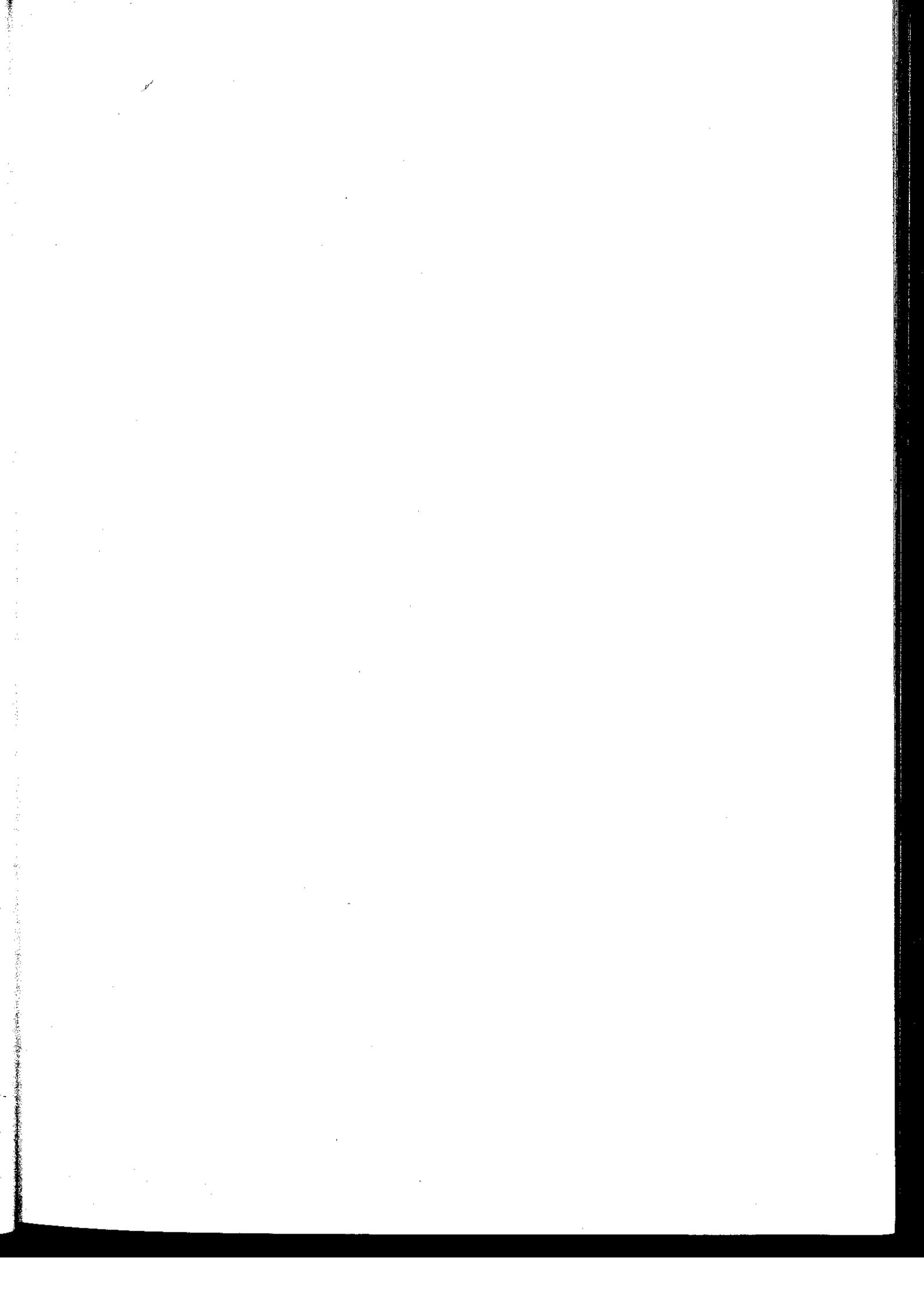
coetero acquisierint libere teneantur et quiete. Ut autem predictae donationes et concessio-
-nes rata et firmae futuris temporibus habeantur; et ne possint ab aliquo haeredum
nostrorum, seu quolibet alio revocari de coetero vel infringi, nostrum sigillum, | presentibus
litteris apponi fecimus in testimonium, et munimen. Actum apud Clamiciacum, anno Domini
1222, mense octobri. —»

Est aut et aliae litterae ejusdem, de abbatis subsequenti tenore:

1225. — Matildis Comitissa Pivernensis Praepositis castrovis salutem. Mandamus vobis
et precipimus quatenus bonis hominibus Bellilarii domus pasturam ad opus bestiarum
marum, sicut eam habere debent in tota foresta Bellilarii, permittatis habere, non ob-
-stante hoc quod praesentia modo est in nemoribus nostris. Et si quis se opponeret, ipsos
super hoc defendatis. Actum apud Drungum anno 1225, mense septembri. —»

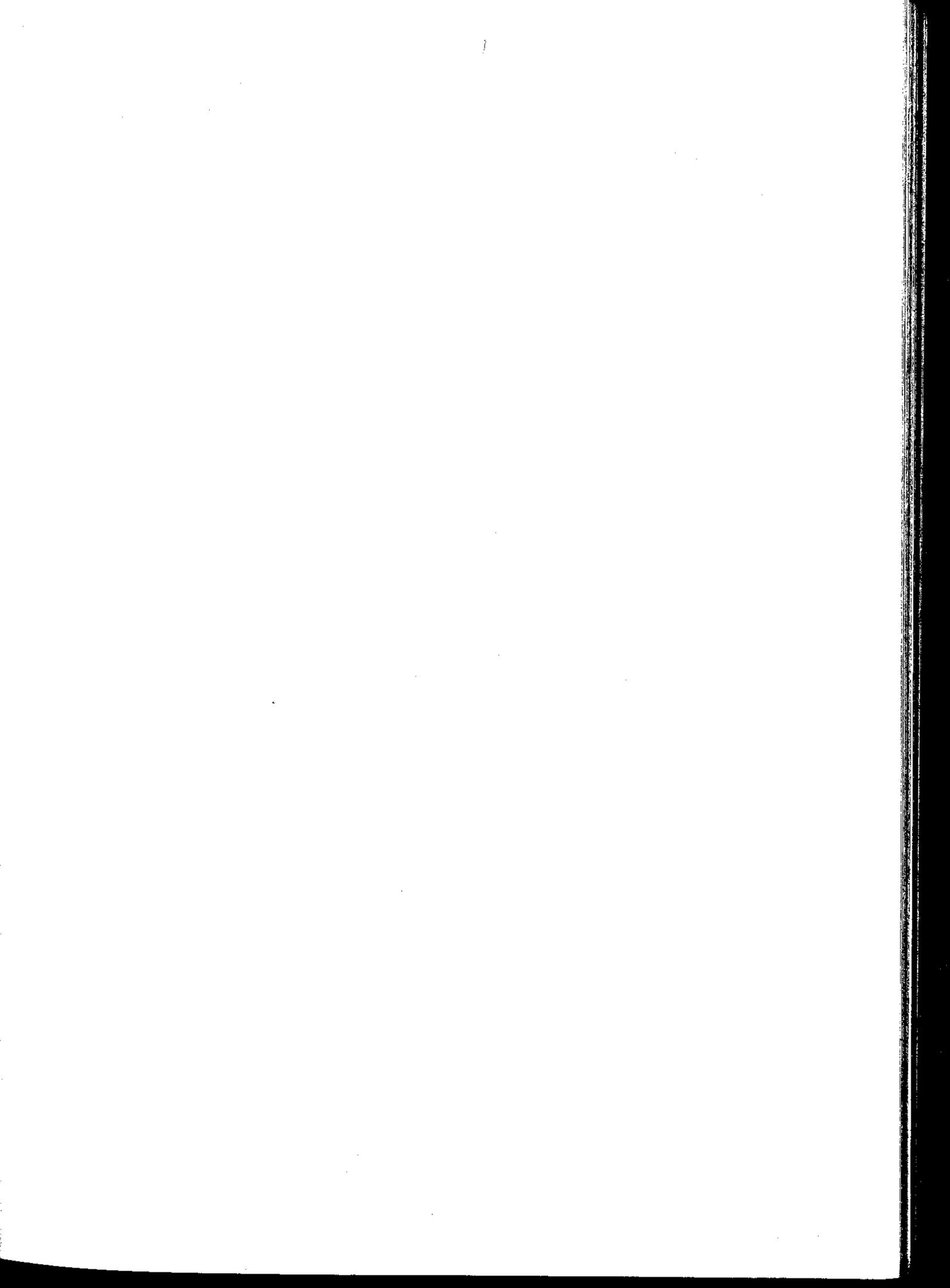
Anno sequenti eadem, de abbatis viduitatis suae pertinet, ad secundas ex dicit nuptias
cum Guidone (alio Guigone) comite de Forest, qui cum ea sequentes litteras in favorem hujus
domus dedit:

1230. — Ego Guido Comes et Ego de abbatis uxor ejus comitissa Pivernensis et Forestis
universis praesentibus praeiter et futuris ad quas praesentes litterae pervenerint, notum fieri
volumus quod cum ego comitissa et bone memorise quondam, vir meus Hericus Comes in
proprio fundo construxisset domum Bellilarii de Bellilario Cartusienis Ordinis: eorum
domus minus provisum fuit ab initio in nemoribus quae circumiacent domum ipsam
unde praesentes ibi Domino servientes, tum ab emptoribus nemorum ipsorum, quae circa sunt,
frequenter multas molestias sustinebant, tum de porcis, quando erant in pasnagio,
tum de carbonariis, quorum sumus cellas monachorum, quandoque implebat, non sine
multa eorum molestia, tum in pluribus aliis. [futurum etiam erat, quod si nemora nostra
circa domum redigerentur ad plenum, domus illa quae non habebat circa se plusquam
unum aspectum nemoris circumquaque dimissum: contra formam aliorum domorum
ejusdem ordinis (quae sitae sunt in secretioribus sylvarum, abditae et solitudinis memo-
-rosae longe ab accessibus hominum) quae in planitie remaneret, nec haberet situm
congruum ordini praedicto.] Ea ratione permotus Ego h. Comes et Ego comitissa, ut supplere-
-mus quod minus factum est in iam dictae domus prima fundatione, et eidem providere
-mus circa hunc articulum, in futurum; pia liberalitate, divina intuitu, ob remedium
animarum

animarum nostrarum, eidem domui et fratribus ibidem Domino servientibus donamus
et concedimus in perpetuum partem illam nemoris circa domum eandem, usque ad do-
mum^{patrum} inferiorem, libere et pacifice deinceps possidendam, eis que modis omnibus profuturam,
quam determinat via que est supra fontem nigrum, procedens ex una parte ad campum
Petra via; et ex altera ad viam que tendit de grandi prato ad cellas monachorum,] in
corporalem, eos possessionem ejusdem nemoris inducentes. Et ut hoc nostra donatio et
concessio futuris non debeat temporibus irritari, eam presentem instrumento et sigillorum
nostrorum, patrociniis communissimis. Actum anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo.

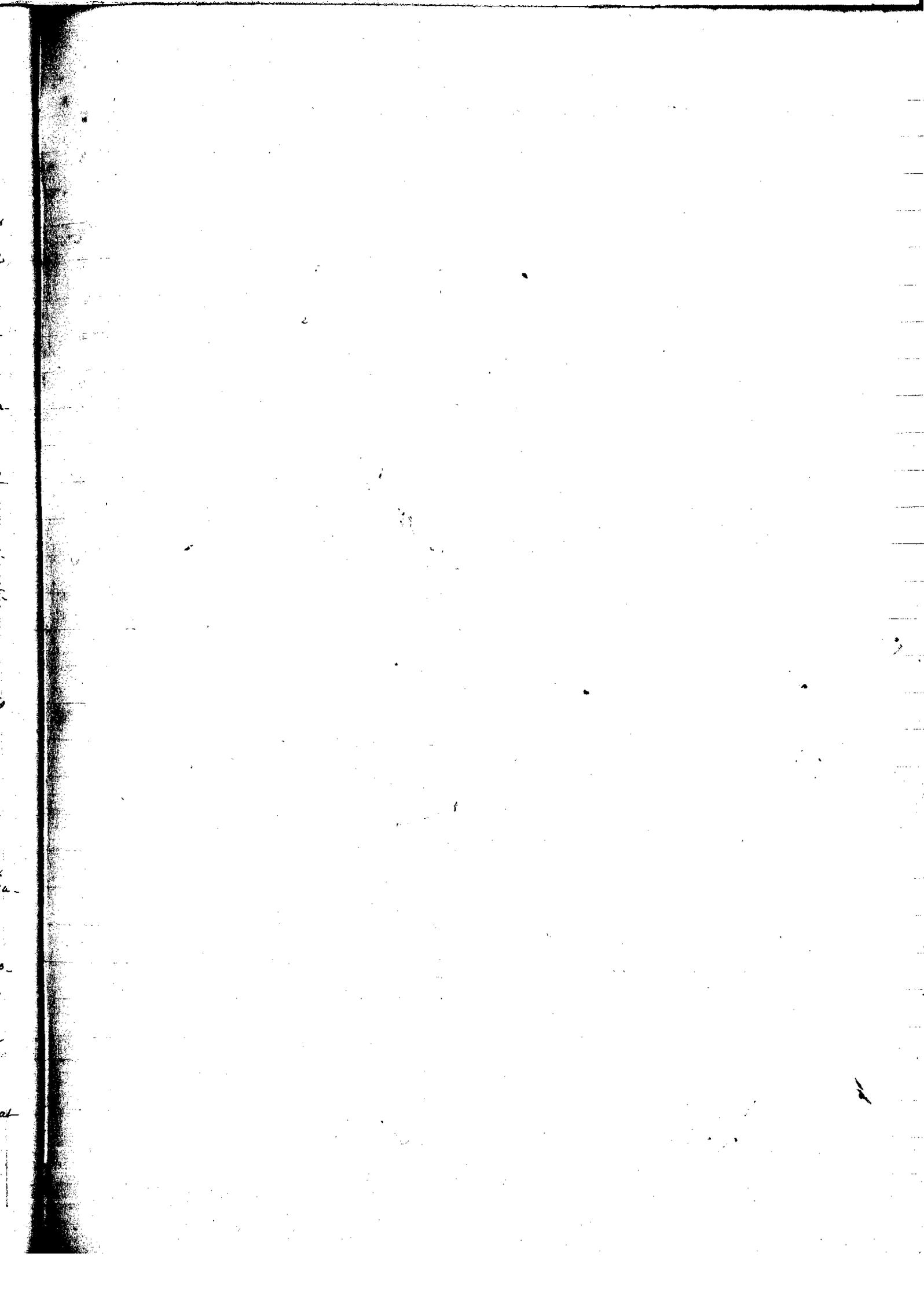
Eodem tempore idem Guigo et Mathildis in favorem Domus Vallis s^{te} Georgii scribunt
Diplomata. — In chartophylacio ejusdem Domus (Bollery) habentur et alise dictorum Comi-
tum littere, quibus curtusianos indemnes reddunt de quibusdam juribus, ad quos dicta
Mathildis et Henricus prior illius conjux se obtinuerant profundatione hujus domus, in
quorum jurium recompensationem, concedunt alia bona in sequentibus literis contenta:
1230. — Ego Mathildis Comitissa Nivernensis et Forensis Notum facio universis pre-
sentibus pariter et futuris ad quas presentes littere pervenerint, quod cum ego et maritus
meus quondam Henricus Comes bone memorie terras quas Domus religiose de Bellila-
rico curtusienis ordinis in prima sua fundatione contulimus, a proestatione decimarum,
quas ipsi habebant, facere decerissemus immunes; tandem cum id facile non esset, ut
sincere et secundum Deum faceremus, Ego et charissimus Dominus et maritus Guigo qui
nunc est Nivernensis Comes, prius et Forensis, in recompensatione dictarum decimarum,
assignavimus donari ipsis sex sextarios avenae, et in blado foessagi, et in aliis bladis
nostris de Castellania Castellu novi. Verumtamen cum redditum bladi predictum fratres domus
profectae sine difficultate et molestia habere non possent; nos eorum profectui providere cupientes
et quieti, ad petitionem et instantiam dilecti viri Giraldi Prioris ejusdem, in escambium illius
reditus concessimus fratribus supradictis de Bellilarico in perpetuum quicquid habebamus
sive in campi parte, sive in decima de Cothion, sive retentione aliqua in perpetuum possiden-
-dum; et quoniam plus valebat quod illi habebamus, quam quod debebamus eidem, quicquid
est ultra valorem bladi quod eis debebamus, in elemosinam, ipsi concessimus perpetuam,
ob remedium animarum, nostrarum, et antecessorum nostrorum. Quod ut ratum maneat
futuris temporibus et inconcessum, impostum, habebatur, presentem paginam, sigillorum
nostrorum,

nostorum munimine fecimus roborari. Actum anno 1230. »

Idem anno 1236 octoginta tria nemoris et agrorum arpenta concedunt ut patet ex
subiecto instrumento:

1236. — Ego Guigo Comes Nivernensis et Forensis, et Ego Mathildis Comitissa uxor eius
Natum, facimus tam presentibus quam futuris quod Ego Comitissa tempore viduitatis mee
fratribus Bellilariici Ordinis Cantuariensis dedi pro remedio anime mee et Hervoi quondam
bonee memorie Domini et mariti mei quondam comitis Nivernensis pro anniversariis nostris
in sua ecclesia annuatim in perpetuum celebrandis decem libras redditus censualis monete
in censo marchie annuatim in perpetuum percipiendas. Postea vero quia dictis fratribus gra-
ve et periculosum videbatur pro habendis jam dictis decem libris annis singulis laborare,
quorum propositum est secundum Ordinis Cantuariensis institutionem quieti et silentio vacare, et
quia multam nemoris et agrorum penuriam sustinebant ad petitionem eorum Nos dictus
Comes et Comitissa dedimus et concessimus eisdem fratribus octoginta tria nemoris et agro-
rum arpenta pro supra dictis decem libris redditus, quorum siquidem nemoris arpentorum septu-
aginta quatuor eorum nemori sunt contigua, et incipiunt a mineria quae vocatur ^{vestra}
vicem quae vocatur de nigro fonte et tendit ad conogiam ad vicem quae vocatur de stons, et de carrogis
tendit ad pectorem Bellilariici usque ad pagum signatum quae distat a carrogis quatuor cordis
et dimidia; et ab ipsa pago tendit ad campum Agromon qui ad dictas fratres pertinet. Novam
vero alia terrarum arpenta eis assignavimus apud stons inter terras eorundem fratrum. Nos
dedimus et concessimus supra dictis fratribus quadraginta quinque ^{arpenta} ~~arpenta~~ plana terre quae
sita est inter nemus ^{fratris} Boerii et nemus Bellilariici pro re compensatione decimae
quarundem terrarum quas eisdem dederamus in territorio de Namay et castri novi. Fra-
tres vero supra dicti Nos heredes et successores nostros propter hoc de dicta decima
quiterunt in perpetuum. Rogamus siquidem venerabilem Patrem Episcopum Antistia-
Dorandis Uelis qui modo praesens et pro tempore erit, ut sententias excommunicationis
in nos et heredes et successores nostros, et interdicti in terras nostras ponat, si contra
donum istud ullomodo ire aliquatenus attentemus, nec ipsas relaxet donec dictae
ecclesiae de dicta elemosyna ad plenum fuerit satisfactum, quod ut ratum permaneat
praesentes literas fecimus sigillorum nostrorum munimine roborari. Actum anno
1236, mense februario, die veneris post cathedram ^{fratris} ~~fratris~~ »

In Annalib. lib. 22 et lib. 24 hist.: In profecto Guidone sive Guigone, qui obiit anno 1262, nullas genuit liberos Mathildis, quae adhuc postea diu in viduitate perseveravit, nam vis et at hinc anno 1253 apud Clameliacum, tandemque in dote habita monialis in Abbacia Fontis euvaldi, id idem diem, extrinsecus claudit 12 Decembris, quo vero anno ignoratur.

In Herwaco et Mathilde nata est Agnes filia unica nupta Guidoni de Chastillon, comite S^ti Pauli, ex quo procreavit duos liberos Gaucherum, qui obiit sine liberis, et Tolandam. Haec ex Archambaldo Domino de Boronio duas genuit filias: Mathildem, a Boronio uxorem Odonis a Burgundia filie primogeniti Hugonis IV Ducis Burgundiae; et Annam, sive Agnetem, nuptam Joanni a Burgundia fratri proelato Odonis natu minori. Mathildis a Boronio post mortem Mathildis fundatrix Belliharici fuit comitissa Nivernensis, et post eam Tolanda ejus filia primogenita nupta primo Guisanno filio S^ti Ludovici Regis, secundo Roberto 3° comite Flandriae a quo suscepit Ludovicum comitem Nivernensem, mortuum antepatrem, relicto filio Ludovico dicto de Crey comite Flandriae et Nivernensi; cui successit Ludovicus ultimus comes Flandriae Pater Margaritae haeredit Comitatum Flandriae et Nivernensis etc. ... uxoris Philippi Audacis Ducis Burgundiae. —

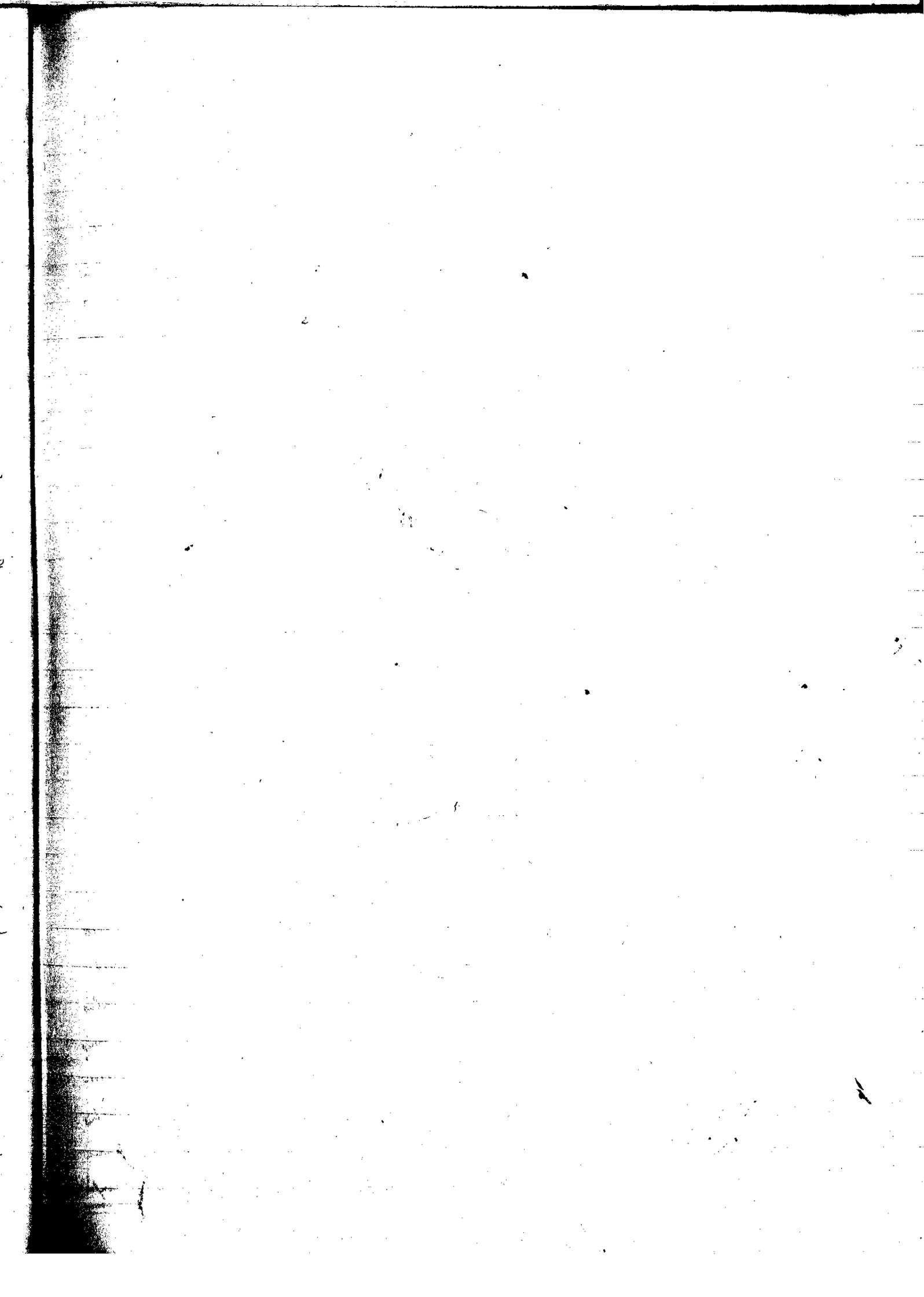
De primis Benefactoribus domus Belliharici. —

Domini de Montefalconis in chronico dicuntur proecipui benefactores habendi: post fundatores domus. vide infra in dicto chronico.

Guido de Monteperron dedit quicquid possidebat apud locum dictum, Ledignou ut patet ex literis sequentibus ab Episcopo Antissiodorensi:

1220. — « Guillelmus Dei gratia et sedis Apostolicae auctoritate Antissiodorensis Episcopus. Omnibus presentes literas inspecturis, in Domino salutem. Noverit universitas vestra quod Guido de Monte-Perron, in nostra praesentia constitutus, confessus est se dedisse Ecclesiae de Belliharico quicquid ipse habebat apud Lignou in remedium anime suae, et ut hoc ratum imposterum, haberetur ad instantiam praedicti Guidonis praesentes literas facimus sigillari. Actum anno 1220. »

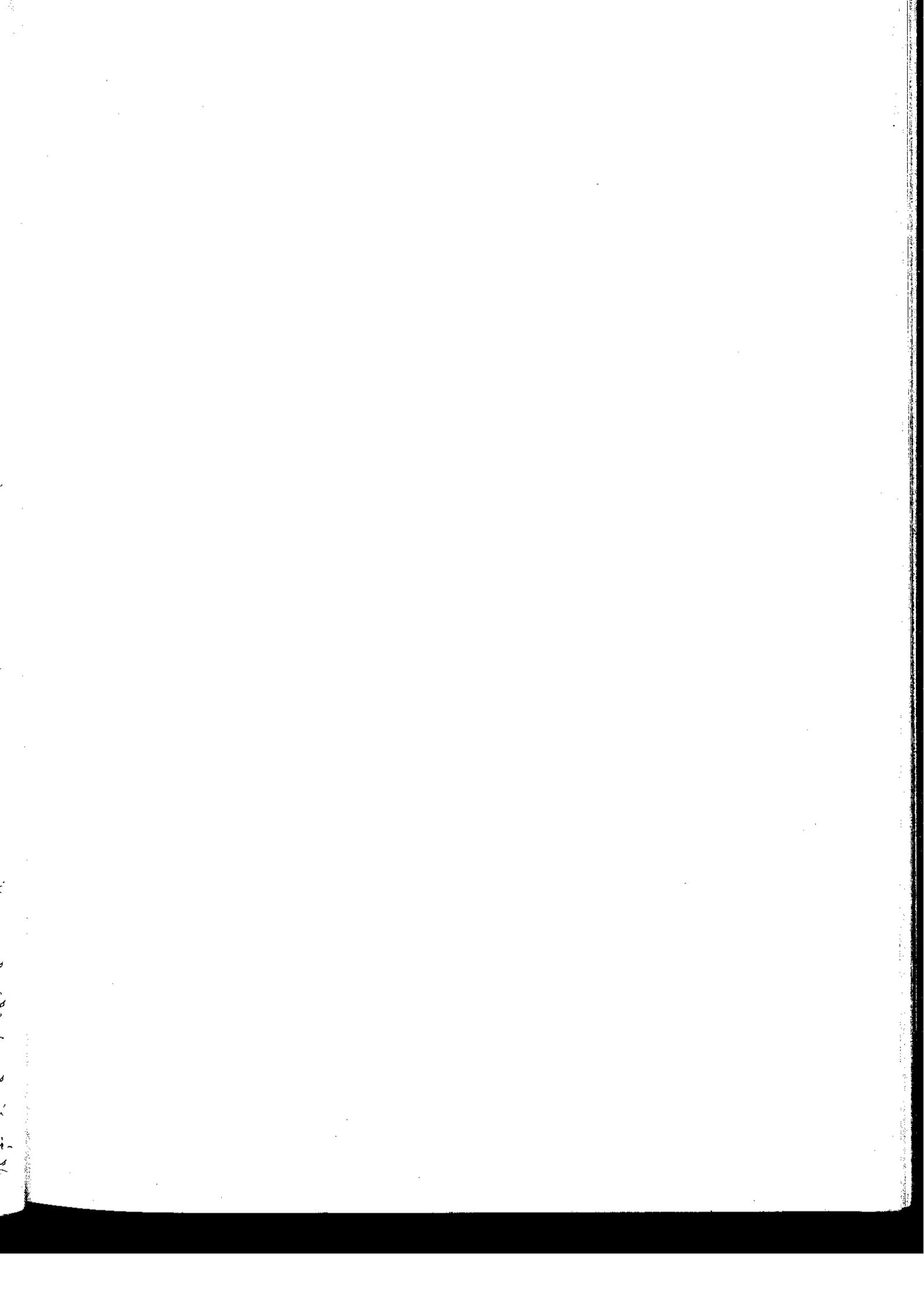
Cracius Abbas S^ti Laurentii prope Comadam, cum toto conventu suo dedit omnes decimas majores et parvas, quas habebant in parrochia de V^o infra terminos hujus centusiae. Instrumentum hujus donationis est sequentis tenoris:

1225. — Universis in Christo fidelibus present et literas inspecturis Gaius dictus Abbas
et universus St. Laurentii de Abbata conventus, eternam in Domino salutem, cum omnia
Christi membra non solum quae in caelis inseparabiliter in corruptibiliterque Deo adherent,
venerari, verum et quae in terris posita militant, diligere debeamus, quatenus ejus mem-
bra cupimus numerari, eos procipua dilectione complectimur, qui se ei noscentur famulati-
procipuo subiecisse. Unde est quod omnibus presentibus et futuris notam fieri volumus, quod
nos Religiosos in Christo patres de Belliarico Catusiensis ordinis habentes procipue in Christi
visceribus commendatos, qui Christum pauperum, imitando primum ei exhibent famulatum,
eorum necessitatibus de communi assensu et voluntate unanimi decrevimus subvenire.
his igitur quicquid habebamus in decimis minutis sive majoribus in parochia de Vif
infra terminos eorum, videlicet in territoriis de Aueins, de Leontibus et de Castellione,
tam in blado quam in vino, sive in quibuscumque aliis quae ad decimas pertinent et quae
restitutione aliqua divino intuitu in perpetuam elemosynam concessimus et donavimus
quicquid juris habebamus ibidem, et dilectum in Domino Giraldum Priorem ejusdem loci
publice in capitulo nostro investivimus, presente et approbante et ad unanimum petiti-
onem nostram donationem istam confirmante Vener. Patre nostro Henrico Antissiodo-
rensi Episcopo, qui concessit, ut rata et illibata permaneat in perpetuum, presentem char-
tam notari fecimus, et sigillorum nostrorum maxime roborari, et insuper eundem Dominum
nostrum Episcopum, rogamus ut super hoc eis suae literas confirmationis concedat. Actum
publice in generali capitulo nostro, die sexta augusti anno Domini 1225. »

Henrici Episcopi Antissiodorensis confirmatio talis est tenoris:

1225. — « Henricus Dei gratia et les Apostolicae auctoritate Antissiodorensis Episcopus
omnibus presentes literas inspecturis in Domino salutem, Notam fieri volumus quod dilecti
fili Gaius Abbas et universus conventus St. Laurentii de Abbata divino motu intuitu nobis
presentibus et approbantibus, dederunt et concesserunt in perpetuam elemosynam, fratribus
de Belliarico Diocesis nostrae Catusiensis ordinis quicquid habebant juris in minutis decimis
sive majoribus tam in blado quam in vino, sive in quibuscumque aliis ad decimas pertin-
entibus in parochia de Vif infra terminos eorum, videlicet in territoriis Aueins, de Leontibus
et de Castellione et per nos nostram dilectum filium Giraldum Priorem domus Belliarici
investiverunt, quorum petitionem, donationem, et concessionem istam confirmavimus et confir-
mamus

manus, et presentis scripti patris omnis communimus. Ad eam publice in festo s^{cti} Laurentii anno 1225.
Ut autem nihil ad prefatæ Donationis firmitatem, deest et summi Pontificis approbationem, obti-
nerunt sub sequenti formâ:

1227. — Gregorius Dei gratia Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Priori et Fratibus
de Bellitrico Cantuariensis Ordinis salutem, et Apostolicam Benedictionem. Justis petentium Desideriis
justum est nos favorem præbere consentum, et vota quæ a rationis tramite non discordant, effectum
implere. Cum ergo dilecti filii Abbas et universus conventus s^{cti} Laurentii de Abbatiâ quicquid
habebant olim in Decimis minutis sive majoribus in parochiâ de Vifham in Wiltshire, in
vicis sive in quibus unquam aliis ad Decimas pertinentibus vobis in perpetuum elemosynam
concesserunt et donaverunt intacte firmitatis, sicut eorum patentes literæ manifestant. Nos
vestris justis precibus inclinati Donationem istam, auctoritate Apostolicâ roborantes, Decimas
ipsas sicut eas juste et pacificè obtinistis, et in literis ipsius plenius continetur, vobis et per vos
domini vestre auctoritate Apostolicâ confirmamus, et presentis scripti patris omnis communi-
vimus. Nulli ergo omnino hominum etc. si quis autem etc. Datum octavo die novem-
bris, Pontificatus nostri anno primo. Anno Christi 1227. »

Henricus de Villeneuve Episcopus prefatus Antissiodorensis Decimas novalias con-
cedit anno 1231, dato sequenti Diplomate:

1231. — Henricus ^{in ead. h. d. omni. char. de Villeneuve} Dei gratia Antissiodorensis Episcopus omnibus pre-
sentialibus et futuris presentes literas inspecturis in perpetuum. Inter eos qui sub regulari
disciplina Domini famulantur, amore zelamus precipue eos qui Divino servitio sese
arcibus manipularunt; unde Cantuariensis Ordinem, et illos qui sub ejus Ordinis disciplina
Deo militant, potissimum amplexantes in visceribus Jesu Christi, maxime pauperum,
domum Belliloci de Bellitrico in nostra diocesi constitutam, fratres ibidem in Domino
servientes ipsos favore specialiter et tueri cupimus, et pro ut possimus eis utilia pro-
videre. Inde est quod Divino motu intuitu fratris Girardi Priori et fratribus in domo pre-
dicta Deo servientibus et impostorum servitibus, auctoritate Diocesanae Sedis, cui licet
immerito præsidemus, Decimas novalias, quarum quæ in presenti possidentur et quæ
in futurum de nemoribus suis infra terminos suos contigerint extirpari, benigna liberali-
tate concedimus et assignamus in perpetuum pacificè possidendas. Ut autem nostre
concessionis et assignationis firmitas nulli debeat temporibus revocari, cum presentis
scripti

scripti testimonio et sigilli nostri patrocinio munivimus. Actum anno 1231. »

Gaufridus De Burliaco quasdam decimas vini largitus anno 1231, cujus donationis hae sunt literae:

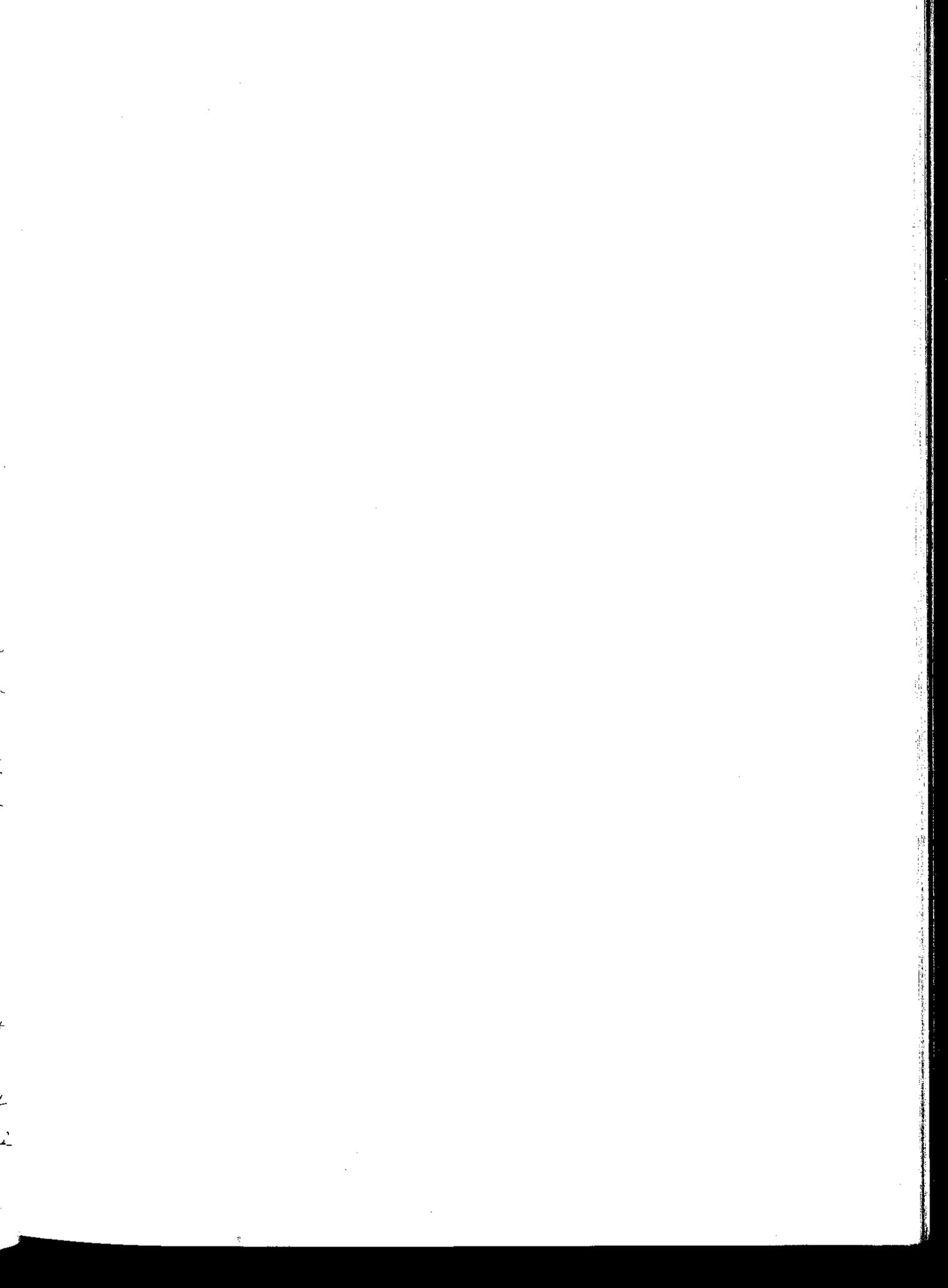
1231. — Ego Gaufridus de Burliaco Marescallus Nivernensis, Notum facio universis tam praesentibus quam futuris quod ego pro remedio animae meae et antecessorum meorum, dedi in perpetuam et puram elemosynam, et concessi Deo et fratribus Bellitariici Cartusienensis ordinis decimam vini in decem arpentis terrae insimul sitis in campo qui vocatur campus a Lassaree ab ipsis fratribus imperpetuum pacifice possidendam, Hanc autem donationem, laudavit et concessit Adelina exor mea non coacta sed sua spontanea voluntate, quod ut ratum sit et firmum, praesentes literas feci sigilli nostri maxime roborari. Actum anno Domini 1231. »

Idem quinquem post totam decimam, concessit sub his literis:

1236. — Ego Gaufridus de Burliaco Nivernensis Marescallus universis tam praesentibus quam futuris Notum facio quod pro remedio animae meae et antecessorum meorum dedi in perpetuam elemosynam, et concessi fratribus de Bellitariico Ordinis Cartusienensis totam decimam vineae, quae vinea vocatur de la Harcée, et est in parochia de Nannayo ab ipsis fratribus imperpetuum pacifice possidendam. Hanc autem donationem, laudaverunt et concesserunt Adelina uxor mea, et Joannes et Gaufridus filii nostri, Elizabeth et Maria filiae nostrae, non coacti sed sua spontanea voluntate. Quod ut ratum, et firmum perseveret, sigilli mei sui praesentes literas maxime roborari. Actum anno Domini 1236. »

Joannes de Castro novo quasdam terras et decimas, aliisque censibus, ea conditione ut singulis diebus dominicis quoadiu viveret, duas panes conventuales acciperet, sicut cavetur in Diplomate Guidonis et Mathildis Comitum Nivernensium, in quorum praesentia hujusmodi donatio facta est:

1232. — Ego Guigo Comes et ego Mathildis uxor eius Comitissa Nivernensis et Forensis omnibus praesentes literas inspecturis Notum fieri volumus quod dilectus et fidelis noster Joannes de Castro novo recognovit coram nobis se dedisse Domini et fratribus Bellitariici Ordinis Cartusienensis in perpetuam elemosynam pro remedio animae suae et antecessorum suorum quinque solidos census tribus denariis minus, quos

quos predicti fratres eidem Joanni debeant in feodo ^{Sti} Remigii de terris quas accen-
-saverat eis ante grangiam ipsorum de Chamboyard, et terras quas habebat in Vaupro-
-fond, et totam decimam quam habebat apud Mons. Dicit vero fratres affectioni illius
benigniter attendentes concesserunt illi duos panes consuetuales quos annua vixerit,
singulis diebus Dominicis percipiendos in supradicta grangia de Chamboyard, ita quod
post decessum ejusdem uxori vel heredibus illius predicti fratres super hoc in aliquo
non tenebantur. Nos autem predictam donationem gratam habentes et acceptam, ad
preces utriusque partis preces literas fecimus in testimonium veritatis sigillorum
nostrorum munimine roborari. Actum anno Domini 1232. — 55

Odo a Burgundia Comes Nivernensis ex parte uxoris Mathildis et eius successores
Comites Nivernenses bona hujus domus jure caduci absolverunt, seu, ut vulgo loquuntur,
amortizaverunt; quod et postea fecerunt Reges Francie de bonis extra comitatum, sitis.

Carolus Pulcher Rex Francie multa bona jure caduci liberat, ^{to.} datis anno 1326 sequenti ^{Diplomate.}
1326. — Carolus Dei gratia Francie Rex, Notum facimus tam presentibus quam futuris quod
omnium gentes nostrae, pro finantibus a quatuordecim personis ecclesiasticis et triginta annis
citra factorum, levandis in Bituricensibus baillivis, deputatis nomine nostro petierunt, et pro rebus
subscriptis exigent a Religiosis universis nobis in Christo dilectis Priore et conventu monasterii
sive domus de Bellilario Cartusienis ordinis quadraginta sex libras et quatuor solidos buronenses
pro finantibus reddituum ipsarum quas dicti Religiosi adquisierant videlicet pro duabus medietariis
sitis in territorio de Aueins, quarum una fuit Thuguelini de Comella, et alia fuit Milette de Pruneto.
Item pro una petia terre sita retro post Pratum longum; pro una alia petia terre sita iuxta
pratum longum; pro duabus petiis vineae sitis in dicto territorio de Aueins; sex denariis annui ~~centus~~
centus supra unum pratum situm, apud veterem, regulariam; pro tribus petiis terre sitis in Castellania
Castri novi; pro una petia terre sita apud Vadum de Guindine. Item pro eis quas Petrus de Champli-
my habebat apud Monted. Item pro triginta sex denariis annui centus sitis in dicta Castellania; pro
duabus petiis terre sita ^{sitis} intra ipsum locum de Castrum novo et Aueins. Item pro quadam deserto vineae
sitis in costa de Aueins. Item pro quadam vinea sita ibidem; Item pro duobus sextariis avenae ad man-
-suram Castrum novi sitis supra molendinum, et pratum, de Priens; pro quinque solidis annui redditus
sitis supra centus quas heredes Grandille habent apud Castrum novum; pro una alia petia vineae
sita in dicta costa de Aueins; pro una petia terre appellatae terre du Poiz; pro una petia ^{sitis}

ro.
us

o

es

ti
te
o

bus

ti

es

ris

onia

li

tro

e

non

s

ae

i

ita juxta bosum, Domini de Garchiac qui fuit Ferrini de Chauveis: et pro quibusdam aliis a dicto tempore
ita ut preemittatur acquisitis predictorum religiosorum, tibi supra predictis gratiam fieri specialem,
petentium supplicationibus eidem inclinatis, ad quorum ordinem, precipuum devotionis affectum gerimus,
et bonorum, quae in ipso ordine fiunt, de cetero nos et de amissima consors nostra simul participes tam pro
nostro animam quam predecessorum nostrorum animarum remedio et salute predictam pecunie summas,
penitus remittentes volumus et concedimus quod predicti religiosi ac successores sui predictas res teneant
et possideant in futurum, absque coactione vendendi, vel extra manum suam ponendi, et absque preestati-
-one finantiae cujusvis unquam, salvo tamen in aliis jure, et in omnibus quolibet alienis. Quod ut ca-
-tius et stabile perseveret fecimus nostrum proceribus apponi sigillum. Actum apud Castrum Theodosii, an-
-no 1326, in octobri. —>

Philippus Valens Rex Francie anno 1346 concedit licentiam, acquirendi usque ad summam, triginta
librarum Parisiensium, sine solutione illius seris.

Herbertus Decanus Antisiodorensis obiit — calend. Augusti anno 1259 jacet apud Carthusianos Belli-
-larici quos difficillimis temporibus facultatibus suis foverat. In Gallia Christiana Bonmartini —

Berundis mulier religionis studiosissima fratres hujus Domus propter ejus penuriam, sub initium
fundationis mendicantes hospitio dignabatur, amplissimis elemosynis fovebat, et pro ipsa ipsa
libentissime necessaria ab amicis conogabat; de eaplura occurrent in historia jam citata,
quae ante quadringentos annos ab Anonymo monacho hujus Domus professa scripta sunt, in qua
auctor, postquam quaedam de fundatione et origine ejus proclibuit, liberius orationem suam
diffendit in enarrandis virtutibus quibus primi monachi sub regimine duodecim priorum
suorum, magis enituerunt. Hanc autem historiam, non solum propter antiquitatem, sed
quia in ea multa occurrunt quae ad profectum aliorum, facere possunt, integram prout ha-
-betur in veteri manuscripto, subjicimus:

Henricus Le Relif benefactor hujus Dⁱ obiit ex ch. . . . . 1494.
Domina Ludovica Desbaras^{na} benefactor hujus Dⁱ obiit ex ch. . . . . 1514.

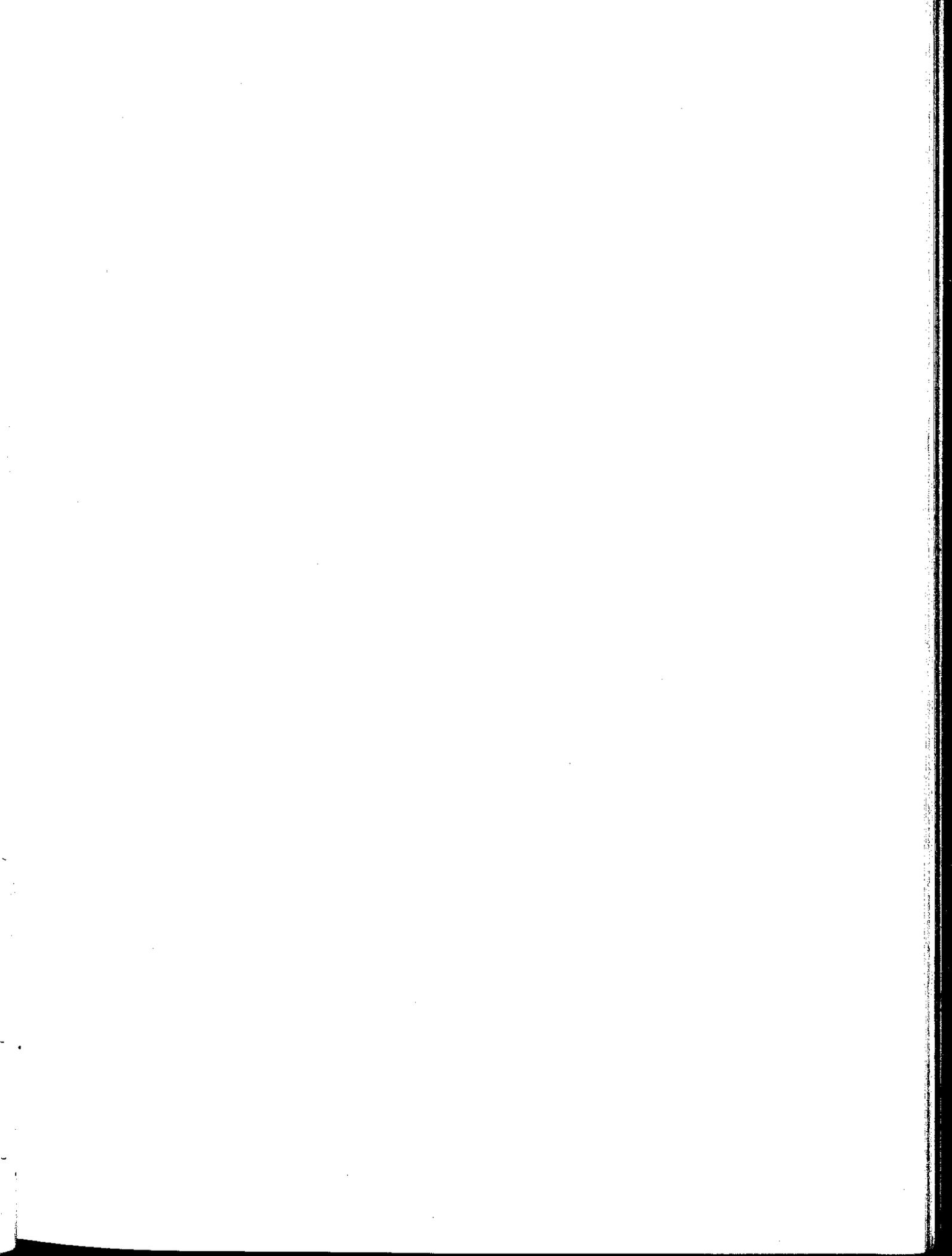
(Hactenus D. Le Coutrou in notitia)

Historia Cartusie Bellilariensis
Ab anno foundationis usque ad annum (scilicet) 1260.
Auctore coevo, Anonymo monacho professo ejusdem.

Ad laudem Dei omnipotentis et gloriam atque honorem gloriose ejusdem Dei genitricis
Virginis Marie et omnium sanctorum, et ad corroborandam ^{fidei} et caritatem tam futurorum,
quam presentium, eorum maxime qui nostri sunt propositi, devotionem, scribere dignum duximus
quomodo, vel qua ratione Domus Bellilariensis seu Bellilari in bellilario Cartusienis ordi-
nis primarium ab ipso fundamentis habuerit exordium, et precipue ea quae per servos suos et
in servis suis ibidem, in christi servitio pie commorantibus divina potentia dignata est mira-
biliter operari. Ad hoc nos excitat illa vox evangelica quae videlicet facta refectione quinque
millium hominum, de quinque panibus ordeaceis in deserto et duobus piscibus Dominus jussit
fragmenta colligi ne perirent. Illud etiam quam maxime formidantur, ne si micas de mensa
Domini deciderint minime colligerimus, tanquam pigros et negligentes apud justum Iudicem
nostra nos taciturnitas condemnasset.

Cap. 1. Cum etiam scriptum sit quod non propter locum gentem, sed propter gentem locum Dominus ele-
gerit. Imprimis tamen paulisper considerare libet quam etiam decore nomine locum nostrum, ab
antiquo Dominus voluerit illustrari. Dicitur enim locus noster Bellus locus et Bellus larius. Laricus
quippe quasi custos Laris dicitur domus seu cellae intelligi potest. Quia videlicet viri sancti qui in
eodem loco sicut passer solitarius in lecto cellas suas in timore Domini custodientes ad amorem
Divinitatis excreverint, de cella ad coelum, sicut vir venerabilis ac sanctitatis principis Stepha-
nus primus Prior in morte sua prophetali spiritu repletus praedixit, exuta corporis sarcina ad
regnum superius evolabunt. Unde cum quidam senex, sicut in vitis Patrum legitur, interrogatus
a quodam patre quid agere deberet, quod nulla opera monachi faceret, respondit, tu sede in
cella tua et quod potes fac sine perturbatione animae, et confide in Deo, quia qui sedet in cella
sua propter Dominum, immo erit etiam in loco illo ubi est abbas Antonius. Rursus Laricus sine Larri-
cus in ipso sui nominis sono, delectationem, vel amoenitatem loci vulgarijter exprimit, thuc
et vocabulo ad commendationem loci adjectivus competens scilicet bellus decenter ac strenue
copulatur. Unde bellus locus, seu bellus Laricus pulcher locus delectabilis locus sine pulchra am-
oenitas potest non immerito appellari. Quod nos quoque quantum sit delectabilis in quibusdam
vires.

viris sanctis dicimus et admiramus, ut cum ad / Ernestum grandæque vel ad eum hinc
cellulose flexis genibus omnipotentem Dominum precarentur, Intrastram etiam sibi loci istius
atque amoenitatem contemplant, ut quamvis per plurimos annos ibidem Christo sedulum exhibuissent,
servitium præsumptentes et non respicientes ad ea quæ retro sunt, sed in anteriora se exten-
dentes ut potest ex repentina mutatione Exterioris Cæli in amorem sui conditoris alacri-
ores et reverentiores effecti immensas illi gratiarum actiones referrent, pro eo quod eos a
turbulenta seculari strepitu conversatione misericorditer liberatos quasi in loco pacis
suavis et dulciter collocasset, Itaque sive ad spiritualis gratiæ Delectationem, sive ad
loci nostri amoenitatem pertinere credimus, veraciter protestamur et alios quidem viros
religione dignos propriis vidisse oculis, qui in emendandis seu in scribendis libris tantam
curam, tantam diligentiam, tamque magnam, et quasi infatigabile studium impenderent, ut
cum respectivo tempore sol ad occasum vergeret, mallet potius quod in ortu hinc lucis radius
inchoasset. Hinc ergo facile nobis datur intelligi quantum Devotis et propropteritis legere cu-
pientibus Cuiusmodi opportunitas et solitudo prodest, his videlicet qui relicta hinc cum suis leppien-
tibus oculis præ amoris magnitudine et fervore spiritus castissimis gratiosæ Racheleis amplexi-
bus delectantur delectari. Unde beatus Hieronymus personam solitariam prosperens. Salubri
sententia vociferatur dicens: Oppidum mihi carcer est et solitudo paradus -

Capitulum 2um Qua occasione Domus Bellilariæ exordium sumpsit.

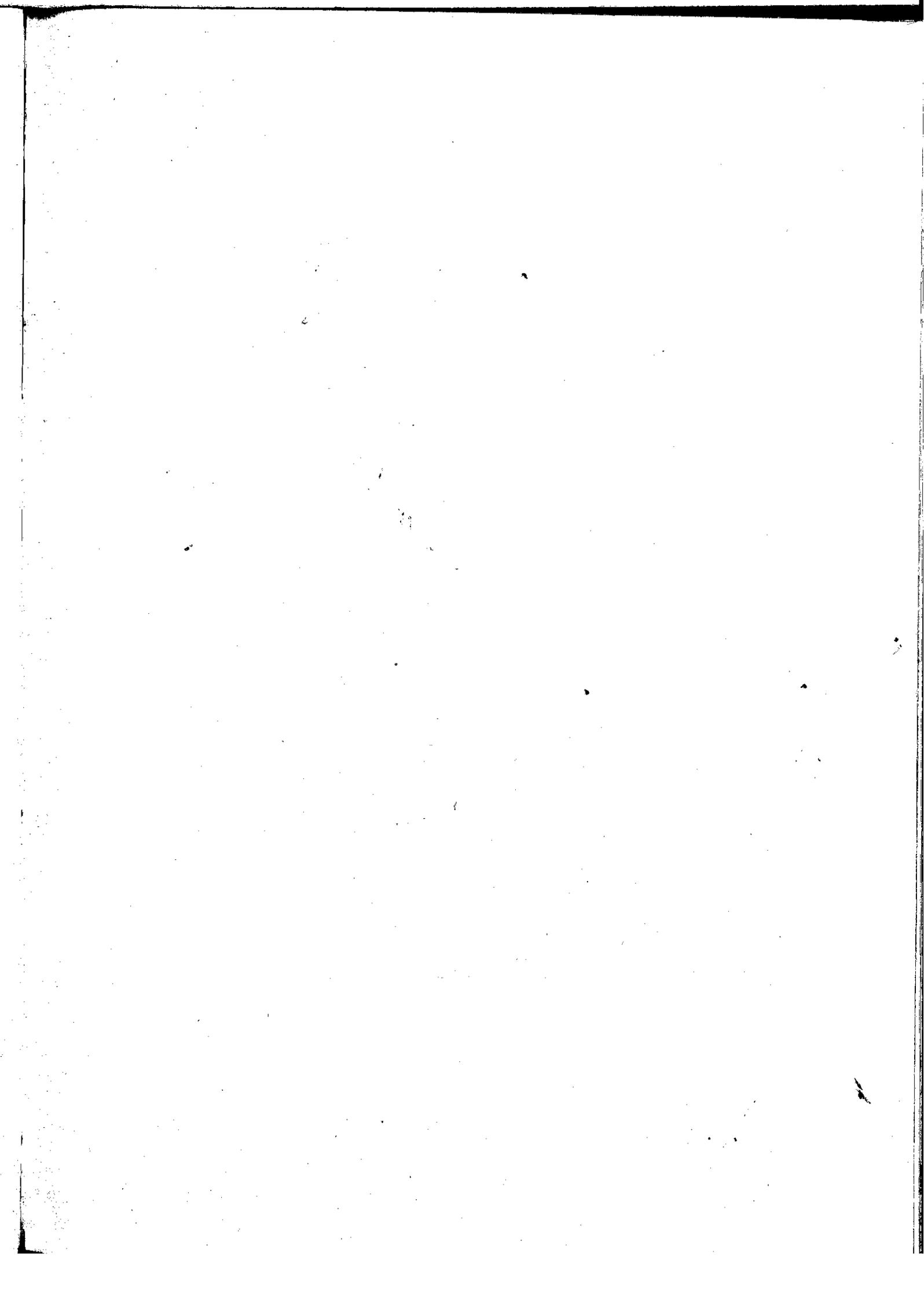
Ipso igitur disponente qui omnia novit antequam fiant et quæ futura sunt fecit, Cum quæ
in predestinationis suæ providentiâ loci nostri edificationem ante tempora factam, cognove-
rat, per finitæ ab æterno tempore ad notitiam hominum, eo iudicio, quo ipse noverat, huius-
modi occasione, ut dicitur, voluit esse faciendam. Post inimicitias itaque et post congrega-
tiones illarum, quæ facta est anno Domini 1199 iuxta Abbates, P^{re} Laurentii, de qua vic-
toriam obtinuit vir nobilis Hermannus Bongiaci Dominus contra Petrum Comitem Antissio-
rensem, Post a postmodum inimicitie concordia filiarum ejusdem Comitis illarum, id est, duntaxat
prefatus nobilis in uxorem, cum quâ etiam Niverneus suscepit obtenta matrimonii Comiti-
tatem, Tunc cum dictum matrimonium esse illicitum diceretur, eo quod ad invicem quodam
consanguinitatis gradu pertinere viderentur, impetrata a summo Pontifice, Diffinitione,
dedit eis in mandatis ut tres Domos religiosorum (quarum una nostra hæc est, altera Domus
patrum de Espallo; tertia vero de Bosco ardelli, ad honorem Dei et animarum salutem
constru-

constituerent, ut ab hujusmodi delicto veniam a Domino consequi mereerentur. Ob hoc igitur missis apud Castusiam, solemnibus ut tantos principes decebat nunciis, cum generale capitulum, hinc tam sancto operi proberet assensum, praemissi sunt duo fratres laici quorum curam et industriam aedificia fierent, in quibus consentes in proximo venturus recipi deberet et ibidem Domino pie et laudabiliter deserviret. Anno itaque Domini 1209 (sic articulo ejusdem, comitis de donatione loci inspectae nobis testificantur) 15° Kal. Julii ingressus est conventus eremum Belliarici cum Stephano Fiore suo viro utique sanctissimo, et sicut fasente Domino dicemus in subditis, virtutum gratia sublimiter illustrato, Porro in inferiori Domo tam monachi quam conversi pariter collocati ibidem Divinum officium celebrabant, expectantes donec in superiori loco lectoria, refectorium, et cellae aliquantulae perficerentur: quamvis tunc essent omnia istiusmodi aedificia lignea, parva pariter et angusta.

Capitulum 3um De infestatione Daemonum.

Cum ergo basilica superior a carpentariis fabricaretur, ecce humani generis antiquus hostis videns locum orationis et salutis constitui, et ex adverso malignitatis suae fraudem, destrui deluit et insidit. Nam nocturnis temporibus veniens cum angelis suis apertatis tam terribilibus, ibidem strepitum, et tumultum, incutebat, ac si malleo super ligna validissime percussisset. Unde ipsi artifices vehementer perterriti, qui nimirum, videlicet cum in refectorio, quod jam magna parte fuerat aedificatum, corpora ex diurno labore lassata sopori committere voluissent, pro nimio timore et frequenti daemonum infestatione quiescere non valebant. Quo audito admirantes monachi unus ex ipsis miserant superius, quatenus per loca in quibus phantastica Daemonum illusio saeviebat aquam benedictam, circumiens dispergeret, et etiam gratia consolationis et securitatis cum eis Deus, carpentariis somnum capiens pernoctaret. Et sicut a sanctissimo viro Hermanno id certissime audisse, tandem immani spiritus recedentes caetera parte (non enim!) tanquam equi hinniebant vocetque confusas atque terribiles quasi diversorum animalium emittebant. Quae dicitur (dilectissimi) adversarii nostri astutias, quamvis ubique circumiens quosdam quos devoret, prestimescere non debemus sed magis confidere et sperare, juxta praedicti almographi sententiam, qui de hujusmodi adversariis intonat ait, si consistant adversum me castra non timebit cor meum, si exurgat adversum me proelium, in hoc ego sperabo.

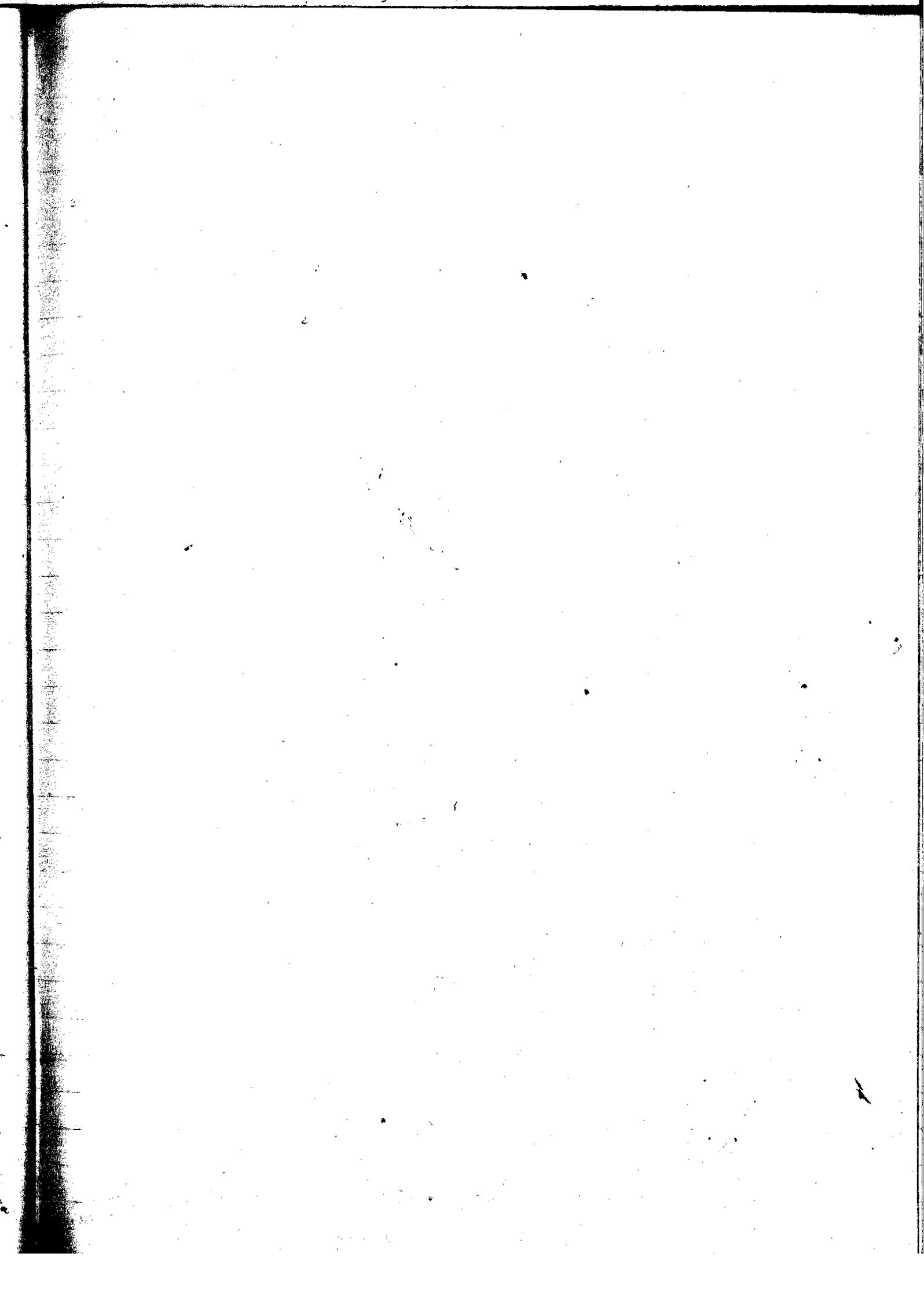
rabo. Non enim est tam saevus, tamque terribilis apparuit nisi omnium nostrum, qui in praesentiarum sumus quantum etiam de futurorum, in hoc loco Christo servientium, salutem cui imidet, fabricari manifestus procedens est.

Caput 4um De provisione Comitibus et paupertate Domus.

Qua siquidem novitate dum haec agerentur in praefatis nobilibus tanto fervore tantoque affectu circa promotionem nostram quam inceperat Domus antelabatur, ut etiam quasi quaedam iam pulsatis et actantio spiritibus illam totius Ordinis speculum, promitteret se facturum. Sed quia homo subicit proponit et Deus salubriter disponit, qui utique vult omnes homines salvos fieri, voluit ut supra dicto principe atque sancto proposito frigescere sui qui advenerant famuli vel qui venturi fuerant tibi in hoc loco humiliter servituri per aliquantulum, temporis in camino paupertatis expurgati, majoris meriti fructuosiores esse probarentur et fideles quam plurimi de facultatibus suis eorum, inquam, habuerant facilius a Domino misericordiam, mererentur. Unde contigit ut pro nimia victualium et alimentorum egestate, quam tunc fratres voluntarie sustinabant ad villas et castella proxima causa quaeritandi accedere cogerentur, maxime autem castaum sacricos eris per plures annos vindemiarem tempore properantes ad hospitium Dominae Bernundis religiosae videlicet mulieris (Clemens Bohic appellat inclusam, Bivricensem, sed perperam, et archiepiscopus) quae cum viro suo Stephano hospitalitatis operibus devotissima insistebat, humiliter dicebant. Quae profecto sancta mulier fervore devotionis accensa cum fratribus laicis ad singula pressoria audacter et hilariter introiens lagenam deferrebat. Ab uno quidem cythum, ab alio vero pelvim vino plenam, ab altero autem sextarium, secundum quod unus cuiusque voluntas suggererat, aut suppetebat facultas, plus minusve accipiens, donec tandem solium de huiusmodi donis adimplerem, egens fratres transferretur.

Caput 5um Vita V. Stephani primi Prioris Bellilacensis.

De viro sanctissimo primo Priore Stephano adnunciate Domino Loueturo, ab illa virtute sine qua nihil se esse reputat Apostolus eorum numero dignum duci quatenus videlicet, quantos personarum caritatis in beata paupertate corda fratrum, qui tunc aderant, accendebat, advertimus. Et quam in nobis qui in praesentiarum sumus, ex eorum comparatione, etiam in remota opulencia eadem iam caritas, refrigit, agnoscamus. Et ne cuiquam in dubium venire debeant ea quae de Dei famulo scribere incipiam, ecce ex ore fratris Roberti capimari vici utique bona conscientia et religiosi

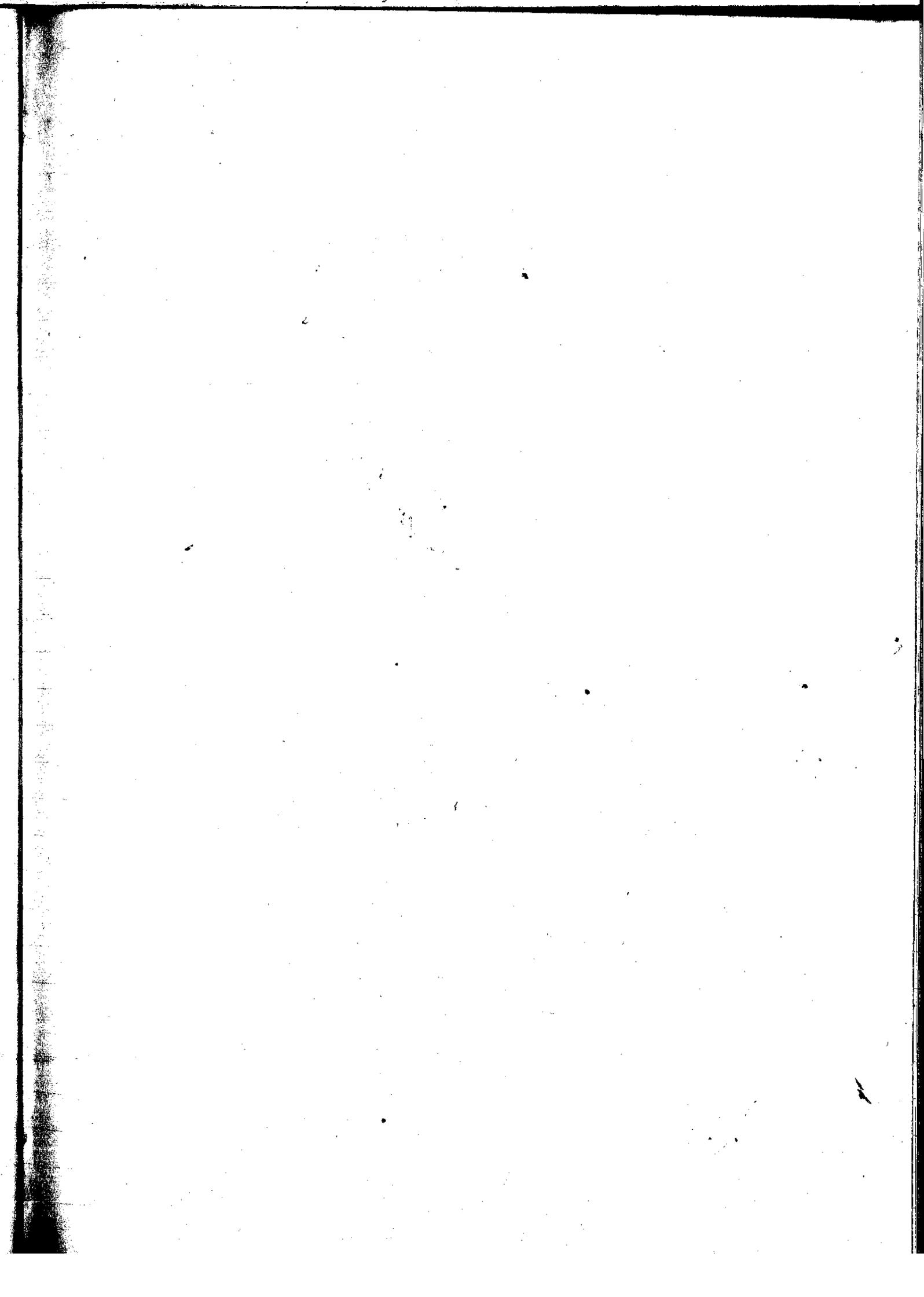

et religionis immensoe fere omnia suscipio, quippe qui adhuc super est, et in illo quoque tempore
coquinarius existeret.

De Mussina racemorum. — Igitur, ut proemis, cum in illa novitate fundationis Domus nostrae
propter vini inopiam apud Castrum Sacricos aris ad hospitium ancillae Christi Domine videlicet
Bernardis de qua superius memoriam feci, frater Petrus mittens esset, ut ibidem a fidelibus vin-
um, misericorditer erogatum, reciperet, misit profecto servo Dei Stephano quasi novum exercitum,
quod scilicet vulgenter dicitur mussina racemorum, necdum enim, adhuc illo in tempore racemi
hic intus fuerant apportati, cui cum a dicto coquinario oblata fuisset, vir sanctus cum gaudio
suscipiens deos ubalatur dicens, benedictus Dominus qui nobis hoc donum tuae benedictionis trans-
-misit. Cum enim jejuniis et frequentibus abstinentiis nimis excidisset, et aetate jam prolixā
debilitas illius exercitii beneficio potius indigeret, per privatum tamen amorem, sediligere
nesciens, sed ea magis quae sunt Dei et Christi adertius quærens, ad fratrem alium, mox transmisit
dicens, tolle hoc munus culam et defer illud Domno Joanni, qui vicinior existit, ipsi enim magis
necessarium est quam mihi, et hujusmodi multa beneficiis indiget, ut pote vilitudinarius
debilis et languens. Quae cum ad eum delata fuisset, ipse similiter propriae senectutis debilita-
-tem non attendens proximiori socio, qui ut tibi videtur, his opus magis habeat, deferri rogavit,
sicque factum est ut eadem mussina per cellas singulis monachis presertim ad virum venera-
-bilium, Stephanum, eam coquinarius integram, reportaret, quod cernens vir beatus in omnipo-
-tentis Dei laudes et gratias expansis manibus proripit dicens, Nunc o Domine Jesu, nunc vide
nunc percipio te Dominum, qui totus charitas es in nobis pauperibus servis tuis veraciter
permanere. In hoc enim, hoc donum, tuae misericordiae securus suscipio. Et ex ipso cum gratia-
-rum actione quamvis indignus vesci prosumo. Sit nomen tuum benedictum. Sed et nos fratres
cherrissimi his auditis gratias agamus Deo nostro et in ipso specialiter exultemus, qui in nostris
quoque temporibus, in hac Domo nostra saluberrimum fraternae charitatis exemplum factum
fuisse cernimus, quod beato scribente Hieronymo olim in antiquorum vita Patrum, legimus contigisse.

Caput 6^m — De ardore charitatis in corde. —

Porro sicut in altario tabernaculi precipiente Domino, ignis ardor continens lignor-
-um materia nutrebat, sic in ore cordis istius sancti viri flamma charitatis indifi-
-ciens exercitio bonorum operum fovetur. Nam quamvis frater Robertus id mihi
narraverit, fratris tamen Joannis viri venerabilis et indubitae relatione hoc ipsum
reperimus.

veracius cognovi. Habebat enim quod cum ipse jus enucleus, et hujus Dei famuli curam
existeret, habebat vir sanctus in consuetudinem, et quando pro expediendis Domus
nostro negotiis foras equitare cogere, panem et cascum sive in mala, sive in alve
-olo scellae suae faceret et reponi, quae videlicet pauperibus et egenis obviantibus mise
-ricorditer largiretur, cum vero jam ex his nihil omnino jendum, superesset ad
nummorum recurrere subsidium, et olens vir pius indigentem aliquem a se recedere
vacuum aut immunem, quodam autem die cum domi residentes esset, affuit pauper
quidam, clericus caligat non habens in tabulis, et huius miseretur, eadem humiliter sup
-plicabat, quem vir Domini pietatis intuitus oculis, mox ut erat misericordiae visceribus
effluentissimus exiit se caligat et pedibus suis et eidem clerico tradidit unguenta,
Ipsa proscus nudatis auribus et tabulis remanente, vidit itaque dulcissimas pietatis
formidinem, paupertatis cum profecto Domus inopiam, non attendere et nuditatem
proprianam, non timeret, Verum tunc temporis quis infirmus erat, et ipse non infirma
-retur? Quis scandalizatus, et ipse non scandalizaretur? Quod nimirum potest veraciter
exprimi, cum frater quidam, iudicio visitatorum culpis suis exigentibus in remotis
vallis partibus ad aliam Domum, Ordinis sub disciplina fuisset destinatus, quod cum
videret Christi famulus prostravit se ad pedes eorum, humiliter misericordiam postulans,
quatenus eadem fratres parcentes quantascumque vellent poenas infligerent, dummodo
in domo propria disciplinatus sine periculo remaneret, timebat si quidem, vir Domi
-no plenus ne portassis filiam, quem in ordine genuerat, aut immoderata cordis tri
-bita a voto religionis expelleretur, aut ingens laboris et itineris periculis ad proficiendum
ei quod in unum, et disciplinam nimium deterreret, Visitatores vero imprimis ejus
precibus nullo modo volentes acquiescere, in sua sententia inflexibiles et rigidi persistebant,
tunc bene videres sanctum senem, stephanum, illa debilia membra humi coram eis miro
cordis ardore prostrans, et quotiens repulsus esset, toties prostrando ardentius insistere
prostrans et affirmans suo spiritu requiem non habere donec illius fratris miserantes eum
a profectione debita relaxarent, Qui profecto cum sancti viri mirabiles cernerent com
-passionem, et misericordiam proriter ejus instantiam, pro illius importunitate devoti
dictam sententiam propterea revocarunt, Et quia, charissimi, audivimus quomodo vis iste
sanctus in compassione proximi crucem suam intus portavit in corde audiamus nunc
quatenam

qualiter per afflictionem carnis crucem exterioris gestavit in corpore.

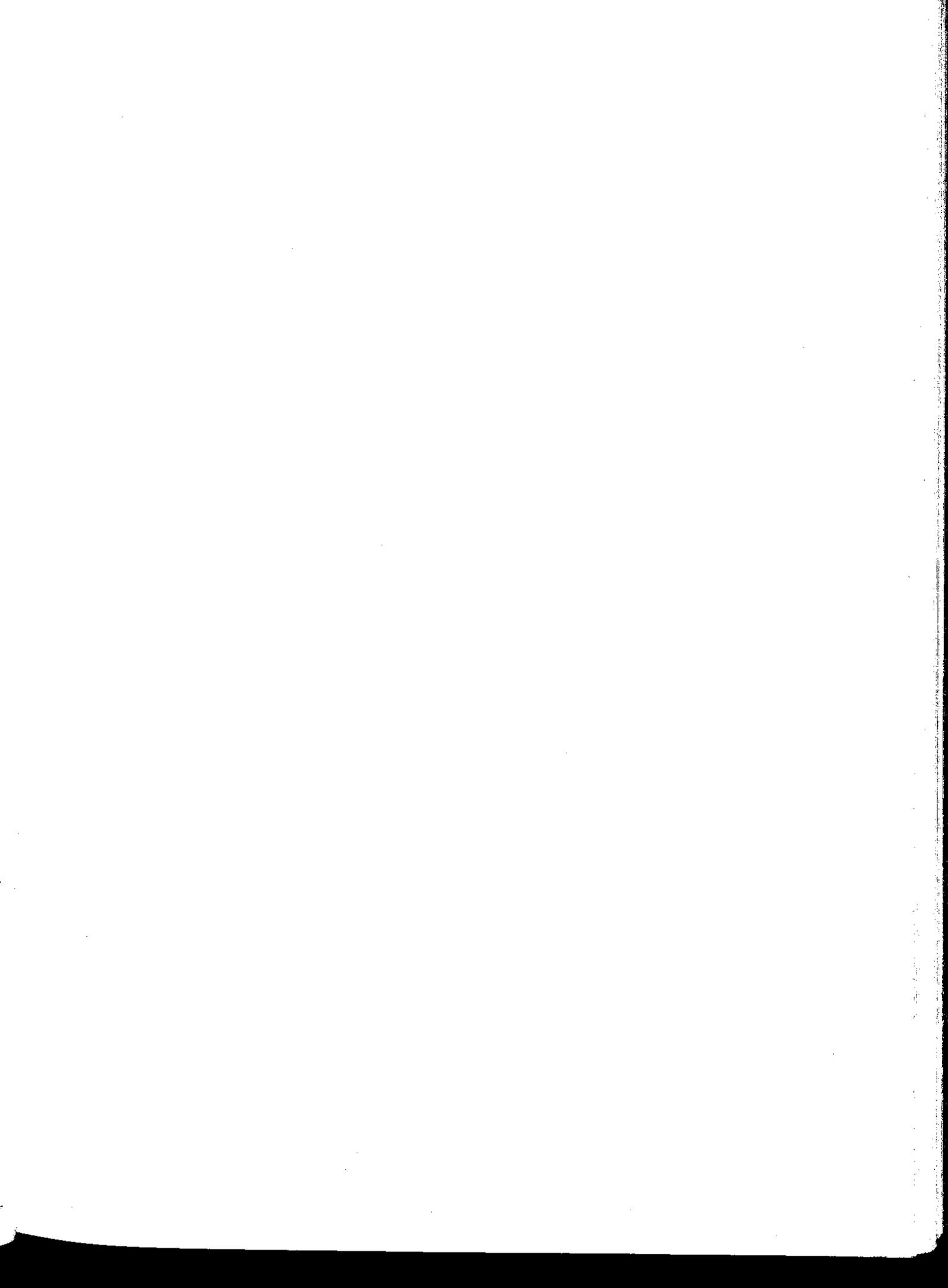
Igitur Georgius vir atque veneranda senectutis et immensoe devotionis mihi multo-
tociens narravit, quod cum in cella proxima iuxta vicum Dei moraretur, per quatuor
annorum spatium, antequam migraret ad Dominum iste Dei servus tanto coepit cruciatis
corpore suum affligere, adeo ut ipse Georgius a cella sua audiret miraretur, eo quod: saepius
solito hoc acciperet et disciplinas. Diligenti itaque calliditate ab eo pluries requisitus tandem
confessus est se infra diem et noctem, unam triginta et duas disciplinas continuatim,
accepisse, quod si ex humane fragilitatis infirmitate somnum capere cogeretur corpus
fatigatum, vigiliis et attenuatione, jejuniis plerumque in oratorio quasi in lectulo abstante
cum refoveret. Quem profecto stratum, aut proeteritorum, recidatione peccatorum, contritione
aut dominice inspirationis consolatione lacrimis dulcibus saepius irrigabat.
Cum ergo his charismatum donis homo Dei Stephanus coruscaret divina miserante
nostri providentia talis nobis datus est Pater qui quod per virtutes demonstraret exemplo id
etiam docens roboraret et verbo. Federat ergo Dominus sermo suo, quem constituit super fa-
miliam tuam, ut daret ei in tempore tunc mensuram, tantam predicationis gratiam,
quod nullus deinceps successorum, tuorum sicut factus est asserunt, in sermonis efficacia
et potentia comparari. In eo namque quod factus est tam affectuose tam studioso adhuc senili
viri verba memorando recitant profecto per illum, ignitum vehementer habuisse colloqu-
ium argenteum, sancti salicet spiritus igne examinatum probatum cetero in terra cordis
humani et multiplicatum septuplum. Cum ergo quocumque a hoc Dei homine Hermannus
quomodo ita audientium corda sermo illius inflammaret, ut adhuc atque longinquo
tempore dulces et patribus predicationis eius verba retexere respondit: Vir quippe valde
spiritualis eo mentes audientium calore verbi factus incendebat, quo et ipse inferius ardore
charitatis amplius ignescebat. Et fortiter cadebat ideo fortiter incendebat.
cum pro subleis ut que adhuc videmus micantes scintillas verborum illius de ore et de
corde florum, tuorum, mirabiliter emanare. Huc autem quanto constantior, quanto
humilioris vir iste beatus in his sermonibus extiterit, gestae rei sequens declarat exem-
plum. Iura illustris domina montis falconis ad exhortationem illius non solum ipsa
verum et multa de cognationis eius progenie, nobiles ab initio, omnes sunt a per eius con-
tulcrunt et adhuc conferunt beneficia quod post hoc fundatores specialissimi benefactores
merito.

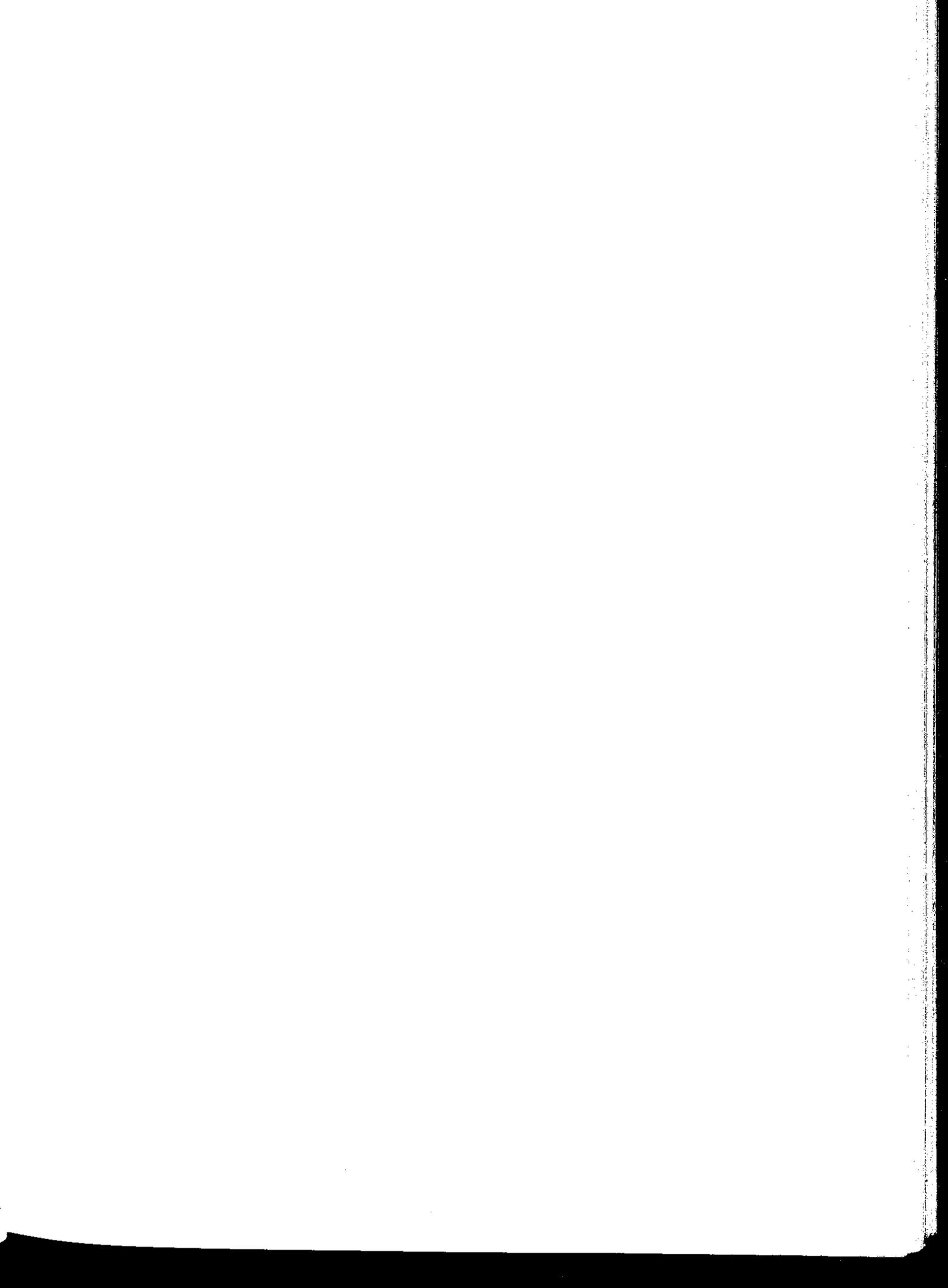
merito nominentur. Quadam itaque die cum esset Dei famulus ad fratres inferius ecce
praedicta nobilis ad eum visendum ex devotione advenit. Quocirca sicbat eum virum
justum, et sanctum multis precibus et elemosynis familiaritatis ejus gratiam ac precum
harum participationem meruerat obtinere. Legitur post sanctae consolatoris eloquia eum
jam regredi propararet ex nimio dilectionis affectu hominem Dei intrens ait, veracissime
scitis mihi tunc hereditissime quod ego longe incomparabiliter vos amplius quam filium
meum regnandum, (forte est nomen illi) Diligo. Qui viri Domini audacter in conventu respondit
O foemina insipiens quasi una de stultis mulieribus modo locuta es. Quis enim ego? Vel
quid ego? Nescis quia ancilla tua panem tuum, confectura prius exagitatione cribri, hinc
et illinc a purpure farinam segregans, seorsum in parte florem, similce reponit? Sic
profecto de me vilissimo pulvere debes perpendere. Ego sane in ventilabro rerum transeun-
tium, positus hinc inde concitior et illior assidue. Cum illic superius sancti viri in
cellis sepositi et inclusi jejuniis et orationibus ac vigiliis vacantes, quem admodum unicuique
misericors Dominus largitur, coelestia libere ac delectabiliter contemplantur, illos ergo
Dilige, illos ama, illos venerare et lauda, ad illas spem et fiduciam tuam diligenter
jecta. Hinc ergo colligite, fratres, quanta virtute humilitatis et constantiae iste Dei
servus regulis erit, qui nequidem ad momentum adulationis vitio videtur acquiescere,
confestim, non timuit tantae nobilitatis dominam, verbis asperioribus increpare. Tantam
quippe gratiam Dominus servos suos contulerat ut non solum minores et mediocres, sed et
multi nobiliorum, magnates mirum eum diligere et venerarentur affectu manifestam,
Dei gratiarum in efflorescere prosergutarum, contemplantes, in morum videlicet honestate,
in loquutionis spiritualis alacritate, in paternae charitatis fervore, in sermonis suavitate
et dulcedine, in personae venustate, in incessus gravitate, in simplicitate innocentiae
et etiam in habitus humilitate. Talis namque pastor nobis in primordio domus a
Domino debebatur, qui multis concursu virtutibus dilectus Domino esset et hominibus,
et nobis quoad spiritualia et domui quoad temporalia proficere probaretur.

Absolvitur ad suam instantiam, ab officio Prioris Stephanus et revertitur ad
Cartusiam Portarum, domum suae professionis.

Inter ea ille Dei omnipotentis servus cum se videt et maxime propter ingentem
domus inopiam, pondere administrationis sibi commissae anxie progravatum, Desiderio
solitior.

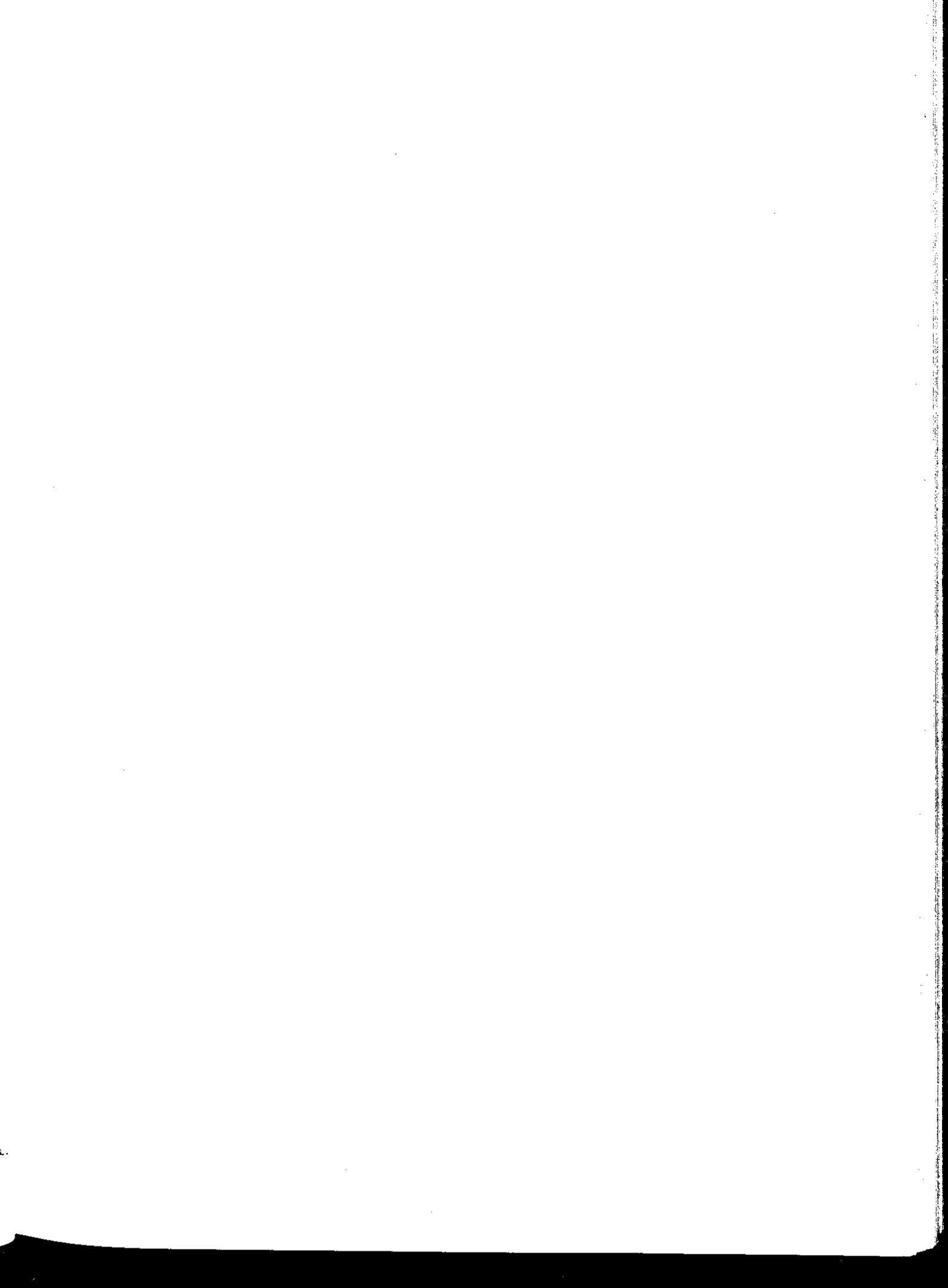

soldandus et quicquid remissos Regens abbatem Castellanum de generali Capitulum ibi miser
cordiam petiit et accepit. Inde domum propriam. Postquam regressus ibidem remansit. Quo
cum immoventis et viris venerabilibus et Dominis Herico Comiti Nivernensi, Guillielmo
copo Antistidorensi, ceterisque Domibus nostrae Benefactoribus proceperis scripsissent unani
miter Pionem Castellanum rogantes quatenus virum Dei Stephanum, novellae Domini, quae adhuc
sub eius regimine debile principium, inceperat, remittere dignaretur, ut et ipsi qui de tanti
Patris absentia dolebant, de illius tamen praesentia et consilio adiuti facilius ob sanctitatis
eius merita ad provocationem domus intenderent et plurima beneficia uberius largirentur. Quo
regresso vir valde venerabilis ac religiosus plurimum, Leobardus monachus eiusdem domus
Postquam post se electus fuerat in Nivernem, videns virum Dei non nisi cum difficultate maxi
ma ad procuratorem^{toriam} suscipiendam, posse induci, procuravit, ut providentibus Visitatoribus
ad huiusmodi administrationis onus cogeretur, quatenus ad illius consilium, et industriam,
ut potest qui tanti regiminis cursum expertus longo tempore fuerat, tam spiritualibus promo
verendis, quam temporalibus securis ac salubris decerneret. His itaque praestis post aliquan
tam temporis procuratoria dimissa, cum omnipotens et misericors Dominus servum suum
qui in vinea sua fideliter laboraverat, et a primae aetate pondus Dei et vestis libenter
portaverat, vellet pro merito aeternitatis denario munerari, corporis infirmitate correptus
decidit in lectulum. In hac autem infirmitate, sic Dominus Georgius asserit, se ab ipso servo
Dei audisse quod nocte praecedenti antequam sacram unctionem perciperet, quidam
mirae claritatis quasi solis radius ad pedes cubituli, in oratorio coelestis descenderet tunc ser
vum ei apparuit, in illo videlicet loco, quo die crastina sequenti expleto sacrosanctae unctionis
ministerio crux extitit collocata. Quis enim non credat huius signi miraculum ad indicium
enimiae sanctitatis eius evenisse. Et ne cui in dubium venire debeat, cum in plerisque
sanctorum exemplis signum non dissimile saepius reperitur. Ecce non longe post in mon
asterio Galloni Astertensis ordinis super reverendissimum Dei famulum, eiusdem conditi
monachum nomine Gardium, quem ego quoque vidi ante cubiculum suum orantem, a
priori eiusdem monasterii huiusmodi radius visus est descendisse. Cum vero sicut dictus
Prior postmodum retulit, Pater insolito miraculo intentis luminibus in eum inhaerens mi
raretur, ostenderit protinus visionem illam, a luce claritate procedere, sed ad se continuo
reversus coelestem, esse credidit visionem, maxime cum in dormitorio tecto nullum foramen
habetus.

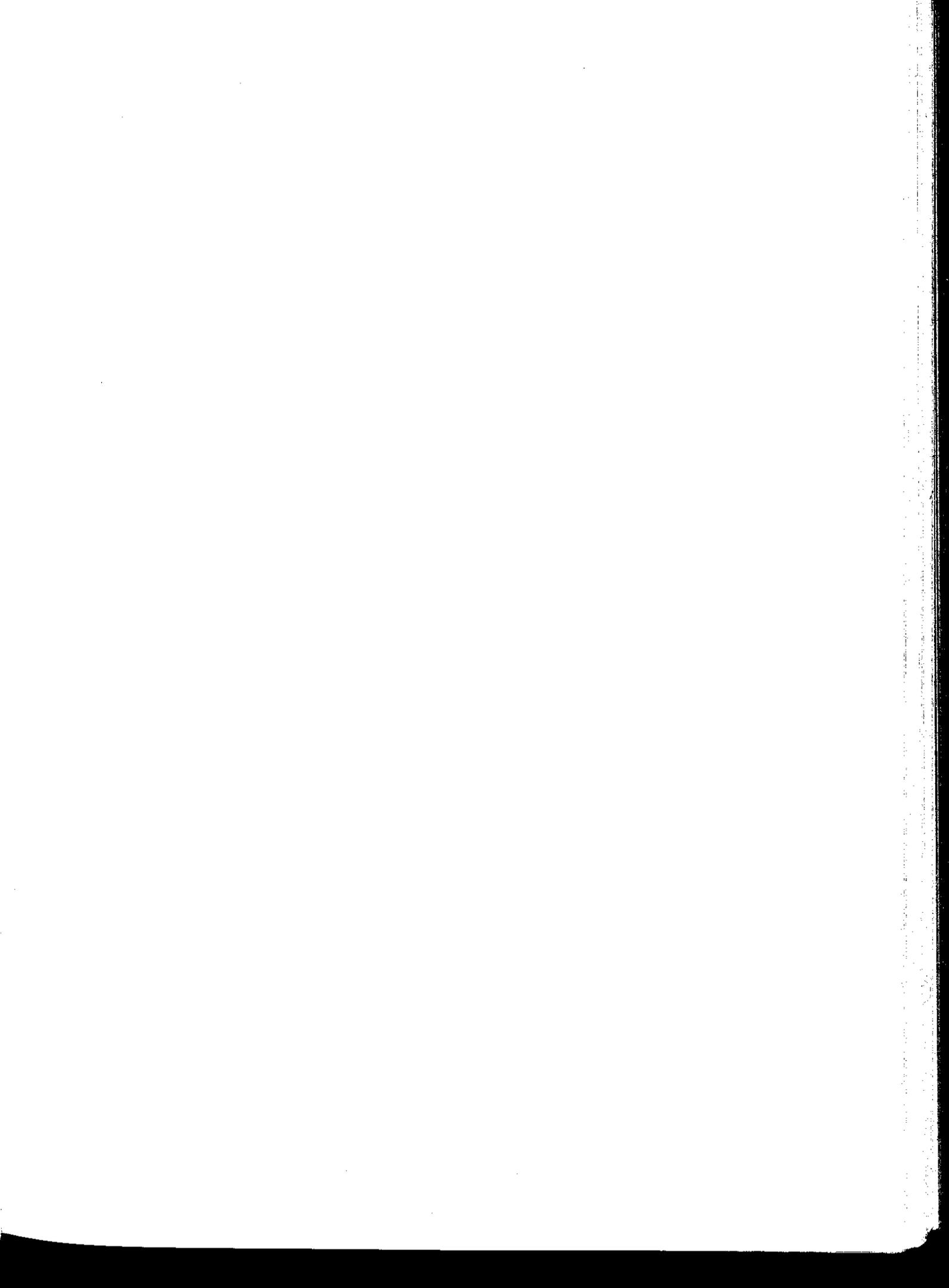

penitus appareret. Nec omnino luce claritas illo in tempore radicaret.

D. Hermannus cartusianus miroe charitatis. — In hac aegritudine Dominus Hermannus ut-
rat vir charitatis atque compassionis fervore magnificus ac per hoc de istis ser-
vitiis valde sollicitus cum ad eum, sicut mihi veraciter narravit, intrasset, invenit eum
cum tanta inundatione lacrymarum, hymnum, trium puerorum, scilicet Benedicite omnia
opera Domini Domino per semetipsum, solum dicentem. Quo viso D. Hermannus stupens et
admirans ait illi: Cur Patris ita nos vehementer affligitis? Respondit: Ego certe, fili dilectis-
sime, totus dissolvi, totus offendi, totus afflari in huiusmodi lacrymas vellem. Consideremus
quos o frater consideremus si possumus. Istos uberes et dulces admodum lacrymas de quonam
fonte eruperint, nisi ab ipso qui fons est aquae salientis in vitam aeternam, et de quo dicitur, fla-
vit spiritus eius et fluent aquae? et unde tam ardens illius responsio, nisi ab illo qui ignem sui
amoris accenderit in visceribus tuis? Quae vox inquam, vel quae lingua exprimere poterit in-
quanto mentis culmine in illa hora Christi servus extiterit, quando ad omnipotentis Dei laudem
et benedictionem, omnia opera eius ardentissimo affectu invitabat? Hoc maxima cordis ut-
cestimo jubilatione et suavi sancti spiritus unctione videbatur eum, quod non condignae lauda-
tiones humanae ad reddendas omnium Creatori gratiarum, ac laudem, actiones pro ineffabili
divinae largitatis dulcedine quam ipse in arcans pectoris thalamo infusam abundantissime
sentiebat. Verumtamen infirmitas haec fervore utique devotionis minime frigescere illum
nequaquam, potuit impedire quin ad Ecclesiae ostium, missam audiret usque quod die procederet
propter praedicta scilicet quo obiret. Qua namque die fecit fratres laicos presentari. quibus
praesentibus cum monachis sacrae unctionis et corporis Domini sacramenta cum summa
devotione et reverentia suscepit. Osculo itaque iuxta morem Ordinis singulis dato statim,
unum quemque secundum quod in quolibet reprehendendum noverat, amabili reprehensione
horabat. Unde et uni eorum dixit, oportet te quos o fili dilectissime, quae nimis negligens
esse comprobaris, ut ipsam negligentiam, et incuriam in sollicitudinem, et solertiam convertas.
Alteri quoque subsequenter dixit: sic et te pater deprecor ut iracundiam tuam, per lenitatis
mansuetudinem, studeas mitigare. Deinde ad alium subjungens ait: hoc tui animi levitas
qua aliquantulum dissolutus es, nunc est, dilecte mi, in gravitatem Ordinis permutari. O
pastor bonus, opifex, qui vultum pectoris sui sapienter considerans sicbot quo pede gra-
viter claudicaret, dum quibuslibet singulorum vitis obvia adhiberet medicamenta,

Postmodum vero exultatis omnibus propter quosdam de astantibus qui quamvis ad abstinentias
et vigilias faciendas fortes esse et ferendi, circa tamen senem, ac debilem, necessitatem, mi-
-nus plene seduli exstebant, sermonem brevissimum contexit dicens: In fratres vos admo-
-vos exhortor in Domino evidens proecipue de memetipso proebens exemplum. Ego quidem plerum-
-que vigiliarum, prolixitate et protracta matutinalis officii pro aliis a plurimorum, fatigatus
vehementer exoptabam, finitis matutinis ad cellam regredi, ut saltem super scannem, illi
senilis corporis membra aliquantulum, reformarem, cumque post paululum, resumptis utcum-
-que viribus respirarem, tunc profecto ex devotione erat mihi voluntarium, in animo missam
celebrare, si quomodo praesto possit fieri, qui adjuraret. Eandem vero ad cellulae ostium conspi-
-ciens si forte occasionem, perficiendi quod suggererat devotio reperire potuisses. Ecce acrista
per claustrum, caternulos suos deferens oculis apparebat, per quod videlicet perspicaciter
advertabam, et vos qui fortes estis et juvenes missas vestras jam celebrasse, et me senem,
et debilem, fraudatum a desiderio meo et tanti sacrificii supplicio caruisse. Quapropter, o
filioli mei, vos obnix deprecor in Christo Jesu quatenus cum inter vos senex aut debilis aut
infirmus quisquam fuerit ipsius infirmitatem, supportare velit ex animo, et unusquisque prom-
-ptam ac ferventem quadam, presumptione in obsequiis aegrotantium, ac quae debilem, quantum-
-cumque prostrata fuerit aut vilia fratrem suum, prostrare contendat ac per hoc felicem, et bea-
-tum, ^{esse} se minime dubitet, cui tale quidquam a Domino datum fuerit operari. Haec igitur de
causa clamatur: alter alterius onera portate et sic adimplebitis legem Christi. Constat
ergo sicut ipse ait quod plenitudo legis est caritas, et ubi plenitudo, ibi procul dubio nihil
remanet adimplendum. Sicque nimirum, dilectissimi, hoc agentibus fiet, ut pro vobis et
transitorio servitio perpetua atque preciosa vobis a pro Domino donetur remuneratio
animae. Erat autem ipse a die feriaverata. Subsequenti vero nocte cum S. Hermannus sa-
-crista et frater Robertus coquinae et frater Guillelmus tutor circa sanctum Dei fam-
-ulum permocentes vigilarent, ecce circa noctis medium, factus est repente super eum
mentis excessus. Iacebat enim supinus in anibus super pectus depositis, aperti quidem
et scintillantibus oculis, non gemens neque plangens, sed ita, quod profecto mirabile
est, anhelitu temperato, ac si sanus esset, et dolorem penitus non sentiret. In hoc
quidem statu, ut assensum, tandem permittit, quousque ab hoc loco ad pastorem, Grangia
possit aliquis procedere, quod est spatium, quasi unius agendae. Nulla hora erat Dominus
Hermannus.

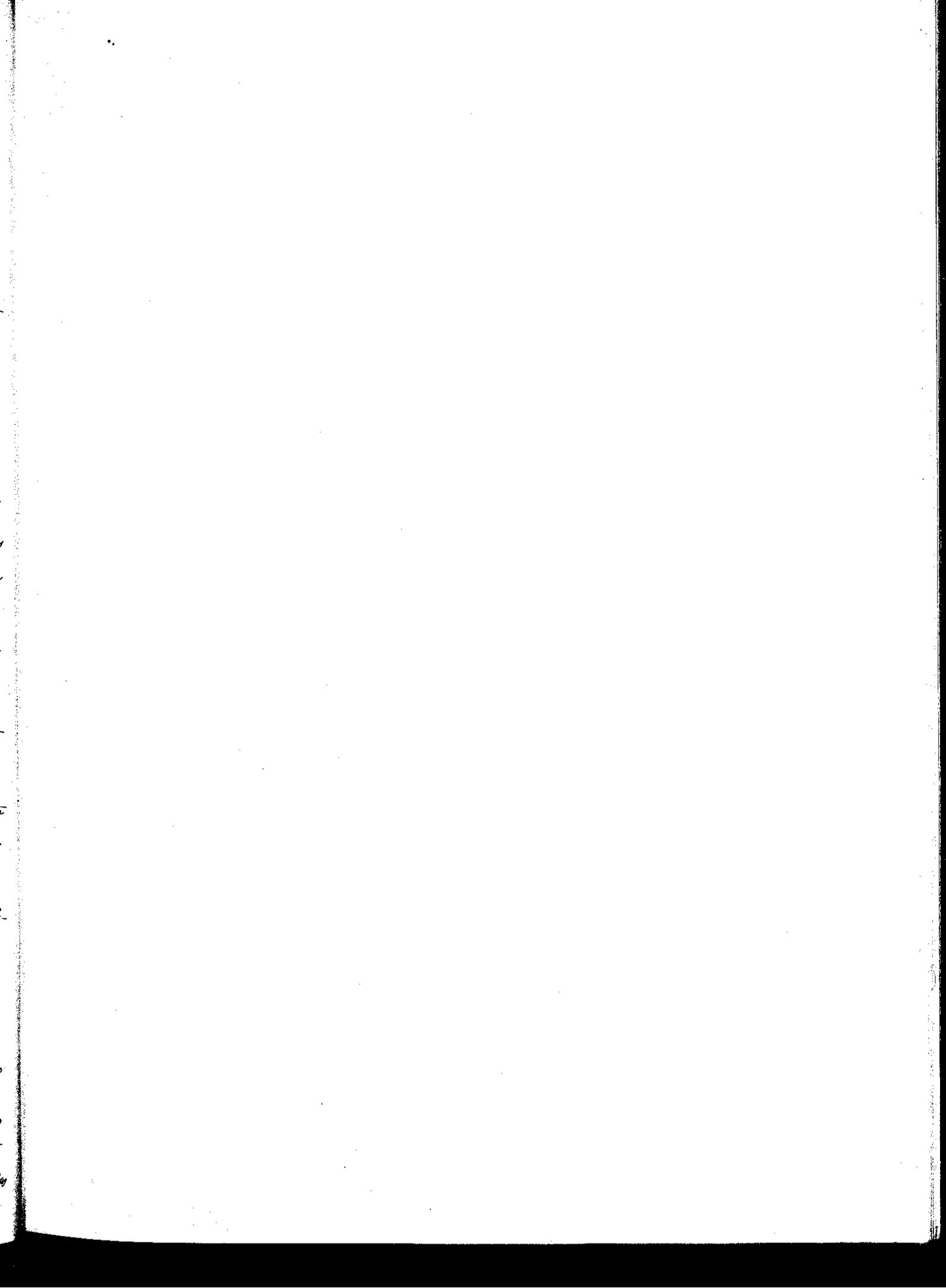

Hermannus curvatis genibus super formam ante Dei servum lucernam in manibus tenens ardentes, totus effluens ubertim lacrymis sciens pro certo virum sanctum, Dei esse in extasi, raptum, et ea jam, procul dubio arcana caelestia contemplari, quae eis pro peccatorum demeritis cernere non liceret. Quod ut ille sic et nos super hac re tam vera certiores efficeremus venerabilis Hermannus brachium, sancti viri quamvis tremens et parvus pertractando sublevarat, et eum Domine Domine vociferans nominabat. At ille sicut homo non audiens, qui utique humane carnis sensus excesserat, nec sic quidem ab hac mirabili visione poterat excitari.

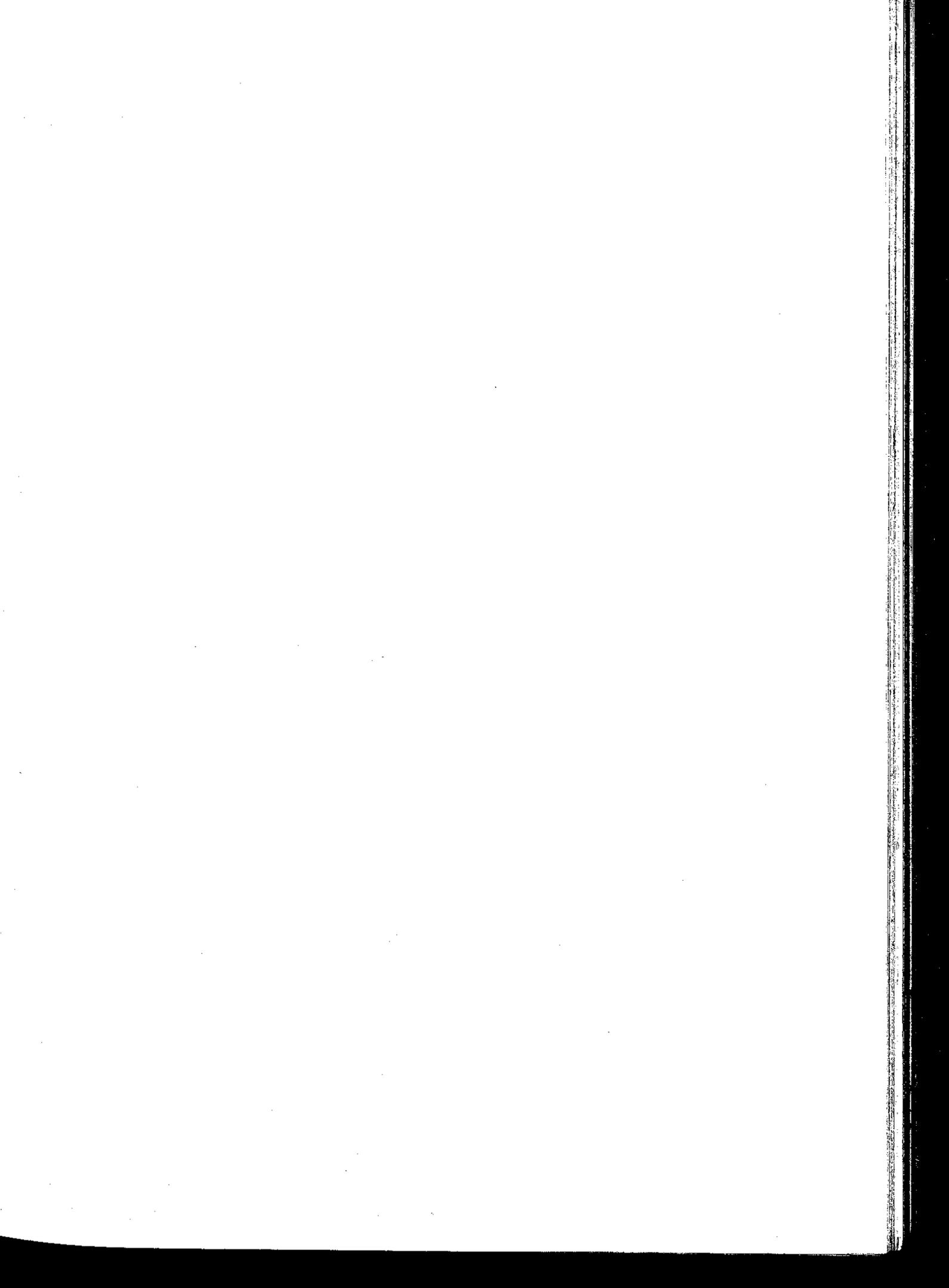
Tunc ab omnibus qui tunc temporis erant, sed et ab his quidem qui nunc usque super-
sunt ex paterni amoris magnitudine et reverentia honoris, quatenus tibi proprio nomine Dominus appellabatur, Habebat autem, et frater Robertus in oratorio ad pedes lectuli et fratris Wilhelmi juxta virum Dei Hermannum. Cum ergo ab hac gloriosa contemplatione vis beatus ad semetipsum, reversus esset et suspirando exclamans ait: A, Domine Pater misericordiarum, et Deus totius consolationis. Tunc venerabilis Hermannus lacrymis suffusus dixit. Quia, Pater, te visisse talia non dubitamus quae nos ipsi peccatorum pulvere excoecati non possumus videre, rogamus corde supplicii ut nobis hic astantibus filiis tuis de illa interiore dulcedinis visione salutiferum quid eructes, quo possimus et tunc in amorem invisibilium, rapi et in amore Dei et charitate uberius inflammari. Pater, ait vidistis ea quae ego ipse vidi nunc? Illam beatorum multitudinem vidistis, quomodo hinc exiens discedit? Non, inquit, Pater sancte, quia digni non sumus. Pater inquit, paululum, aqua labia mea. Quibus rigatis vis Deo plenus ex abundantia cordis os aperiens, et dicens non vidistis gloriosam illam candidatorum hominum societatem? Vere certissime sancti viros super nive de albatos ac mirabili claritate fulgentes totam cellulam istam implevisse, in quorum aspectu et pulchritudine ineffabiliter consolatus sum in Domino et gavisus. Insuper etiam promiserunt mihi, quod erat mane oriente sole reversuri sunt, et me in suam sanctam consortium recepturi. Ad quem venerabilis Hermannus fleus et ejulans dixit. Quid ergo faciemus Pater? In nos desolatos et domum istam in maximam paupertate positam, delinquent. Nostri potius miserere ut cum veneris in regnum quod tibi ob sanctitatis tuae meritum, confidimus preparatum, te prius intercessorem habere mereamus in caelis, quem magistram fidem habuimus in terris.

Absit hoc a me fratres charissimi ut vos unquam deseram, et vestri immemor existam.
Sed si tanti apud misericordem Iesum dignas inveniar, pro filijs meis, quos in Christo genui, li-
-bentissima deprecabor. De paupertate autem Domus et inopia nolite solliciti esse dicentes,
Quid manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur, scit enim Pater vester celestis
quid vobis necesse sit. Sicut namque Domus in pendulo per quindecim annos. Sed procul Dubio
post dies illos erit una de melioribus et precipuis Domibus Ordinis nostri. Erit et forma et spe-
-culum, summae religionis, ac per hoc multi ab oriente et occidente huc venient per successio-
-nes temporum, sub ordinis disciplina in hoc loco suas animas salvaturi. Hunc frater Ro-
-bertus cum interrogans dixit: Quid ergo illi nobili Domina Montis Falconis dabitur,
quae videlicet vos tenere diligit in Christo ac semper dilexit? Cui ille si sic secundum
consilium meum permanserit ut coepit, ut, scilicet si in via charitatis et poenitentiae perse-
-veraverit, salva erit, et misericordiam accipiet a Deo salutaris sua. Et rursus frater Ro-
-bertus: Quid et charissimo et speciali amico vestro Domino Abbate S. Satyri? Respondit Abbas
et superior S. Satyri venient. Quo audito stupefactus frater Robertus putans eum ex nimia
cerebri emanatione talia profere, ait non est, et vos dicitis quia ipsi jam veniunt.
Scitis ne sana mente, Domine, quid dicitis? Cui ille hilari vultu et placido respondit. Valde
quippe insipiens es, scio quidem scio. Cum et adhuc tibi mente sobria denuncio, Pri-
-orem de Mena cum eis advenire. Has enim invenient me. Sed nequaquam mecum loqu-
-entur. Vis etiam, ut adhuc quiddam his majus etiam tibi edisseram? Dominus huius copus
Autissiodorensis venit, sed omnino me ulterius non videbit. Mane autem facto et conventu
jam Beatae Virginis missam celebrante sciens vir beatus quia venit eius hora, ut tran-
-seat ex hoc mundo ad Dominum, iuxta promissionem sibi solitas factam, fratrem Ro-
-bertum sic allocutus est: Quia tempus resolutionis meae instat, perge nunc velox ad esti-
-um Ecclesiae ibique pulsans indicabis fratribus jam me velle dissolvi, et deo nullus se
proparat ad celebrandum, sed statim huc ad me cuncta adveniant jamque ab eis
sine Dubio recessurum. Deinde inferius descendens procuratori dices quod si ipse adhuc
semel me videre voluerit, huc rursus ascendere studeat festinanter. Postmodum vero
fratrem Pastorem ut non in pastorem fermentum immisceat quia et amplius quam opus, fermentum
accipere. Ut magister Pastorem similiter ne in campum cum ovibus est. Nec non ~~et~~ ^{ut} cul-
-torem vineae ne ad vineam pergat. Quibus singulis nunciabis. Quatenus huc celeriter accedat
videtur

videant finem meum, mox futurum. Famulorum quoque precipiens ut pisces, palas et ligones
afferentes meum sepulchrum, effodiant iuxta crucem. Quibus omnibus secundum Patris
jussa peractis frater Robertus cum festinatione regrediens invenit monachos circa Stephanum
Dei hominem, horas divinas exequentes. Accedens itaque ad caput lectuli posuit brachium
super jacentis humerum dicens: Domine scitis ne vos quid dicunt ipsi? Cui vir sanctus
subridens ~~et~~ dicens, semper quidem stultus es, scio bene quid ipsi dicunt, et etiam dijudicarent,
sicut utique quolo non recte dicerent, sed quia ex nimia infirmitate debilitatus
existo eis omnino nullum vales adjuvium exhibere. Deinde post modicum, sicut, inquit,
accepta igitur aqua ter in os suum tantummodo ~~signum~~ ~~et~~ collocari in manu propria
injecit. Cum ergo gustasset, dixit satis est, sufficit. Sed cum inclinato capite illico vultum
demitteret, cestimans cum frater Robertus caput lectuli velle altius erigi, dixit, Domine
vultis ut elevato paululum, pulvis inari retro, super illud vos collocem? At ille nihil respondi-
sed manu tantummodo signum edidit. Quo viso Fr. Robertus exclamans dicit: Ecce, o
viri, iste Dei servus jam emigrat, ecce jam obit. Quem statim accipientes in terram
deponerunt, aspersimus benedictis cinere subter eum in modum crucis. Cum igitur
Dominus Willhelmus novitus brachium ejus sinistrum, super pectus illius more morien-
tium, applicuisset, ecce vir venerabilis brachium ejus dextrum ipse emet erigens iuxta al-
terum collocavit. Ita dicens, o Domine Deus omnipotens Rex aeternae gloriae miserere
mei. Et cum hoc dixisset obdormivit in Domino. Quo defuncto vox confestim in cella
audita est ploratus fratrum, et ululatus multus, qui pro amisso tam boni pastoris salubri
consortio effluentes ab oculis lacrymas pro dolore et tristitia comprimere non valebant,
diligente tamen, quod cum aliter mori quam ceteros viderant, dubitare coeperunt pro
eo quod nullum, plangentem, nullum, gemitum, nulla suspiria, nullosque singultus, sicut
morientibus fieri assolet, perceperant, non deformi facie sed ita sereno vultu
et placido jacere, ac si dormienti tranquillo similis videretur. Propter quod unus ex
astantibus articulos pedum, illis asperere attemptabat, alius vero pater mamillis manus
imponens tentabat, si quo modo motione pulvis viventes hominis signum, aliquid perci-
pere potuisset, At amen non erat vox neque sensus, quippe qui associatus angelicis
choris sic interius jam gauderet de aeternae salutis munere, ut non esset jam, quod
exterius doleret de carnis corruptione. Haec delata ad Ecclesiam, sancti gleba corporis
missa

missaque in conventu pro eo mundum finita, ecce vir venerandus Abbas s. Satyri Rogerus,
sicut servus Dei nocte tantum facta prodixerat, advenit. Cui cum occurrisset frater Robe-
-tus cognominatus, ait illi dictus Abbas, frater, nos audivimus charissimum nostrum fratrem
Stephanum, infirmum esse et ideo venimus eum visitare. Quomodo est illi? Quid nam
ergo factum? Qui respondit Domine Pater, Deus omnipotens qui vivorum Dominator sumus
et mortuorum, animam ejus paulo ante nunc sustulit, corpus autem, illud in ecclesia
invenietis. Superior autem vir valde religiosus durandus secundum consuetudinem nostram
psalms aliquos ruminando ultimis veniebat. Qui cum patri Roberto appropinquaret,
dixit, In frater Dominus Abbas advenit invisere fratrem, Stephanum, dilectum nostrum,
audivimus enim, quod ipse infirmatus. Quenam ergo illi infirmitas vel quemadmo-
-dum, ipse nunc agit. Cui ille, melius Pater quam unquam usque ad proles eius egerit,
nunc facit. Quippe ejus anima modicum, ante decessit, corpus vero in ecclesia posi-
-tum est. Illique cum ingenti fratrum moerore et multa lacrymarum effusione jam
pro eo nostri missam celebrant seniores. Quo audito vir pius cepit magna voce
lacrymari, cujus clamore excitatus idem Abbas conversus ad eum, increpabat eum,
ut taceret, dicens, non enim, decet hominem religiosum, clamorosa voce plangere et
cum pius sit, flere pro nostra ipsorum, desolatione istum sanctum Dei Stephanum,
magis tamen pius est illi pro sanctitatis illius obsequia remuneratione congaudere.
Missae itaque celebrata rogavit idem venerabilis Abbas humiliter et devote quatenus
ei liceret pro defuncto Dei servo sacrificium Omnipotentis Domini offerre, et ipsius
defuncti sanctum corpus similiter sepelire. Et quia mundum, adhuc illo in tempore Abbates
convenierant in nostris altaribus celebrare, communi consilio maluerunt potius discipli-
-nam ab ordine incurrere quam devotioni tanti Patris in aliquo contraire. Hac enim occa-
-sione Priore Leobando in generali Capitulo culpam suam, propter hoc confitente, institu-
-tum fuit ut Abbates secundum dispositionem Prioris aut Vicarii in nostris altaribus de cetero
celebrarent. Ut autem, et aliud sancti prophetae nostri vaticinium, quod de nocte similiter
specialibus oculis proesens proceritum, et futurum clare perspexerat de die humanis ad im-
-pletum visibus appareret, sepulto jam sancto corpore, cum jam conventus in refectorio
frandere coepisset, mundum, adhuc pibanti a propinquata, ecce subito super pontem grandis
ignorum strepitus factus est, quo excitatus vir venerabilis Th. Robertus cognominatus, quid
hoc

hac esset videns sollicitus foras exiit. Et ecce in venerabilis Willielmus Antistia Dorensis
Episcopus obvius adfuit dicens: Patrem nostrum fratrem Stephanum videre cupientes huc acce-
dimus, quod profecto eum, audivimus egroare. Cui pater vultu lacrymabili respondit: In
Pater in isto ipso mane transivit ad Dominum, et ungue corpus ejus sepultum est. Quod ut
audivit vir dolore plenus et turbatus in sermone ejus ait, hoc non statim mihi illum fuisse
infirmum, nunciare curavistis. Cui ille, nos ipsi etiam, Pater sancte, tam viscerum esse illius
exitum, minime sperabamus. Tunc totus infremuit idem Episcopus. Commota sunt quippe
viscera ejus super eo. Interim, ut coram omnibus anxie acclamaret, cum juramenti
attestatione dicens: Ego certe Episcopalem baculum, potius amisisse maluissem, quam
cum sancto Dei homine loquens, antequam, decederet, non fuisset. Verumtamen, inquit,
ubi posuistis eum, ad tumulum ejus me confestim, deducite, ubi cum adstantibus clericis
meis praesens adfuit et ex nimia cordis angustia quamvis dissimulare conaretur, non
poterat ulterius se continere quia erumperebant lacrymae, quae nimirum ubertim, ab om-
nibus defluentes totam, vestimenti sui circa pectus superficiem, madidam, reddiderunt.
Isteus si quidem, venerandi viri confessor specialis extitit, quamdiu Prioratum, gubernavit.
Plene namque Episcopo et ab imo cordis suspirante pariter ac gemente vix erat de illius
domesticiis qui se a lacrymis presset aliquatenus cohibere. Pontificali igitur absolute ac
benedictione facta quasi viventem, hominem, defunctum corpus sic allocutus est. Frater Stephanus
ea auctoritate qua licet peccatores et indigni sub divina dispensatione perfungimur vobis
locum istum cum habitatoribus suis commendamus, quatenus vestris, de quibus plurimum
confidimus meritis suffragantibus et precibus, et obtinuit in omnipotente Domino semper
proficiant institutis, et temporalibus nunquam detraherentur auxiliis. Amen. Deinde ut ad cellam
et locum, in quo vir sanctus obierat, se deduci humiliter postulavit. Ubi cum interesset se-
quentibus clericis ob amorem charissimi sui et ad memoriam sancti hominis impostemum
conservandam justam et cypham, illius tibi dari devotissime precabatur. Tunc profecto cerneret
certatim, unumquemque de clericis devota contestatione quodcumque de sancti utensilibus repe-
rire poterant, illum videlicet gonam arripere sibi, istum, coclear attahere, alium vero sibi
cutellum, pro sanctuario maximo vindicare. Prior etiam Montis Dei nostri Ordinis cum pergeret
ad Capitulum generale associato tibi Vallis de Piore, et uterque, cum servus Christi inungeretur,
tur, praesens ^{adest} et ex magna devotione rogavit quamplurimum, tibi illius ammissionem, reser-

vari. Id quoque longo post tempore audivimus quod profectus vir venerabilis Wilhelmus tunc
Antistia Dorcentis postea vero pro sanctitatis ejus merito Parisiensis Episcopus Ciliicum, sancti viri
de quo nunc agimus usque ad obitum suum solerti curâ fecerit custodiri, et cum se mori cerneret
se super idem Ciliicum devotione mirabili jussit collocari magnam profectus Antistia
fiduciam conspicens, quod is qui Syrophoenicem mulierem, a tactu sui fimbriæ vestimenti de pro-
fluxu sanguinis mirabiliter quondam sanaverat, per preces et merita sui sancti famuli, ejus
super Ciliicum agonizans dis cumbat, a Leonibus paratis ad pendendam suam egredientem
animam propitius liberaret. Quis sane vestrum, o charissimi, hunc beatissimi viri finem pre-
sentium atque miraculorum fuisse non prodebet cum profecto imprimis ad virtutum studia sanctae
conversationis ejus extrema et initia nos provocent, non demum supernae lucis radium suam
cellam penetrantem corporalibus oculis viderit, cum et beatorum celestium patrum cives sibi colloqu-
entibus aspexerit, cum eorum ^{hinc} complacuerimus, quae ex vicinis et quae longe post futura pro-
phetice afflatus spiritu praedixit, cum sepulchrum sibi sicut de beato Joanne Evangelista et
sancto Benedicto legitur, ante mortem suam operiri fecerit. Cum mortem suam, et mortis horam
clara voce patribus pronuncians, cum postremo non quasi moriens sed quasi in suam et
placidam somnum obdormiens extra mores morientium ipsam mortem suscepisset? Retiosa
est ergo in conspectu Domini mors sanctorum ejus, cui benedictio et claritas et sapientia et
gratiarum actio honor et virtus et fortitudo in saecula saeculorum. Amen. -

De miraculo sanctissimi ac vivifici sanguinis Christi. -

Anno Domini 1238, apud Bellum Curicum Cartusensis Ordinis monasterium tale divini-
tus evenit miraculum. Innotuit in eodem monasterio vir quidam religiosus ac timentis Do-
-minum, qui cunctis temporalibus lasciviis amore Christi derelictis, in ejusdem monasterii
Ordine seipsum humiliter obtulit, in Dei servicio mancipandum. Ille itaque vir Dei
justus et timoratus vigiliis orationibus et jeuniis devotissime intentus hoc in se speciale
habebat, ut in scripturis lectitans Dominum humiliter precabatur, et in eis falem conso-
-lacionis gratiam inveniret, per quam perciperet, utrum ipse Dominus hanc servitatis
officium placabile acceptaret. Cumque in ea Dominica, quae est inter Ascensionem et Pen-
-tecosten, 7° scilicet idus maii, missam nemelendus ac per idem celebraret, cum jam
peracto mysterio, receptis quae illis duabus particulis vivifica corporis Domini nostri Iesu
Christi, ecce collectis repente ^{capitula} charissima pretiosissimi sanguinis Christi gutta roseo colore

colorata super patenam apparuit. Quae vis a turbatus cepit suspirare et gemere, et quasi in
agonia factus, quid ageret nesciebat. Ego vero lentes attentus suspiris, cui sane familiarior
esse pro ceteris confidebam, prostratus ut moris est caput paululum elevavi, quod cernens
in humili capitis supplicatione, ut ad eum accederem, innuebat. Qui statim surgens et ad eum
concite veniens vidi et aspexi pretiosi sanguinis guttam, quam nunquam sub ejusmodi
specie videram. In illa scilicet parte, quae a dextera manne sacerdotis prima pars, parti-
-onis corporis Christi super patenam ponitur, dicendo per eundem, Dominum nostrum, Jesum
Christum, filium suum, vere et absque ulla dubitatione ostenditur illum proprium, fuisse
sanguinem, qui de pretiosissimi vulneris Salvatoris nostri Iesu Christi emanavit.
Et ne forte huiusmodi eventus de naribus sancti viri talem elapsam, fuisse guttam, cui
vultum eius diligenter inspicerem dixit, non. In hoc ergo miraculo nobis duobus considera-
-ntibus et pro novitate praesentis miraculi penitus haerentibus, alter alterum mutuo
reflexit. Ego tamen maxime quid facerem, quo me vesterem penitus ignorabam.
Iam enim velut ad me reversus dixi, termitte. Ipse vero statim, venerabiliter lambendo
sumens guttam beatissimam, ita per median, linguam protraxit, ut hinc et inde vestigia
pretiosissimi sanguinis quasi duce lineae manifestissime apparerent. Et non sicut ut des
gutta vini, vel alicujus liquoris fundi sed spissum, et coagulatum ut absque dubitati-
-one possit digitis palpari, et in unum locum, nullum coadunari, proe timore utique
positis genibus in sacramentum, vino super patenam effuso illud sacratissimum
Christi sanguinis residuum, et obtula percipiendum. Quo revera percipito, nullo modo
potuit nisi cum mellifluis gemitis et lacrymis externis recipi. Neque sine
magno et spirituali gaudio unquam potuit intus eius consummari. Haec autem mi-
-rabilia, praesentibus charissimis, nolui sub infructuoso silentio praeterire, sed ut magis ad
honorem, et laudem Dei dulcissimoque ejus generatricis Virginis Mariae et omnium sanc-
-torum, proveniant, et ad sanctae fidei catholicae firmitatem, praesentibus ^{et} ac posteris
fidelibus proficiant in perpetuum, et accrescant. Haec o vos omnes, qui hoc audistis
et legitis lectorem coram Deo coeli et omnibus sanctis ejus me eadem quae praesentibus
-vici propriis oculis vidisse, visuro et diligenti intente inspicere. Unde et ego pro his
eligo coram hominibus decapitari quam tam, mirabile miraculum, et tam coram ange-
-lis non testificari. Ac pro hoc quaeso, veraciter credatis, quia qui vidit testimonium
perhibuit.

perhibuit, et scripsit hoc, et vere scio, quod verum est testimonium ^{qui?} est. Ut autem vir
iste quam laudabilis et honestae conversationis antea et saecularis extiterit, ac primum, ut
ostimo, ad tam proclari efficaciam miraculi dignus et donec pervenire mereretur, utile
michi quidem visum fuit huic miraculo inserere et posterorum memoriae commendare.
Flagrabat enim inter cetera specialiter pietatis opera, desiderio peregrinandi et visitandi
loca sanctorum, et corpora quatenus eorum patrocinis in hoc praesentis saeculi certamine
apud omnipotentem, Dominum, jure aratur, atque ad extremum, salutare, animae suae
exitum sortiretur. Cum vero cruce assumpta sepulcrum Domini invisere cogitaret, cepit
in animo sibi revolvere salubrius scilicet esse et sanctius aliquam intrare religionem,
et de talibus Ordinibus, videlicet de ordine Canonorum, seu Cisterciensium, monachorum,
aut Cartusienorum, quem potius ordinem deberet eligere anxius ignorabat. Ad certissimum
itaque divini consilii refugium, recurrens Dominum, humiliter precebat, quatenus
eidem sua gratia salubriorem, horum trium Ordinum, aut certe cuius assumpta viam,
ostendere dignaretur. Scriptis igitur horum quatuor nominibus et in cera sigillatis,
involutis divisit ea in quatuor globos, qui utique globi singula quatuor praedictorum, no-
-mina continebant. Facta inde devota oratione vocavit parvulum, et statuit illum ante
se dicens, fili mi, tolle de singulis istis quatuor globis, unum quemcumque volueris si-
-gul ariter globum unum, et offer mihi. Quem confestim de quo libet globo sine delec-
-tu colligens simpliciter tanquam parvulus praecipiente in manu porrexit. Quos vero cum
agrosset reperit in singulis quatuor unum et idem, Cartusienis nomine. Quod cum pro
magno et manifesto habuisset miraculo gratias egit illi soli qui claudit et nemo aperit,
et iterum aperit et nemo claudit, qui est benedictus in saecula saeculorum, Amen.

De Secundo Priore Leobardo. — Secundus post virum sanctum, Stephanum fuit
Prior Leobardus sicut et ipse Fortaranus monachus, qui domum rexit quinque annis. Ille
magnus et honoratus in saeculo fuit magnis deliciis affluens. Qui pro aupertate, et humi-
-litate Christi eligens magnum exemplum virtutis nobis dedit. Qui profecto nihil
melius quam suus conventus accipere voluit. Nam quadam die foras ituro equinarius
ei pitantiam attulit, ipse vero percipiens, quod conventus pitantiam non haberet, prosecutus
ei in virtute obedientiae, ut eam comederet, et nunquam ei de cetero pitantiā sine
convento afferret. Equinarius vero dictam pitantiā, coactus et invitatus cum lacrymis
in conventu comedit.

manducavit. Magnam bibliothecam sibi fecit, et textum quatuor Evangelistarum, quod
in claustris legitur et multa bona alia fecit. Qui postea peccatam ab eo misericordiam a
generali Capitulo recepit et ad domum propriam reversus requievit in Domino in senec-
-tute bonâ. -

De Guerino Priore tertio. - Post hunc prosequitur domus tertius Prior Guerinus monachus
Angionis duobus annis sed et ipse misericordiam de Prioratu suo adeptus ad domum suam ^{reversus}
^{est.}

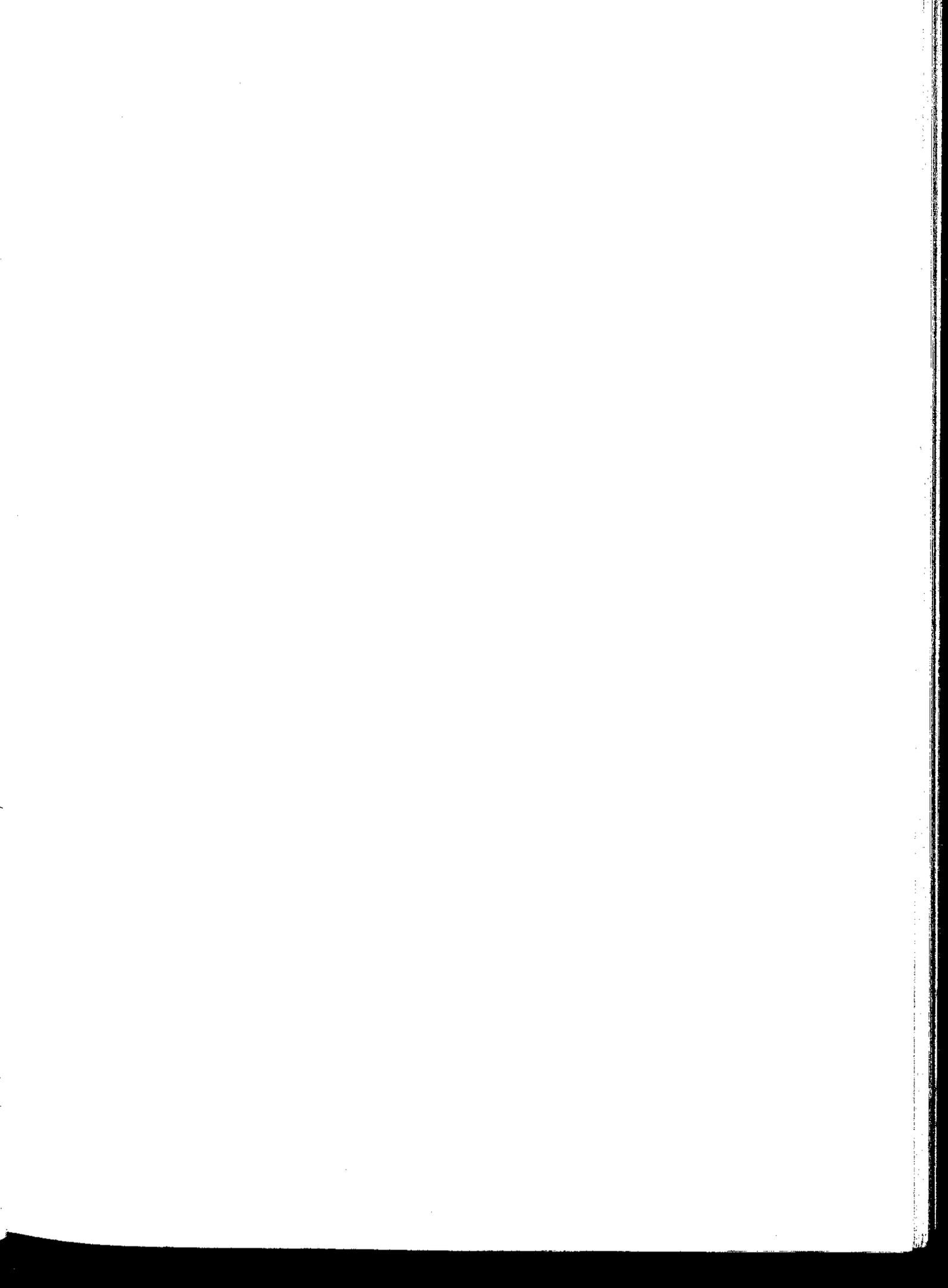
De Girando Priore quarto. - Deinde Girandus monachus beculianus, quartus prior
existit et domum, quind eum annis strenue gubernavit. Qualis ergo esset et quantis moribus
apud Dominum, et homines proemineret, advertite. Erat procul dubio statera procerus,
calvitie venerandus. Incessu maturus, loquio facundus, moribus et vita gratiosus
adeo, ut apud nobiles et ignobiles apud magnates et plebeios tantam familiarita-
-tem et gratiam maxime erga bonae memoriae Guidonem olim comitem Niver-
-nensem et forensensem, invenerat, quod pene tantumdem ^{orum} praetorem, Ferrarum, et
vineaum, domus nostrae acquisivit, ut aestimo quam ab ipsa fundatione domus ab
Herwaco comite fuerat impeditum. Hoc siquidem testantur cartulae Donorum et elemos-
-ynarum, quae in tempore suo a fidelibus contigit erogari, quod in nulla fere vix cartula
invenitur, quin in eâ Girandi vocabulum non scribatur. Hic quind eum annis Domi-
-no cooperante domum nostram, ita efficaciter rexit, ut prioratus sui tempore sancti
viri Stephani primi Prioris propheta, ut superius meminimus, scripsisse, sit completa.
Prodixerat enim vir sanctus in morte sua domum Bellilanicam in prosperitate et pro-
-dulo permanere, quousque anni quind eum completerentur. His igitur trans actis annis
feliciter migravit ad Dominum, sepultusque est extra Ecclesiam, directe rebus altare
interposito scilicet ejusdem Ecclesiae muro. Et hoc siquidem industrie et juste factum
fuit, ut qui fundator et patronus Ecclesiae extiterat, eidem corporis illius gleba honori-
-fice conderetur. Intra illam quoque sepulti sunt tres alii Priores Bartholomaeus Vallis
S^{ti} Petri monachus a Dextris illius, a sinistris vero Bricius quondam, Decanus Autissio Do-
-rensis et alter Bartholomaeus domus nostrae monachi, sic enim ut credimus divina
providentia ordinavit. Amen

Vita venerabilis Hermanni. -

Fuit in diebus Stephani, Leobaudi, Guerini, Girandi Priorum Bellilanicis quos quidem
^{supra}

supra nominavimus, homo quidam nomine Hermannus singularis scilicet et
incomparabilis abstinentiae coram hominibus magnus. Hic cum in primis hae ju-
-entibus flore vestimentorum et calceamentorum lascivias indutus secundum pro-
-sentis saeculi fastum florisset, quidam die cum esset Parisis, uno die ostribus ver-
-bans Dei ad populum sermone ante ita repente in virum alterum mutatus est
ut ex ipso die mirantibus sociis ex mutatione dentium et ceteri non fuerit sicut
prius vultus ejus in inversa mutati. Et mox mirum in modum totus in Dei
opere conversus suscepta primitus ad erudendum Dei populum sacro et ali digni-
-tate, domum sibi solitariam seorsum inter parentes elegit ibi namque tanta
severitate carnem suam vigiliis, jeuniis, orationibus et asperitate vestium domare
studuit, et etiam subtilis ad carnem lorice indueret, quae profecto ex assiduitate ves-
tendi super humeros putrefacta aperto jam foramine interrupta apparebat. Per quod
videbatur foramen cutis cum carne suspensa et circumquaque desuper extensa
excreverat. Quod cernens vir mirificus vocavit patrem suum, secreto et ait illi,
Pater carnem istam necesse ne amplius crescat, et et ipsa, quam cernitis, lorice
facilius valeat auferri. Ex qua igitur incisione super humerum ejus, quamdiu
vixit, cicatrix apparuit. Quam et ego propinquis oculis ipse vidi. Postea vero
parentes illius ac propinqui ad eum accedentes rogarunt, ut ad fratres sacri
litterarum ordinis in monasterio Longipontis se transferret haemiliter, ubi
et ipse devotus cum devotis fratribus summo Regi Christo Domino Deserviret.
In quo quidem monasterio, quodam nocte, in illo scilicet intervallo, ut ipse mihi
retulit, quod fit inter matutinas et laudes in exlati facto ostensus est ei a Domino
totus vitae suae status. Itaque videbatur ei quod esset in quodam loco amenissimo
inter variam et charitatem constituto. In eo profecto contemplationis aspectu
jucundissime loquebatur, excepto, quod ibidem duos fratres sibi adversantes inve-
-nit, qui usque ad vitae praesentis terminum ei molestiam frequentius inferebant.
Quos nimirum, plane profiteor me vidisse, quorum quidem, unus quavis prudens
esset et providus, ea tamen die qua vir beatus obiit, et sepulture traditus est, tanta
poenitudine, tanta lacrymarum effusione eaque contra virum Dei se commisisse
meminerat, proferri, et coram me clara voce verebatur minime. Hinc est

ergo memoriter retinendum quod dicitur: Electi ab electis provida Dei dispensatione a quibusdam suis excessibus expiantur. Verum proterea cum vir sanctus hoc in profano monasterio moraretur, videns multitudinem monachorum et frequentiam ad se venientium proximorum recedens etiam inavitas orationum impinguentes quondam in oleo caput suum, quas quidem ob tumultuantem fratribus turbam se amisisse dolebat. Hinc demum devotus non potuit amplius sustinere unde continuo propriis receptis vestibus recedere quantociens, obstinabat. Cum autem meritis et precibus sanctorum fratrum, quod idem monasterium nollet acquiescere, miserunt ad eum causa exhortationis virum valde spirituales, virum nobilissimum Thomam sicut Joannem Montis mirabilis, qui terrene dignitatis gloriam despiciens, ut bonus miles et emicatus caelesti regi in vestra regni devotissime militabat. Qui et dixit tibi vultis abire? Hoc pro certo teneatis, charissime, quod in quamcumque partem et in quemcumque locum pergere volueritis absque Delectatione sive spirituali sive corporali nequaquam poteritis perdeserere. Vir tamen Domini, favore spiritus suggerente viri sancti sententiam, non indignans idem arripuit, et ad sanctum quendam, heremitam properans invenit eum extra cellam, ad solem, ovinis pellibus coopertum, pilis sicut exteriori comensis ut non homo sed bestia crederetur. Qui post multa vitae colloquia hoc ab eo salubre consilium humiliter accepit. Ne si videlicet sub austeritate et ultione Cantuariensis ordinis sese vellet committere proestium eum et ipsi inhabitantes in eo in cellulis inclusi et incarcerati jugiter permancant instantiam et improbitatem parentum oportet nullatenus formidare. Quo nimirum servi Dei oraculo certior et alacrior factus coepit tanquam ad supernae vocatus bravium, comito gradu percurrere adeo ut quadam die desperascente ex itinere nimium fatigatus apud quendam viduam hospitatus est.

De infirmitate illius in itinere. — In illo sane hospite, ipso dicens ante qui palmites suos purgat et plus afferunt fructum. Tanto cegritudinis proinde pressus est, ut mollius putaretur. Nam ejus hospita certe quae viamque mulieres, jam aquam, quae capite illius deberet ablati super ignem posuerant, cum ecce subito ejus misericordia qui perierat et medebat, coepit ceger respirare, oculos aperire et loqui. Accurrentes ergo stupefactae mulieres ad eum venerunt dicentes ac sopitis eum gudio reclamantes, certe o Domine vos mortuos exististis. Cum autem aliquantulum esuriret, festinavit pia mulier, sicut ipse michi multoties enarravit, coxit malardum suum cum lacte, et obtulit ei ad edendum, de quo gustato.

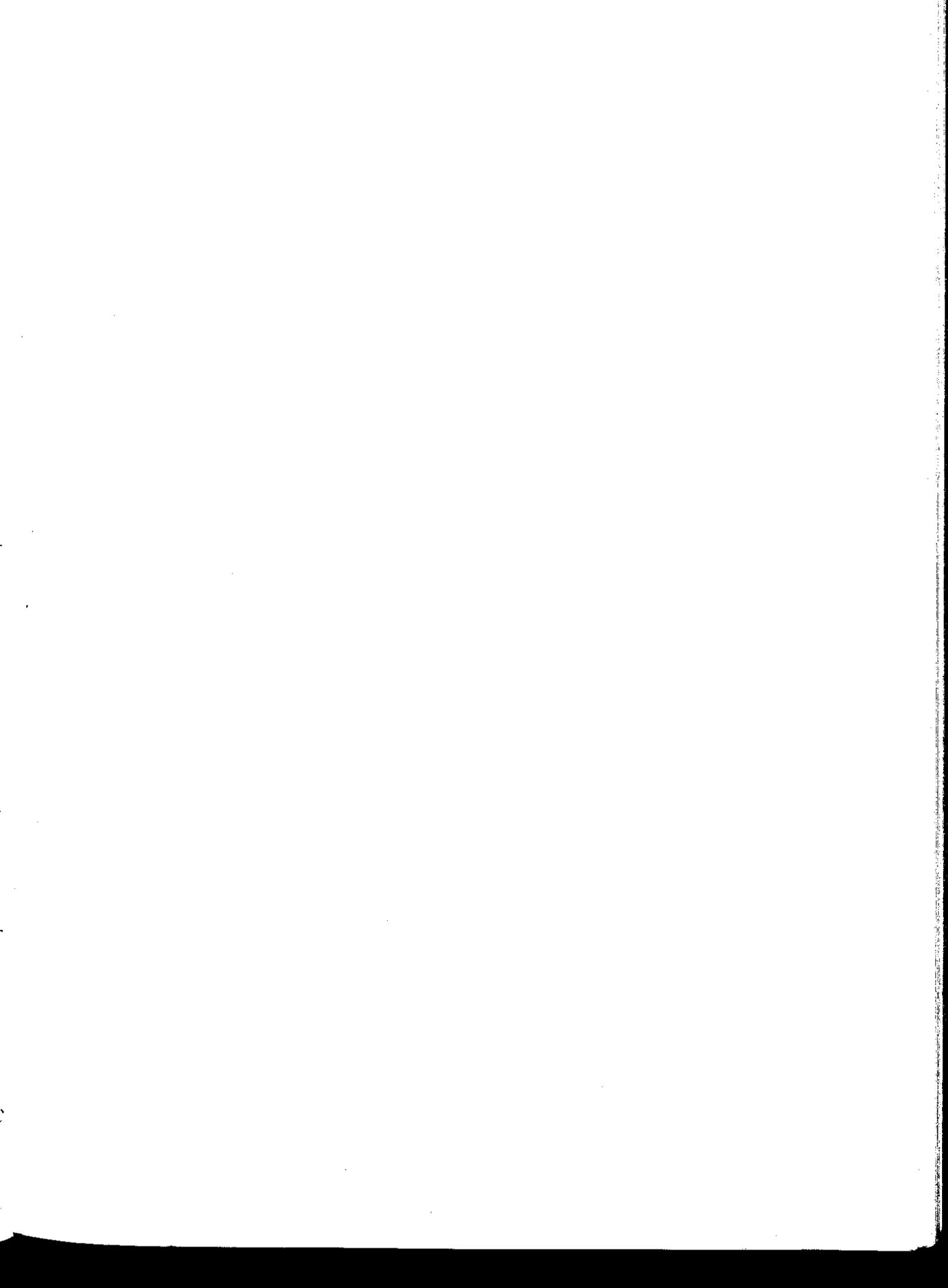
m. i. d. h.

mis ille dicta, die tertia, ut mihi visum est, baculo se sustentans^{ans} et pro nimia corporis debilitate huc illuc vacillans et titubans vicem nosse peregrinationis aggressus est. Porro non refugescente desiderio quod ex Domino est, sed potius crescente quotidie domum nostram de Bellarid persona ejus venerabili voluit Altissimus honorare.

De adventu illius apud Bellum Luricum. — Adveniens ergo ad destinationem tibi a Domino locum pauper et modicus cappam vestitus rotunda radii profecto penitus et grossa pult abbat et non erat qui aperiret, sed erat revera, qui potius irideret, et pro stulto et dicta sapientissimum Dei hominem, facillime reputaret. Unde cum viderent illius vilitatem et virginitatis objectionem respere jam facto miserunt eum superius in grangiam ut ibidem jaceret et pernoctaret. Ipse vero gaudens et hilaris super verbas ascendens, parum ut suspicor, obdormivit. Sed mane facta, sicut mihi ipse retulit, ex ipsa sui lectuli duritia, latus et membra graviter doluit. Cum vidissent Prior et procurator illius indirectam et per se erantiam, interrogaverunt eum, si quis in hac Patria esset qui nosset eum. Respondit se habere quemdam anaculum monachum de Charitate. Cui et dixerunt nos libenter propter Dominum vos recipemus in illius testimonium, sed novit Dominus vestimenta quibus indui debeat, sufficienter non habemus. Profectus itaque apud Charitatem cum quodam puero, qui et ei interroganti de consuetudinibus Ordinis illud et, dicens quod cum singulis mensibus libram unam tibi mittere oporteret. Ubi sane cum pervenisset quosdam invenit venerabiles clericos ex eadem villa progenitas qui eum quondam apud Parisios in scolis viderant conversari. Cui nimirum tanto spiritali exultationis tripudio applaudebant, quanto et eum olim tibi socium fuisse amabilem sentiebant et eo etiam amplius et specialius, quo admirabilem ejus conversationis constantiam ex ipsa sui habitus vilitate et gestu apertius cognoscebant. Currentes illico unanimiter ad Dominum Antisiodorensis, ipse copiam felicis memorie Guillelmum qui tunc forte advenerat, exposuerunt ei viri sancti propositam et desiderium supplicantes eidem quatenus ipsorum patribus Bellaridici commendans cum vestibus tibi necessariis remitteret, et et eorum benigne et misericorditer recipere dignarentur.

Quomodo et quando suscepit habitum Ordinis. — Igitur Divina procurante providentia assumpsit novus miles novum sibi Ordinis habitum exiens veterem hominem, et illum novum qui secundum Deum creatus est, induens contra multiformia bella

viriliter pugnaturus. Primo namque cepit incredibili fervore vitia carnis et concupiscenti^{as} ejus rebis abstinentiis domare, ac duris et asperis, ac frequentibus disciplinis mirabiliter cruciare, ad hoc enim opus exercendum ipse sibi flagellum fecerat quod ego vidi et tenui, grossissimis corrigiis laqueo colligatis. Secundo quidem mundum et ea quae in mundo sunt vana et transitoria toto mentis respectu studuit contemneret et tanquam putrida stercorea reputare. Nequam enim ut arbiter homines, vidisse me recolo ita mortuum ita crucifixum mundo et mundum tibi quemadmodum et istum sicut per conversationis illius initium didici et exemplum. Noluit quempiam displicere, quinimo omnem probris suis vitiatam et abjectionem humiliter appetebat, et quod majoris virtutis est et rarioris semetipsum despici despicebat. Tertio autem contra antiqui hostis insidias innocentia et puritate cordis armatus fortiter pugnabat, sciens se non solum adversus carnem, et sanguinem, sed adversus principes et potestates tenebrarum harum certamen forte et vincere, habiturum. Qui nimirum de diabolo tantas contra eum exercit in vias ut non solummodo per nocturnas illusiones verum etiam quasi visibiliter deterreret.

De infestatione diaboli contra ipsum. — Unde quaedam nocte contigit in illo scilicet scripto, quod ex more inter matutinas et laudes facimus statim ut de ecclesia exiit, terribiliter exclamavit. Quod tamen non omnes audierunt. Ego vero in crastinum processivi ab eo quid hoc esset. Cum exissem, inquit, de ecclesia malignum sensi adesse spiritum, qui elevatis manibus contra me illudbat mihi, et ob hoc exterritus exclamavi. Sed profecto fratres charissimi tanquam bellator fortis nunquam regio septus nullatenus potuit ab adversario superari. Ideoque super his tribus vitiis ab juvenete Domino superatis ad laudem ipsius mentionem faciens scripsi quae mundus, caro, daemonia diversa morient proelia. Quapropter vir venerabilis Archembaldus quondam Bituricensis decanus tale epitaphium de eo scribens nobis transmisit:

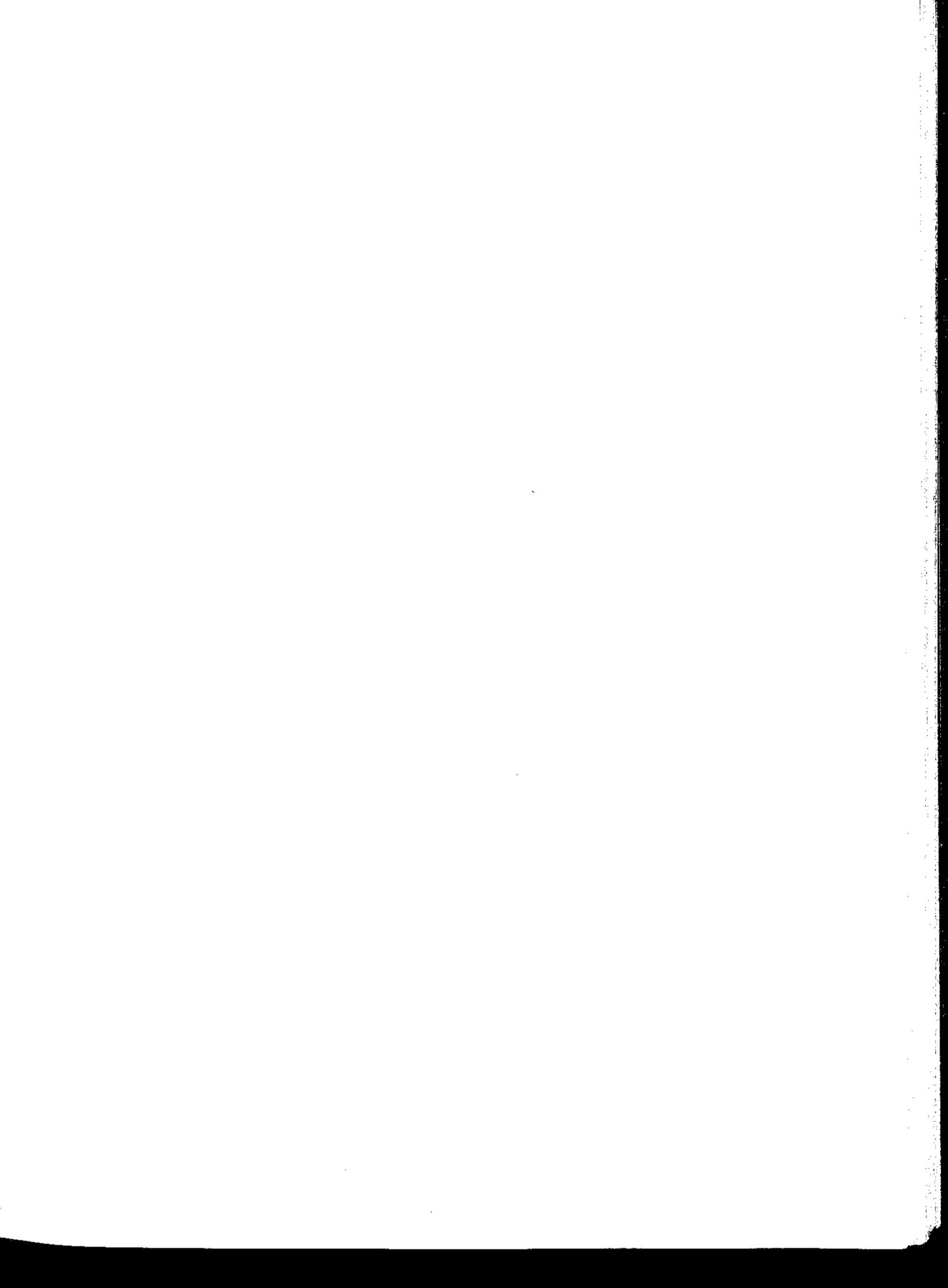
Hic jacet Hermannus vir justus vir venerandus

Per quem sunt victi mundus, caro, proedo nefandus.

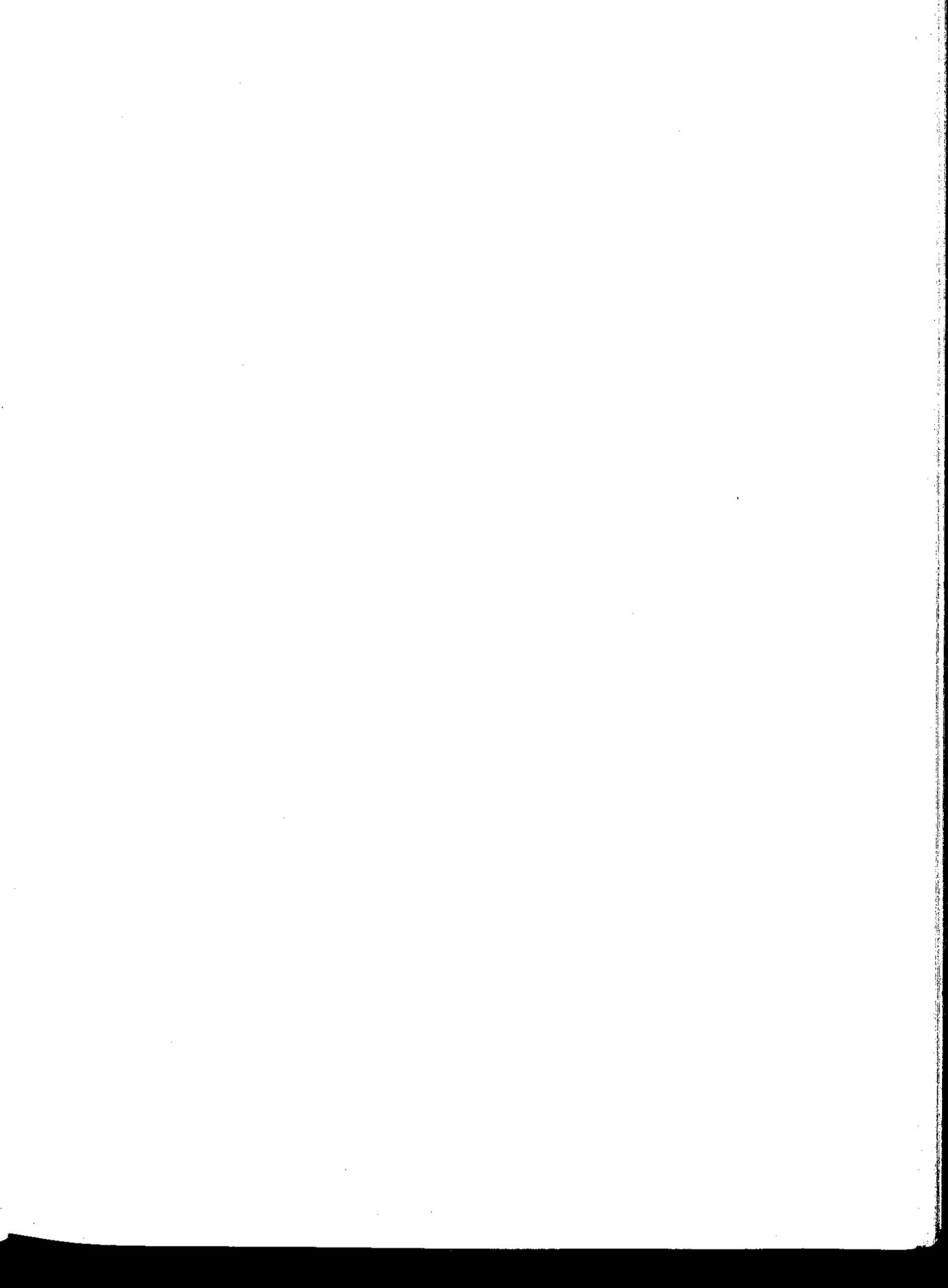
De vitia illius. — Tono si quis de vitia illius quaesierit pariter et vestita ego plane pronuncio, sibi a tamen illius gloria et honore veluti sui ipsius interfectorem fuisse. Et cum dicatur nemo unquam carnem suam odio habuit, iste procul dubio suam omnino

omnino carnem odio usque ad mortem habuit, et despectu. Ita ut supra cursum
usumque naturae a cibis corporalibus abstineret, et cum posset licite et debere et de-
bitate et excessu corpori aliquoties indulgere, Ipse tamen nec diebus festis nec feriatis
bus nisi forte in refectorio parum aut nihil lautioris cibi accipiebat, sed pauperi
si occurreret, hilariter erogabat, vel alicui monacho, quem maxime careret indi-
gere serena et ridente facie ipsemet deferabat, si autem occasione aliqua ab
amicis nostris aliquid pitantiae mitteretur, cum utique vicarius esset et sacrista,
absente scilicet Priore, videres eum festinare et currere quousque dicta pitantia ab
eo largiter apponeretur fratribus, recumbentibus itaque monachis et pro posse suo
splendide refectis ipse ad cellulam suam jejunos ministrator accedens pane tantum
modo et aqua plerumque contentus, nesicientibus sociis, abstinentiam faciebat. Ipse
vero postmodum tanquam a nuptiis revertens data fratribus recreatione unctis
hilarior atque jucundior apparebat. Cellula quoque sua lectica quae tunc erat lignea
inherens, quae prospecto ita brevissima erat et angusta, quae vix lectulum et scripto-
riam contineret. In quo videlicet scriptoriae loco cum aliquantulum corpus reficere
appeteret, sedebat habens super genua assidem latam et rotundam sine mapula
super genua, et panem frangebatur atque etiam iuxta se parvum vas terream sine
scypho positum, de quo nimirum sicut ipse propriis perspexi oculis potum secundum
suum modulum hauriebat. Miror perinde quam plurimum unda tanta plegmatidis
abundantia ex ejus ore efflueret, cum sicut existimo, quantitas salivae mensuram
potus excederet, adeo siquidem, ut quaedam vice in loco quo spuebat pedem meum
profunde dilapsum, quasi de hirs extraherem, maculatum. Et quid de sancti viri
istius vestitu postea referam? Plane quidquid omnino ad lectum, vestitumque pec-
tinet cujus grossitudine colosse fuerit non curabat, cum enim ad omnes mo-
nachos pannis grossissimis et rusticis uti pertinere multum, amplius omnem
humilitatem, attritionem, vilitatem, paupertatem, et objectionem praemiorum,
mollem sibi congruere iudicabat, habebat namque valde grossioris telae pan-
niculum, quo ^{operiebat} ^{se} ^{dam}, quem et ego vidi ita brevissimum ut nequaquam illius au-
riculare valeret plene contingere, cum et ipsum, cervicalem non depluma avium
varia sed palea segetum minutissima, ut aestimo plenum, erat. Habebat etiam
unam

unam pelliceam, velutissimam ex grossissimis ovium pellibus confectam, quæ profecto
tam longo tempore vestitus fuerat, ut intuentium oculis nigra et rigida appareret. Quam
utique veterem ac viliores, tanto carius cuncto dicebat, quanto et aliam novam et meliorem,
pro ea allatam recipere non volebat, propter quod nonnulli de monachis indignantes
dicebant sordes et vilitates istiusmodi pelliciae in conventu nullo modo ulterius depor-
tari. Ipse vero tanquam surdus non audiens transiens dissimulabat, et per medium
illorum, ipse indutus pellicia ibat. Hanc ergo pelliciam, quam Dominus Rex audis jocosè
vel derisorie vocabant, cum quadam die pellicarius reficere conaretur, me proscute dice-
bat, quod illam nisi cum magna digitorum violentiâ acie et filo poterat penetrare. His
igitur verbis et abjectis vestibus propterea utebatur, maxime quia noverat, quod qui
mollibus vestimur in domibus regum sunt, et audierat Divitem purpura et bisso indu-
tum, apud inferos cruciari. Et Toemianum a Domino de asperitate vestium commendari.
Hoc igitur sancti Dei viri exemplo videant et intelligant et tibi caveant tam proclatus
quam subditus qui sibi pulchras pelles et delicatas appetunt pellicias, maxime cum
et ipse Prior, prout in consuetudinibus nostris habetur, nulla vestium dignitate vel pretiosi-
tate differt a cæteris. Nec quicquam est, unde quod sit Prior appareat. Quia profecto
Nimivitarum populus proinde sacis indutus asperimus indulgentiam peccatorum, a
Domino procipe meruit, et Herodem sedentem pro tribunali vestitum regia veste angelus
Domini mortaliter percussit. Nunc sane de istius sancti virtutibus et donis gratulis
pro modulo mee persicitatis et insipientie aliquid inspirante Domino breviter est dicendum.
Siquidem secundum quod per multum temporis quo conversus sum cum eo percipere potui non
dubito, quin Deus virtutum largitor et amator licet non ex toto forsitan sed ex parte quam
scilicet ipse voluit, qui ad mensuram dat spiritum septiformi sancti spiritus gratia suam
militem illustraverit. Verum qui super florem egredientem de virga radices Jesse id est super
Christum, hominem spiritum Domini propheta requiriturum prædixit a digniori dono scilicet
spiritu sapientie incepit ascensum usque ad virtutem timoris, qui est principium sapientie et et-
ceteras omnium bonorum. Nos vero qui puri homines sumus ac per hoc peccatores opus ex con-
verso a timore Domini incipere videlicet de virtute in virtutem ascendendo donec perveni-
amus ad spiritum sapientie, qui utique est finis et consummatio omnis perfectionis. Quia
igitur a spiritu timoris inchoavit, probat sicut superius expressimus, tam revere tam
auda

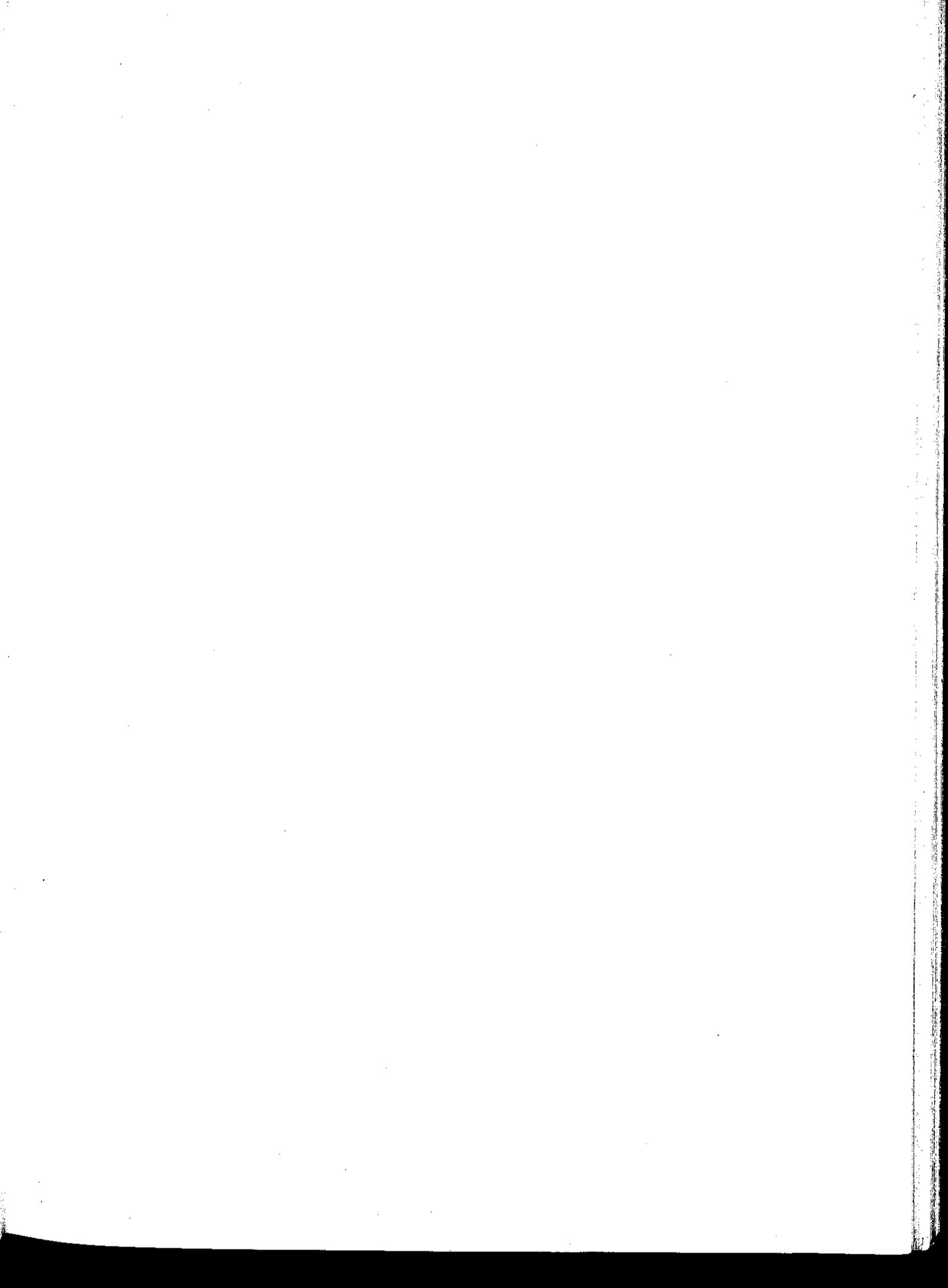

ardua consuetudo poenitentiae ab ipso tunc conversionis exordio proe timore Domini mirabiliter inchoata.

De spiritu timoris. — De quo spiritu timoris primo videamus. Licet autem perfecta charitas omnem timorem, id est timoris poenam et anxietatem, a seruo Dei foras mitteret, Ipse tamen ex amoris plenitudine adeo timoratus erat, tantamque cautelam in omnibus non solum operibus sed verbis et cogitationibus adhibebat, quod nulla vel modica negligebat. Frequenter enim attendebat quid scriptum est. Qui modica negligit paulatim decedit. Verabatur enim omnia opera sua providendo Dominum, in conspectu suo semper et in omnibus viis suis cogitans illum, ne forte in aliquo displiceret. Timebat enim quod licet vitet quid grandia potest tamen obui evenia, multitudine enim capillorum suspensus Absalom interit. Et multitudo venialium, ex contemptu dum placent vel negliguntur ad aeternum producit interitum. Irati igitur timor castus in corde tanquam fascia pectoralis, quae cogitationes constingeret. In ore tanquam foramen, quod linguam reprimeret. In operibus stimulus ne pigritia torperet, in omnibus regula ne modum excederet. Timor iste tanquam scopa pugnat cor a duplicitate, os a falsitate, opera vero ab omni vanitate.

De spiritu libertatis. — Non solum per spiritum timoris ab omni specie mala sibi cavebat, sed spiritu pietatis ad omne opus bonum primus erat. Excitationem enim corporis pro modico habebat respectu pietatis quae secundum Apostolum ad omnia valet, habens promissionem vitae quae nunc est et futurae. In lampade enim cordis sui charitatis oleum, et misericordiae continue accendebat, ne forte unquam fatuus virginibus absque oleo repertus a nuptiis aeternae iudicantis repulsam pateretur. Satagabat igitur pro posse suo omnia misericordiae opera exalanti fons pietatis externis adimplere. Unde, ei quando licebat, omnia pauperibus erogabat.

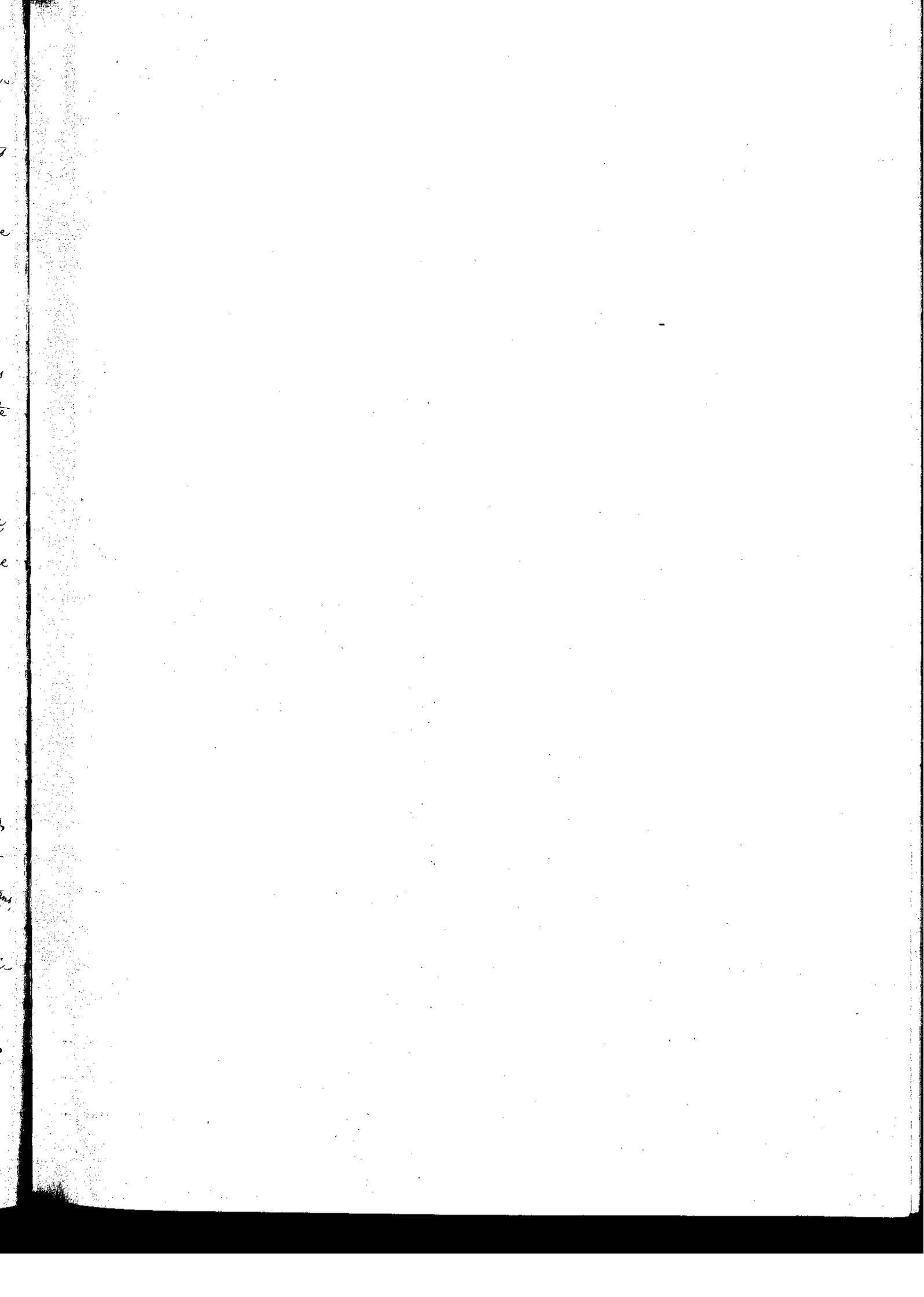
De spiritu scientiae. — Quoniam in fugiendo mala per spiritum timoris et faciendo bona per spiritum pietatis necessaria est cautela et circumspectio discretionis, Patet luminum, cuius unctio docet nos de omnibus, spiritu scientiae dilectum suum illuminavit. Ut scires quid, quem admodum agendum est et vel vitandum, et omne sacrificium suum sale condiret. Mala enim sunt vicina bonis, et plerumque dum vitamus unum vitium, labimur in contrarium, ut cum quis fugit superfluitatem, plerumque decedit in avaritiam, vel quando vitat indumenti saecularis ornatum gloriatur in sordibus vestium. Vicia enim quandoque speciem virtutum proferunt. Unde perniciosis sectatores suos decipiunt, quae sub velamine virtutis tegunt. Unde et iste Dei famulus quodam
tempore

tempore ad eo sub specie boni tentatus et imprevisus extitit, ut etiam omnino disponeret ad Ordinem Predicatorum pro lucrando animabus se transferre. Sed a Domino, qui non permittit hominem tentari supra id quod potest, per spiritum scientie illuminatus consolante etiam illum bonae memoriae Gualtero Senonensi Archiepiscopo se excoctum fuisse humiliter recognovit. In tunc namque spiritus scientie ita solidus extitit, ut neque a dextris neque a sinistris declinans mediam et beatam viam miro moderamine pergebat. Nam et idcirco quod suum erat reddebat, et proximorum pacem, quantum in se erat, conservabat, non solum cum pacificis, sed cum iis qui aderant pacem, pacificus erat. Prudenter inter homines conversando omnibus omnia factus, ut omnes Domino lucrificaret. Unde duos fratres sibi adversantes mira mansuetudine et lenitate sicut supra dixi per spiritum scientie tolerabat, et discordantes piis admonitionibus sapienter concordabat.

De Spiritu fortitudinis. - Et quoniam parum prodest per spiritum timoris mala vitare, per spiritum pietatis bona agere, per spiritum scientie in omnibus distinctionem habere nisi per fortitudinem, malis imminentibus resistamus bona nostra per patientiam, conservemus, per constantiam usque in finem, perseveremus, per longanimitatem, vitae aeternae praemium, expectemus. Rex caelestis apertis thesauris suis quarto lapide pretioso scilicet spiritu fortitudinis filium suum exornavit, et contra omnia adversa praemunivit, ut non adversitatis impetu frangeretur, nec prosperitatis blandimento elevaretur, ut contumelias cum tranquillitate sustineret, et nulli malum pro malo redderet, sed benedictionem, maledictioni, benignitatem, iniquitati opponeret. Bonum pro malo reddebat, calumniantibus non respondebat, orabat pro persequentibus. Per constantiam mentis in proposito perseverans per firmitatem animi organimenter portans, per magnanimitatem, difficilia sponte aggrediens, per securitatem imminentes incommoditates non formidans, per fiduciam certam spem habens, bonum propositum ad finem bonum perducendi, per magnificentiam sancti et proclari propositi suam consummationem. Non solum autem in persecutionibus seu flagellis patientiam, habebat, sed in tribulationibus gaudebat. Disciplinam Domini cum magno desiderio apprehendebat, unde cum in ultima ejus infirmitate, jam anhelante pectus uagante cum et ipse duos annos et amplius disciplinam Domini fortiter sustinisset, tamen

14/11

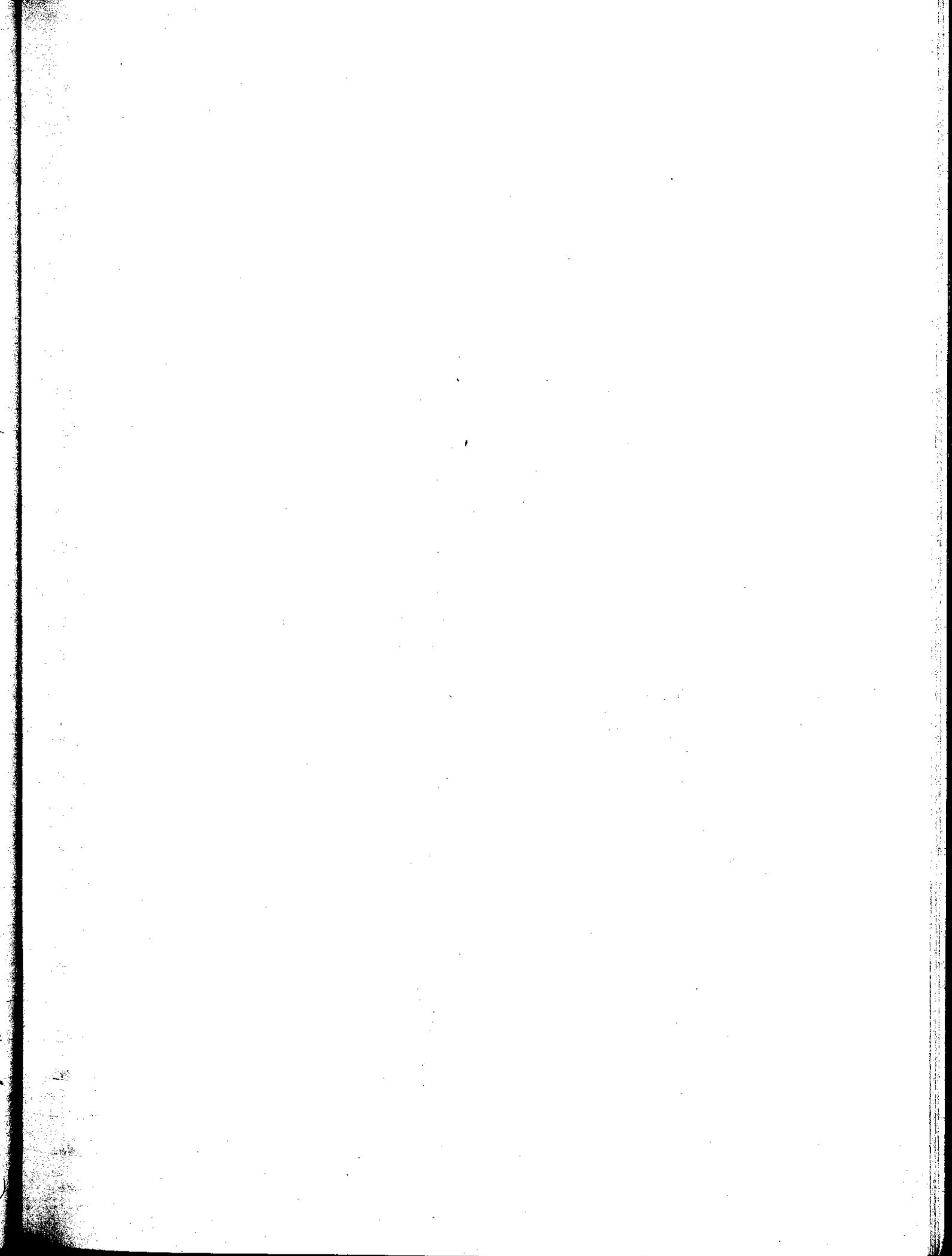

in fine fortius Patrem sustinuit iuste plium flagellantem,

De spiritu consilii. - Per spiritum consilii nihil precipit ante nihil inordinate agere omnia diligenter, provide et cum deliberatione faciens in omnibus agendis vel omittendis expectabat eum qui salvam faceret animam, ejus a pusillanimitate spiritus et tempestate, nihil per pusillanimitatem, omittens, nihil tamen tempestuose nihil insons veritate, vel impetuosam mente peragens. In omnibus viis hinc palpebrae procedebant gressus suos omnia cum consilio faciens, ne post factum vel in modico poeniteret. Quid enim sine gravitate sine consilii maturitate facere posset, cujus animam inhabitabat, qui ait de semetipso: Ego sapientia in consiliis habito et eruditis intereum cogitationibus. Licet autem familiari spiritus sancti consilio interius uteretur, licet Divinis scripturis sufficienter instrueretur, summa tamen humilitatis abundantia volebat dilatare philacteria sua, ne ab hominibus videretur, sed nimirum suggerente spiritu consilii et compassionis affectu cum non esset inferioris scientiae et ingenii die quodam festo dum primam in ecclesia cantarem, cum me, qui noviter Ordinem intraveram, fuisset intuitus, sic mihi dixit hos versus ad consolationem de laude celloe condidit et dictavit. Nam et sermones suas ab eo in Capitulo prolatas venerabiliter custodimus et chare

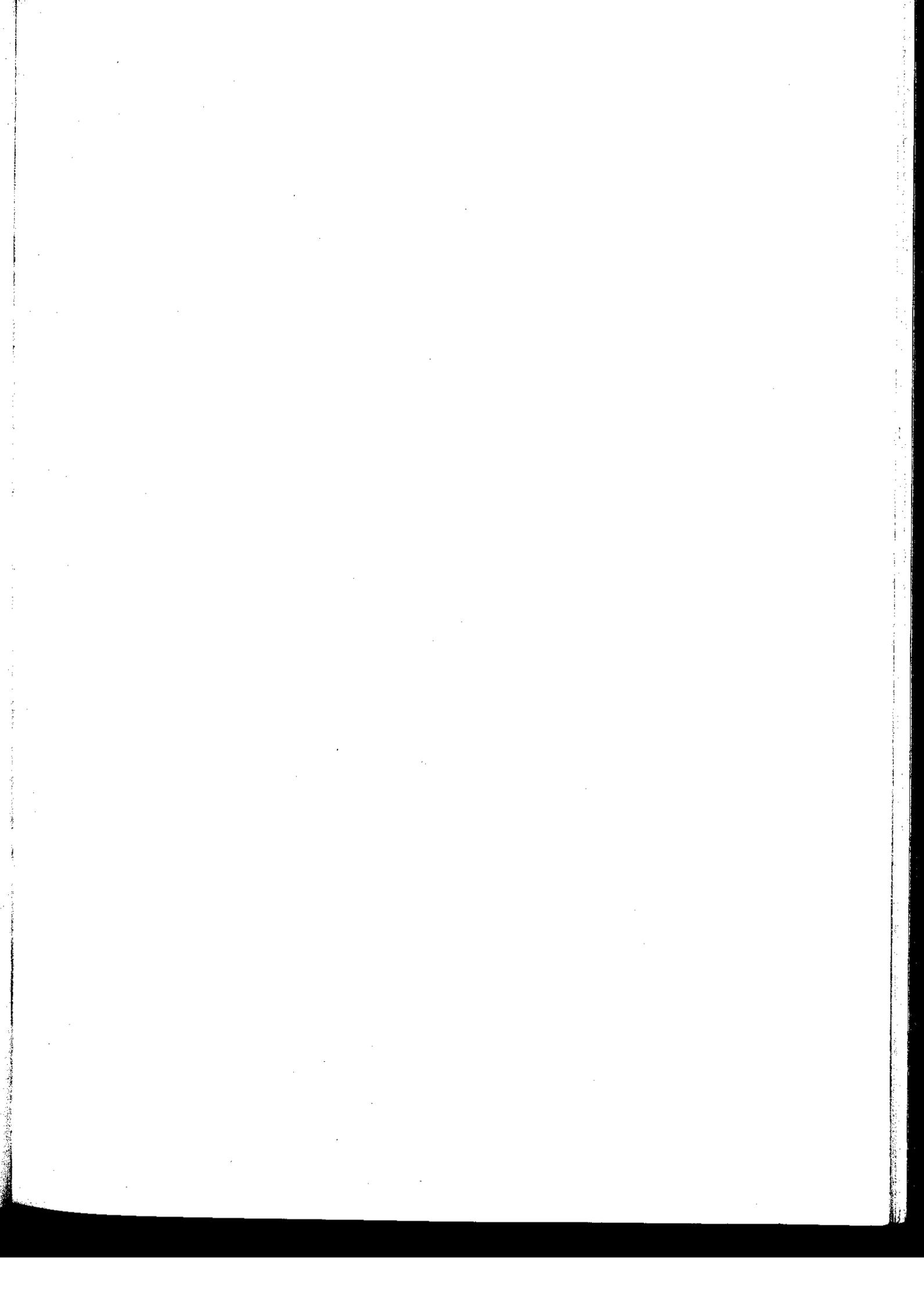
Si quaerat tua via ^{vis} celos, est cella navis	Hic sine voce melos hic dat via libera celos
Quarere si tuavis, est tibi colla gravis.	Hic dat dulces melos os, agnos fatat ^{ita} ~~est~~ camelos
Si sistas pravis, haec est tibi calica clavis	Hic instrumentis non sunt gaudia mentis
Hic levitas navis, hic imperatur avis.	Haec Deus intentis dat nullis irrita ventis
Cella, tenor legis, caelestis regia regis	Hurimus hic fluctus hic sunt gaudia luctus
Hic in mente legis qualiter acta regis	Hic nullos fluctus metues Christo duce ductus.

De spiritu intellectus. - Hic igitur spiritus s. donis Regis filius adornatus tanquam luminari-
bus illustratus corde purificato per spiritum intellectus in caelestibus conversabatur. Ad hoc enim
suspendiam elegerat anima ejus, quod per aliquantam temporis cognosceret per spiritum
intellectus sacramentum et mysterium indivisuae unitatis, quomodo scilicet Pater consistit
in Filio et Filius in Patre, qualiter in Patre totus Filius et totus in verbo Pater. Et quomodo
- dum spiritus sanctus ab utroque procedit. Et tamen non tres dii sed unus est Deus, et
tamen eisdem tribus una divinitas. Aequalis gloria coaeterna majestas. In vita S. Virginis
Aupar de Ludoth (Alpdis sive Alpdis virgopia vivit circa annum 1180. in pago de Ludot-benonensis Diocesis)

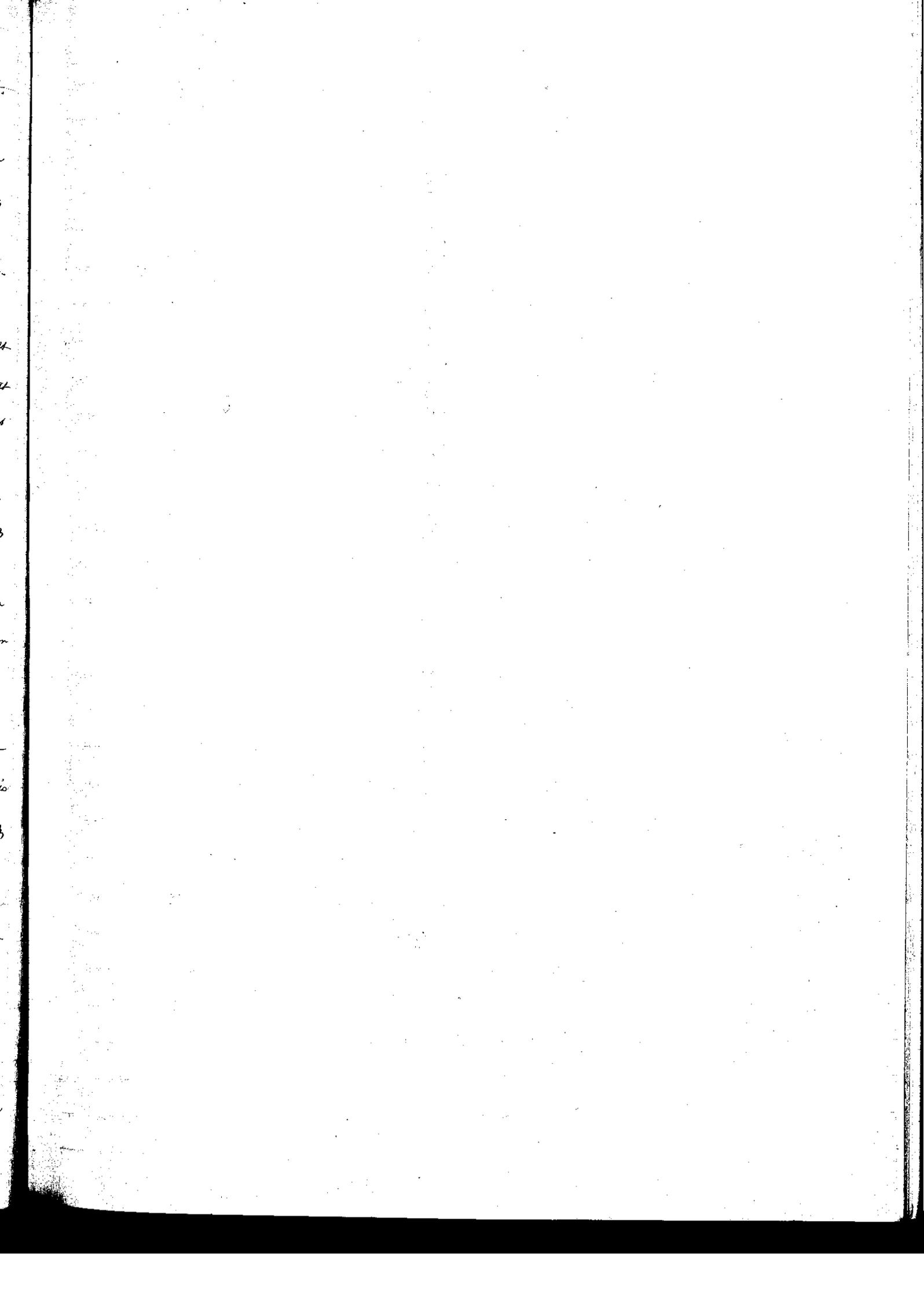

sicut iste vir sanctus retulit mihi, legitur quod ipse vidit ante se tres soles incomparabili lumine radiantem, quorum nullus vel minor, aut clarior altero sed omnes erant unius quantitatatis, unius qualitatis, et equaliter fulgebant in unius equalitate trinitatis. Et illi tres soles in conspectu suo conueniunt in unum et facti sunt unus sol. In unius lumine claritatis non erat maior vel minor, nec plus minusve lucebat ille sol ex tribus factus unus quam illi tres, cum tres essent, sed in unius orbis lumine nec dissimili nec dispari fulgebat claritate.

De spiritu sapientiae. - Ut autem opus suum, praedens aedificans templum suum sacerdos magnus filium suum Rex excelsus ad perfectionis culmen, perduceret septimo septiformis Spiritus dono quasi ad condimentum, aliorum, cum honeste decoravit, et excellenter ornauit, scilicet spiritu sapientiae, quod primum est dignitate, ultimum vero consummatione. Huius sapientiae sapore gustavit et vidit quam, miris est Dominus. Cum sicut adipe et pinguedine repletur anima eius cum ad mensam Domini cum Ioseph, inebriaretur in mercede delictis affluens, et in hoste voluptatis manna absconditum, manducaret, huius melliferae sapientiae dono cor eius medullatus officiebatur, verba dulcorabantur omnia eius opera suavitate unctionis spiritualis impinguabantur. Cum autem pro desiderio aeternae vitae fructuosis, pro amore divinae visionis, pro dilatione optatae beatitudinis in hoc exilio langueret, unicum tamen et summum, erat remedium, ei et singulare solatium manna panis caelestis, donec pervenisset ad terram promissionis. In hoc cordis eius anxietas temperabatur. In hoc omnes eius dolores mellecebatur, spiritus eius roborabatur. In hoc summo et procellenti sacramento omnes huius peregrinationis circummas patienter sustinebat. Omnes huius deserti labores superabat. Omnes huius miseriae defectus hoc cibo vegetatus porripendebat. Panis sanctus cor illius confirmabat. Vinum sanctum mentem, eius letificans inebriabat. Caro sancta saginabat, sanguis vivificans ablucendo purificabat. Hoc solo solatio carere diu non poterat. Idem erat ei vivere et corpus Christi sumere. Hoc erat ei mori, ab hoc sacramento diutius abstinendo separari. Unde cum occasione quorundam verborum, ab hoc sacramento duobus aut tribus diebus abstinisset, vehementer plangens, cum egredere a vesperis mihi soli locutus est, et dicebat: O Deus aeternae ego totus deficio, didicerat enim, per certam experientiam, viri sanctus se efficacius spirituali cibo reficere, quam corporali. Quia non in solo pane vivit homo, sed et iustus ex fide vivit. In illa autem, infirmitate qua per gratiam, duorum annorum, et amplius ut ostendo ante mortem, suam laboravit, non credo vel unum tantum esse

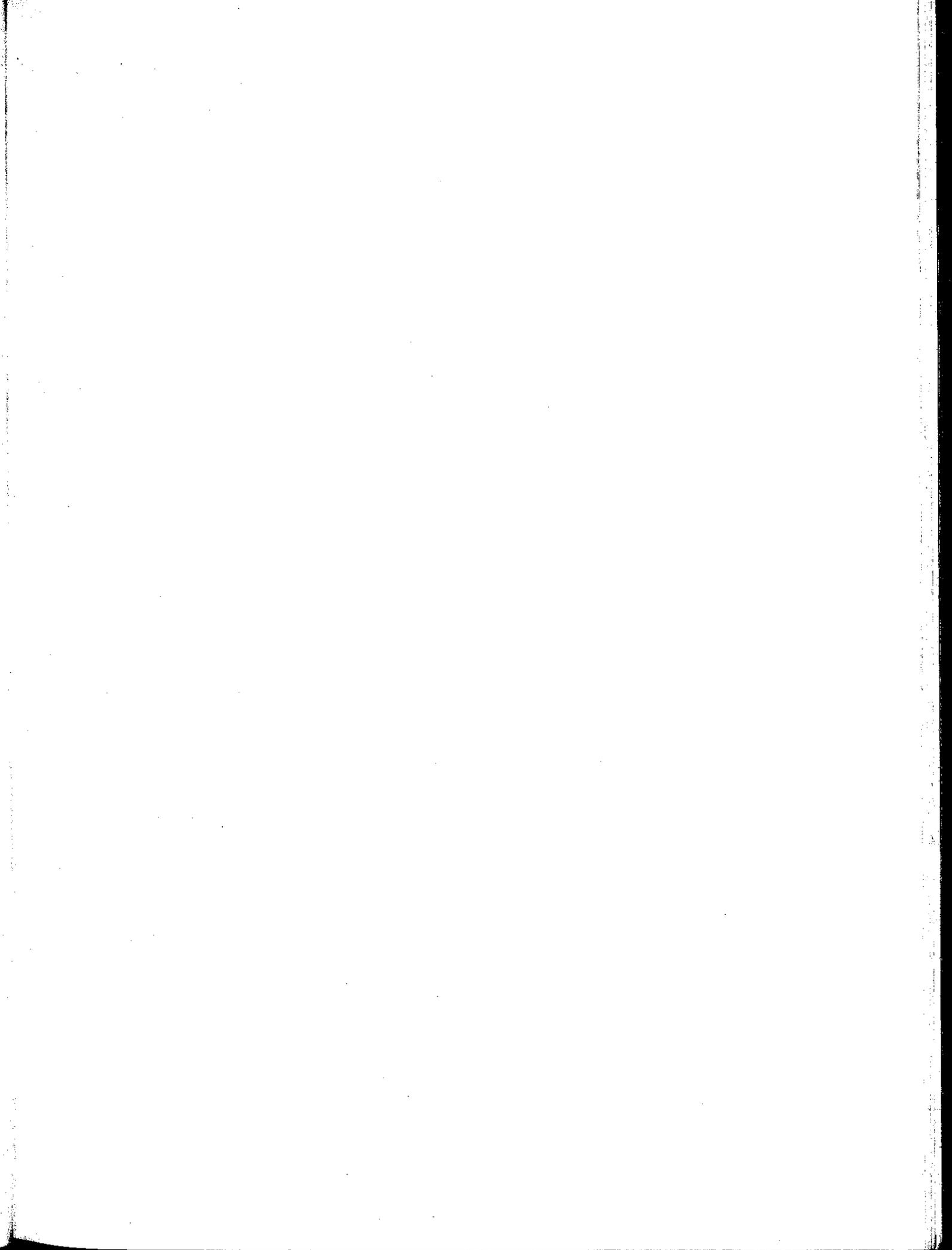
Diem propter istos tres dies predictos, quin post matutinas missam quotidie celebraret. Et hoc mirabile dicta cum sicut dicemus in subditis quomodo tam debili corporeculo, ut pote modico pane avenaceo et aqua frigida sustentato tanta virtus et tam diu standi ad sacrificium missae esse poterat, nisi quod Deus suorum prerogativam donorum potenter contulerit? Propter quod et ipse, qui ei quotidie in hoc officio assistebam serviens et plurimum admirans quadam vice vultum ejus pallidum contemplatus sum, Et ecce apparuit, ut mihi videretur in illa hora, clarus, nitidus et rubicundus. Nec mirum quod illum coram se in altari cernebat, cujus facies sicut sol in monte resplenduit, et qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; Nam enim in hoc saeculo expertus fuerat quod ait Dominus in Evangelio, nisi manducaveritis carnem Filii hominis et biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis. Qui manducat carnem meam et bibit meum sanguinem, habet vitam aeternam. Non erat ei durus hic sermo sicut Judaeis, sed major, quippe qui omnem delectationem et omnem saporis suavitatem, in ejus perceptione non solum istius in animo sed etiam in ore ejus mellifluis sentiebat. Habebat hic beatus vir in consuetudine, ut cum, ad perceptionem sacri et vivifici corporis Domini nostrissem Christi veniret statim, profunde reuens et inclinans super genua digitis manus dexterae super oculos appositis, illic tam diu haeret, donec dominicum sentiret adventum, sed nimirum, austro flante proe nimietate devotionis et fonte lacrymarum, inundante subito surgens ad manubergium fluminis impetum, qui animam suam, beatificaverat, deprimebat. Dixit enim mihi aliquando quod cum quadam die sensisset sibi gratiam non desse et proetia mentis hebetatam, fuisse non audebat ad sacramentum accedere, unde tantis cogitationum tumultus in corde tolerabat, quia quid de duobus faceret, vesiebat, cessare videlicet a tantis salubri sacrificio an non cessare. Tandem, vero divinae benignitatis misericordiae tanquam reger medico se committens facta oratione gradum altaris cum timore ascendit, sacrificium obtulit, sed ad perceptionem pervenit et orationem suo more solito fudit ad Dominum, tantam consolationis gratiam, ac lacrymarum copiam, a Deo illi dem, percipere meruit quod post factum sic se fecisse minime poenituit, imo post modum, die reliquae consolationis diebus, factum in animo agerent, et memoriam abundantiae suavitatis illius dulciter eructarent. Hujus itaque sancti viri saluberrimo exemplo, fratres charissime sufficienter instructi, si similis tentationis articulus nobis ingruerit ad summum, prostridem, et singulare solatium,

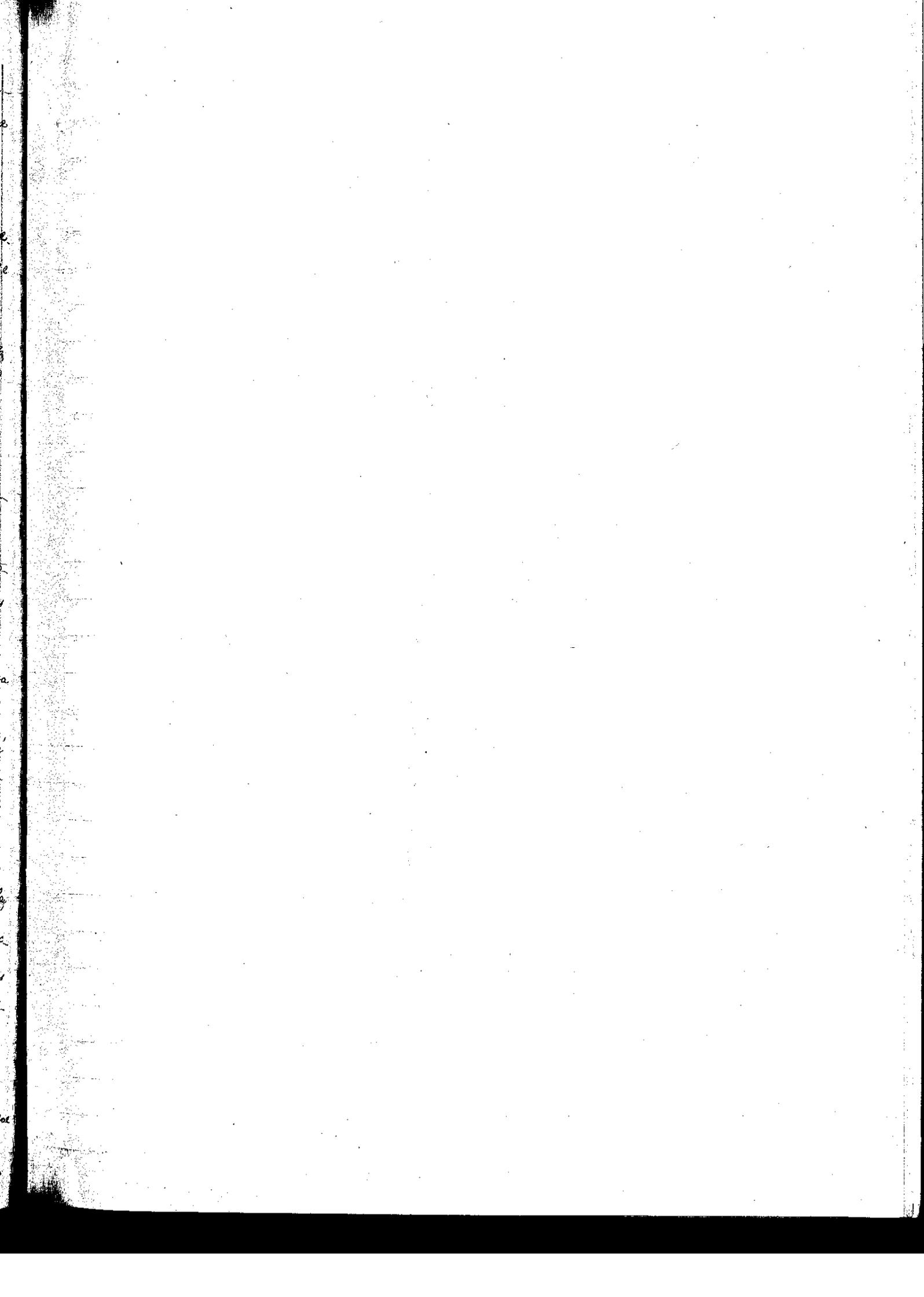
videlicet ad sacri altaris speciale sacrificium recurremus et purificatio per confessionem
pium cordis thalamo nostrae mentis tenebras dulcis et pium Dominus efficiat per adventus sui
praesentiam, illustret.

De revelationibus et visionibus illius. — His igitur praeterea charismatum, donis decoratus noster
Bernardus cepit multis et divinis revelationibus illustrari, necnon crebris consolationibus a
Domino dulciter visitari. Quas nimirum, revelationes et consolationes non cunctas sed paucas
ipso narrante, cognovi. Quas etiam ne forte per spiritum, elationis super se inaniter repe-
-retur per affectum, Devotae humilitatis semper se sub se solide subsistere appetens sagaciter
occultabat. Cum ergo quadam die nos duo soli, ut aestimo, ad invicem familiariter loque-
-remur, accidit, sicut credo, permittente Domino hoc, quod dicturus sum, quasi improvise
de ore suo elapsum fuisse. Quod utique post multum tempus cum id ab eo quaererem, qua-
-liter huiusmodi mentis excessus tibi evenisset, cum magna obstupescatione respondit. Quis
vobis hoc prodidit? Coactus tamen, michi vehementius instanti, rei veritatem demum aperuit,
dicent: Accedit quod veraciter dicam, cum vellem, huius estis transire limen sicuti me
modo videtis stare, et unus pes meus jam ex una parte staret, et alter ex altera re-
-maneret stando quoque ac vigilando, cum ecce in ictu oculi utrum in corpore sive extra
corpus id viderim, et quomodo vel qualiter corpus et anima mea, nescio, Deus scit, qui
omnia solus novit, aspicebat tamen corpus suum, et in eius contemplatione plurimum
gaudebat et delectabatur quod valde pulchrum erat et visu aspectuque delectabile, et illud
attractabat, atque manibus suis blandiens affectuque mirabili amplectens brachis diligebat.
Quemadmodum, vero iterum, in corpus suum, rediens prout ignore, illud signidem, praedictam
visionem, illud erat quod praegit ab ecclesia in veteribus, et a veteribus in ecclesiam, et
vere sciatis, quod haec quoque visio non nisi in sacro loco maxime cum et ipsa tunc sa-
-crata esset, tanta visio debuit contingere. Coeterum ne cui fortitan, incredibile videatur
quod dixi ecce ad testimonium, vitae sacrae virginis Ampae de Andoth simile miraculum
inventum.

De infirmitate illius ante mortem. — Cum igitur vis beatus hic florere virtutibus
voluit pium ludex et justus artifex amplius suum purificare famulum, ut fructum plus afferat
et ut quanto plus seminaverit in laqueis tanto amplius ad horreum aeternae tranquill-
-tatis unum locatorem et exultationem hinc portans manifestos priorum et uberiorum transperat.

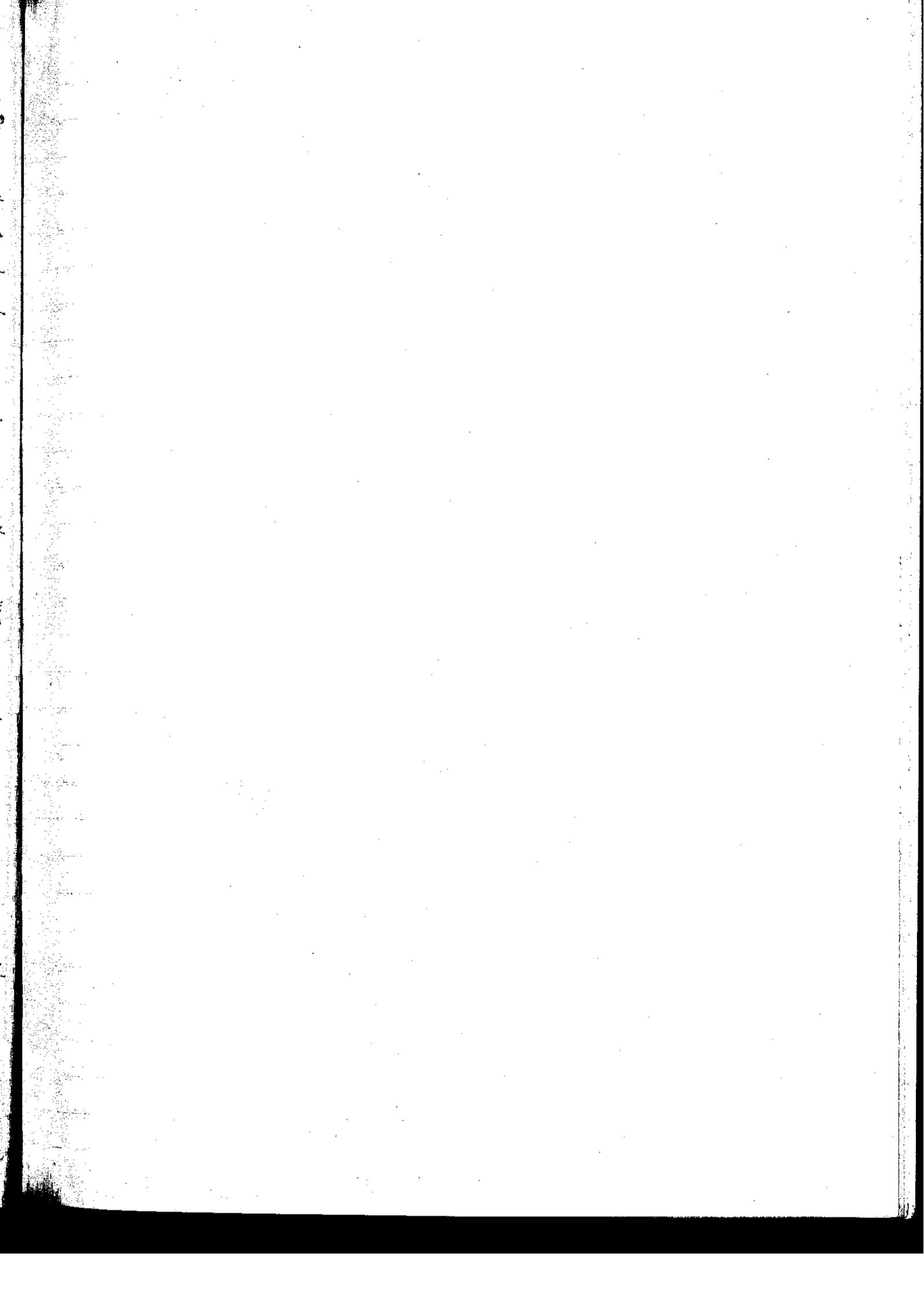

Ante duos quippe annos et dimidium, ut opinor, quem obire tantam in eum in segre-
tudinem, et incurrit stomachi indigestionem qua vix duos morsellos sedens juxta me
in refectorio, abominante stomacho, possit recipere, quin testium, sub mensa ab ore suo
rejicere cogatur. Nihil laetioris aut validioris cibi sicuti pisces, panem album, aut
vinum, et hujusmodi poterat trans glutire, cum ergo vidisset Dei famulus se in irrecupe-
-rabilem, corporis infirmitatem, pro nimia ac violenta alimentorum, abstinentia a comestione
cepit ex diversis cibariis tentare quo potissimum, possit edulis vegetari. Tandem vero
sensit per quotidianum experimentum, panem avenaticum sibi melius proficere, quam
ullum aliud cibi condimentum. Qualis quaeo panis iste singularis, cujus coloris erat
Revera niger et exustus, asper et hispidus de foris pallidus rimis creberrimis sulcatus
pro imperfecta coctione ponderosus de intus, palearum, aculeis capillosus, non solum
tactus sed etiam intus horridus et exosus. Haec ut per capillos paleares postari sicut vulga-
-riter dicitur, potuisset. Hoc siquidem, pane in quodam vasculo minutatum, fracto,
adjuncto etiam lacte teracio post vespas in aestate semel, in hyeme vero post completa
-riam, praesertim, cum aqua frigida similiter vescebatur. O quoties nobis egradiantibus
de vespas mihi quasi dolendo et pene lacrymando dicebat Deus Deus ad tormentum,
invitus vado, hoc ipsum verbum, pluries repetendo. cum ergo comedere inchoasset, et prima
jam panis buccella os illius tetigisset, statim mirum in modum, abominante stomacho,
rejecerat, et ex abundanti reumate ita incessabiliter et sine numero excrebat, ac si
intestina exvomere propemodum putaretur. Hoc in statu imo et in hujusmodi tormento
quandiu vixit, quotidie perderavit. Ego quoque juxta eum, in cella altera manducans
et bibens hoc audiebam, meipsum considerans gaudentem, esse in deliciis, et illum dolentem,
persistere in miseris, heu miser voluntarius curabam, ad corporis sumentum, delectabile
ille vero coactus pigritanter pergebat ad tormentum oris intolerabile. Erat autem, haec sac-
-to viso in hac infirmitateposito humilis et devota conuersatio, ut in proecipuis et solemnibus
festis legeret in refectorio, ita placide, ita dulciter, ita gratiose, quod nunquam, ut ces-
-tino, viderem posse huiusmodi, inveniri. Deinde ad cellam, rediens juxta unum lector
more suo solito ibidem, coenabat temporis scilicet post modicum pro pane avenatico,
pane vino ad coenam, agni providi coenaturus. Quis unquam crederet tam, elegantis staturae
hominem, tam formosum, pro multis filis hominum, tamque venustum aspectu quasi
si imago

si imago decenter depicta, rubicunda a facie appareret, ad tantum remissae deformitatem
nisi is qui primum, in tempore novitatis sui sicut et ego vidi, vidisset? Sed et qui postea?
Vidisset utique illum, longe dissimiliter, quasi in alterum virum fuisse permutatum, oculos
videlicet in imo defixos, vultum pallidum, labia atremata, ossa faciei cute demissa desse-
per per grossitudinem, apparentia, genas squalentes et purpureas ac per haec pilis a barba
cadentibus posse de eo non immerito dicere paucos quos squalida et ipse oppressus amari-
tudine. Et haec omnia tibi per violentiam, nimiam et immoderatam, alimentorum, abstinem-
-tiam, evenerunt. Unde beatus Augustinus, ille de rapina sacrificium offert, qui aut nimia
ciborum egestate aut somni penuria corpus immoderate affligit. Quapropter et ipse nos
quoque admonerat dicens: Charissimi cum possem fragili naturae sufficienter succurrere
nolui, nunc autem sicut cecidit volo et desidero sed profecto proficere invitus nequeo.
Ecce occidi jumentum Domini, pecevi, quid faciam vobis, posui me contra eum mihi
et factus sum mihi in ipsi gravis. Videte ergo quomodo caute ambuletis, neque a dex-
-tris neque a sinistris, sed per medium scilicet securam, et regiam, discretionis viam,
humiliter incedentes. Et hoc ipsum precor vos dilectissimi instanter quotidie ^{ad domino} ~~prohibeo~~
exemplum enim, per infirmitatem, et insipientiam, meam dedi vobis. Sed nobis imo
quantumcumque possum prohibeo, ut et vos non ita faciatis.

De morte illius. - His itaque prohibatis ad tempus resolutionis suae calamum appli-
-cimus. Tane die dominica antequam obiret, post matutinam venit ad ecclesiam, ba-
-culo se sustentans et plangens, ibi me plurimum admirante, pro ut solebat diutissime
stando missam ultimam, celebravit, et sequenti quarta feria obiit septimo videlicet
idus maii, in ipsa autem die jam pene oriente sole. hinc forte abscesseram, sicut qui
praesentes aderant testate sunt, jacent in lectulo ter manum ex adverso levavit. Primo
videlicet paululum, secundo altius, tertio virtute, qua poterat, multo sublimius quam
ante fecerat, dexteram erigens, signum s electorae crucis. Depinxit, per quod nim-
-rum, intelligimus sanctum Dei mox moriturum, malignum ei assistentem, spiritum
corporeis etiam oculis aspexisse. Sicut de beato Martino legitur veraciter accidisse.
Ego vero de eo sollicitus cum moestitia et dolore ad eum rediens inveni Dominum
Britannum, Autissiodorensis, Decanum, qui ei cum ceteris assistebat. Adhuc igitur
illo loquente nobis cum, prope acta que a patribus palmari et de super inclinato capite

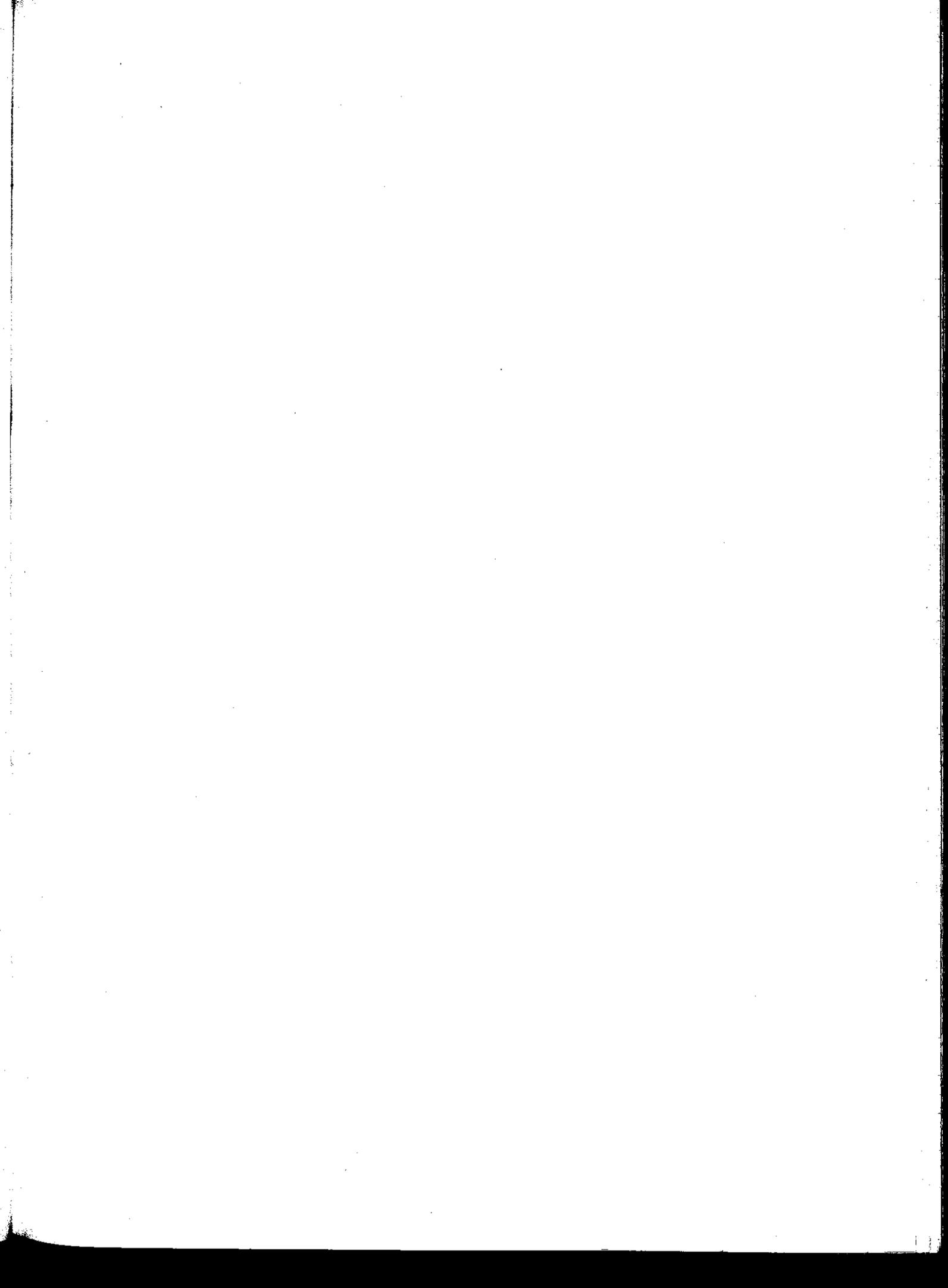

Domino Brito dixit, ite et paululum requiescite et ego similiter requiescam, et obdormi-
-mit in Domino, cui honor et gloria potestas et imperium in secula seculorum. Amen.

De visione Gracii Abbatis post mortem. - Sepulto itaque ipse die sancto Dei a viro
venerabili Gracii Abbate S^{ti} Laurentii de Abbacia, a quo etiam pridie quam moreretur ex-
-trae-
-mor unctionis sacramenta acceperat. Sedentes in claustro et colloquium de vita mira-
-bili sancti istius Hermanni et abstinentia incomparabili habentes protulit in medium
Dominus Abbas dicend: Ego hodie post matutinas in lectulo jacentis quiescebam, nec plene
vigilans, nec plurimum dormiens, et ipse, ut mihi videbatur, stetit coram me et totius cor-
-poris motu profundissime supplicavit. Deinde conversus per murum, exiens inviolabiliter
penetravit. Ego vero ex vigilans coepi mecum tractare et cogitare qualis esset et ista visio
phantastica an vera, cum ecce manifestum est mihi istum Dei famulum, viam universae
carnis ingressum, fuisse, et ob hoc ad sepeliendum illum juxta mandatum vestrum, festinan-
-tius properare. Jam enim sol oriens in nostra camera radiabat. Quod audientes veraciter
percepimus ipsum fuisse horam, qua vir Domini inter manus nostras spiritum exhalavit.

De Columba. - Petrus presbyter de Bulniaco qui ad istum Dei servum, causa sua confi-
-tendi peccata singulis annis venire consueverat et talit nobis quod cum ipse audisset
confessorem suum ex hoc saeculo emigrasse, dixit clerico suo, ut campanas pro sancto viro
Dei pulsaret. Cui respondit, et quis mihi mercedem retribuet? Erant autem illi cum dicto
presbytero nobiliter foemine colloquentes. Quae cum viderent profatum clericum mandata
Domini sui molle acquiescere dixerunt: Nos te procul dubio amore sancti viri copiose
remunerabimus. Quae audito cucurrit alacriter, et die pulsavit. Cum enim adhuc
pulsaret, subito columba a summo usque deorsum volans ante pedes pulsantis stetit
immobilis. Quae visa, statim a pulsatione cessans arripuit eam, et foras cum risu et
gaudio ostendit columbam mulieribus et dixit: Vos certe nunquam pro isto labore
mihi quantalibet et mercedem dabitis quia ab homine isto sancto Dei hoc speciale
munus firmiter jam credo et plene confiteor accepisse. Per omnia benedictus Deus in
saecula saeculorum, Amen.

De Durando quinto Priore. - Quintus Prior fuit Durandus Arvense
monachus uno anno. Vir siquidem simplex et rectus accepta de prioratu sua miseri-
-cordia ad domum suam rediit, et illi denique ad Dominum abiit.

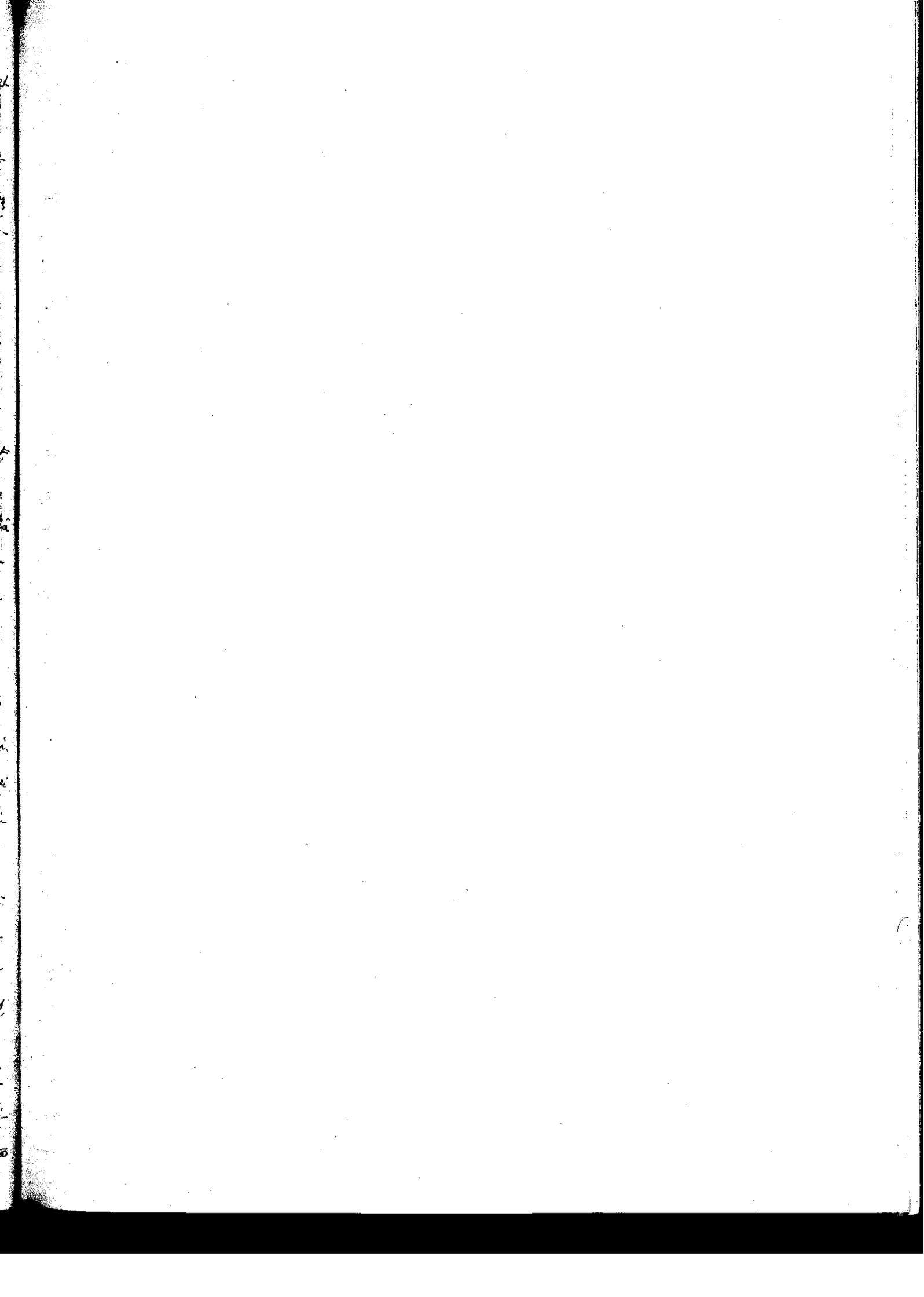
De Britio Priore sexto. — Britius vir valde reverendissimus, quondam Autis-
siodorensis Decanus (erat Decanus anno 1223), Prior extitit sextus. Qui dignitate et honore Deca-
natus contempto, ad humilitatem, et attitionem, Cisterciensis ordinis humiliter se transferens,
in Domo nostra sacre religionis habitum cum mira devotionis affectu et desiderio suscepit. Et
quia vir erat fidelis et prudens, quem constituerat Dominus super familiam suam, sentiens
se velle ad altiorem, statim perfectionis emigrare, noluit sancti certaminis compum absque
penitentie armis ingredi, ceteros factus, quod quis contra versipellens, et triplicem, adversa-
rium, contra sibi licet mundum, contra carnem, contra demonium, fortiter et legitime non
certaverit, coronam non accipiet a Domino de lapide pretioso. Arma quippe penitentie,
cimit et cilium. Qualis autem, et quantitas, et quam fortis Christi athleta etiam secularis
extiterit ambigi non potest, cum et calicia quibus antea carnem, suam cum vitis et con-
cupiscentiis olim Domuerat, secum in sacculo reposita asportavit. Verum quia valde litte-
ratus erat, et sanctarum amator scripturarum, adeo etiam ut super coetaneos et contem-
poraneos, prout ab omnibus dicebatur, in decori scientiarum, dictaminis specialiter eminebat.
Sicent vir devotus, quod legendo frequenter didicerat, quod bonum, et quomodo juvandum, quomodo
salutiferum, sit legere et intelligere maxime cellitis et solitariis, legit specialiter du-
centas libras, prout mihi visum est, quas quidem, in scribendis libris jussit integre depu-
tari. Hec sunt itaque volumina et nomina librorum, quos de proposito scribi fecit, Au-
gustinum videlicet super Joannem, in tribus voluminibus. Ipsa tertium volumen propria
manu scripsit. Necnon et Inquisitionem B. Augustini cum quibusdam sermonibus et versibus
ab eo oppositis in uno volumine, Augustinum, De civitate Dei in duobus voluminibus, Au-
gustinum, De confessionibus in uno volumine. Augustinum, De vera religione, Augustinum,
De disciplina Christiana, Regulas, sanctimonialium, ab eo editam, et Digestam, Paschasium
De sacramento altaris in uno volumine, Moralia Job in septem voluminibus. Hoc agens
consideranter, scienter et industrie, ut videlicet monachi singuli in cellis singulis moralium vo-
lumenta singula haberent. Ut nimirum in eis studiosa tua etiam cum devotissimis lacry-
mis corda purificantibus ad amorem et desiderium celestis patrie inflammarent. Quos omnes
atque libros cum tanta diligentia cum ingenti cura et ferventi studio emendavit, ut ei longi-
sima dies non sufficeret. Quod quidem veraciter patet in rubricis et notarum signis, quae
in margine crebro inscribit, ut videlicet alius lector adverteret, de quibus et quid actor sermo.

the
u
a
s
a
y
ed
id
ell
mo.
in

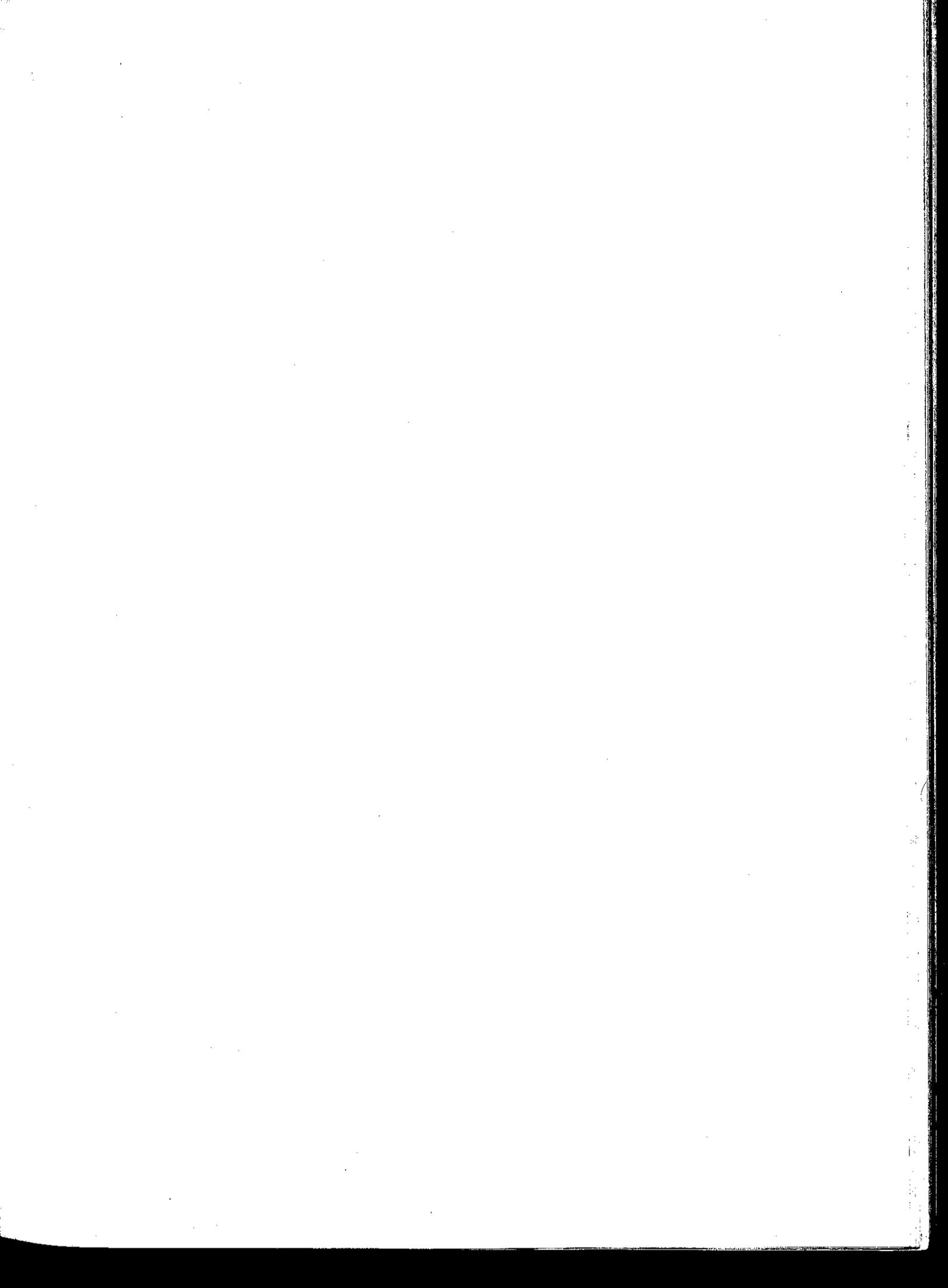
5

in serie loqueretur. Interea quoque hanc orandi consuetudinem sive in Ecclesia prostratus esset
sive in cella secreto hunc ipsum virum Dei habere diligenter consideravi. Ut videlicet toto
profecto corpore super terram vel pavementum, vel asserem aperte ore, lingua extracta ex
-entissimo devotionis affectu locum, quem lingua ejus lingebat, vel ex inundatione lacrymarum
sive ex oris vaporazione, totam madidum relinqueret. Quod etiam iste Dei servus ita miseri-
-cord et pius oegrotis, compatiens et benignus, ut profecto per noctes de statuto suo frequentius
surgeret, et ipsos infirmantes humiliter et devote retergeret. Verumtamen erga superbientes
et timidios rebelles et improbos, ita severa acerba reprehensione se durum et asperum, exhi-
-bebat, ut a plurimis crudelissimus diceretur. Propter quod et ipse de seipso jocosè dicebat,
meum, quippe ^{loqui} ~~loqui~~ pulchre est profecto litigare. Reprehendere etenim, vitia officium, est
bonorum, virorum, et benivolorum. Igitur quia ea, quae virtutis factus apud nos religiosus feceris
breviser explicavimus, nunc ad illa virtutum insignia, quae adhuc saecularis egerit, stilum
vertamus. Michael vir religiosus hujus Dei servi nepos et consanguineus, qui ab eo a pueritia
fuerat nutritus, et de suis secretis plurimum, conscius, audita morte viri istius, scripsit epis-
-tolam, cuidam socio suo, qui cum eo similiter extitit educatus. Nos vero ad laudem ipsius ac
posterorum exemplum, huic nostro operi dignum et justum, duximus adnectendum.

Epistola Michaelis Superioris Bellavallis ad Superiorem, Mr Mariani de saeculari conversatione
M^r istius viri. — Charissimo patri suo et amico speciali. Post Superiorem sancti Mariani hunc
Michael de Bellavalle salutem, et talentum, tibi committam, a Domino servare et fideliter erogari.
Utrum est tempus non modicum, ex quo inter nos literae epistolae discurrere desierunt. Hujus rei
defectum non plene intelligens partem aliquam, vobis ad scribo residuum, totum mihi et prin-
-cipaliter occupationibus hinc inde obortis. Quia ut vere fatear multoties scribere proposui,
sepe manum schedulae applicabam, quia tamen casu aliquo emergente vel cogebam reli-
-quere imperfectam, vel subito nuncio recedente factam manibus discepere. Unde aliqu-
-antulum refrigit in me propositum, applicandi ingenium ad scribendum, videns circa me
occupationes undique discurrentes. Sed absit ut pro hac detidia refrigescat in me charitas,
quam nutrit vestrae orationis instantia et inflammata. Sane aliud potest esse in causa,
quod vos forte melius nostis, et illud vellem mihi diligentius operari. Proterea materia suffi-
-ciosa praesentem interscindit cartulam, cum tangit cor et animum, recordatione obitus Domi-
-ni et Patris nostri, quem hactenus uno affectu merito diligebamus, ita eodem affectu et pari merito
per nos

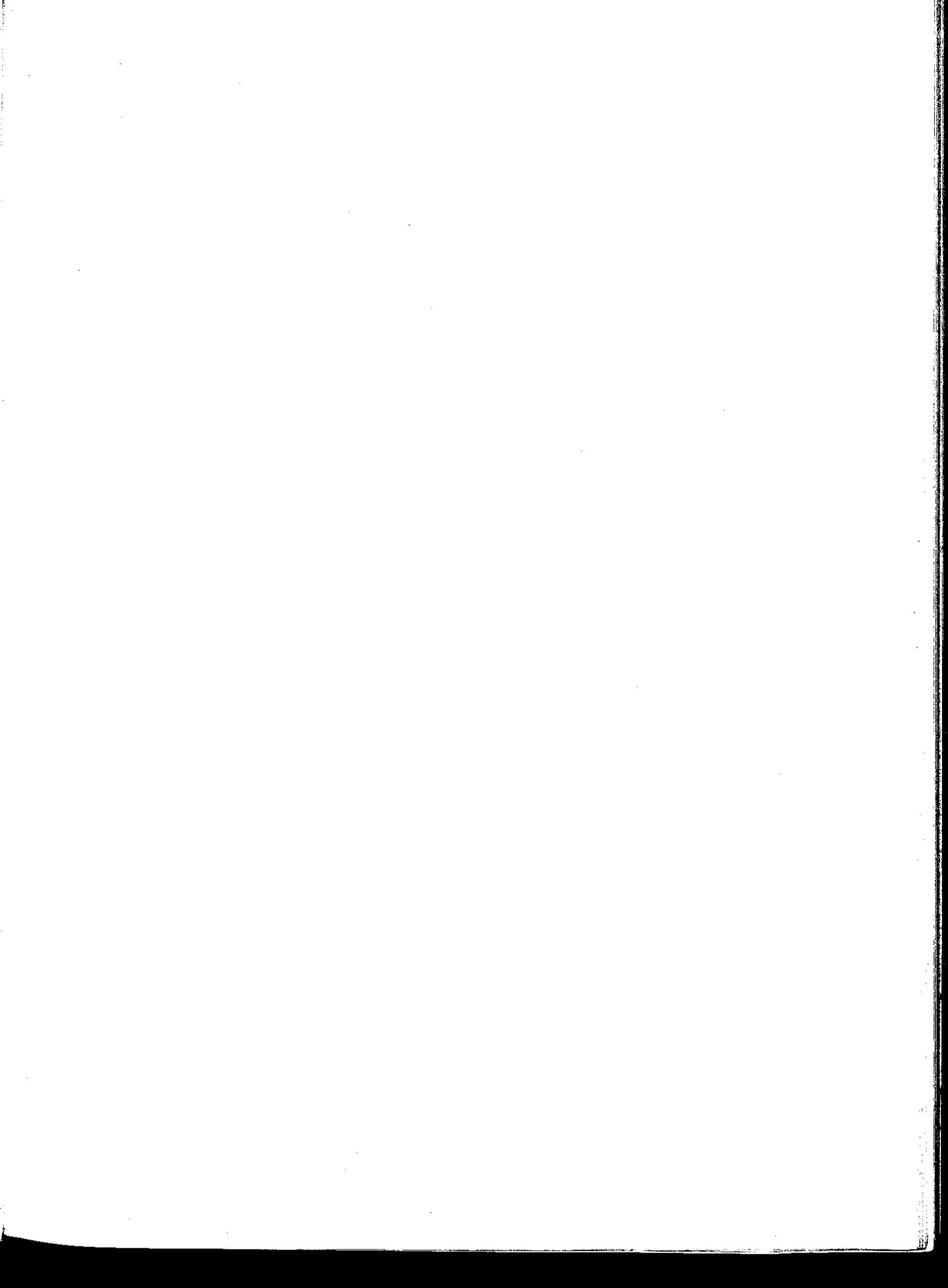

per nos et amicos nostros tenemur eidem propensius subvenire. Et quid dicam
subvenire? Nam luce clarius constat, quod sancti, qui mundum imperfecte reliquerunt,
cum Domino residentes ceteros judicabant. Et beatus Gregorius testatur in Dialogo,
quod perfectorum animae mox ut hujus carnis claustra exierint, in celestibus sedibus
recipiuntur. Unde Paulus Dissolvi desiderat et esse cum Christo. Sed amos igitur
necesse est ipsum, inter illos sanctos receptum, in gloria, quorum vitam et mores
imitari studuit in terra. Quis rogo feritatem, ferentis d' effendit? Quis humiliter
sua pauperibus erogavit? Quis sapienter carnem spiritui servire coegit? Conser-
-vatus in saeculo asperimus, aliam gerens ad carnem, splendidis desuper indutus ves-
-tibus, sexta feria in pane et aqua abstinens, sicut satis et ut plenum, perhibeam testimonium,
-veritati, vidi et sivi aliquando, quod diem transiegit integrum, sine cibo corporali tam exis-
-tens et aliorum necessitatibus occupatus. Dicitur si vidistis aliquando mensam ejus sine
pauperibus et egenis, mensam voco domum refectionis. Consuetudo quippe illi erat ad portas,
pauperes eligere tres quotidie, vel quinque sive septem, et mensam apponi faciebat eis saepe
coram se, aliquando alibi secretus propter hospites et extraneos, et ministro Deputato dili-
-gentius procurari, nolens passim inani laude hominum, pro pauperum passione. Mensa ejus
singulis non superflua ornata clericis et personis religiosis si possent aliquando reperiri. Ibi
semper aut colloquutio de honestis aut disputatio de casibus in curia emergentibus vel eruditio
de obscuris sententis sacrae Legis. Sobrius in potu sine aqua vinum, aliquantulum, non bibebat.
Lum aestate quam hyeme post prandium, non cenabat, nisi aliquando propter hospites et hoc
raro. De extensis denique vigiliis quas nocte qualibet faciebat, hoc modo sufficiat enarrare,
quod circa noctem mediam surgens calcatis pedibus vacinis s'otularibus usque ad genua
propter lectum, aliquo clericorum gestante lumen in lateram exhibat lampam peregre proficien-
-sibus visitabat ecclesias circumquaque positas, stationes faciens ad ostia singularum. Tunc
audiri poterat frequens pectoris percussio, frequentior genuflexio, frequentissima gemituum, emissio
facto magno intervallo surgens inde ad aliam ecclesiam properabat, et ibi faciebat simi-
-lem stationem, cum demum pervenisset ad cancellos ecclesiae Beati Germani se totum
extendebat in modum crucis super nudum pavimentum, tunc plorabat, tunc se totum
immolabat. Ego in hac peregrinatione saepe ei lumen praeferebam. Sed cum tandem venire-
-mus ad S. Germanum, sicut dixi, ego quidem, sciens quam facturus erat moram, ornata
ibi

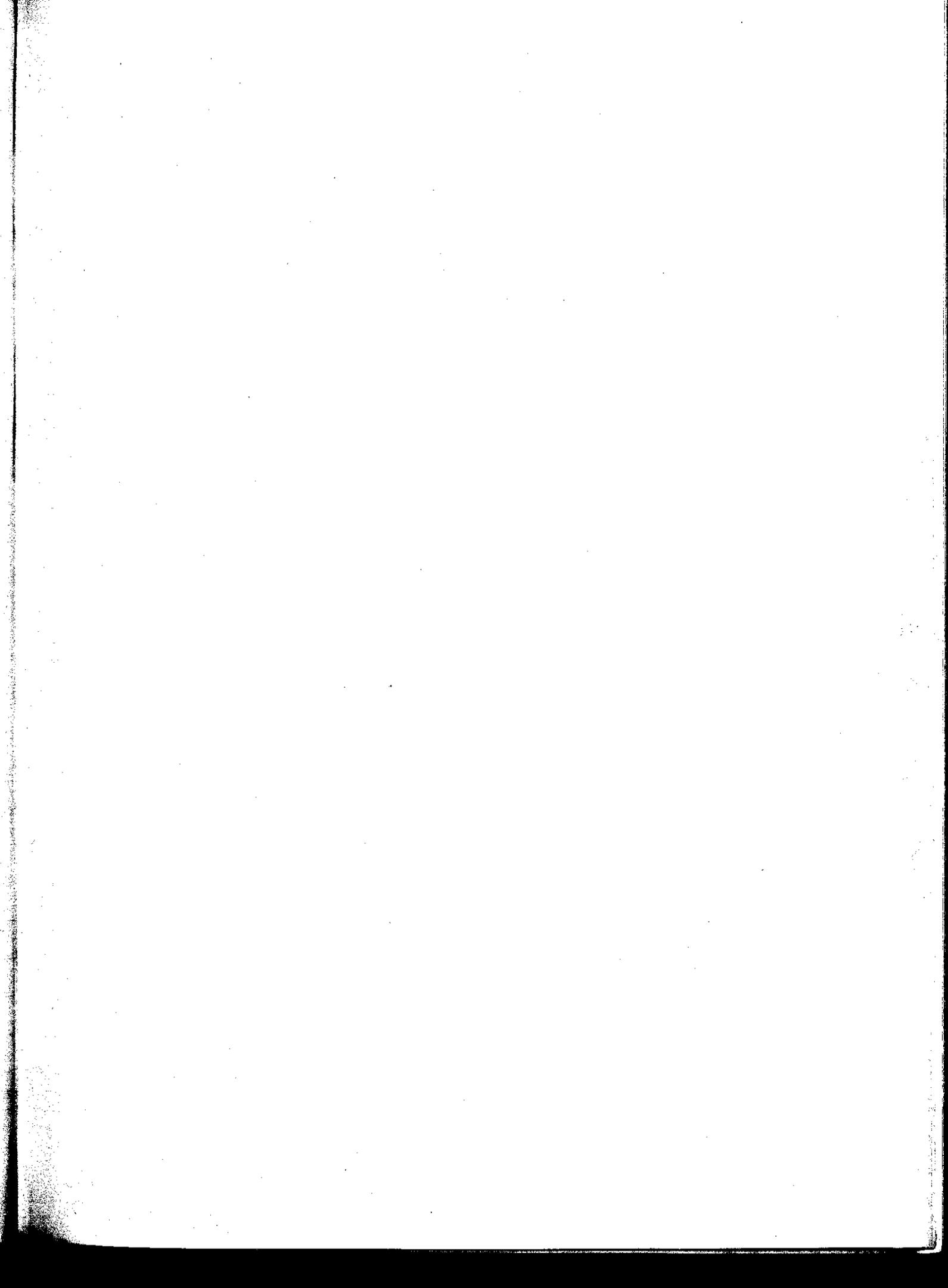
ibi leterna, ne lumen deficeret, in aliquo angulo loci illius sopore multoties deprimebar.
Qui surgens ab oratione me leniter excitabat. Et reversus per ecclesiam beati Stephani, sicut
-ristoe morem faceret surgendi ad matutinas, ipsos pulsans ad verbas cum lapide excitabat.
Et rediens in domum, aliquantulum pausat abbat, donec signum, ultimum, pulsaretur. Et tunc ecclē-
-iam cum ceteris introibat. Haec et his similia vera sunt argumenta, quod modo vere vivat
in Domino qui sic vixit in saeculo. Quod clarius eniteret si modum conversationis suae et con-
-versationis in ordine subtilius pensarem. In his ergo quae praemisit non gero personam docentis
sed discipulis potius et dolentis. Cum enim proponerem, castitatis modum, non excedere proprietate
Patris excrevit materia in immensum. Desiderabam enim vobis ad memoriam, reducere ea
quae plenius mecum didicistis de ipso et cognovistis ut caetera quae non novi, vel modo non recolo
quod vos scitis a vobis mihi merear aperiri. Et maxime ut certior efficerer, si haec ita se
habeant, aut in aliquo plus minuse dixerim quam excigit regula veritatis. Vellem enim si
consenseritis haec et alia virtutum, quae charismata palam fieri concessis suis his, in quorum
castris usque ad bravium, militavit, ut qui corpus eius habent in pignus salutis, habeant
et occulta virtutum, ipsius insignia, quae ipse vivens noluit publicari, quid quid autem, utile ad
hoc recolitis praesenti sedule subscriptis scedulae. Nam multa recolo quae hic cum brevita-
-tis praeterivi, ut est constantia quam habuit in carcere Petri De Brillant, familiaritatis ad
Dominum Popam, et multa alia in hunc modum, quae tamen vellem, a vobis plenius enarrari.

De captione illius et incarceratione. - Fama quod pater Michael supra dictus hujus sancti
viri nepos causa brevitate captionem et captivitatem ^{ipsius} illius se proferre asserebat, ego quoque
non penitus obmittam, ut scilicet ab omnibus vere sciatur quanta virtute constantiae Christi-
-anum debellatorem, in hac tribulatione fortiter roboravit. Cum vero, sicut ipse narrante ali-
-quando didici, pro caelis Antisiodorensis ecclesiae defendendis in carcere Petri captus esset, pro-
-priis illius vestimentis irreverenter spoliantes cum mitra in capite apposita, ne videlicet
persona esse ecclesiastica nosceretur, tunica ejusdem, armigeri vario colore colorata turpiter
vestierunt. Mirum, assimilatus in hoc filio Dei, qui veste purpurea sine candida indutus est
in opprobrium et derisionem. Sed quid faceret exul a patria relegatus in carcerem? nempe arripere
-bat cytharam, sive organum spiritus sancti per alterum, sed tunc tunc proce manibus non
haberet, corde tenus tam dulciter per allebat, inter parietes solus habitans, ut levius se habe-
-ret, nec cum malignis spiritibus occasione praesentis infortunii amplius agitarer. Quod quidem
sancti.

sancti sti opus tanto perfecit devotius ab angelis comitatus quanto ab hominibus
secretius extitit segregatus. Et quum probata virtus corripit inquietos tanta aucto-
ritate et auctoritate verborum proferonem suam comminando arguebat, ut etiam
furore arreptus propemodum in ipis unferociter insiliret. Cui contra vir sanctus
respondit, quod nec tantae temeritatis ausu, nec tanta presumptionis audacia
eum irruere non deberet, quod sine dubio non impune aliquo tempore proteriret.

De familiaritate Summi Pontificis. — De familiaritate vero Summi Pontificis de qua
et superius idem praeter mentionem facit ab eo similiter, et ab alio aliqua audisti. Quod
cum ipse ad expedienda negotia venerabilium virorum Antissiodorensis et Auxiliensis
Episcoporum Romam pluries expetisset et (circa an. 1209 in Regno in gestis Philippi Augusti regis Francie)
ibi idem imprimis fortis adversarius invenit, et tribulationes multas et malas sustinuit,
ades ut a praesentia Domini Papae per ostiarios turpiter expulsus foras eiceretur. Ob hoc
siquidem quod nimis instantor pro causa sua summum Pontificem expetebat. Quo viso
consodalibus eius quasi compatiendo potuit dicere ei: Modo potestis capere. Nec propter hoc
certe ait non quiescam, donec ab isto magnifico Domino egredietur et splendor justitiae
ejus. Id est desiderium cordis mei secundum, jus super hac causa plenarie fuerit con-
-summatum. Et ideo humiliter et secure expectabo donec veniat petitio mea. Cum ergo
^{peruicacia} calliditate introitum et accessum, explorator sedulus observaret vel per se vel cum aliis
ingredientibus se immiscens, quo cumque modo poterat se ingererat, cujus sedulitate,
instantiam atque fidelitatem, Dominus Papa considerans quadam die ait illi: Legetur
ipse litteras istas, quibus lectis dixit illi. Quid dicis et quid tibi videtur? Quid ego dicam
Pater sancte, cum et ipse in conspectu tuo totus tremebundus et pavidus assisto? Verum-
-tamen haec et illa legendo mihi esse contraria bene percipio. Quapropter Domine sanctis-
-sime, quod nunquam ad Dominos meos verbum dubium reportabo, sin autem in
meam patriam vacuus remeabo. His igitur verbis Dominus Papa exasperatus sedens in
cathedra huc illicque se vertebat dicens ita. Vis contendere mecum? Et quia sicut
ipse dixit mihi Dominus Papa Innocentius III^{us} hoc in se habebat proprium, ut quos in
suo negotio esse sollicitos cerneret, mira eos affectione diligeret. Unde et ad ultimum
si non eo quod amicus ejus esset quasi per improbitatem, illius dedit ei quotquot habuit
necessaria. O virum virtutibus plenum, qui nec proerogativa Summi Pontificis gratia
her m

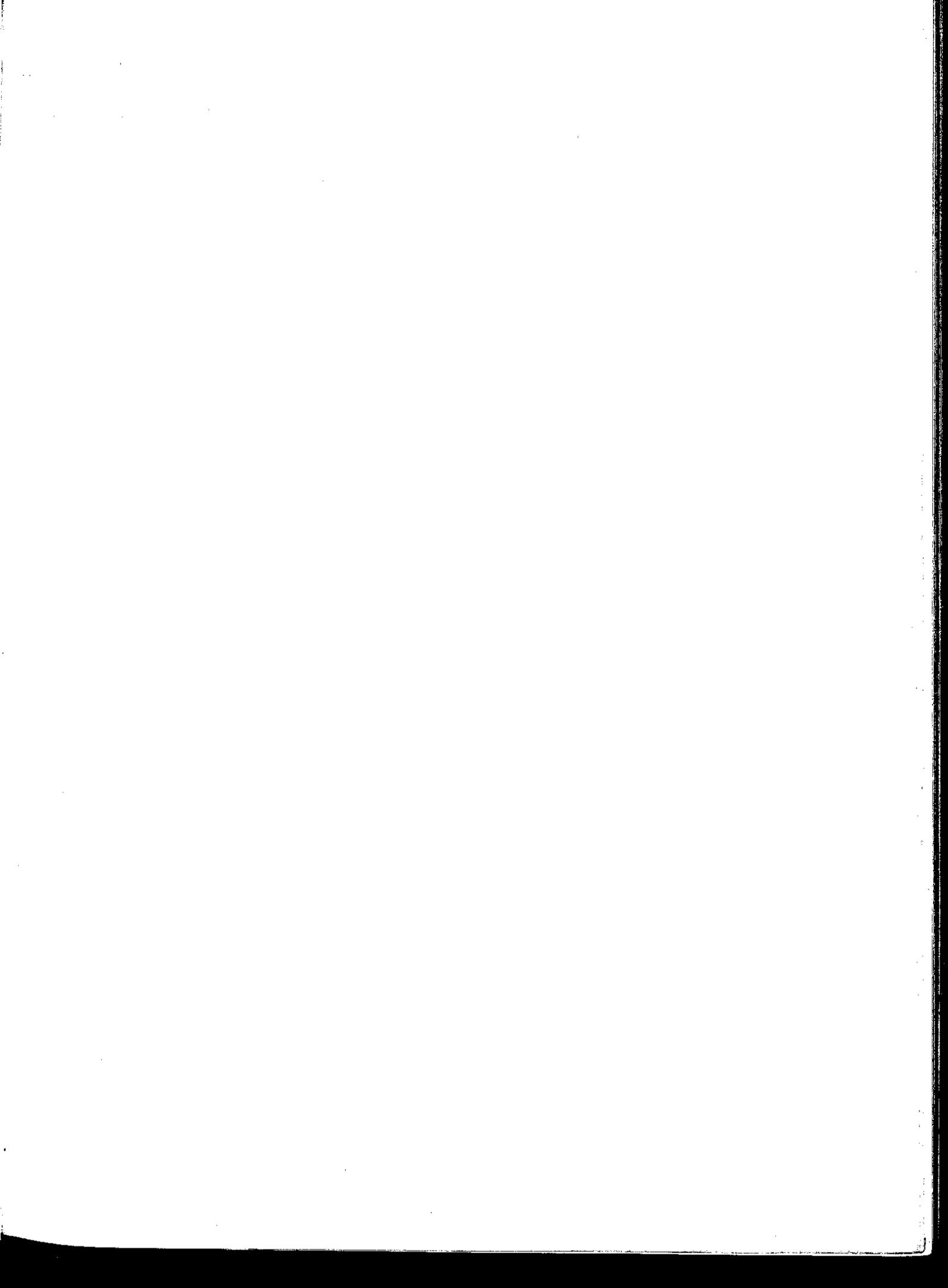

per superbiam status se jactat. Nec per minas et carceres ipsius proedonis tyranni-
dem, et Joannes Herodem, ipse in carceratus fidenter arguere non formidat.

Hic igitur quae ante vel post Decanatum fecerit, explicatis ad felicem victor suae finem
brevisiter recurramus. Post multum itaque temporis celesti afflatus desiderio Decanatu
dimisso, habitu religionis assumpto, Prior Luviacensis extitit. Deinde vocatus ad nos
venit. Qui nimirum, in utriusque Prioratus officio quantae virtutis quantaeque strenuitatis
probilitatis et sanctitatis fuerit, procedentia declarant, cum et nobis impossibile sit
ad plenum omnia aperire. In ipsa itaque die solstitii octavo satis a Luviacensi ad veniens
Domum istam, causis arduis, periculis et difficilioribus vexatus, et oneratum invenit.
Circum festum Angelorum, febris eum, quatuordecim diebus arripuit, quae illum usque ad dies
ultimos, tanquam in purgatorio affligere non cessavit. Quae enim vox vel lingua
retexere poterit quoties lacas pro causa terminanda adierit? Dominum ejusdem civitatis
Episcopum interpellaverit, in ipsis itineribus eundo et redeundo frigore et ardore infer-
mitatis propriae debilitatus de equo convulsum? Denique causis undique adjuvante
Domino efficaciter terminatis sicut de beato Martino legitur decidit in lectulum, et
cepit sanguinem, excreare. Ubi cum venisset vir eruditus Prior Stephanus de Balneolis
vel de Espano constantius videns Sputa et excretae illius ex pulmonis putredine
procedere, nunciavit hoc esse evidens, mortis inditium, et proximum illius obitum im-
minere. Ego quoque cum secus eum, magistro Petro Porreta et ceteris specialibus
amicis mei memoriam fecerat, consolabar eum, dicens, vos pristinam, miserante Do-
mino recuperabitis sanitatem, nequaquam aut plimum extensum, quatuordecim et tremu-
lando erigens quia mihi totam viam, jam video preparatam. Profuit itaque nobis
fere per annum, et quadam, secunda feria illa vescente nobis presentibus obiit ad
Dominum in senectute bona et plenus dierum.

De Joanne Priore septimo. — Hunc secutus est Joannes Procurator Lu-
viacensis vir quippe juvenis et graciosus et qui in ministerio procuratoris Priori Luviacensi
erat necessarius ipso procurante, subsequenti generali Capitulo misericordiam est con-
secutus. Unde et in Domum propriam reversus statim in statum pristinum, est restitutus.
ac per hoc uno tantummodo anno nobiscum, conversatus Prior fuit septimus.

De Bartholomaeo Priore Octavo. — Deinde Bartholomaeus Vallis ^{procurator} Petri

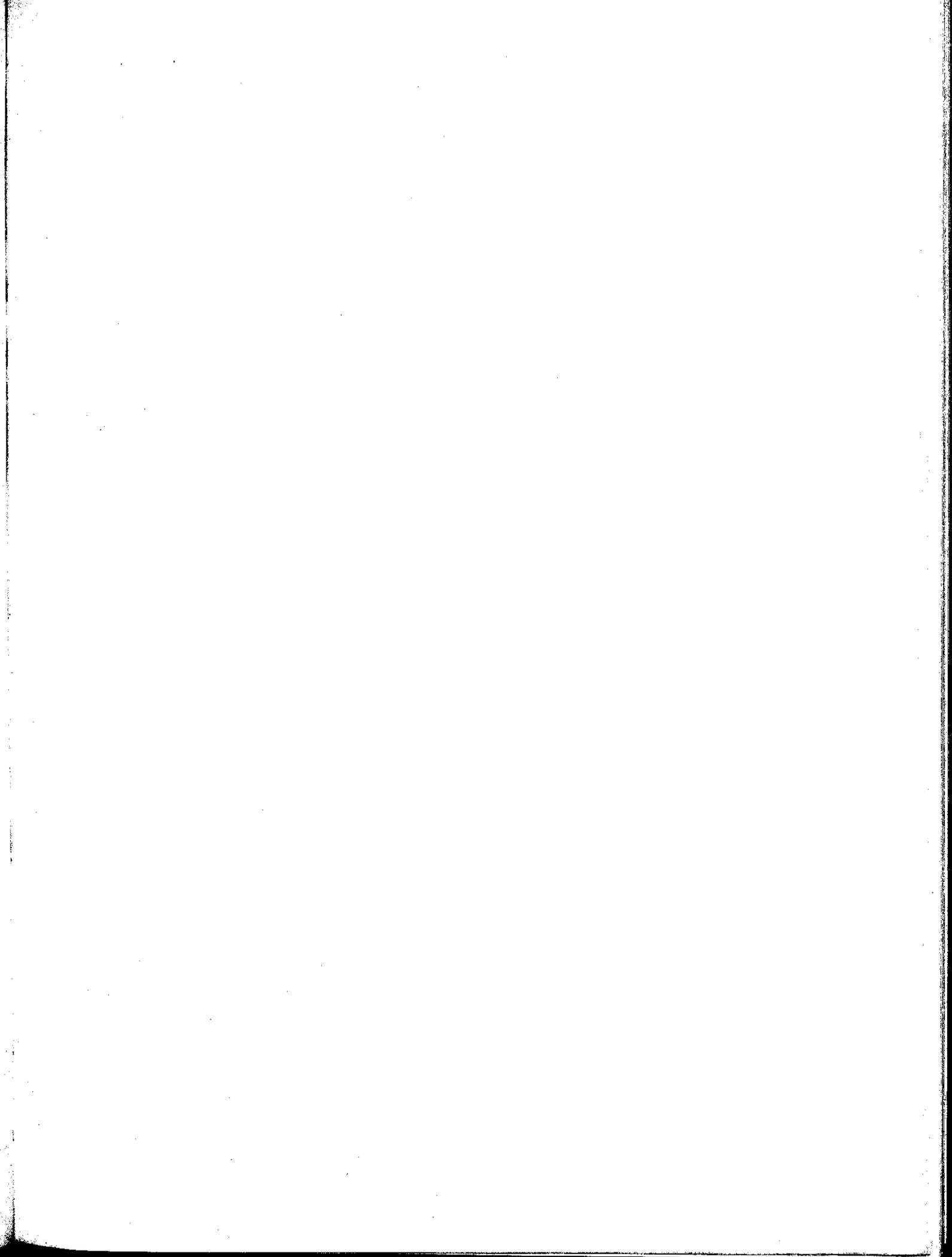

procurator Prior extitit septem annis, et octavus sub quo missae B^{tae} Virginis Mariae sunt constitutae et redditus acquisiti quibus cerei et lucernae ardentes ad missas hujus beatorum Virginis quotidie celebrandas ⁱⁿ debeant devote et venerabiliter debeat inflari. Beatorum vero Virginum tenere et specialiter diligebat. Cellarium et Dormitorium fratrum, sub eodem edificatum est.

De Priore nono. — Novus Prior fuit ex nostris monachis unus, qui eadem die qua constitutus est Prior scilicet quarta quadam feria, iter eundi ad Capitulum generale arripuit, ad quod cum venisset vis a personae ejus despicabilitate et insufficientia, fecerunt ei misericordiam, feria secunda mane prima die videlicet Capituli generalis. Unde luce clarius constat quod non amplius quam per duodecim dies Prior extitit constitutus.

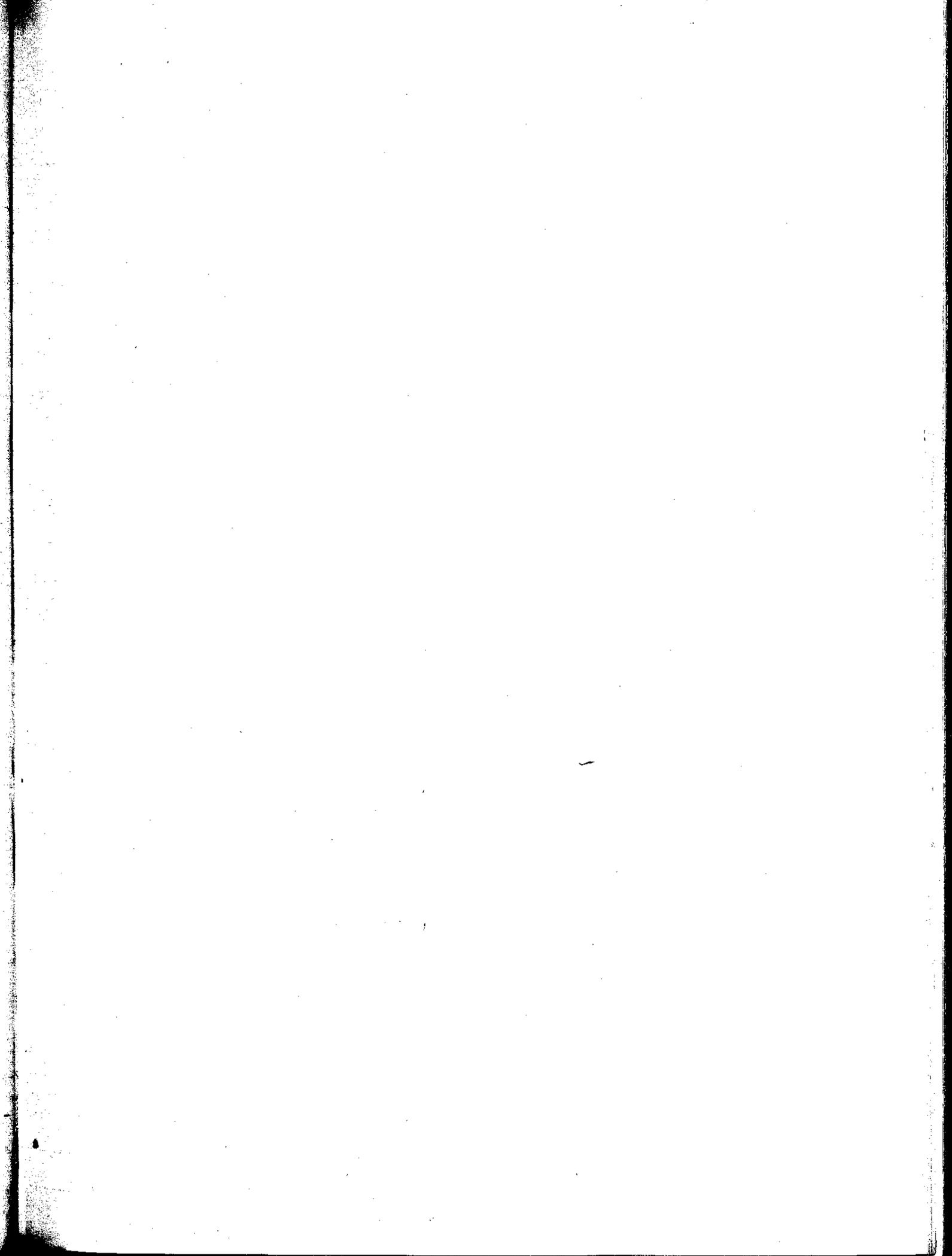
De Joanne Priore X^o. — Iterum post istum, profuit supradictus Joannes procurator Lusigniaci, qui Prioratum Digne et laudabiliter rexit tribus annis, et fere ultra omnes antecessores suos interius, et extra, amabilis extitit et gratus. Quia vir erat a juventute per consuetudinem procuratoriae industrius et magnanimus, Capitulum cum capella de super ad sui dispositionem constructum est, quamvis a predecessoribus suis sub alia edificationis forma ejusdem Capituli fundamenta jactata primitus extitissent. Dicebat enim non longe post futurum, quod profecto duo altaria in ordine haberentur, et idcirco superius ad secundi altaris opus tabulam lapideam, sacrasium, etiam ex una parte et armarium, ex altera proeparavit. Claustrum quoque postmodum, cum magna instantia incepit, sed morte praeventus non usque ad perfectum pervenit. Hic itaque in reditu Capituli generalis infirmitatem, incurrit in Abbacia Bellevillae canonicorum regularium, quae est intra domum Bellioi in claustris honorifice sepultus est.

De Bartholomaeo Priore XI°. — Bartholomaeus noster monachus quatuor ferme annis Prior extitit undecimus. Vir profecto ingenio perspicax affabilitate facundus, societate amabilis et jucundus adeo ut in quorumcumque societate consideraret, statim ex ejus presentia et hilari colloquio omnes laetificaret. In tempore suo refectorium, ex majori parte constructum est, postea et ipse appositus ad patres suos in juventute bona sepultus est juxta domum Britium, sicut et superius hoc praescripsi.

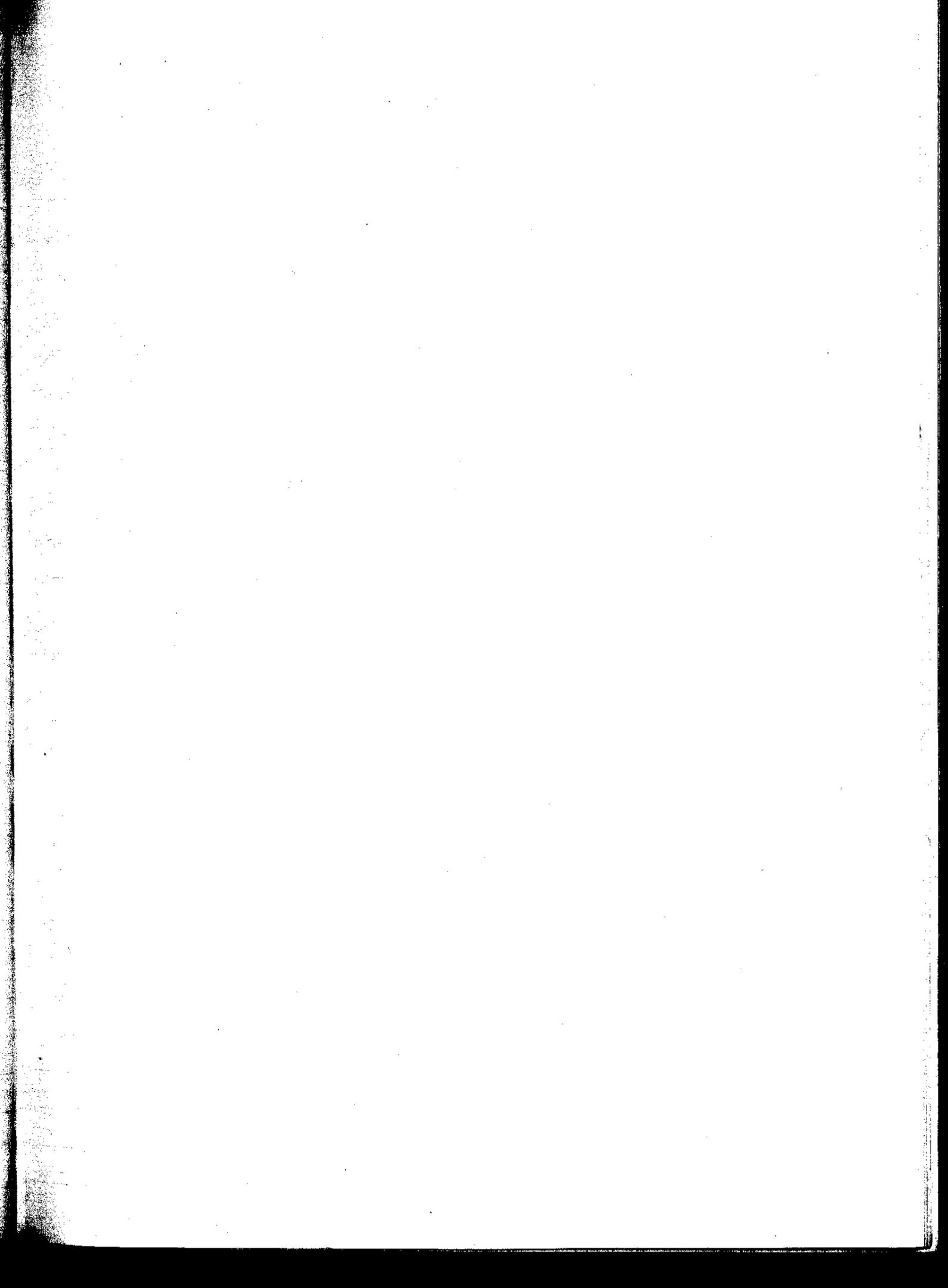
De Stephano de Argeno Priore XII°. — Post Bartholomaeum Prior extitit
Stephanus de Argeno oriundus nobilis genere vir vultu religiosus et religiose quatuor an-
-nis monasterium rexit. In illius tempore testis pars claustræ, quæ perficienda restabat,
consummata est. Terram quoque de Iovenis, campum etiam qui appellatur campus Comitis
et quasdam alias possessiones domini acquisivit. In officio divino sive in ecclesia sive ubi-
-cumque esset, si dictionem, vel etiam syllabam, sese præterisset periperet, statim sumpta
venia etiam plus quam debebat nimis sæpius repetendo iterabat. Hoc autem infortunio
toto tempore suo multam caritatis fatigatus. Quod nimirum ex labili memoria vel potius
forsitan ex timore serioris et seriore timoris prætermittendi aliquid eidem credimus acci-
-disse. Hic itaque ea nocte qua obiit dicto completorio ipse suum tenuit silentium, post-
modum vero temporis vocato procuratore dixit: Domine labia mea aperies. In ci-
-pientes igitur, qui illi pernoctabant, matutinas, ipso etiam, cum eis per almodiante cum
continue primam, explicarent, ecce eisdem, dicentibus Pretiosa in conspectu Domini mors
sanctorum eius, et ipse ut vere credimus animam, in conspectu Domini reddidit pretiosam,
cujus videlicet corpus a nobis cum cæteris Prioribus est sepultum.

Scripturus deinde de quodam monacho, inspirante ipso qui linguas infantium, facie
disertas et multas loqui, ea quæ de illo vera senti, percepi et ab ipso didici pro modulo
meo succedentium memorie commendabo, ut videlicet confiteantur Domini misericordia
eius et mirabilia eius filii hominum, et sancti eius benedicant ei. Igitur cum idem
monachus infantulus esset et circa trium, et aliquantulum, amplius forsitan, annorum
esset, quadam die æstivo tempore circa horam nonam, et aer a nubibus esset purior, exiit
de domo foras in atrium, et erecto capite ad caelum vidit in visu manifeste quendam per-
-sonam hominis ascendentem in caelum, modo elevatam brachia, prout tibi videlatur,
nunc vero demittentem, ut scilicet more avium, rursus ea entendens fortius insolaret. Et
dum elevata haurum, cervice fixis in eum, oculis intendere, cogitabat ut parvulus intra
se dicens, jam aperiet ^{Domini} Domus ^{Domus} fenestras meas, et quia vestimentis variis coloribus colora-
-tis indutus existeret, et proe splendore solis clarius existeret, avum, cuius id est patrem,
in atrio suo, quia et ipse rubricatis vestibus tunc utebatur, memorans in mente no-
-minabat. Illo videlicet vocabulo, quod quidem, vocabulum, infantulis loqui disertibus
proprie edocetur. Haec semel cum vidisset, ad novam zonam et candidam, quæ præcinctus
erat.

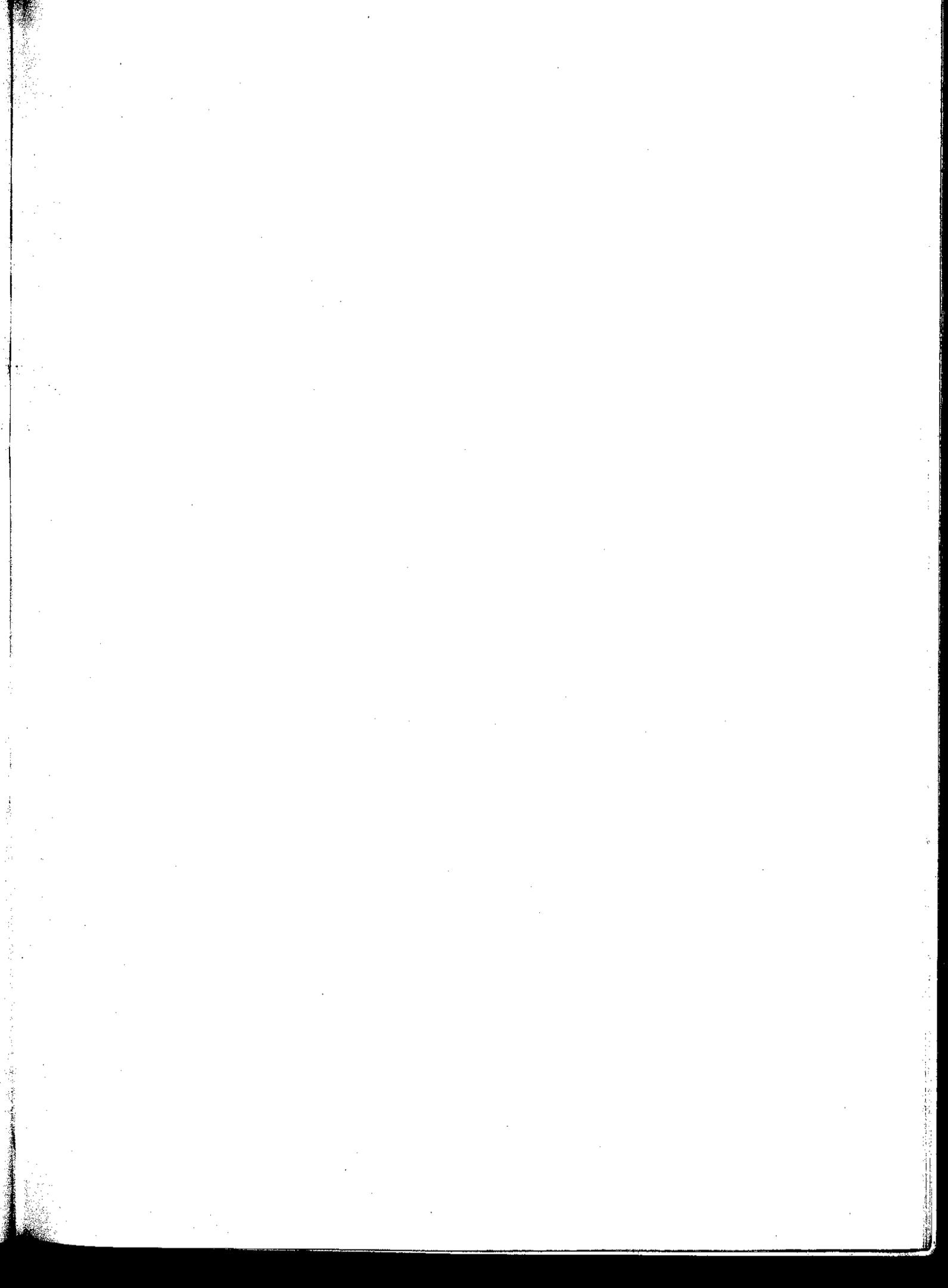

erat, sicut moris est dare blandiendo puerulis, caput deflectens inspiciebat, sed mox iterum
elevatis oculis in coelum, haec eadem, sicut prius contemplatus est; lectio quoque non vidit,
prout ipse non solum, mihi soli sed et pluribus soepe testabatur, quod etiam ut magis credibile
habeatur sero Domini parentibus suis indignis, sedentibus, et eum inter genua collocantibus, au-
- dientibus quoque ceteris, qui aderant, elevans simpliciter brachia sua retulit dicens. Ego vidi
meo oculo, longe sursum, qui ita faciebat deponendo brachia sua et iterum extendendo,
ad quod profecto mirabantur omnes et mutuo se respicientes dicebant. Quid putas puer
iste vidit. Alius dicebat fortassis aliquam grandem avem vidit volitantem. Alter vero alius
sed ipse nihil respondere sciens tacebat, ea tamen quae viderat conferens in corde suo.
Sane illud quod vidit postmodum soepe recogitans utrum angelus esset, qui ad coelum
ascendens rediret, et rediens ascenderet ignorabat, et proecipue qui a Apostolo dicit,
quod administrant spiritus sunt propter eos qui hereditatem capiunt salutis, et beatus Gre-
-gorius similiter asserit, quod angeli graeci latine nuncii nominantur ac per hoc ad nos
administrant aliquid aliquando a Deo transmittuntur, cogitabat etiam, quod forte esset
anima iustis et justis quae tunc exuta a corpore in coelum conscendens volaret, vel
potius ab Angelis deferretur, cum procul dubio in plerisque sanctorum scriptis legamus
iustorum animas in coelum Angelorum ministerio deportatas fuisse. Omnibus tamen diebus
vitae suae istiusmodi visionis non immemor rogabat aliquando Dominum, qui abs condi-
- torum est cognitor, non visurum se mortem donec ad tantam puritatem cordis et munditiam,
nec non et corporis innocentiam perveniret, ut tertiam quoque visionem, cuiusque fuerit
significationis et effectus tibi misericorditer ostendere dignaretur.

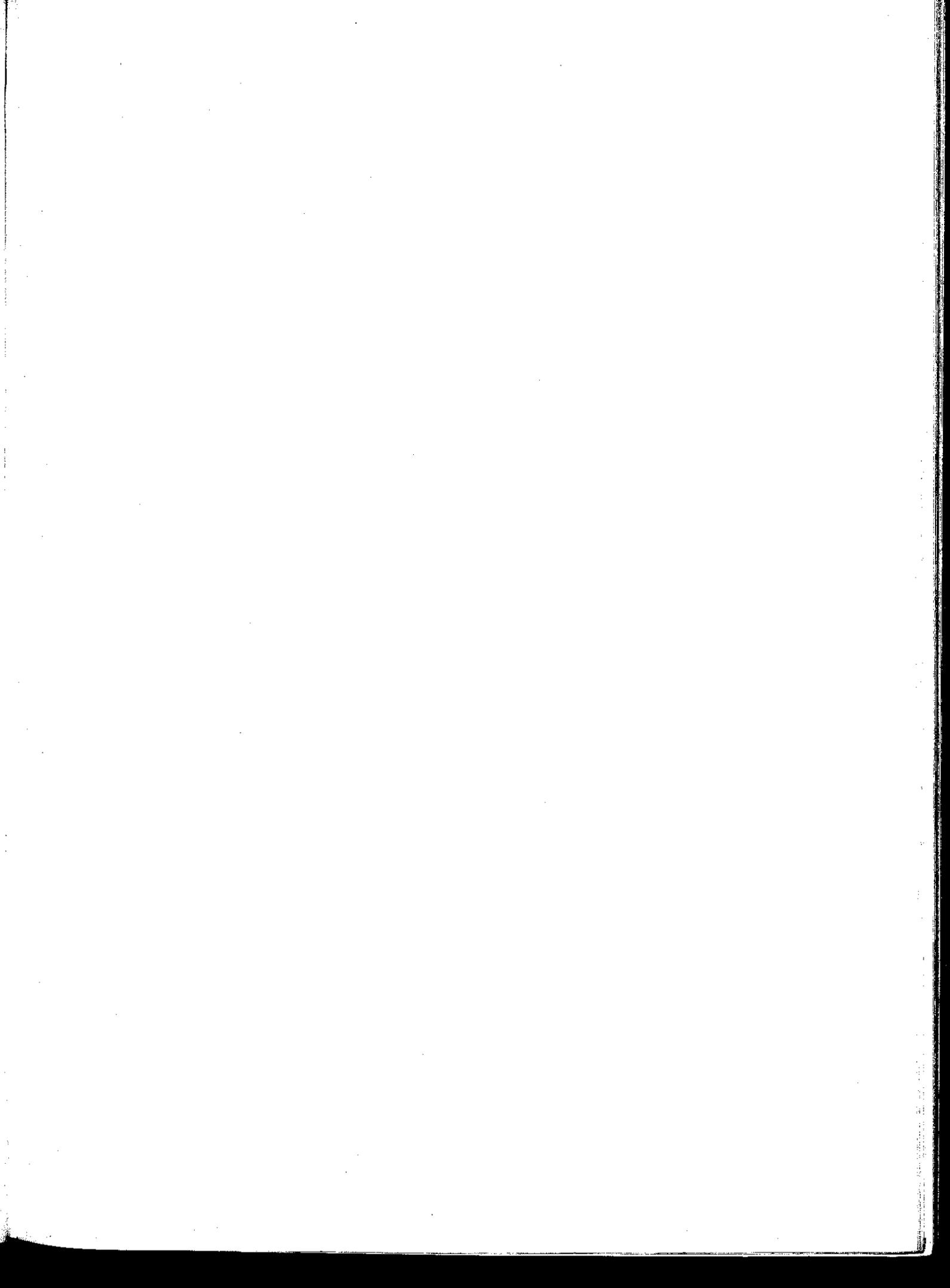
De visione in qua apparuit ei beata Virgo Maria. — Post aliquot autem annos cum
idem ipse monachus iam litteras didicisset, coepit ante altare et imaginem dulcissi-
-mae Virginis et genitricis Dei stans regioque coeli et terrae humiliter genua flectere
iunctis manibus directis ad illam oculis confidenter aspicere, et illud gloriosissimum Ave quod
Gabrielis dulciter sumpsit ab ore supplicando soepius ac venerabiliter praesentare. Cum
hinc tam sancto exercitio devotus ac sedulus insisteret, nocte illa, quae diem sabbathi
procedit, in qua potissimum die pretiosissimam, Dominam, nostram, gloriosius laudare,
benedicere et prodicare sancta convenit ecclesia vidit per somnium, se esse super pelli-
-cis quodam candido etque delapser cappa rotunda et nigra vestitum, ita ut a parte
pedum.

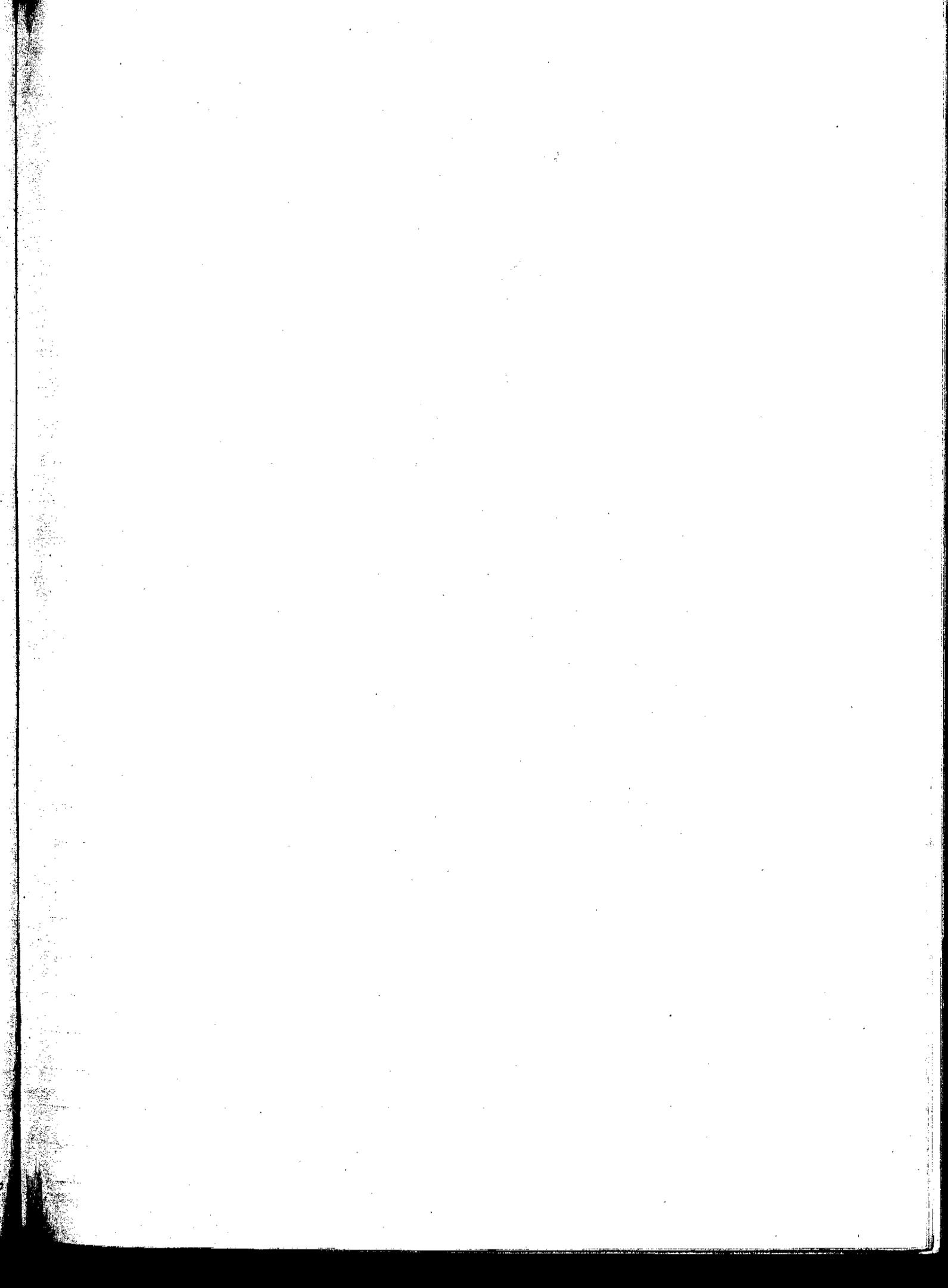
pedum inferius superpellicium candidum, ipsa a cappa longius circumquaque videbatur. Sed et per aperturas quoque ejusdem, cappae superius per quam manus ab intus foras extabantur, candor manicarum superpellicii apparebat. Tali itaque vestitus indumento incedebat juxta rubrum quemdam, condensis spinarum aculeis refectum, a sinistris. Ad dexteram vero spatiosa praeterea virentium, amoenitas quamplurimum sibi complacens aridebat. Haecce excellentissima summi Regis mater et filia praedulcissima Virgo Maria filium Dei unigenitum, habens sedentem in gremio apparere ei dignata est, ita elevatis scilicet paululum, brachiis manibusque ad eum extensis, ut profecto intelligeret quod ad eam advocatus accedere debuisset. Quam cum aspexisset et eam matrem esse gratiae et misericordiae veraciter percepisset, statim se cappa illa expoliavit et in terram projecit. Et sic in superpellicio candido remansit, et totus sine macula in albis apparens, ad eam elevatis in altum, brachiis quanto citius potuit cucurrit, ac si eam, vellet perdulciter amplectari. Sed quid? tanta mentis suavitate, tanta animae exultatione, tanto gaudio in Spiritu sancto tantoque ineffabili cordis jubilo in hac expoliatione et occursum concito absortus et repletus existit, ut totus exutus omnino corpore sibi et videretur. [Quam utraque visionem sicut ab eo didici, quandoque solebat taliter interpretari. Cappa nigra et rotunda, ait, caro mea est sive corpus meum. Quia sicut cappa corpus circumdat et protegit, sic quippe corpus animam girat undique et cooperat. Porro quia a sinistris, quae adversa significant, juxta repletum, plenum spiritus mihi videbar progredi, tentationes et illicitos motus corporis, tribulationes et angustias cordis, quorum stimulis cunctis diebus quibus nunc milito, fungor et torqueor, possum non immerito appellare. Et quia subtas cappam, superpellicio quodam, candido induerem nimirum animam meam fore existimo, quam etiam corpus corruptibile aggravat et deprimat, tamen ex eo quod innocenter pro viribus meis vivere cupio munda plane et candida est. Et rotandam, quod duo contraria sibi invicem jungebantur, albus scilicet et niger color. Niger, nigra cappa videlicet corpus id est homo iste exterior, qui quamvis adversitatibus quamplurimis pro peccatis incessanter affligitur, verumtamen, color albus id est superpellicium candidum, anima scilicet mea, homo scilicet interior Divinis consolationibus de die in diem renovatur. Quia sicut dicit ipse Apostolus, haec unum habemus in vasis fictilibus. Quia caro concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, sane

Sane quod a Dextis, quibus prospera intelligi dicuntur, videntur pratorum amoenitas
michi complacens applaudebat. Dulces sunt lacrymae et aspiratio consolationis intimae,
quibus medullitas irrigabatur assidue. Et tunc profecto erant prava in Directa et aspera
in vias planas. Deinde quod ipsam, superpellicium candidum, a pedibus et ex omni parte
cappae longius videbatur, et similiter per aperturam, ipsius cappae dicti superpellicii
alboe manicae apparebant bonas et puras operationes propter Deum spiritaliter factas
significari arbitror, quia et ad opus bonum, peragendum, pedibus itur et per manuum
officium, efficaciter consummatur. Omnes quidem bonas operationes plurimum profuturas
futuris temporibus Christi servitio dedicandas consecravit et consecrandas Dedicavit.
Super eo namque quod visa a beatissima Virgine cum filio et cognita statim me illa capere
exiit, et in terram projecit fidantissime sperans dico ipsam piissimam colorum Reginam
ad meum obitum, et exitum praesentem, assistere et deposito in terram carnis velamine et
hoste maligno protegere. Et in ipsa hora mortis me ad se immaculatam, et candidam,
advocare. Quod ut sane a faciem eius in confessione merear pervenire, huius visionis
memor aliquando in hymno, quem ad horas illius quotidie persolvimus, spectans genua,
et terram sive lignum, vel lapidem, devota deosculans precor michi eam, praesentem fieri
in meo sicut exitu de Aegypto. Hoc ipsa visio in praedicta nocte sub tali similitudi-
-ne michi Dormienti apparuit. Impleto igitur hoc mirabili somnio et secundum expo-
-sitionem illius diligentem descripto, ego quoque huius operis conscriptor quidquid virtutis
et gratiae ex eo consecutus sit - quam plurimum, plurimisque cens eo profuturam, his nimirum,
qui speciali prerogativa huic Deiparae Virgini voluerint describere. Illud tamen som-
-nium nunquam ulli plene mortalium, nisi michi tantummodo toto vitae huius tempore
voluit revelare. Et certe quo secretum apud homines occultabat, eo apud Deum clarius
elucebat. Propter illud forsitan, quod adhuc lucerna ardens non super candela brum, sed
adhuc sub modio posita consistebat. Neque his qui in Domo Dei vigillant lucis huius
radios plenius emittebat. Nam sicut Ioseph qui plures accrescens dicitur, ex somnio
quod de patre et matre et fratribus vidit, in revelando Pharaoni sacramentorum se-
-cretis ac mysteriis excrevit et profecit, sic et iste ex sua visione et somnio apud
Dominum omnipotentem, et gloriosam eius genitricem, crevit et profecit quotidianus
atque incessabili ^{Sto} limitatis officio.] Ab illo itaque die et tempore, quo istam
mirabilem

mirabilem vidit visionem, quamvis in peccatis positus, non fuit quin ejusdem visionis
 aliquoties memoraret.] Cum autem divina misericordione inspiratus ad sacre religionis
 perfectissimum gremium convalescet, cepit recogitare omnes annos suos in amaritudine
 anime sue. Et quia venit tempus miserendi ejus, primo proposuit in animo ut quinque
 illam, salutiferam, beate Imperatricis et perpetue Genitricis Marie salutacionem, genu
 flexo devote horis singulis exolveret. Sed facta postmodum generali confessione, crescit
 pariter quotidiana devotionis fervore, aggrediens iter securus viator, quo ostendit illi
 Dominus salutare suum, ut profecto illic suam, quae sibi apparuerat, dulcissimam,
 Dominam, majore laudis sacrificio amplius honorificet, elegit ex intimo cordis affectu
 illud Ave Angelicum, cum beatificatione sanctissimi fructus ventris sui tam de die quam
 de nocte centies presentare. Adiciens etiam, huic tam sancto operi hanc humillimae
 devotionis et venerationis formam, quatenus videlicet ad singulas salutaciones nudato
 capite genua plecteret, junctas manus haberet, osculum terrae, ligno vel lapidi daret,
 prout sibi et orandi locus se offerret: quandoque etiam dulcis fons lacrymarum facies
 exterioris irrigaret, et animam interioris dulcoraret. Recordabatur etiam se in miraculis
 beatae Marie legisse ipsam, sibi et mundi Reginam videlicet sanctimoniali devote
 apparuisse, et eam verbis consolatoris proemonitam fuisse, ut si videlicet ea vellent,
 quae sibi impendebat servitia magis ei proficere et eidem Virgini amplius complacere, non
 tam veliter de cetero Ave Maria pronunciaret, sed maxime cum diceret Dominus tecum
 prolixius recitaret. Quia, ut aiebat, modus hujusmodi audi, quem tunc ab angelo suscepi, ulli
 non potest verbis proferri. Et sicut mihi tunc audiendum fuit ineffabile, sic et nunc cum mihi
 dicitur attentus Dominus tecum, Angelica salutacione. Unde et hic homo Dei hoc exemplo in
 amorem, de ipse Virginit in tantum ardentior affectus est, ut cum diceret Dominus tecum,
 ab hac syllaba sibi et le usque ad sequentem syllabam, cum morosam, cum cordis dulcedine
 et oris aspiratione faceret stationem, et protaheret dictionem. In festo autem Assumptionis
 ejusdem Virginit quolibet anno eandem sanctae salutacionis consuetudinem, duplicans sibi et his
 centies, eam affectu ferventiori huic tam excellentissimae Domine persolvere conabatur. Ceteris
 vero octavarum diebus septies viginti vicibus illam gloriosam honore consimili salutabat
 similiter et in aliis ejusdem venerandae Virginit festivitatis id ipsum quod pro dieris
 peragebat. In hoc namque tam sanctae servitatis officio per triginta annos et amplius ut creditur
 impetigebat.

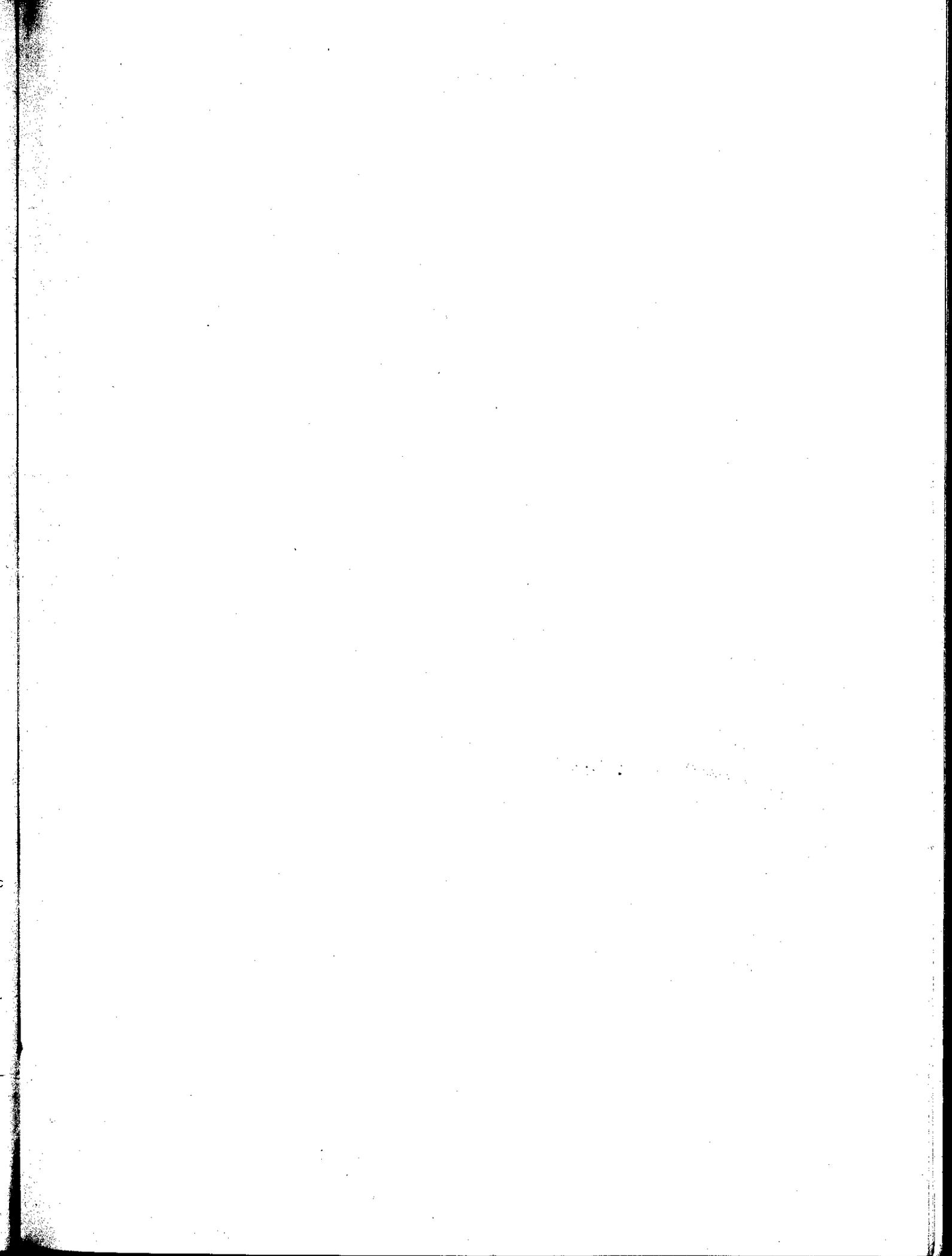

infatigabili furore perseveravit. Quod si forte aliquoties infirmitate corporali vel negotio
temporali detentus numerum, protractum, minime perficeret, quam cito poterat, recuperare
festinabat. Hanc ergo fratres charissimi mirabilem visionem, ideo sub silentio pertransire nolui
ut et nos tam sanctum, illius viri Dei imitemus exemplum, quatenus saluberrimis ejus Deę
beate Virginis salutationibus jugiter intenti, ab ea de hoste protegi et in hora mortis suscipi me-
reamur. Amen.

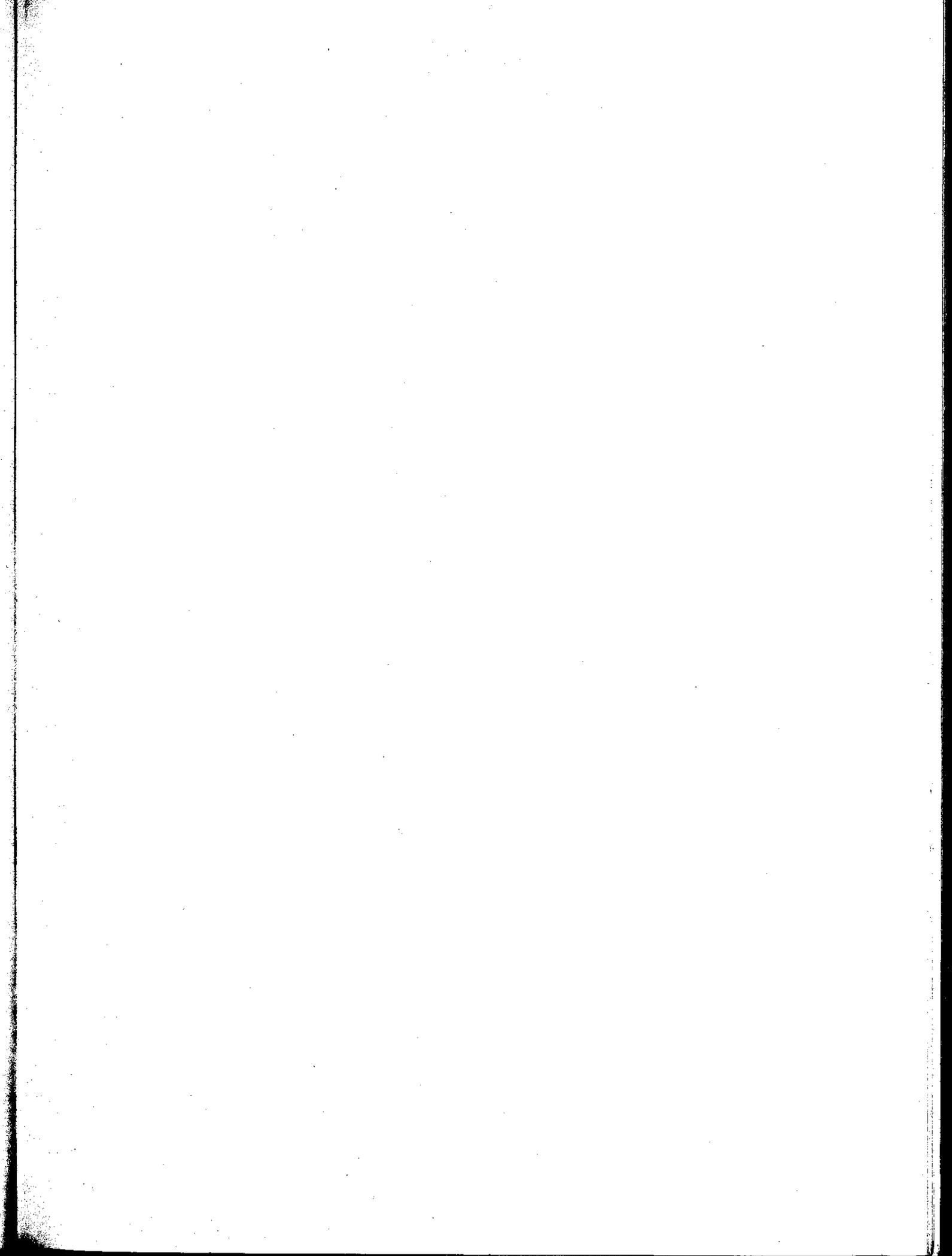
De tentatione quam habuit post votum, et de consolatione. - Cum autem complacuit Deo, qui
istum sanctum Dei virum, segregavit de utero matris suę et inspiravit in cor ejus, ut esciens
de terra Egypti id est de hoc seculo, ad terram promissionis ascenderet, ad
tutissimum, scilicet sanctę religionis portum; petita tibi paternitate Divinis et concessa dante
ei etiam tempore sua disponendi, simulque assignato termino revertendi et assumendi he-
bitum ordinis. Excitatus, adfuit totius boni indicator callidus et turbator. Certe si quidem
continuo molestia surrexit in mente, tentus diversarum cogitationum, tumultus versabatur
in corde, ut jam fractus animo et pene exanimatus permitteret se votum intrandi religionis,
unquam fecisse. Unde cum ad disponendum de rebus suis vel reconciliari patri suo vel
quod fraude ei subtraxerat s. altam simplicem restituere revertatur; semetipsum reprehende-
bat dicens, quid est quod fecisti? Ut quid, qui liber eras et ambulare poteras quo volebas,
nunc cingit te alius, et ducet quo tu non vis? Certe uxorem de cetero ducere non poteris,
hujusmodi operatione voti irrevocabiter obligatus, quinimo ad aliam si non poteris istam
sustinere, oportet te ex inevitabili necessitate, transire religionem, ^{ambles?} qualibet mitiorem. Cum
profecto temporis erat mos religionis celebris, ut quicumque se voto intraturum religionis
astringeret, si nimis videlicet tibi Ordo austrius videretur, ad alium s. altum, ordi-
nem, leviorum, descendere teneretur. Toto itaque illo tempore, quo pro expediendis rebus suis
in seculo demoratus extitit totus in hujusmodi agone certaminis positus, fallacis inimici sug-
gestionibus et illecebris carnalibus prout poterat repugnabat. Imo pavore et tristi soliti-
tudine horas, dies, hebdomadas discutens, quando debuisset suscipi computabat. Sed cum
dies ei assignatus assumendi habitum, instaret, nec ei amplius differre licuisset, arrepto
itinere solus per viam maris gradient tota die illa apud semetipsum turbatus, importunis co-
gitationibus impugnabatur, et ex cordis interno amarus gemitus et alta suspiria emittebat.
Unde et soepius intra se cogitans et dicens dicebat. Gratia hac ipsa a Deo habita alio longe tuo
Pissimili

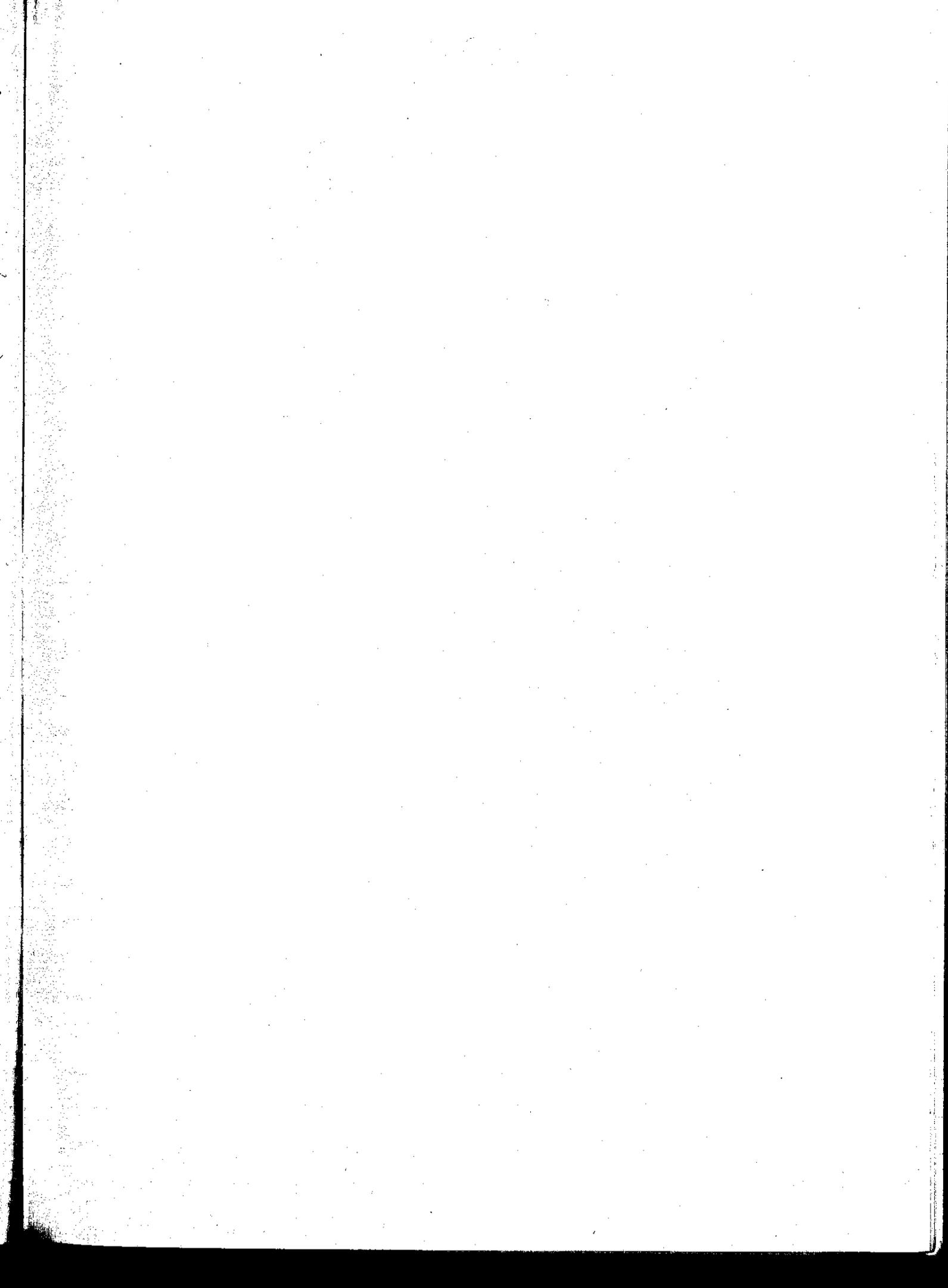
Dissimili veteris. Dicebat enim quod quanto dies suae receptionis propinquabat, tanto
acius hostes antiquos ejus animum variis cogitationibus confundebat. Verumtamen,
hoc solum inter haec omnia habebat dulcis consolationis refugium et refrigerium, quod
videlicet consortio sanctissimi cujusdam viri, qui illum sacris suis exhortationibus ad
religionem, attraxerat, sociandus esset et pariter et jungendus. Propter quod et dulcissimum
habebat in via illa qua ambulabat, recordari quantis precibus quantisque Patrum exemplis
et auctoritatibus illum abstrahendo, ad Dominum, qui omnes vult salvos fieri, allexerat.
Unde praeter alia ex illis Apostoli sententiis frequenter et affectuose illum consueverat
exhortari dicens. Non sunt condigne passionis hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur
in nobis. Et non coronabitur quis, nisi qui legitime certaverit. De Deo enim, his auctoritatibus
breve ac congruum, tale supponebat exemplum. Fuit quidam, clericus dives et delitiosus,
qui utique inspiratus a Domino, considerare cepit in animo, quod omnia vanitas et cuncta
quae sub sole geruntur labor sit corporis et afflictio spiritus, et quod grave sit jugum super filios
Adam, a die exitus eorum usque in diem, sepulture in matrem omnium. Et illud Apostoli
dicentis, nihil intulimus in hunc mundum, haud dubium, quod nec auferre quid possimus,
nec non et illud beati Job, Nudus egressus sum, de utero matris meae nudus revertar illuc.
Despectis igitur cunctis facultatibus suis cepit ex proposito ad fratrum, quorundam religi-
osorum, monasterium pergere, ut ibidem, Deo cum dictis fratribus regulariter Deserviret.
Ipso autem adhuc in itinere posito cepit pavere et tædere. Et poenitens divitias, quas dese-
rebat, ad memoriam revocare. Et sicut canis ad vomitum revertitur, sic et ipse primo ad
propria quae reliquerat, reversus est, secundo quoque ad seipsum rediens recitare cepit
omnes annos suos in amaritudine animae suae, et quod sic in hoc saeculo diu non vivitur,
sicut prius iter arripuit et iterum, deceptus tanquam sus in volutabro luti terrenis vo-
luptatibus se involvens per aliquantum temporis volutavit. Certe a vero vice videns
se ludibrio Daemonum, male decipi clipeo discretionis a Deo fortiter armatus erexit
se contra se, et alte^{er?} pro expedimento ad currendam, viam succinctus semetipsum pro-
tinus versus coenobium, in rapidum, cursum dedit. Dum ergo infatigabiliter curreret
vox divina spiritali ejusdem Abbatis Patris facta est dicens: curse, sus cipe Athletay
meum. His nimirum sancti viri consolationalibus, quae ab eo quondam, audierat
profectus monachus aliquantulum confortatus dictatorem profecit et ad hospitium sero
peruenit.

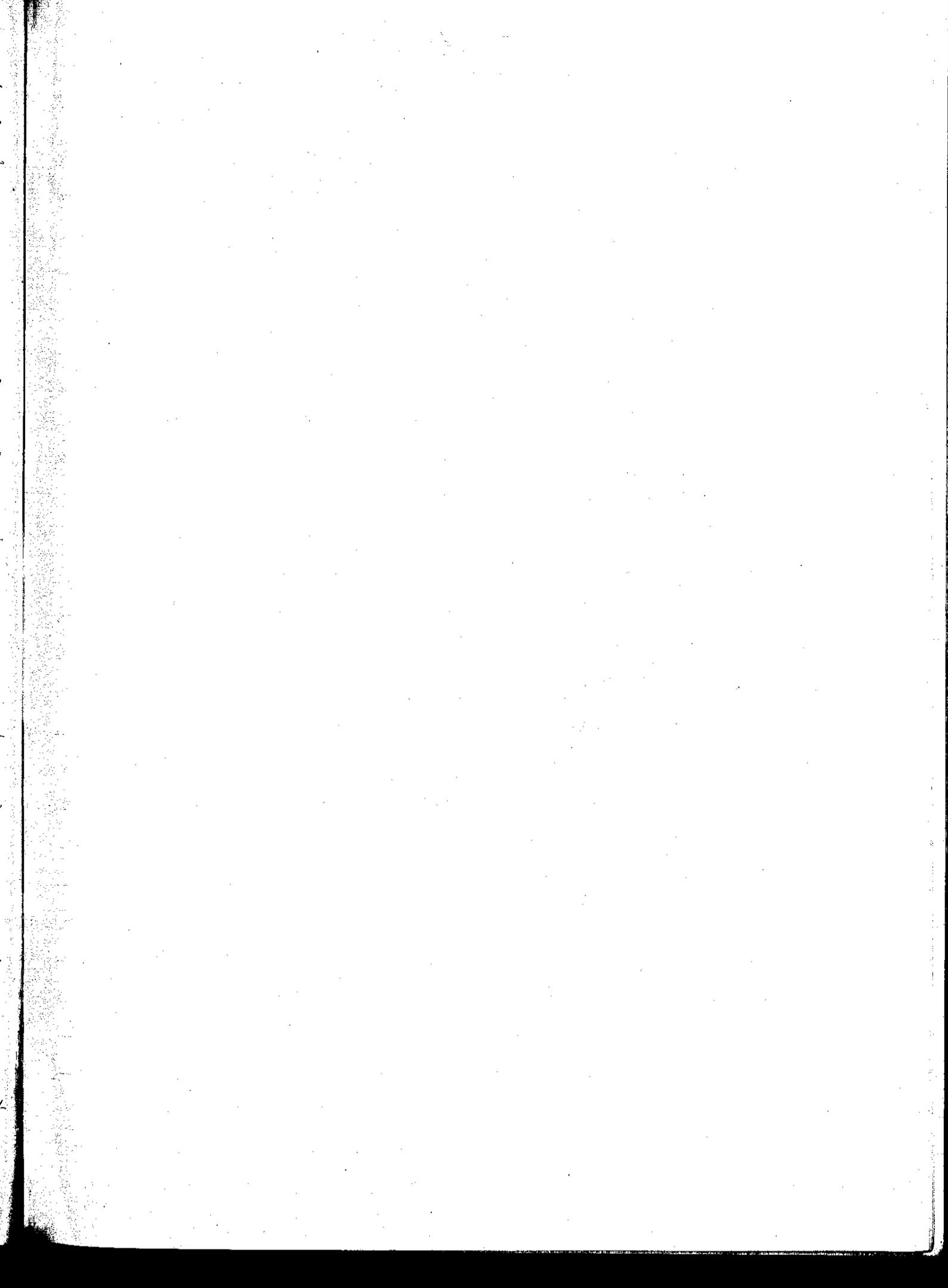
peruenit. Postera vero die rosâ juxta morem Ordinis corona cum suam vidisset
caesariam, in terra dispersam, apposita manne capiti suspirans palpat et dicens,
Ha Domine Deus. Sed ipso etiam, vestimentis Ordinis induto et in cellam similiter
introducto cum providens in oratorio genua inuicasset, ex magna cordis amari-
tudine coepit vehementer flere, cum et coeteri fratres qui aderant has lacrymas
ex devotione erumpere vestimarent. Erat autem, ipsa die praecipue solemnitatis
vigilia, in qua abstinentia a fratribus fieri consuevit, et idcirco nihil aliud quam
duo fructa panis scilicet triticeae ac siliginis data sunt ei, quo utique pane siliginis
ad prandium, cum aqua tantummodo usus est. Propter quod ad matutinas ex defectu
solitae refectionis sensit illud psalmistae dicentis, genua mea infirmata sunt a
jeunio et caro mea immutata est propter oleum. Et ut prior etiam, et purgatior
atque dignior amplius ad percipiendum, Dominum, Dei altissimi tanquam aurum, in for-
nace probatus, prout dixi, cresendo de die in diem acrioribus angustis excoqueretur
praeter suum germanum, cum audisset ipsum religionem fuisse ingressum flens et ejulans
venit ad eum. Cujus profecto lacrymis si antea dolor et afflictio vehemens extitit, ultra
modum vehementior postea fuit. Ipso itaque per tres dies in eodem statu amarissimo
permanente, die videlicet tertia, quae Dominica tunc fuit, post matutinas in oratorio
suo pro dolore cordis et tadio afflictus obdormiuit, cumque vocatus ab infirmario
evigilasset, et ad ecclesiam properans introisset, ecce pater miserator ecce paracletus
consolator, ecce verissimus et promptissimus adiutor in opportunitatibus in tribulatio-
ne. Qui sicut dicit Apostolus, fidelis est et non permittit nos tentari super id quod
possumus sustinere, sed facit cum tentatione proventum, famulum suum, prout ipse
mihi retulit, sancti Spiritus illustratione consolari voluit, hoc modo. Cum igitur ad
horam primam, cum coeteris canentibus stans et ipse caneret, factus est repente de caelo
Spiritus sancti adventus descendens super verticem capitis et e vertice per omnia membra
et penetrans omnia interiora usque ad divisionem animae et spiritus, consurgens
quoque et medullarum, tanta statim inundatio lacrymarum, tantusque fluminis impetus
austro flante passiter secutus est, qui locificaret civitatem Dei, animam scilicet istius
viri et sanctificaret eam altissimus, adeo ut impleta quae erant viscera afflata sancto
Spiritu, ac proinde dulces genituras et melliflua suspiria tota die illa et aliquo post-
tempore.

155
tempore idem vir beatissimus eructaret. Et sic factum est ut secundum multitudinem dolorum
morum, quos longo antea tempore in corde suo sustinuerat ultra meritum, postmodum
quasi in ictu oculi consolationes Dei illius animam, loctificarent. Quae nimirum novitate
et inconsuetâ dulcedine ac laetitia in virum alterum proculdubio permutatis, quoniam
res esset, quae ei in momento acciderat ad seipsum attonitus vehementer mirabatur.
Abaxime eum non solum ab omni dolore cordis et angustia, quae eum tanto tempore vexa-
verat, liberum se omnino cerneret, verum etiam mirae suavitatis abundantia se repletum
esse interius exultaret. Unde et infra cordis intima reliquias cogitationis diem festum agere
ex crebris suspiriis ipsa suavis aperissime demonstraret. Quae enim lingua, quae
vox, ut ael at, mortalis hominis plene poterit exprimere illam mirabilem dulcedinem,
illam ineffabilem, mentis suavitate, illam inenarrabilem, cordis jucunditatem, illam
profundissimam, animae jubilationem? Cum et is cui hoc tam sanctissimi charismatis
donum datum est voluit experiri, non valeat nec sciat etiam, utcumque brevissimam
hujus inestimabilis boni scintillam, verbo tenus explicare. Et hoc quidem profitentur qui
frequenter a Domino hujusmodi consolationibus visitantur, dicebat etiam quod quamvis
non visibiliter ita tamen sensibiliter et efficaciter hanc infusionem spiritus in momento,
videlicet in ictu oculi super se effluere sensit, quem admodum aqua baptismatis primo super
caput baptizatorum infantium, effunditur. Deinde per totum corpus usque deorsum dilabitur. Unde
huic tam speciali gratiae Dei beatus concordat apostolus dicens nos videlicet salvos fieri per
lavacrum generationis et renovationis spiritus sancti, quem effudit in nobis abunde per Jesum
Christum salvatorem nostrum, ut justificati gratia ipsius heredes simus secundum spem vitae
aeternae. [Et alibi: nos enim non spiritum hujus mundi accepimus sed spiritum, qui ex Deo
est, ut sciamus quae a Deo donata sunt nobis, et iterum: pignus spiritus sancti accepimus
in quo postulantes clamamus Abba Pater. Vos autem dilectissimi denique noveritis me
idcirco tam studiosè tamque prolixè hujus monachi processum bellicosae conversionis et
ordinem delitiosae consolationis descripsisse quatenus scilicet et legentes et audientes sciatis
istum Dei famulum post tam longam tribulationem ad tantam repente cordis perse-
-nisse laetitiam, pariter et quietem. Sciatis quoque hoc Deo, quamvis sit ei proprium mi-
-sereri semper et parcere, etiam inesse proprium, ut profecto delinquentem filium, flagel-
-lis corrigat, et tamen numquam propriae hereditatis solertè eundem custodiat. nec debet
Poland

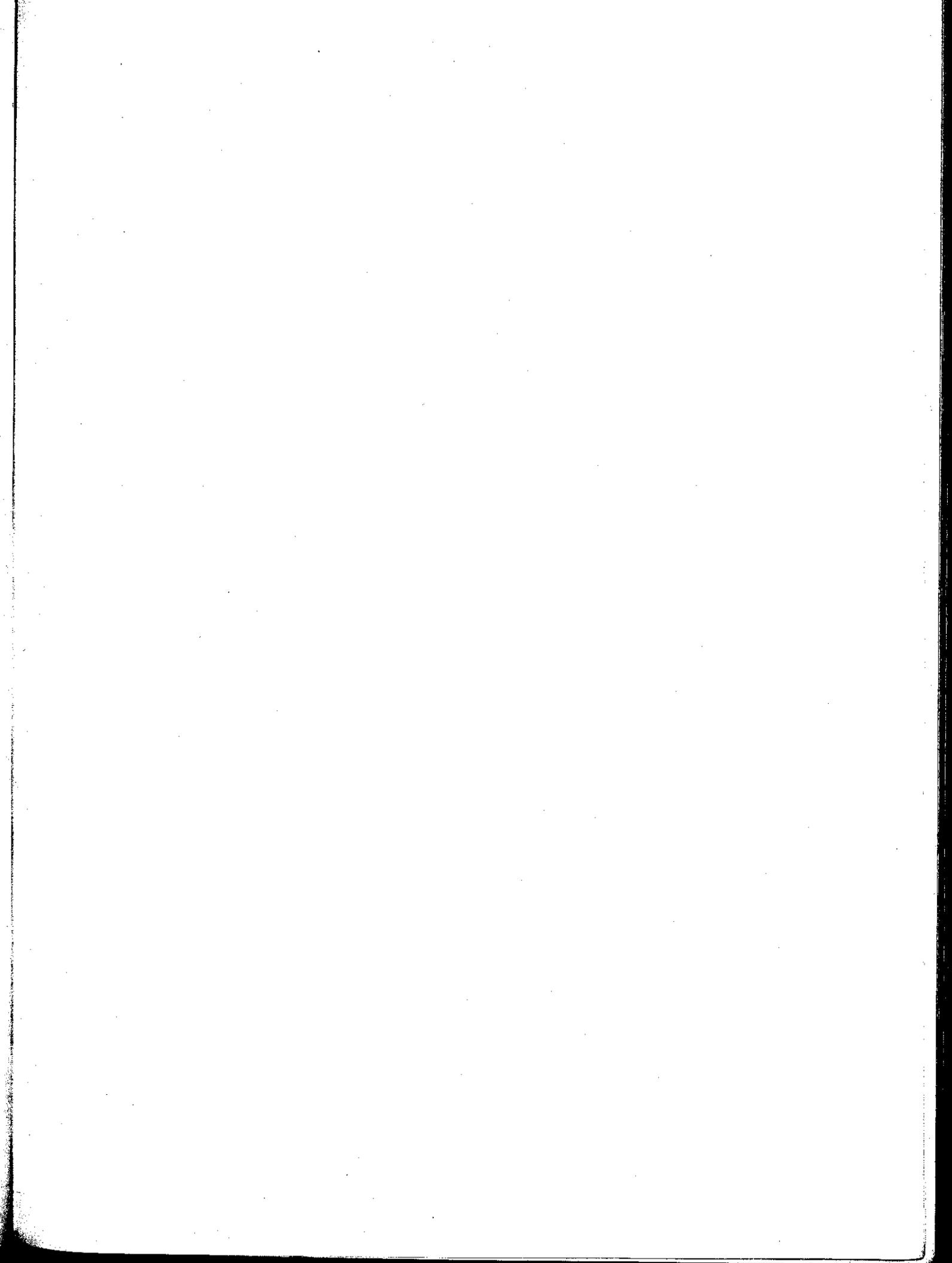
filius contra justam Patris disciplinam contumaciter murmurationis sicutum opponere. Cum praesertim talis correctio quantumlibet diuturna fuerit, ex Divina misericorditer prodeat moderamine. Sed nimirum proinde constantiter agendum est contra hostem, et fortiter dimicandum, cum psalmista dicat, Quia juxta est Dominus his qui tribulato sunt corde et humiles spiritu salvabit. Hinc etiam et alibi ipse Dominus per eundem psalmistam forte athletae suo veraciter promittit dicens, cum ipse os suum in tribulatione, eripiam eum et glorificabo eum etc. Unde cum beatus Antonius sicut legitur a daemonibus graviter esset vulneratus elevans oculos vidit Jesum rediit ad se influere, ac per hoc Domini praesentiam intellexit adesse. Dixit, ubi eras bone Jesu ubi eras et vox ad eum facta est, Antoni hic eram sed expectabam videre certamen tuum. At tunc autem quia dimicando viriliter non cessisti, semper auxiliabor tibi et faciam te in omni orbe nominari. Unde cuilibet certanti patenter datur intelligi quod si pro nimia cordis amantudine ipsa dilatio correctionis ad vitam non cessit, patenter sustineat tempus operationis, visitationis et horam congruam consolationis. Nam ut ait beatus Augustinus, pro-ductior est poena quam culpa, ne parum putaretur culpa si cum illa finiretur et poena, proinde quomodo prudens et peritus artifex sigillum sculptens donec ad plenam sculpturae perfectionem, produxerit, semper meliorando tundere non desistit, sic summus Opifex filios suos ad optionis quamvis in humanis oculis tanquam argentum, exinanitam, clarescit, tamen ut pote, qui Hierus alen, scrutatur in lacrimis ad obtinendam, hujus visitationis gratia, mundiores appareant, flagellis et verberibus tundere nunquam cessat. ferum namque ut ita dicam, animae nostrae nequaquam, perducitur ad subtilitatem, acuminis, si hoc non eraserit longae lima correctionis. Propter quod Salomon filium, instruit dicens: Disciplinam Domini, fili mi, ne abjicias nec deficias, cum ab eo corripieris. Quem enim diligit Dominus corripit, et quasi pater in filio complacet sibi. Fort verba igitur asperae correctionis per-rigit Pater filio panem blundae consolationis. Non enim, obliviscitur misereri Deus, neque continebit in ira sua misericordias suas. Quin imo qui utique ad utilitatem, dat spiritum, dividens singulis prout vult, quantum vult, quomodo vult. Secundum ergo propheticae, vocem, in tribulatione positus, si moram tibi fecerit, expecta eum, quia veniens veniet et non tardabit ad profectum tuum. Prope est enim, ori tuo, ait Moyses, tamen si recto, cum quiesieris corde. Denique si differatur non auferetur. Rescit enim, tarda molimina

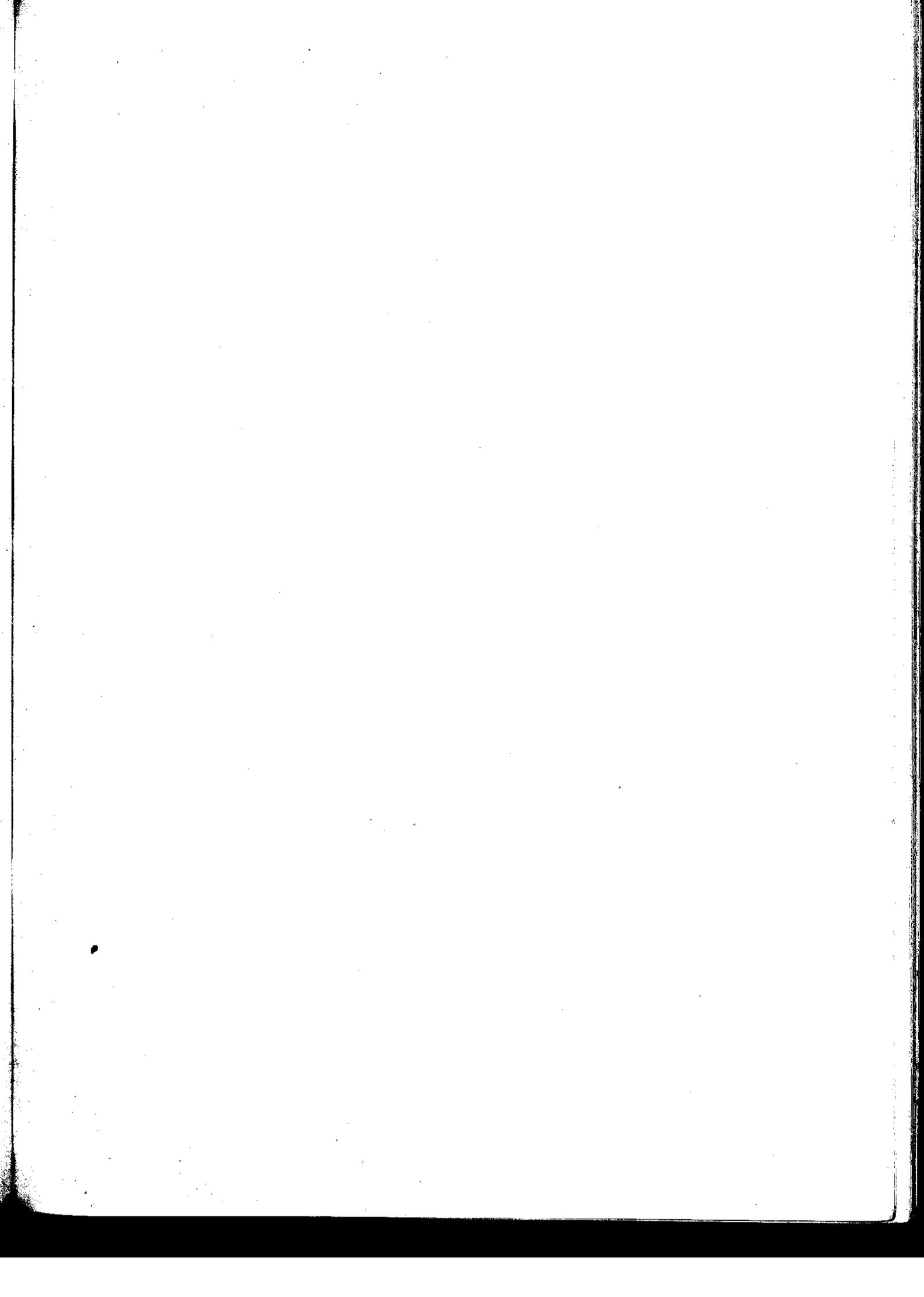
Spiritus sancti gratia. Quam utique gratiam et mihi miserrimo peccatori et cunctis puro
Dominum colentibus corde quantum placuerit, largiatur. Amen.]

Item de alia consolatione. — Postea vero multo tempore praetermisso, cum se orationis stu-
dio ad gradum, alteris curvatis genibus et cubitis prosternisset, sensit etque cor suum intra
se concalescere, cecidit ei in mentem illa gratulabunda promissio salvatoris in Apocalypsi
dicentis, Ego sto ad ostium, et pulso, si quis aperuerit mihi, intrabo ad eum et coenabo cum
illo. Quapropter dulcissimis subito ^{suffusus} lacrymis pulsatorum suum jam et ipse ab eo pulsatus,
gemitibus inenarrabilis ^{libus?} pulsabat, ut apud eum, videlicet coenaturus ingredi dignaretur, et
quam dulcis proesentia quamque efficax ejus esset promissio per inspirationem, certus efficaciter
ac per hoc in amorem. Huius nominis ex tunc et deinceps sua satiatus gratia firmaretur. Quan-
tum ergo ibi de torrente voluptatis Domini ipse potatus extiterit, quantum e sicut adipe et
pinguedine illius anima saginata fuerit et repleta non est mecum evolvere. Nec scio, nec
audeo, neque presumo, ut pote conscientia foetibus et labiis pollutis aliquatenus explicare.
Veruntamen, ego puto prout id ab his, qui hoc experienter didici, quod in illa hora omnia
interiora sua speciali devotione et dulcedine redunabant, ac proinde benedicebat anima
sua Domino, et omnia quae intra se erant nomini sancto ejus. [Videretur etiam, ut certi-
mo, si quis eum tunc aspiciere voluisset per exteriorem scilicet sanctae devotionis fervo-
rem, cum ab ipsa sancta coenula surrexisset, profecto eum, mensae celestis fuisse partici-
pans, aut certe in cellam, introductum fuisse vinariam, vel fortassis ex maximam cordis
lectitiam spiritu sancto, non musto ebrium judicasset. Libavit itaque eum Dominus in illa
admirabili cena, pane lacrymarum, et potum dedit ei in lacrymis in mensura. Hinc
inde est quod beatus Bernardus sermone cinendo suum ad orationem, invitabat monachum
prout memini taliter legere his verbis. In autem si collecto spiritu tuo ac vacua mente
curis ante unum aliquod de altaribus prosternatur et Dominum, deprecatur precibus tuas
deplorans miseras, confido in eum, qui dixit, petite et accipietis et fiet vobis, quod inde
vacuus non exibis, quin potius recte dicere poteris quod introduxit me rex in cellam
vinariam, et ordinavit in me charitatem. Prooque et ego tam proficuum et utile huius
hominis Dei exemplum, ad imitationem, plurimorum sub silentio nequaquam volui praeterire.]

Item alia consolatio. — Illa autem die vix persoluto, more solito, completorio cum jam
ad Dormitum concite properaret, subito ab inspiratione Spiritus coepit cor ejus ultra
quam

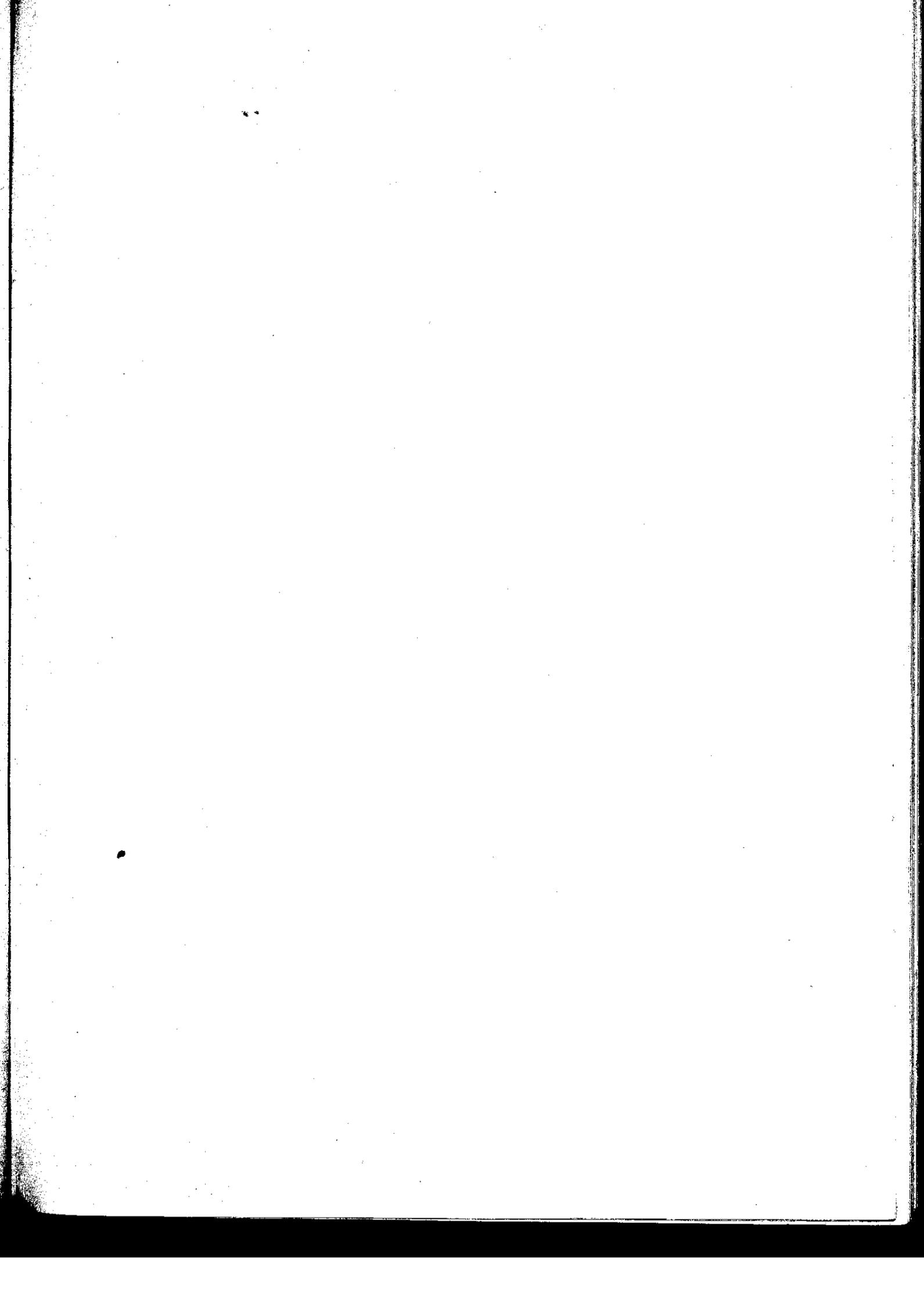

quam exprimi potest; dulcorari atque ab ejus oculis defluentibus lacrymis illius facies pen-
ter irrigari. Statimque conversus retrorsum vers a facie ad altare in terra prosternitur.
Ibidem, quamdiu devotionis suavitas effervuit, immobilis permansit. Postea vero multo-
tibus hujus visitationis dulcedinem, et effectum intra se recogitans mirabatur quam flux-
-rimum, ut aiebat, cur Deus omnipotens et misericors super non orantem, non affectan-
-tem, nec expectantem, ita improvise, ita inopinata, ita repente tantum in eo cordis dul-
-corem, infuderit? Cum paulo ante in completorio persolvendo nihil tale sibi oranti eve-
-nerit. Hac ut reor ex causa ut profecto quilibet Christi servus non solum dum orat, verum
etiam dum dormit et vigilat, et quidquid aliud propter Dominum et in Deo faciat in cons-
-pectu divinae Majestatis et potentiae, cujus oculis omnia nuda sunt et aperta, se semper
consistere gaudeat ac prout uniuscujusque salute expedit certissime sciat, quod aeterna
sapientia in qua nimirum vivimus movemur et sumus, quomodo et quando vult nos
distributionem, gratiae ordinem et mirabiliter et disponat. [Unde sanctus propheta Helyas
se indesinenter ante Dei oculos profectus consistere dicens. Vivit Dominus in cujus conspec-
-tu ego sto. In hoc atque nobis petenter insinuans, quod nec ad momentum quidem temporis
ulla creatura visibilis sive invisibilis a potentissima Dei praesentia omnia contemplan-
-tis unquam separari valeat similiter vel abesse. Quod etiam Jacob considerans ait:
Deus in cujus conspectu ambulaverunt patres mei, Domine qui passis me a juventute
mea. Sane super eo quod iste vir bonus tantam tunc super se subito confessus est ecci-
-disse juvenilitatem, gratia Spiritus sancti ut aeterno recte potest intelligi, quia sicut ab
alto aliquid repente et improvise nit inferius, sic Spiritus Domini, qui licet totum or-
-bem terrarum repleat et contineat, tamen illius adventus efficacia multoties videtur
cadere dicitur ut videlicet a recipiente secundum capacitatem, ejus et Spiritus sancti
largitatem, fortius, strictius et certius teneatur. Unde et in actibus Apostolorum, factus
est repente de caelo sonus advenientis spiritus vehementis. Et iterum, et adhuc loquenti Petro
verba haec cecidit Spiritus sanctus super omnes qui audiebant verbum. Porro etiam illud
ineffabile quod se jam ab oratione completorii retrorsum, everso sibi spiritaliter contigit,
illi sententiae Haei prophetae potest non incongrue assimilari, quae dicit. Et erunt oculi tui
videntes proceptorum tuum et aures tuae audient vocem post tergum momentis. Ne
si aperte eidem servo Dei a Domino diceretur, considera, responde et pensa quod
non sit.

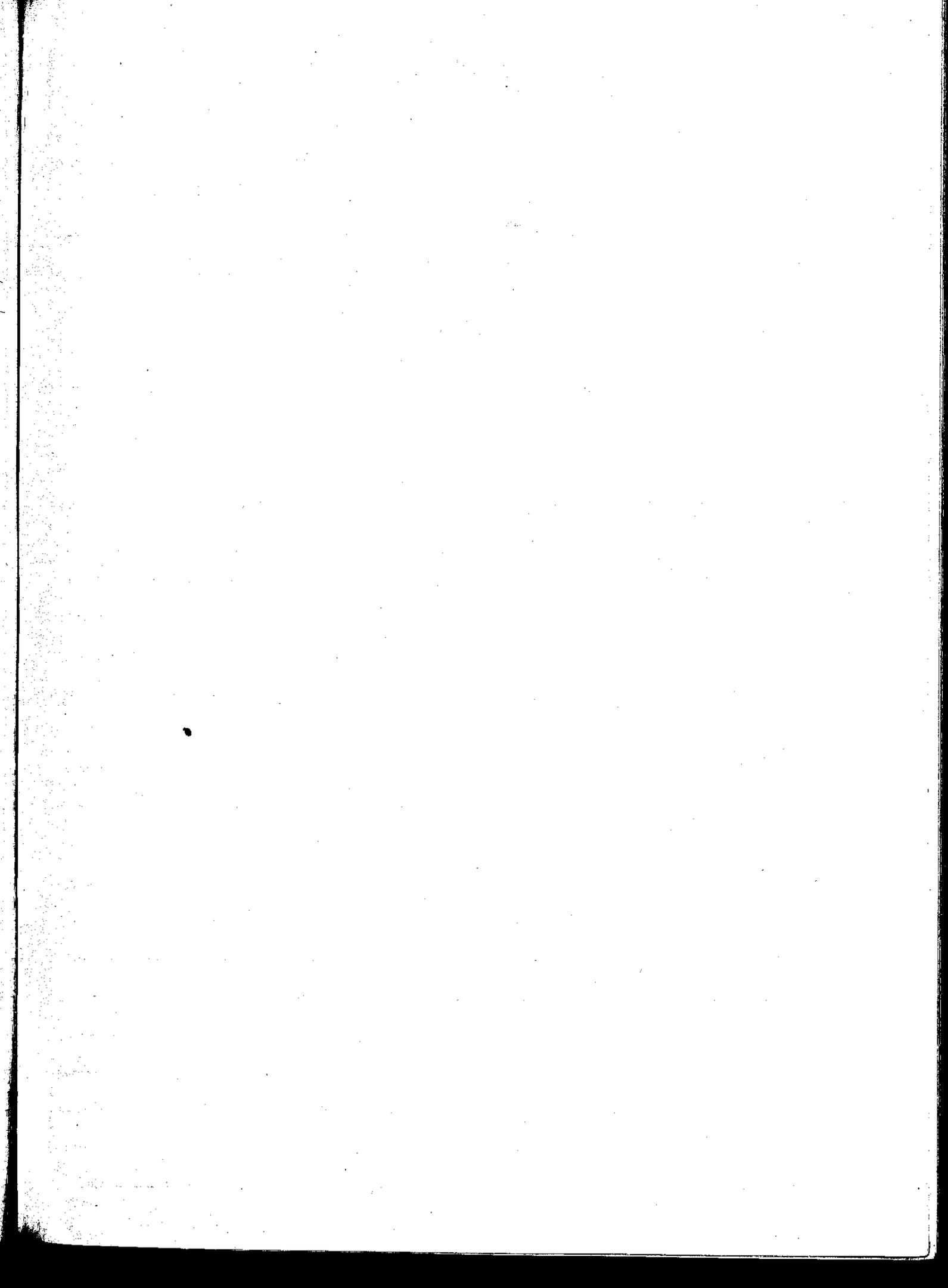
non sit volentis, neque currentis, sed Dei potius misericordis, cum nec scientem neque
etiam appetentem ad amorem meum, per spiritum ad optionis et renovationis tue
memorans, et te semper et ubique prospiciens, quasi a tergo misericorditer revocans
etiam non amatus. Itaque fratres qui habitat in adjutorio Altissimi in protectione
-one Dei celi commorabitur.]

Item de alia consolatione. — Rursus postea multo transacto tempore quadam
die missa majori quam usque ad secretas celebrata, iste Dei famulus persolutis
omnino orationibus privatis cum jam tibi nihil superesset dicendum, coepit cogitare
-are quod illius quoque canonem, missae absque oratione aliqua minime pertran-
-siret. Unde et septem psalmos poenitentiales in illa hora placuit spiritibus incho-
-are. In scripto itaque jam primo psalmo, secundo quoque circa medium, sicut
pluries facere contemimus, et ecce subito et insperate devotio quaedam mirabilis et
feror spiritus, super eum effusus est cum lacrymis, ita ut stupefactus a dicendo
quod coeperat, desisteret, secumque quiescendo plurimum miraretur, quid utique
tam repentina devotio, tamque spiritualis unctio tibi significare et exprimere
voluisset. Statimque retro paululum rediens animadvertit veraciter devotionem illam
super se effusam fuisse, cum illam diceret, qui sic incipit versum, Intellectum tibi
dabo et instruam te in via hac qua gradieris, firmabo super te oculos meos. Quam
perfecto versum soepissime postmodum replicans pro maxima cordis suavitate sim-
-pliciter interpretabatur ostendans quod semper eum Dominus in tali statu custo-
-diret. Sed in hoc quidem stupefactus vehementer mirabatur, ut eum aliquando simi-
-liter sancti spiritus consolationem sensisset, se medullitus illustratum tunc profre-
-to aliquantulum, in ejus animo temporalis ambitio titillabat. Cum tunc procul
dubio omnia prorsus terrena deberet despiciere ac certius ac ferventius ad coelestia
inhiare. Accedebat etiam illud in mente, quod Sprotholus dicit, Omnia possum in eo
qui me confortat. Sed misericors et miserator Dominus, qui novit de malo etiam bonum,
eligere per aliam amaritudinis viam, voluit eum deducere in regionem suam ad
coelestem scilicet patriam, ita ut postea ei ostenderet e contrario vias duras derisi-
-ones videlicet, contumelias, despectus, et abiectiones necnon et alias tribulationes
multas et varias, quas quidem antea nunquam passus fuisset, nec passurus, se Deinceps
ullo modo

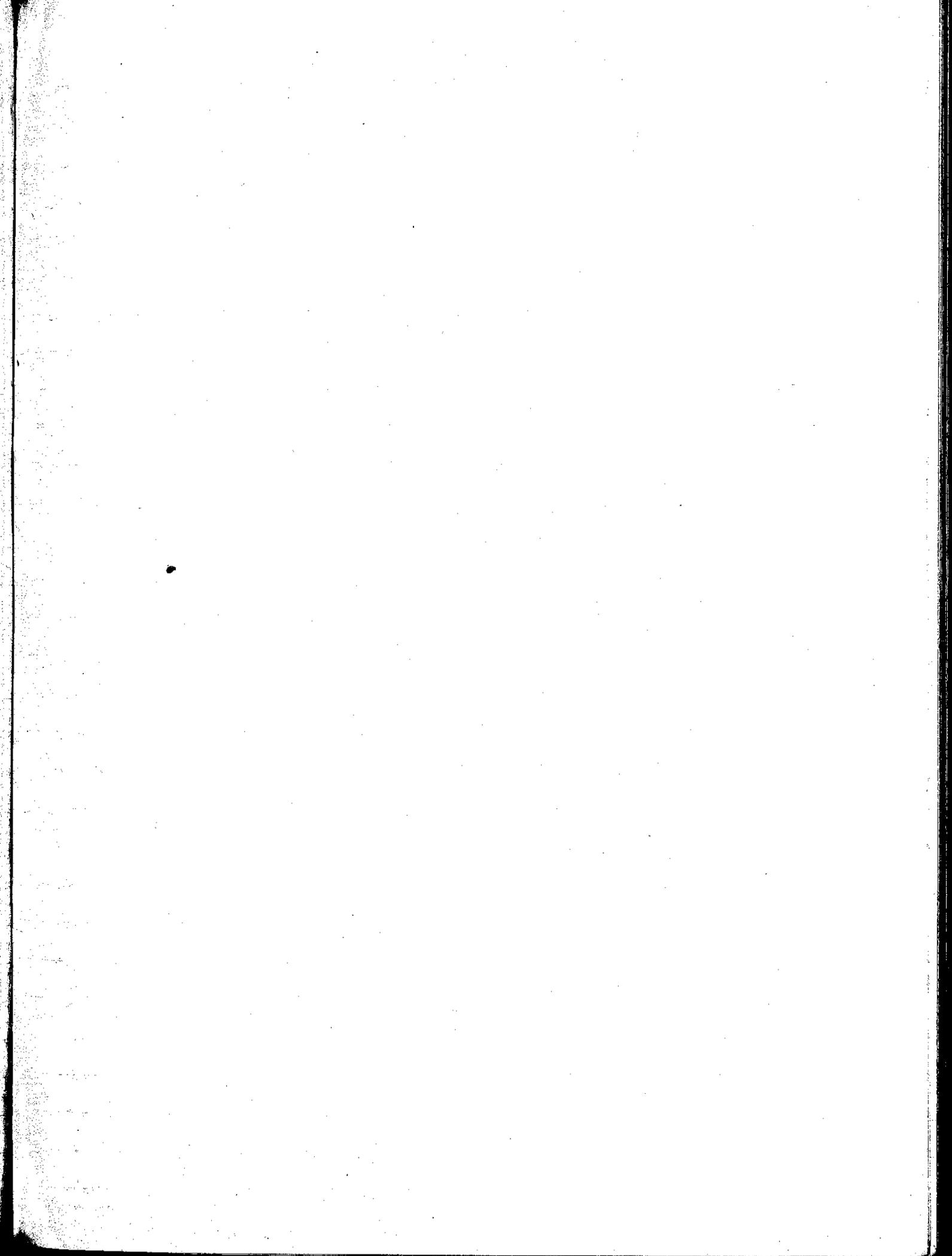
ullo modo credere potuisset. [In hoc igitur facto quantum perspicere queo hinc bono et simplici Dei viro, quem admodum et filiis Zebedee Joanni scilicet et Jacobo arbitror contigit. Nam cum adhuc esset cum sponso, et de mensa doctrinae ejus quærentur quædam splendide idcirco de dignitate prociumentis, matre interveniente, postulaverunt ut unus a dextris Dei et alius a sinistris sedere debuissent. Quorum intentionem benignus Magister intuens, eos per amaritudinem ad viam revocavit salutis, dum et illi se promittens bibituros suæ calicem passionis. Sic nimirum per amarum poculum, confessionis concite pervenitur ad æternæ gratiæ sospitatis. Hinc est etiam, quod beatus Paulus postquam extra scriptas usque ad tertium, coelum evolaverit, tamen postea re magnitudine revelationem, extolleretur, datum sibi fuisse absque confusione Angelum, sathane protestatur. Et in Actibus Apostolorum dicit: Ego vado Hierusalem, quæ in ea ventura sunt mihi ignorans, nisi quod Spiritus sanctus per omnes civitates protestatur mihi dicens, quoniam vincula et tribulationes me manerent. Quid enim mirum prætes, si hinc servo Dei ipse Dominus post tanta beneficia, quæ de eo supra retulimus aliam eruditionem, longe dissimilem, quam speraverat, intelligendo expertus est, ex ipso scilicet versus supra dicto dicente: Intellectus tibi dabo et instruam te, cum ipse cum Baptistam suam, super omnes nates mulierum majorem, pro cujusdam mulierculæ saltibus ita vilissime voluit decapitari? Res utis quod et quanto vilius et abjectius tanto altius et gloriosius meruit coronari? Denique quos amat Dominus arguit et castigat, et omnem, quem diligit, scilicet, corrigit et flagellat. Quid nos ergo miseri dicturi sumus qui pro patris castigatione emendari volumus. Ne per hoc vel parum, aliquid de hujusmodi bonis spiritalibus s altem aliquando degustare non permittimus. Beatus igitur homo, quem tu erudieris o Domine Jesu et de lege et unctione tua docueris eum.]

De laudabili consuetudine ejus. -- Inter hæc autem, iste vir Dei talem, quam pene omniseram, habebat consuetudinem, non solum nobis qui in presentiarum, constitimus imitabilem, verum etiam, et posteris similiter imitandam. Cum itaque ad matutinas surgendum esset, audita horologii pulsatione vel signi, hæc verba Apostoli tertio repetens dicebat. Benedictio et claritas et sapientia et gratiarum actio honor et virtus et fortitudo Deo nostro in secula seculorum Amen. Deinde signum salutiferæ crucis super se imprimens septem psalmos penitentiales incipiebat induendo se scilicet atque calcando, in hoc nobis evidenter insinuans, quod etiam tam breve spatium, molles viri sanctus a bono opere vacuum protere. -vire. h. vno

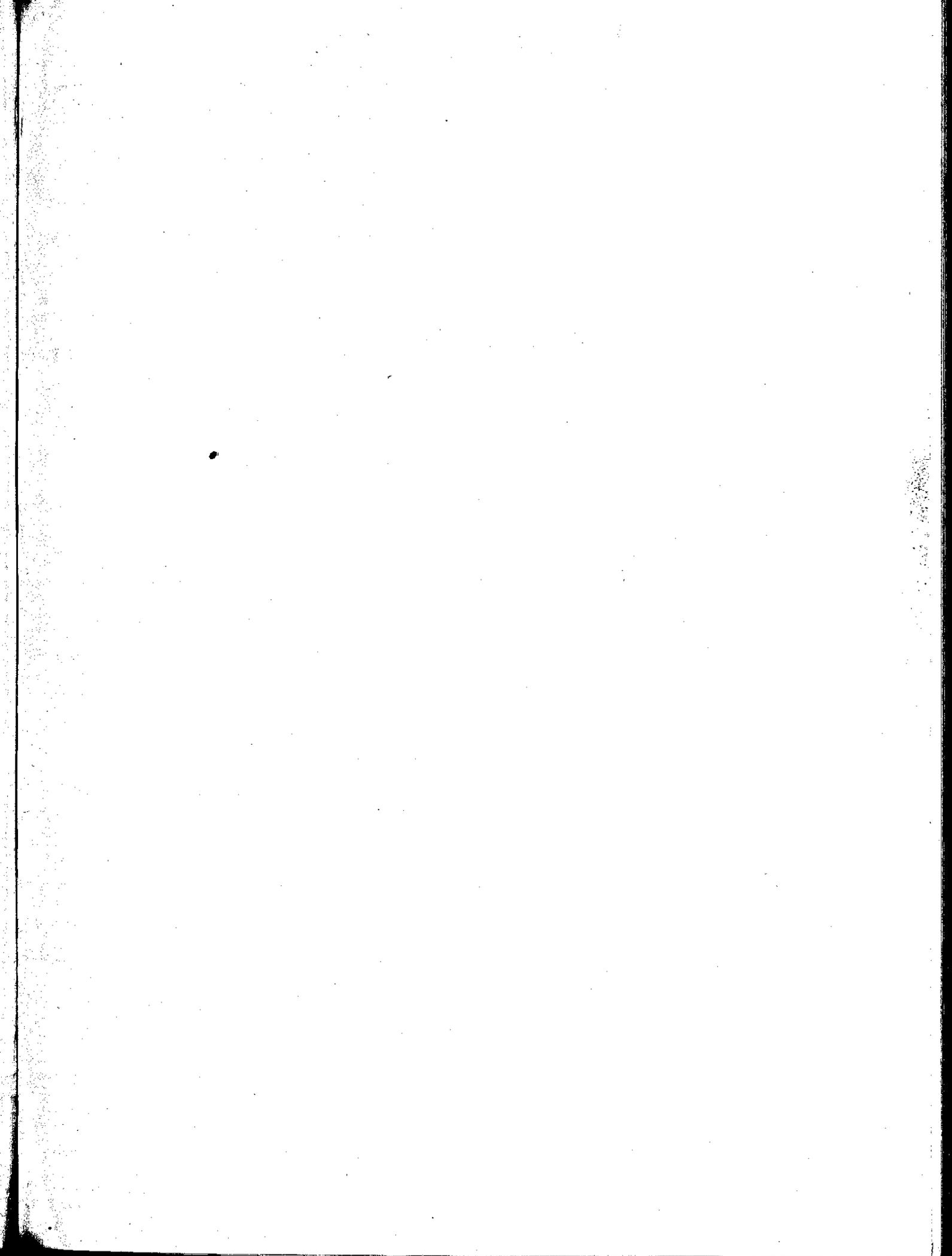

-vire, si vero vellet sibi accipere disciplinam dicitis tribus ps almis prioribus miserere mei
 Deus cum quibusdam orationibus in accipiendo consummabat, quod utique genus poenitentiae
 specialiter in quadragesima exceptis diebus dominicis et in adventu similiter et festis, nec
 non et qualibet feria sexta. Vel cum forte ei quandoque fragilitas accideret, ferventi animo
 persolvebat. Et quamvis superius in vita venerabilium, Patrum Stephani primi Prioris et Hen-
 -rici anni, majora poenitentiae exercitia descripserim, cum etiam in ceteris religionibus gravia
 -ra poenitentiae opera fiant, tamen nisi quod de isto Dei servo vere didici scribere non audeo
 nec propono. Circa vero finem suum, in hoc sancto opere ferventius agebat. Et quo amplius
 huius obitus terminum appropinquare cernebat, eo quotidie ad perfectionem, sancti certaminis
 fortius insistebat, et tanto quotidie eidem, crescebat merces boni operis, quanto assidue
 laborabat in laudibus Creatoris. Finitis autem septem ps almis cum antiphona ista, ne remi-
 -nis caris Domine delicta etc... humiliter in terram projiciens litaniam dicebat, et ad singula
 -sanctorum nomina in terra osculum imprimerebat. Per octavas igitur beatae Mariae matutinis
 aliisque quae in hoc spatio secundum tempus solent exerceri, paulatim iterum tintinnabulo,
 conveniendi scilicet ad ecclesiam, statim, residuum litanice ^{noct} repetebat dicens. Omnes sancti
 et sanctae orate pro nobis, propitius esto liberanos Domine etc.. Quibus eundo ad ecclesiam
 -finitis, cum jam ad ostium ecclesiae pervenisset sub silentio dicebat, introibo in domum tuam
 Domine et adorabo ad templum sanctum tuum, et confitebor nomini tuo. Et hoc flexis geni-
 -bus vel ad terram provolutus faciebat, nisi huius adventum socii impediret. Deum eccles-
 -iam ingressus supplicabat graviter ac profunde ad altare positer et ad crucem intra se
 -dicendo. Adoramus te Christe et benedicimus tibi quia per crucem tuam redemisti mun-
 -dum. tuam denique ingressus sedem ibi in conspectu Angelorum ps alleluia. Deus omnipo-
 -tenti, qui praesens est ubique et universa conspiciat, desiderans et totis medullis de-
 -precans ut sicut illi cum laudant in excelsa beatitudine in coelis, ita quoque et
 ipse eorum interventu ipsam laudare, glorificare et adorare mereatur in hac pere-
 -grinatione in terris. [Domine labia mea aperies et os meum annuntiabit laudem
 tuam, o quam beati qui habitant in domo tua Domine, in saecula saeculorum laudabunt
 te. Quoniam tu solus sanctus, tu solus Dominus, tu solus Altissimus Iesu christe cum sancto
 Spiritu in gloria Dei Patris. Amen.

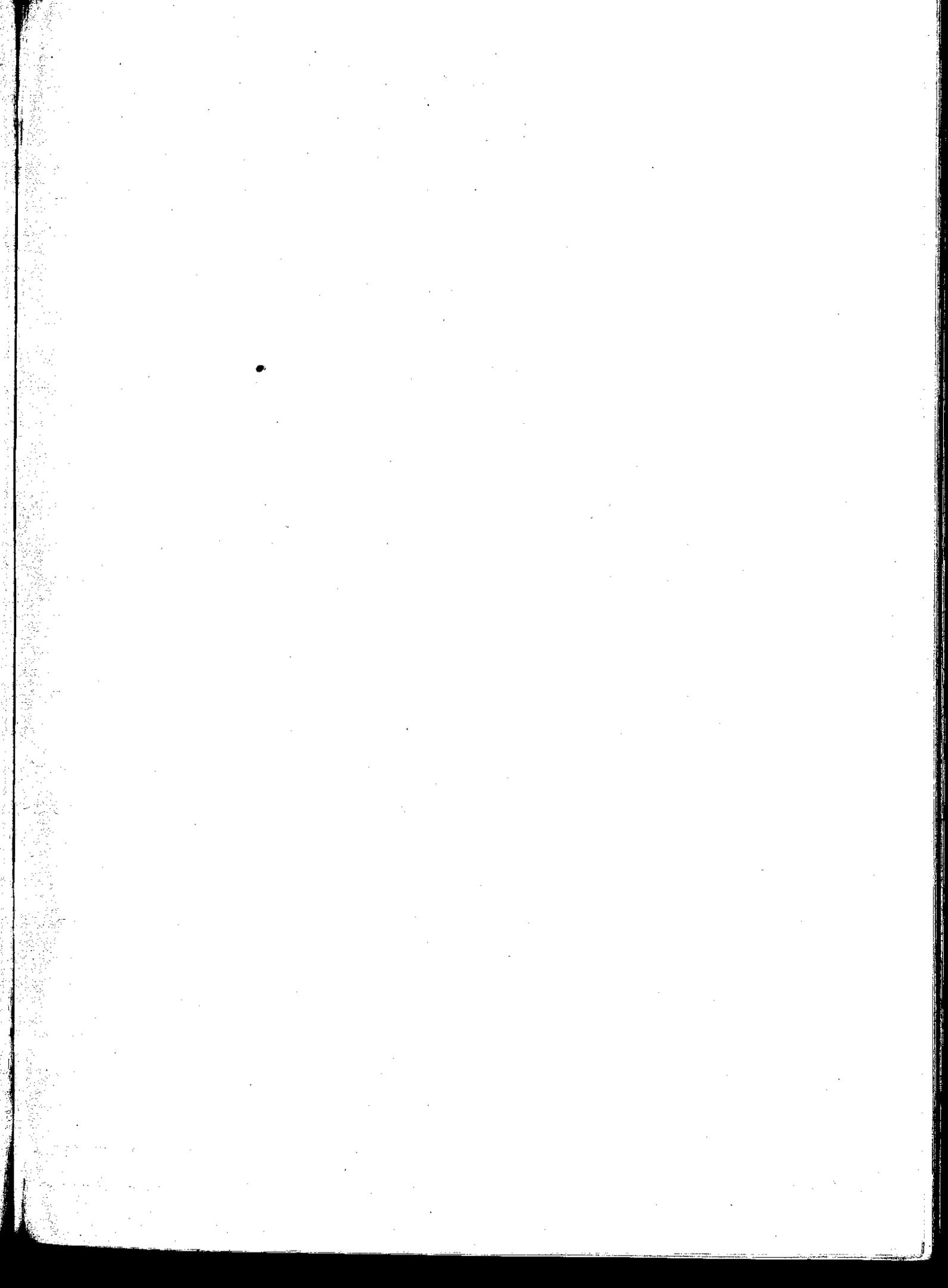
De excusatione Autho-ri. - His itaque expletis, quae in exordio huius operis celsi ad
 honorem

honorum Dei et beatorum Virginis Marice atque omnium sanctorum simul etiam ad exemplum imitandae virtutis cunctis presentibus et futuris sum pollicitus describendis, firmiter ac veraciter noverit, quos optates charissimi, beata fraternitatis vestrae dilectio, me ea non inani jactantiae spiritu, sed ex pia devotionis affectu voluisse describere, et ne videlicet contemptus et negligentiae a summo iudice merito deberem redargui, si ea quae nostris quoque temporibus in sanctis suis mirabiliter operatur, et quae ipse propriis perspexi oculis et a bonis viris fide dignis vere didici sub inflectuoso silentio reticerem. Si enim, ut ait beatus Gregorius, viri justi atque perfecti aliquando virtutes suas praedicant, et bona quae divinitus acceperint, narrant, non ut sua ostentatione proficiant, sed ut eos, quibus praedicant, exemplo suo ad vitam trahant, et in hoc quoque imitatores Dei efficiantur, qui laudes suas hominibus loquuntur, ut ab hominibus cognoscantur, cur ego licet peccator et indignus laudem et omnipotentiam Dei creatoris mei non debeam praedicare? Ad hoc quippe perficiendum me profecto beatus invitavit Job (forsan legendum, Hieronymus) dicens. In vero si peccator es nihilominus confitere et lauda, noli cessare, quia inde promittitur tibi venia, unde et omnibus ut laudes. Sacrificium inquit psalmographus laudis honorificabit me, et illic est iter quo ostendem illi salutem Dei. Sicut etiam vos pro certo volens praeterca charissimi quia referri multoties a quodam audio, spiritus scilicet mortuorum semel bis tertioque vidisse, sed utrum ad virtutem debeat reputari, nescio, et ideo propter prolixitatem narrationis omnino placuit praeterire. Verumtamen post tres annos et amplius ut aestimo, postquam ea, quae superius descripseram in memetipso recogitare ceppi, quod hoc quoque bonum esset, si etiam quod mihi contigit, propter quosdam minus in fide firmos hoc in loco ducerem inserendum. Quapropter beatus Gregorius dicit, quod sunt nonnulli carnales, qui externa et spiritalia, ideo minus credunt, quia ea quae audiunt, per experimentum, minime noverunt. Qui radices cordis in amore praesentis vitae plantaverunt. Qui etiam sequentem vitam non quaerunt, quia et illam neque esse suspicantur. Sunt namque et alii qui more Sadoceorum damnabiliter seducuntur, sicut in Actibus Apostolorum legitur, qui profecto nec resurrectionem neque angelum, neque spiritum esse credunt. De quibus nimirum quidam pater extitit, qui plenus ira candida et tanquam desperans, me praesente, interrogabat dicens. Quidnam est anima? patenter in his verbis insinuans quod de fide diffideret, qui tam impia verba contra catholicam fidem proferret. Igitur

13
cum essem in domo patris mei juvenibus annorum circiter septem et amplius, jacebam
eram de nocte in lectulo, et vigilans sedente ad ignem familia domus. Erat autem ad
pedes lectuli ostium semper apertum, quo ingrediebatur in stabulum equorum. De
hoc itaque stabulo umbra quaedam post ipsum ostium egrediens quasi in forma juvenis
adolecentis procerae satis staturae ad aliud commune ostium, quod plerumque in die
et de nocte maxime claudebatur, contendit. Igitur elevata manu ad instrumentum
quoddam parvulum, per quod claudi ipsum ostium consueverat et aperiri, quasi si
inde egredi voluisset mihi videbatur. Sed quia spiritus carnem et ossa non habet inter
columnam et ostium elapsus est, claudis tamen ostio penitus remanente. Igitur haec
prima visio talis fuit. Secunda vero fere non dissimilis mihi jacenti in eodem lectulo
et vigilantem apparuit. fuit autem utraque visio de nocte, et eadem hora videlicet quando
ad matutinas pulsabatur. Ea ergo nocte procedenti, quam pater meus in crastinum Ieroso-
lymitanam peregrinationem, itineris erat accepturus, his pulsatis ad matutinas campanis
voluit pater meus cum quodam amico suo surgere matutinas pariter audire. Quibus
se profecto ad ignem calcantibus ecce in ipsa hora astitit super limen ostii eadem
forma, quam alias videram, et aliquantulum distinctus ibi stans et inhaerens me prope
mihi visum erat, intuebatur, et ego ad ipsam me respicere similiter cogitabam. Inde
etiam lente progrediens ad ostium pervenit supradictum, transiit itaque tali videlicet modo
ut cum media pars ejusdem umbrae jam esset deorsum, alteram adhuc deorsum illabendo trans-
ire conplexi. Post aliquantulum vero quod ignoro temporis spatium contigit, ipso quippe
fecto die mortuorum cum amita mea muliere si quidem valde decrepita me ad matutinas
ante ipsam proire, ea scilicet hora quam jam hora illucescente ^{erat?} videretur. Cum igitur ad
introitum ecclesiae conversus tenderem, haec nigra quaedam effigies tanquam annorum octo
cujuslibet pueri de porticu exiens ante me stetit. cui eum dixissem, quisnam es? statim
reflexo retrorsum a tergo capite me intuens elevatis manibus a parte pedum evanescere
cepit in momento coram me, et sic ab oculis meis ablata est. Amita vero mea cum
audisset me dixisse quis es, dixit quid habes? vel quid est hoc? Respondi, nescio quid
ego vidi. haec idcirco audacius et confidentius scripsi, quod beatus Gregorius in 5° lib.
Dialog. multa de hujusmodi spiritibus ad edificationem dixerit plurimorum. Narrat
itaque inter ceteras mortuorum visiones, de quodam presbytero, qui ad balnea quoties
necessitas

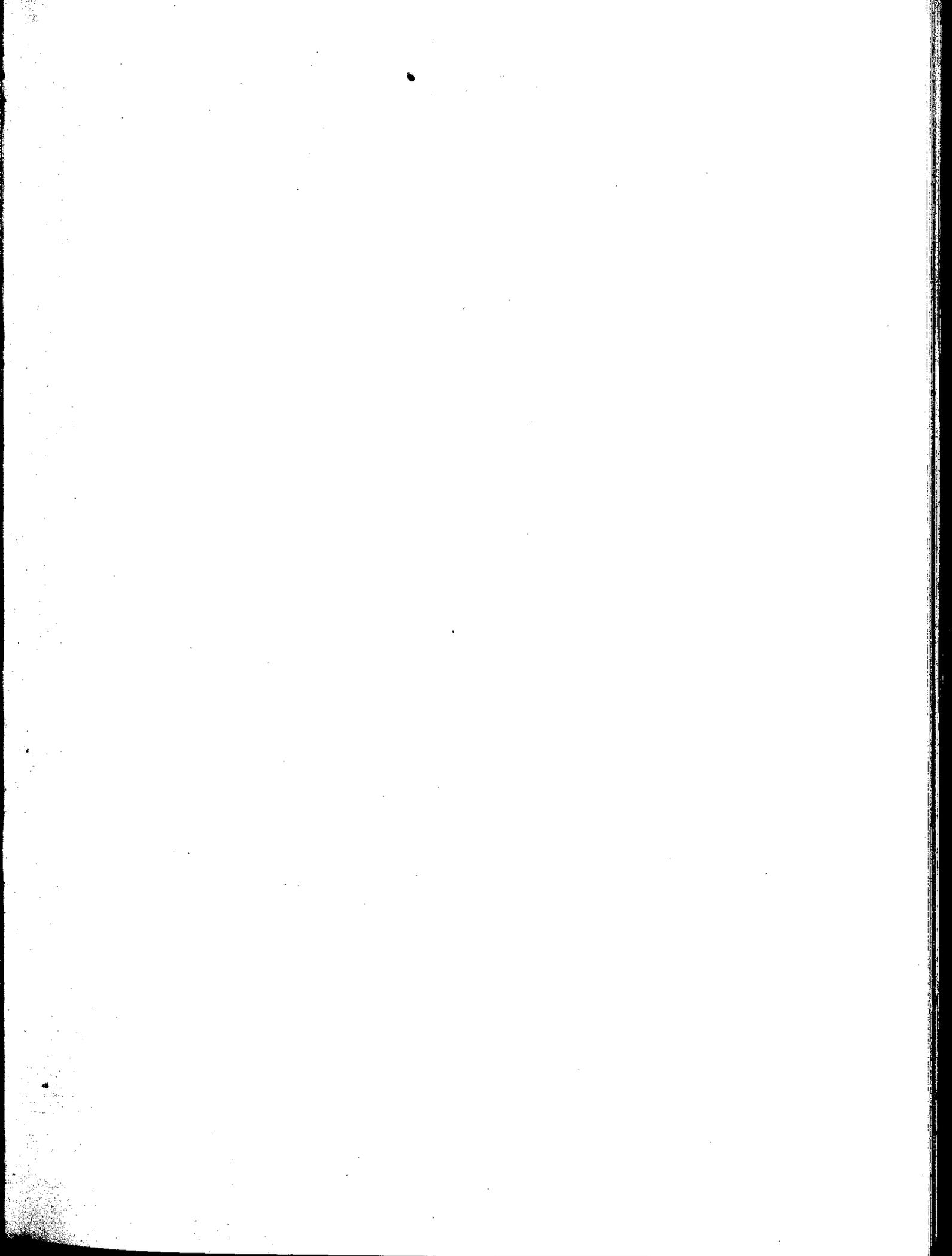

necessitas corporis exigebat, lavandus pergere consererat, ibi quemdam invenit, quem
hominem aestimabat, ad suum semper obsequium proparatum. Die vero quadam more
solito ad balneum veniens ne ingratus viri illi, qui tantum toties ei servitium exhibuerat,
existeret, panem secum detulit, et eidem juxta morem ibidem reperto obtulit, cui ille
moerens afflictusque respondit, mihi ista quare das pater? Ille panis sanctus est, ego
hunc manducare non possum, me etenim quem vides aliquando hujus loci Dominus fui.
sed post mortem culpis meis hic deputatus sum. Si autem mihi prestare vis, omnipo-
tente Domino pro me offer hunc panem, ut pro peccatis meis intervenias, et tunc exau-
ditum te esse cognosce cum huc ad lavandem veneris et minime me inveneris. In quibus
verbis disparuit. Et is, qui esse homo videbatur evanescente immotuit quod procul dubio
spiritus fuit. Et sicut ipse petit postea dicto presbytero, veraciter actum fuit. Hinc exemplum
illud beati Martini consimile miraculum, ad confirmationem presentis Martini placuit an-
notare. — Cum ergo audisset B. Martinus quoddam monasterium et altare quasi in hono-
rem martyrum a superioribus Episcopis fuisse constructum dixit se grandi discipulo com-
-moneri, pro eo quod nomen martyris et tempus passionis nemo ei innotescere potuisset.
Quadam vero die cum paucis fratribus ad locum perrexit, deinde super sepulchrum
astans oravit ad Dominam, ut quis esset, cujus meriti, qui ibidem sepultus erat, osten-
-dere dignaretur. hunc conversus ad laevam vidit prope assistere umbram sordidam
et teneam, imperat ut nomen et meritum sibi edicat, nomen profert, confitetur late-
-men, se fuisse ob scelera percussum, vulgi errore celebratum, sibi nihil cum m-
-tyribus esse commune, cum illas gloria se poena retineat. Mirum in modum
vocem loquentis qui aderant audiebant, personam tamen non videbant, et ita m-
-lignus spiritus decessit, et monasterio cum altari radicibus everso, beatus Martini
ab hujus superstitionis errore populum liberavit. Sed et hoc beati Germani non
dissimile miraculum huic adnectere dignum duxi. Quodam itaque tempore cum
iter hyeme egeret, ad vesperascente jam die coactus est jejunes et fatigatus subire
hospitium. Quod nimirum propter infestationem immundorum spirituum habitans,
reliquisset, ibique sarcinulis depositis, discipulis brevis coenula fuit ipso penitus
abstinente. In ipsa vero nocte, cum unus ex clericis legere coepisset, et ipse Episcopus
pro jejuniis et fatigatione dormitasset, ecce subito ante os legentis astetit umbra
terribilis

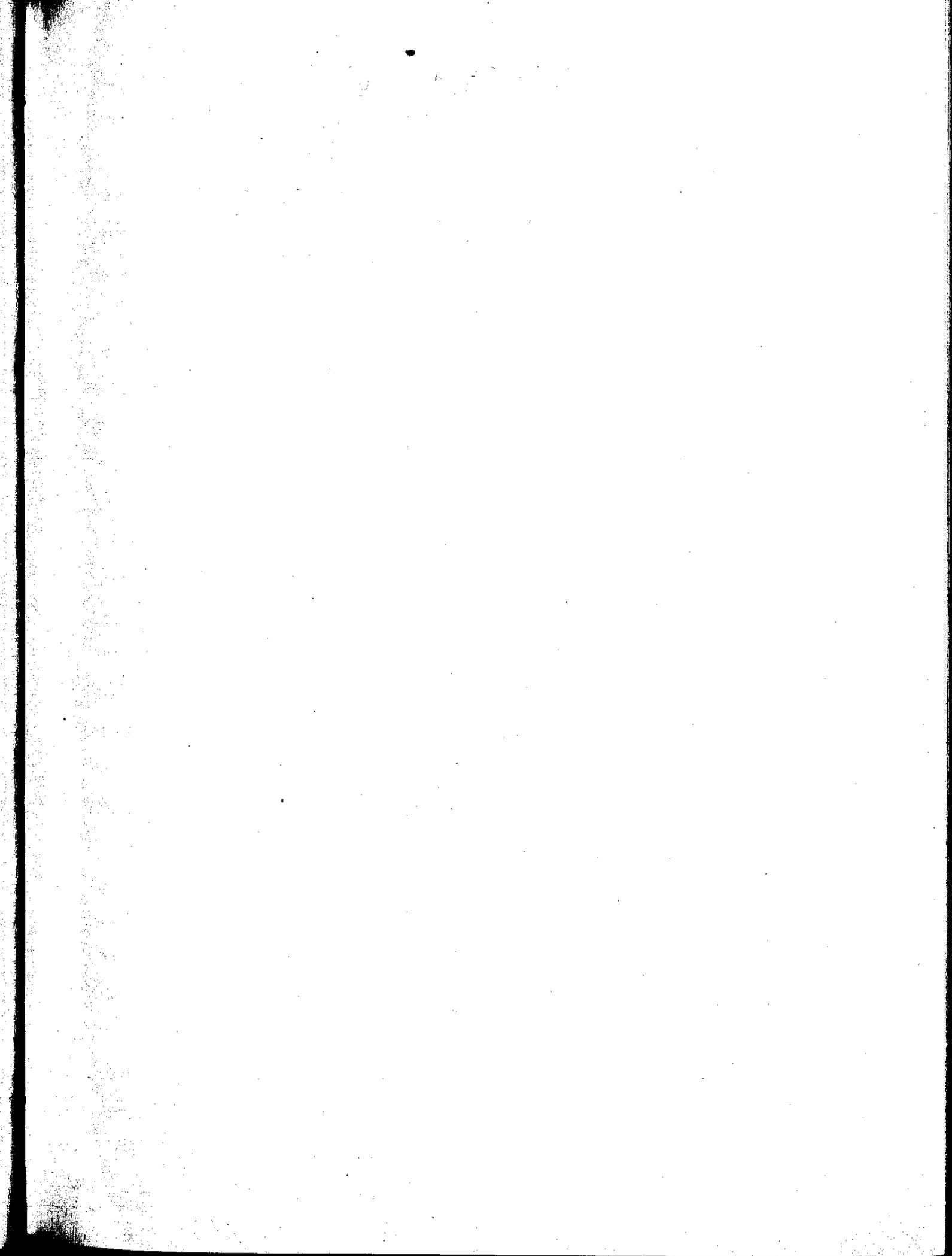
terribilis et paulatim sub oculis erigitur. Erritans lector postulat auxilium sacerdotis, qui statim prosiliens effigiem imaginis intuetur, et premissa obsecratione nominis Christi, imperat, ut quis esset, quid se illic ageret, scateretur. Qui protinus terrore deposito humiliter voce supplicans eloquitur se et comparem suum multorum actores, fuisse criminum inseultos jacere, et ob hoc non permittere homines quietari, rogat tamen, ut pro eis Dominum deprecetur, quatenus recepti veniam mereantur. Ad hoc vir sanctus indoluit, imperat ut locum ostenderet quo jacerent, hunc vero cetero precedente ad locum, quo projecti fuerant, umbra ipsa illos deduxit. Illucescente autem die convocatis circumquaque accolis hortatur eos ut amota ruinos et lapidum congerie, fossam facerent, qua corpora sepeliri deberent. Inveniant itaque ossa adhuc ferreis nexibus copulata, quibus linteis obvolutis facta ab episcopo compuncta oratione, christi anse traduntur pariter sepelisse. Post hoc defunctis requies et viventibus data est quies, ac sine ulla terroris formidine profati incolae illuc redeuntes deinceps quiescerent.

Adhuc etiam ad majorem christi anse fidei exhibitionem hoc quoque quod nostris temporibus evenire contigit proteriens non sibi. Fuit miles quidam in nivernensi comitatu, cujus nomen a memoria exiit, habens nepotem et ipse miles, qui post mortem suam eidem avunculo suo tribus vicibus apparuit. Primo rogans ut testamentum suum persolveri faceret, et per Abbatis et monasteria pergeret rogaturus quatenus pro se pio miseratori preces effundere dignarentur. Secundo autem eidem apparuit regratians, quia, quod cum rogarat studioso ac sollicito peregisset, adjungens insuper quod ei iterum tertio apud bellam vallonem, ubi corpus ejus sepultum est, appareret, ea videlicet die, qua festum omnium sanctorum feria tertia evenisset. Miles tam hoc audito exterritus valde pertremuit, hoc ipsum quampluribus et prosequi viro discreto magistro Gualtero Senonensi archiepiscopo indicavit, a quo etiam tale responsum accepit multum scilicet sibi timendum esse, quippe cui, mortuus erat visibiliter loenturus. Ultimabat enim apud tam magnam Antistitem super hujusmodi eventu verba consolatoria invenire. Verumtamen profatus miles ad assignatam sibi diem et locum perveniens, viro valde venerabili et religioso Thomae Abbati ejusdem monasterii, ea quae sibi dicta fuerant a mortuo nunciavit. Qui benigne blandique ne timeret ad mortuum quod dicitur

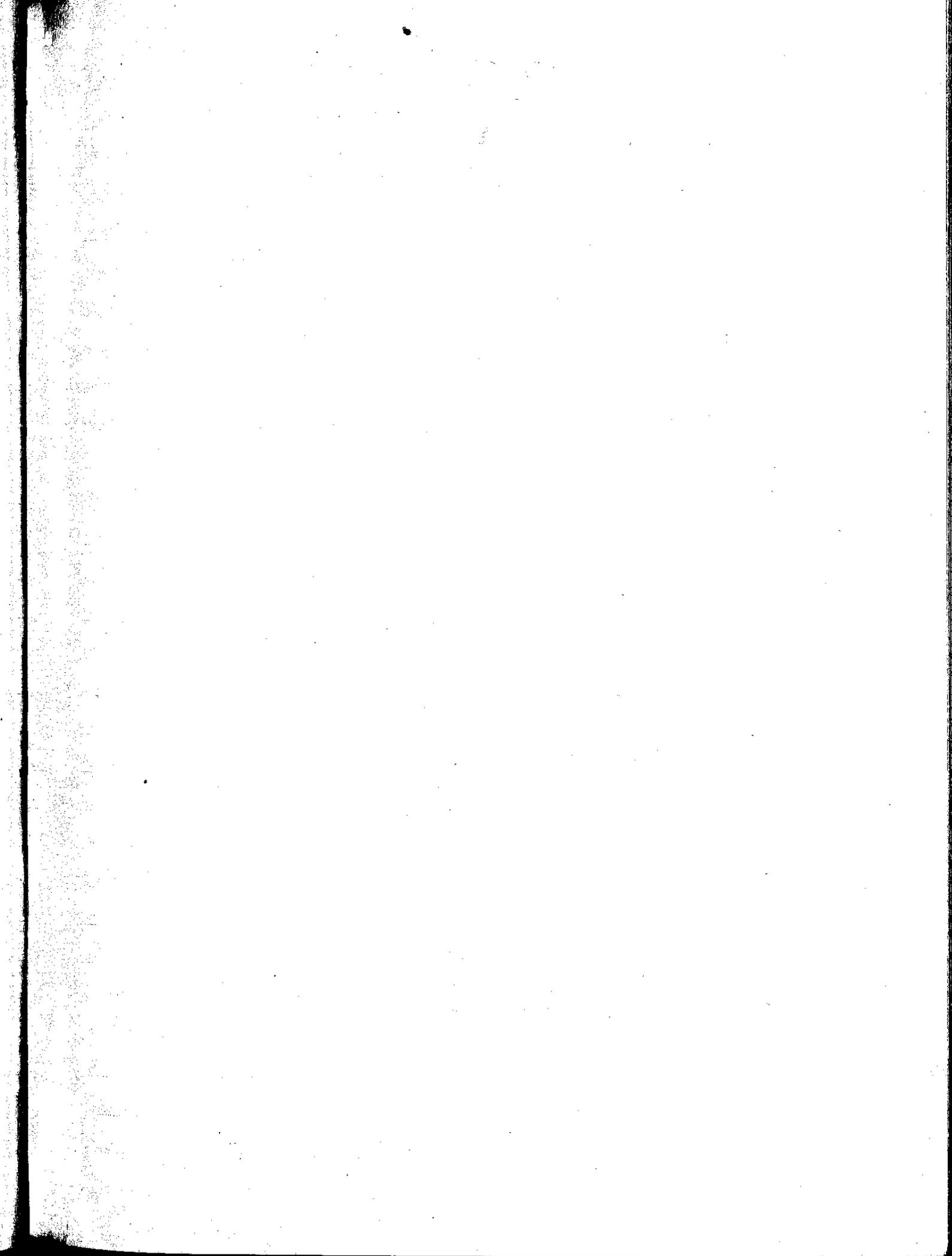
743
quod et ipse pariter cum eo vigilans permanseret. Cum ergo ambo simul vigilarent,
et jam magna pars ejusdem noctis proteriret, dixit Abbas ad militem. Forsitan
propter presentiam meam venire non placet, aut timet. Ego a vobis paululum
absentabo. Vos autem secus hic remaneatis in Domino, quia vobis nocere non poterit
prosecutio cum et ipse, prout sentio, nihil aliud quærit, quam sibi per orationes justorum
et suffragia subveniri. Ipso vero ab eo recedente statim ei apparuit dicens, multum
hiquidem die vos expectavi, cur propter me pertimescitis et de me dubitatis? paucis ad
modum sermonibus tibi ad invicem habitis nepos mortuus viventi avunculo dixit, non
me die pro Deo retineatis. cui avunculus respondit, quid igitur boni a me recedens, de
quo perficere valeam ad salutem anime mee, mihi narrabitis? At ille dixit. Diligite
Abbatem Domini et sanctam confessionem. His dictis stans ante illum evanuit in mom-
ento. Sane postea cum idem presertim Abbas nos charitatis intuitu visitasset, nobis
invicem de hujus militis apparitione conferentibus, quæsiit ab eo in qua forma et sub quo
habitu apparebat. Respondit, in ea quidem similitudine et vestitu quo antea vivens ute-
batur, excepto quod pedes et manus illius predictus miles nequaquam peripere potuit,
nec videre. Interrogatus iterum a me dictus Abbas, qualiter ~~et~~ discessit ab eo, dixit,
quod in momento evanescens disparuit coram ipso. His igitur sanctorum exemplis
ad medium deductis, quisquis post mortem, spiritus defunctorum, vivere diffidit, ultra jam
non dubitat, quin potius pios in requiem, æternam et gloriam superius ascensos, impios
vero in poenam perpetuam, et dolorem, fortiter credat inferius descensos. Verum quod b.
Gregorius de quodam Paschasio et de altero de quo paulo præmisi superius quibusdam
apparuisse necnon et post obitum, pro eis factam, a locis penalibus liberatos fuisse.
Sed et diversa purgatorii loca esse commemorat, plurimum scire vellem, utrum et
ille spiritus quem me bis supra profiteor vidisse in illius forte præfati stabili loco ad
peragendam, sui ipsius purgationem, fuerit Dei iudicio mancipatus. Nam et ipsam
domum patris mei in coemeterio iuxta ecclesiam constat ab antiquo fuisse construc-
tam, maxime quod plerumque cum infra eandem domum occasione aliqua
offodi oporteret ibidem ossa mortuorum indivisa multoties reperisse. — finis

Hanc historiam, quæ ad calcem hujus chronici ab altero
anonymo autore descripta est, hic inseruimus.

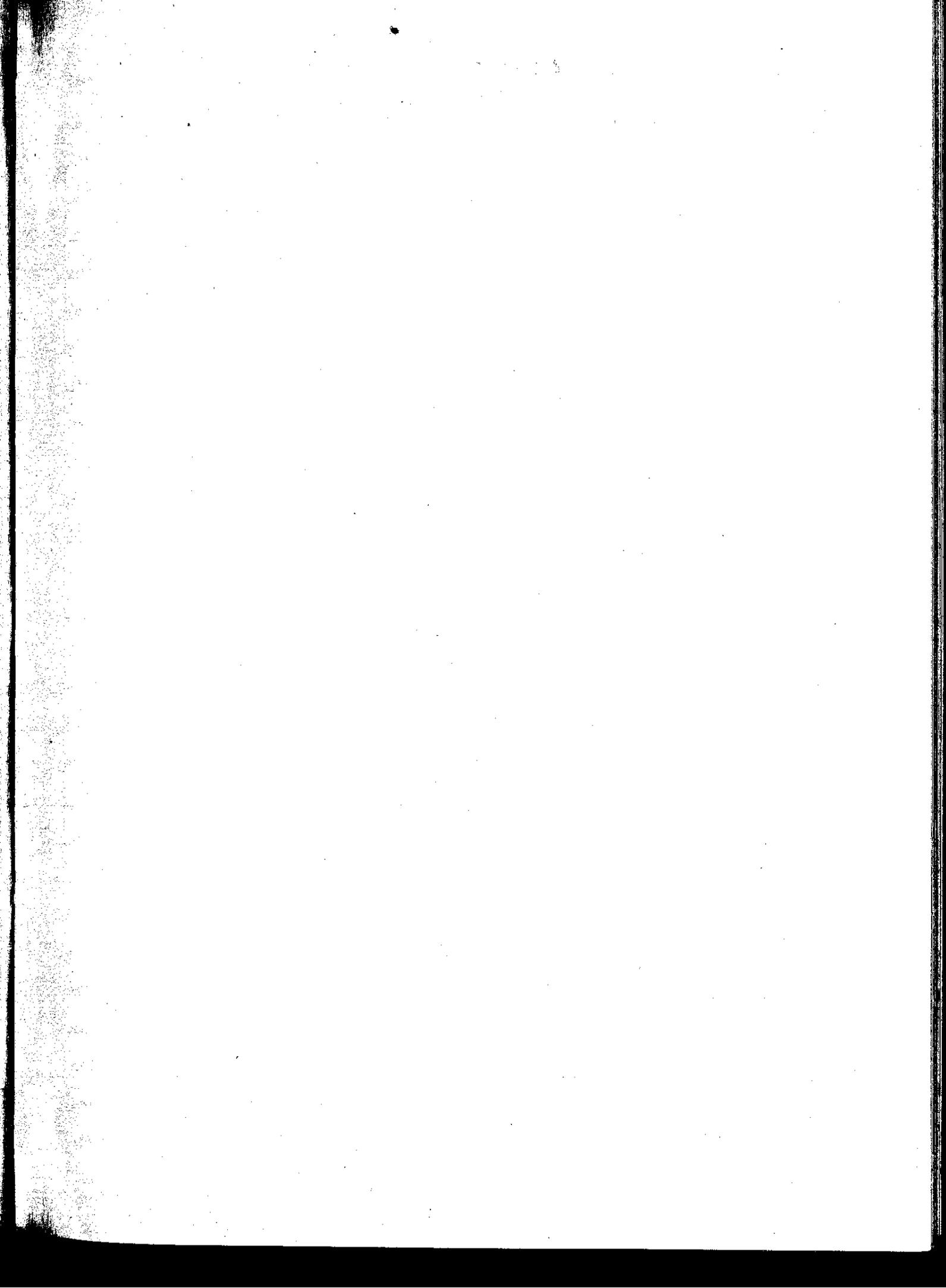

797
Istud factum contigit apud castrum Alestem in regno Francie juxta
civitatem Giticensem, et est verum ut dicitur sicut in evangelium anno Domini
M. CCCXXIV. (1324.)

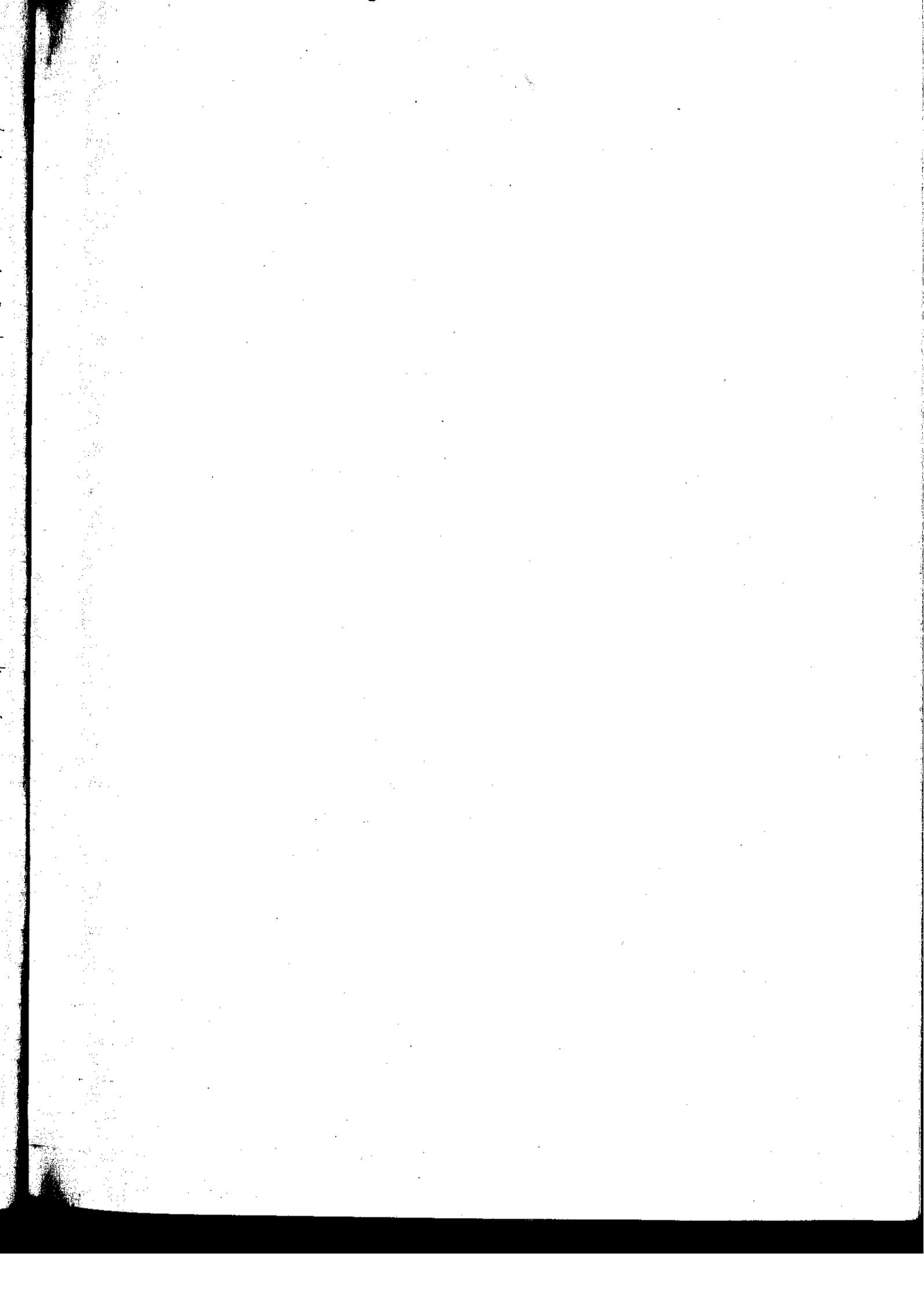
Ego pater Joannes Gobi Prior in conventu Alestino fratrum Predicatorum,
rogatus per meliores homines De Alesto, ut irem ad domum Guillelmi de Corvo,
in qua per octo dies vox quaedam fuerat audita per multos homines et meliores
De Alesto, licet invitus iverim, ad probandum tamen an esset fictitium vel illusio
Daemonis, vi. Et venerunt mecum tres patres scilicet pater Joannes Bonafessi
lector Philosophica, pater Segadatus Duranti, pater J. Radulphi de Amiliano et plus
quam centum seculares, inter quos expresse cognovi et venerunt mecum Dominus de
Alesto, Guillelmus de Cadoena, J. Careos, J. Nevarre Prior de Castro J. de Polano, Ste-
phanus Houtonis, magister P. de Burgeria, et multi alii meliores de villa. Cum igitur
ivissem ad dictum hospitium, ad evitacionem fictitii scrutati sumus diligentissime to-
tum hospitium, et etiam tegulas, et non solum illud sed et omnia hospitia consicivisa, et
in omnibus aliis posuimus custodes, et ejecimus inhabitantes, ac in duobus locis peri-
culosis profictionibus posuimus meliores homines de villa super solarium, super cameram,
ubi audiebatur illa vox et juxta quoddam medium asserrum, et ne illa mulier scilicet
uxor mortui possit facere aliquam fraudem, ordinavimus, quod una bona antiqua
mulier jaceret in illo loco, cum dicta uxore. Clausis itaque januis ego interrogavi
uxorem, quo loco illa vox audiebatur, et ipsa respondit, quod secundum ordinatio-
nem suam in loco ubi mortuus fuerat. Et ego tunc cum tribus sociis meis cum sin-
gulis lanternis nostris accensis posuimus nos ad sedendum super lectum dicti mortui,
ego vero dubitans ne esset illusio Daemonis, acceperam secreta, siquae nulla persona
sciebat, nisi ego solus, corpus Christi et cum devotione qua poteram mecum portabam,
licet sic secreta quod nec socii mei aliquid cognoverunt. Cum ergo discessimus ibi
novem lectiones mortuorum, cum litania, in fine litania quaedam res invisibiliter tran-
sivit ante nos et ire incepit versus lectum uxoris, et sauebat sonus, ac si duceretur
scope per domum. Iunc adhuc stante illo sono coram nobis mulier mirabili modo
incoepit conuerti et timere ac clamare, heu, ecce! Nos vero aliquantulum perterriti
tacuimus. Sed magister Petrus de Burgeria introduxit uxorem, ut peteret quis esset?
illa vero

10
illa vero interrogante an esset Guillelmus respondit quod aīn vox debilis sed diserta
quasi in medio cameræ, quod sic. tunc ego omni deposito timore cum tribus meis sociis
accesi ad locum, in quo secundum meam estimationem illa vox loquebatur, et interclu-
simus. Itaque quod clare percepimus, quod in medio nostrum erat. Ego vero municens me si-
gno crucis interrogavi eum si cognosceret me, respondit, quod sic. tunc dictus frater Joannes
Bonapoli interrogavit eum, si eum cognoscebat, respondit, quod non. tunc fuit maximus
convulsus gentium, circa nos. Et ego cunctis audientibus conjuravi eum, sic. Adjuro te
creatura Dei, per potentiam Dei infinitam, per ejus sapientiam ineffabilem, per ejus boni-
tatem, et per omnes virtutes sanctæ Trinitatis, quibus omnia creavit, per mysterium
sacrosanctæ Incarnationis, et per meritum beatorum imo beatissimæ passionis, per victorias
et gloriosas resurrectiones, et per omnes ordines sanctorum Angelorum, et per omne
illud, quod ex Divinâ virtute potest te plus astringere, conjuro te et astringo ut non re-
cedas de isto loco, quousque veraciter et sine omni fallitate responderis mihi de
omnibus his, de quibus te volo interrogare. Cui respondit: Libenter. tunc ego interroga-
vi si esset bonus spiritus an malus. Respondit, bonus. Item interrogavi eum conjurando eum
in omnibus questionibus sequentibus quantum poteram, an esset spiritus qui sine defectu
haberet beatitudinem, et attingeret ad salutem, Respondit, quod sic. Item interrogavi eum,
quis esset, respondit quod quidam spiritus, qui hic recipiebat purgatorium suum. Item in-
terrogavi eum, quare ibi plus quam in alio loco. Respondit, quia peccatum commisit
ibi. Item interrogavi eum, quod fecerat peccatum. Respondit, quod offensa matris mee.
Item interrogavi eum, si peccatum offensionis parentum esset et magna, apud Dominum.
Respondit, quod maximum, et mirabilis offensa Dei. Item interrogavi, si pateretur
poenam suam in purgatorio communi vel particulari. Respondit quod in particulari,
scilicet in illo hospitio, in quo pro illo peccato debebat morari duobus annis nisi bene-
ficia et suffragia subvenirent. Item interrogavi eum, quæ suffragia illi subveniebant
tibi, respondit, quod Missæ, et inter alias orationes septem per almi poenitentiales. Item
interrogavi eum, quam poenam pateretur, Respondit, quod poenam plammæ. tunc inter-
rogavi eum quomodo spiritus incorporeus poterat pati in plamma corporea. Respondit
quod per potentiam, et voluntatem Dei. Item interrogavi an bonus angelus vel malus
scilicet diabolus adduxisset eum ad locum, suæ præsentis, respondit, angelus bonus. Item
interrogavi.

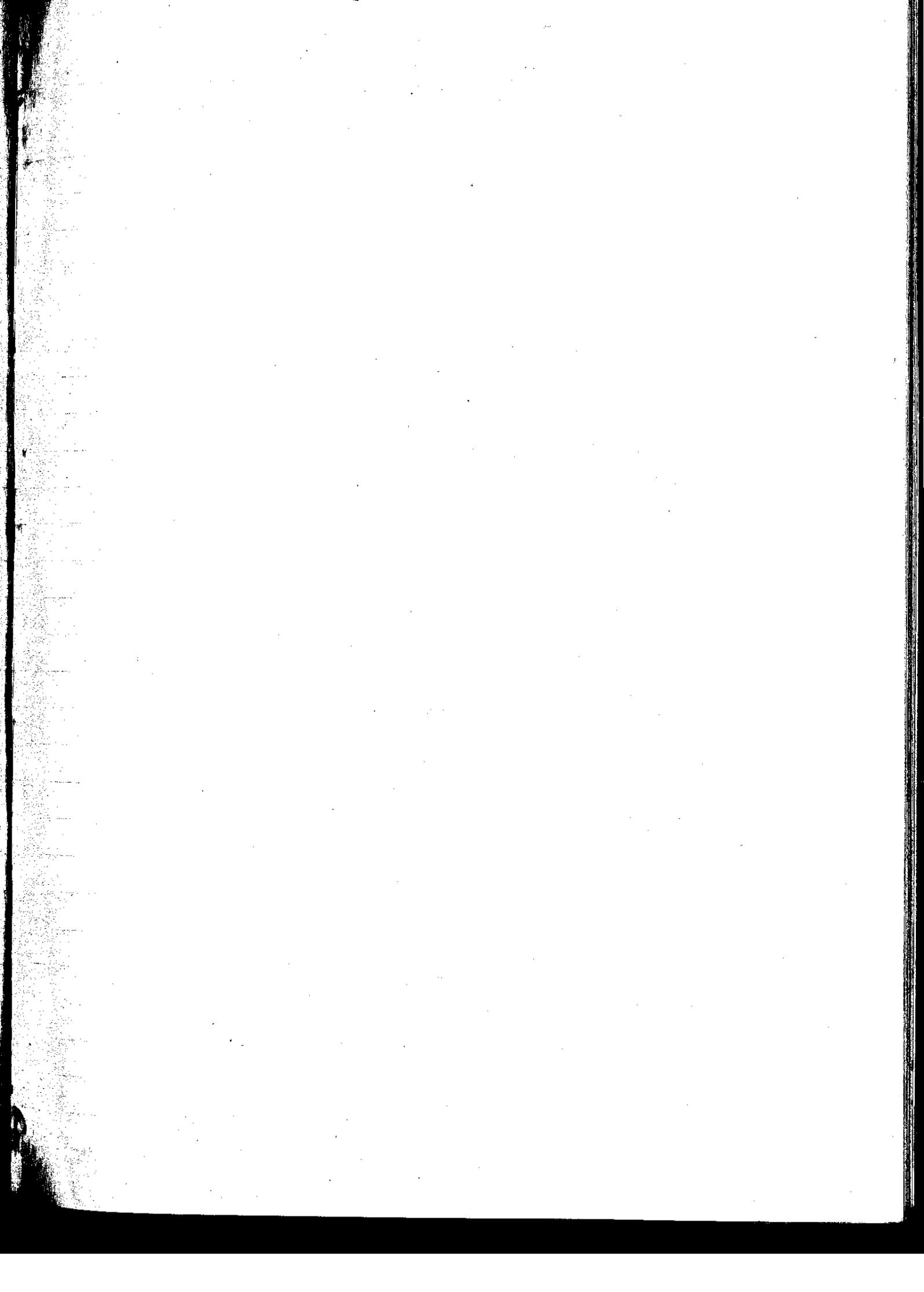

interrogavi eum qui erant illi, qui sibi bonum fecerant. Respondit, Predicatores et mi-
nores et multi sacerdotes et nos. Item tunc interrogavi eum ex quo hodie celebravi. Respon-
dit, de spiritu sancto. Iu, ego dixi, mentiris, nam licet in missa mea duas orationes dixe-
rim de spiritu sancto, tamen principale officium, fuit de mortuis. Item interrogavi eum,
quot missae possent eum adjuvare, Respondit, quod centum. Item interrogavi eum, si
indulgentiae pro me acquisitae sibi possent proficere, si ego me eis spoliarem, et eum indue-
rem. Respondit quod sic. Iunc ego spoliavi me quantum poteram omnibus indulgentiis
per me acquisitis de anno uno et dedi sibi. Item interrogavi eum si in puncto mortis erat
horribilis concursus demonum, respondit quod sic. Item, interrogavi eum, si demones habent
fidem de sancta trinitate. Respondit, quod habent credulitatem. Item, interrogavi eum si
abhorrebat lumen, Respondit quod ito in tenebris ad tempus. Item, interrogavi an peccata
confessa sint replicata in morte, respondit, quod sic de quibus satisfactum non erat. Item,
interrogavi si immediate animae a corpore exiit post exitum, habent scientiam de rebus
naturalibus. Respondit, quod sic. Iunc ego dixi tibi. In quo ergo tu habes scientiam, lo-
quaris mihi litteraliter. Respondit, non possum. Iunc ergo dixi tibi, quare non potes?
Respondit, quia voluntas Dei non est. Et tunc inmens subiunxit. Rogo vos ut dimittatis
me, et non vexetis me amplius. Ego vero dubitans me esse et malos spiritus, qui vexarentur
ex parte corporis christi, quod mecum habebam, absque scientia alicujus personae. Inter-
rogavi eum sic. Conjuro te per virtutem illius qui te creavit, et sub cuius dominio est omnis
spiritus, ut dicas mihi si ego habeo virtutem, vel aliquod bonum, in me. Respondit, ita,
corpus christi. Et ex tunc omnes conjurationes quas feci, sibi feci in virtute corporis christi,
quod ibi praesentialiter tenebam. Item, interrogavi eum, in virtute corporis christi, quid
corpus christi ageret contra demones. Respondit, quod summe terrebat eos. Interrogavi
eum sicut supra quare non veniebat ad religiosos vel alias personas, quae possent eum
juvare plus quam, uxor sua. Respondit, quod non poterat, quia deus nollet. Item, interro-
gavi eum quare causa plus veniebat ad uxorem, suam. Respondit, quod plus dilexerat eam.
Item, interrogavi sicut supra quare eam, sic terrebat, et dimittelat eam sic desolatam
et afflictam, cum hoc sit conditio mali spiritus. Respondit, ego non possum, tibi nocere,
et ipsa causa desolationis huius. Item, interrogavi ut supra an sciret aliquem, salvatum
vel damnatum, ex quo mortuus fuerat. Respondit, quod non permittebatur loqui a deo.

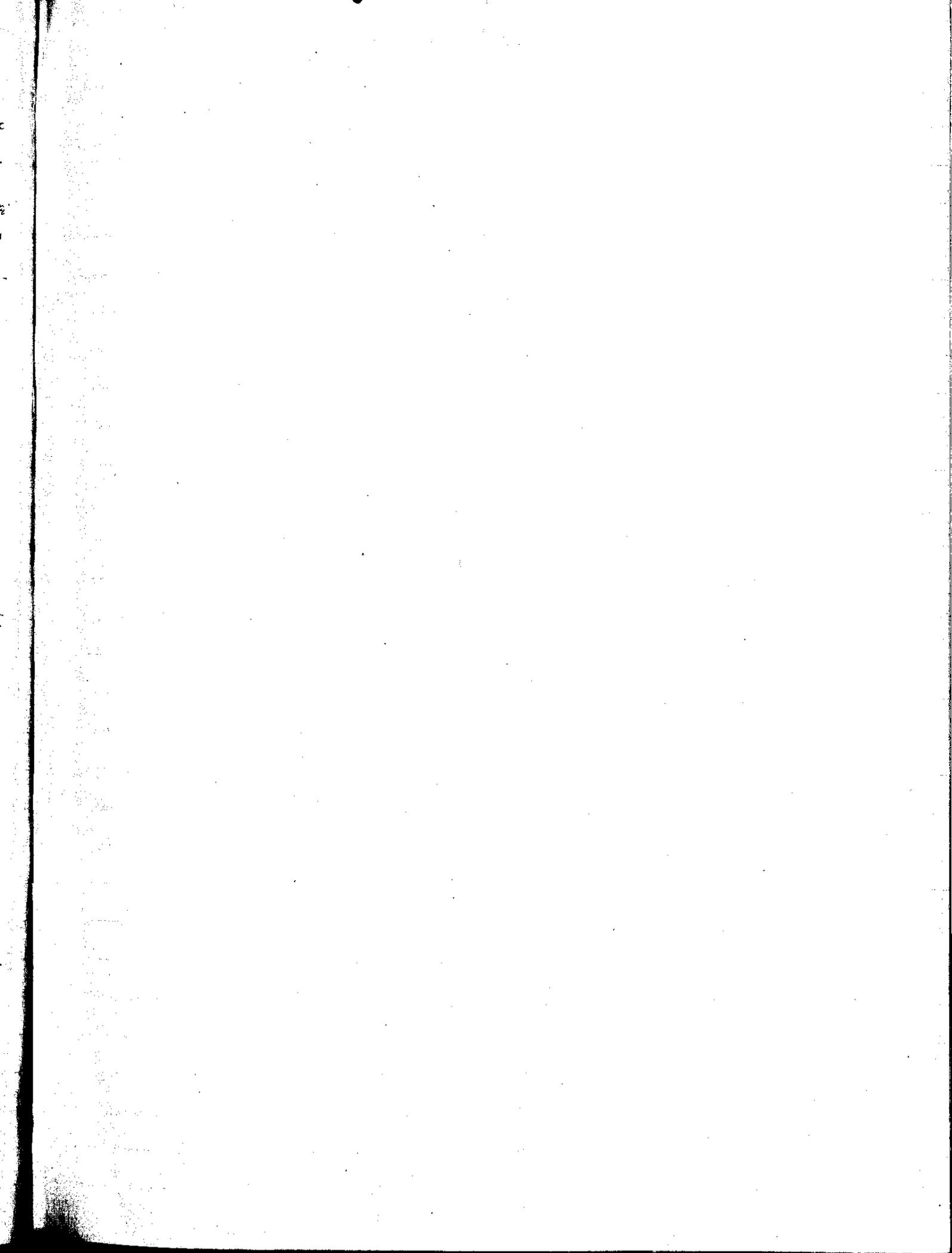

150
Item interrogavi eum in virtute corporis Christi, quid plus juvabat in puncto mortis.
Respondit meritum passionis Christi et sanctorum eius. Item interrogavi eum an
sentiret alleviationem ex parte corporis Christi. Respondit, quod sic, et demones afflicti-
-onem. Tunc ego precepsi tibi in virtute corporis Christi, ut sequeretur me et Christum
benedicentem, in cujus virtute liberaliter a poenis purgatorii. Respondit libenter. Incep-
-i inquirere an fuisset confessus, et perfectae contritionis, et aliqua de virtutibus confessionis,
et causam quare ipse melius quam alii apparebat. Tunc dum coepisset respondere,
ego volens probare an sequeretur corpus Christi, incepi ire versus portam. Et ipse
sequebatur me. Quia vero non poteram transire nisi coram lecto uxoris, ipsa atten-
-dens, quod appropinquabat sibi, ita fuit territa, quod cecidit ibi quasi mortua. Et
impedita non potuimus audire quid ad praemissa respondit. Postquam vero convalescit
mulier audire volumus si adhuc esset in domo. Et dum quiescissent aliquantulum
audivimus vocem lamentabilem, discurrentem per domum. Ego vero timens ne afflige-
-retur conjurationibus factis, rogavi Dominum, ut dimitteret eum libertati suae. Tunc
vero de illa voce nihil audivimus.

Post vero iterum ad majorem certitudinem ibi in vigilia Epiphaniae ivi, et cum
duxissem tres fratres, scilicet fratrem Joannem De Aquinolo, fratrem Raimundum Cabassa
secundum lectorem philosophiae, et fratrem Joannem Bonafissi lectorem philosophiae.
Dictis multis orationibus et officio defunctorum, pulsatis matutinis in monasterio S^{ti}
Germani, venit quaedam res invisibiliter coram nobis faciendo sicut in prima appa-
-ritione fecerat. Tunc uxor defuncti bene associata bonis dominabus in praesentia omnium
muniens se signo crucis et secum portans Evangelium Joannis, et dicto verbum caro fac-
-tum est, licet multum timeret ad informationem, et confortationem nostram ei dixit:
Quis es tu? Tunc respondit vox, ego sum. Tunc mulier, conjuro te per beatissimam passio-
-nem Christi, in cujus custodia pono animam meam et corpus meum, ut in aliquo
non noceas mihi. Respondit, non dubites, quia non possum tibi nocere. Item conjuravit
eum, sic. Te conjuro per meritum et virtutem passionis Christi, et per effusionem san-
-guinis quam fecit in cruce benedicta per redemptionem humani generis, ut dicas mihi
si tu es bonus spiritus an malus. Respondit, bonus spiritus sum. Item interrogavit
ut antea, si erat anima Guillelmi De Corno quondam, mariti sui vel alius spiritus,
respondit

respondit quod anima mariti sui. Tunc ego cum tribus sociis meis, et cum multis
secularibus, circumcixi eos illi roci. Haec quod secundum estimationem meam, vox
erat in medio nostrum. Unde ego credens, quod Haret nobis cum tantum, sicut Haret
-erat in ipsa apparitione, et sicut steterat cum multis secularibus sine nobis, astin-
-cum ad remanendum, sed conjurari eum sic. In virtute Iesu Christi qui est verus Deus
et verus homo, et cui data est omnis potestas in caelo et in terra, tibi procepio, et te conju-
-ro ut dicas mihi si cognoscas me. Et ipse respondit, quod sic. Item interrogavi
eum, astingendo sicut antea, quis eram. Respondit Le Priour. Item interrogavi eum,
astingendo sicut antea, si cognoscebat alios socios meos, respondit quod non. Item,
interrogavi eum, cum adjurationibus promissis, si credebatur filium Dei veram carnem,
pro redemptione humani generis, remanente integra et inviolata virginitate glo-
-riosae Marise Matris Christi. Tunc respondit voce laetissima, istud, credo verissimam.
Item, interrogavi eum, sicut supra an ex beneficiis ecclesiasticis, et suffragiis dictis
pro eo esset multum, de poena remissum. Respondit quod sic. Tunc interrogavi eum,
quantum. Qui respondit, quod de illa terribili poena, quam patebatur ibi, ex bonita-
-te divina erat sibi remissum, quod non debebat ibi morari nisi usque ad Pascha.
Tunc ego subintelligens ex dictis suis, quod aliam poenam haberet, excepta illa
quam ibi patebatur, dixi sibi; tu mihi dixisti, quod hic facies purgatorium,
tuum, habes tu ergo aliam poenam... illam quam habes in isto hospicio, respondit
quod sic. Tunc ego interrogavi eum sicut supra ubi et in quo loco sustinebat illam
aliam poenam, quam patebatur in hospicio, qui respondit, in purgatorio communi.
Tunc ego miratus quomodo simul poterat pati ⁱⁿ in duobus locis distantibus, in-
-terrogavi eum quomodo poterat hoc esse, cum ejus adventum ad dictum hospici-
-um cognosceremus clare. Respondit, de die patior in illo communi, de nocte in isto par-
-ticulari. Item aliqui dixerunt tibi, quod signaret se signo crucis et respondit,
quod non habebat manus. Et juxta hoc ego interrogavi eum, audis me. Qui re-
-pondit, sic. Tunc ego interrogavi eum, habes tu aures. Respondit, quod non.
Tunc interrogavi eum, quomodo potes me audire cum non habeas aures. Respondit,
quod hoc faciebat per potentiam Dei. Tunc ego incipiens eum interrogare, quomodo
debebat morari in purgatorio communi, subito exiit. Et nobis visum fuit, quod
ab illo

157
ab illo medio, quod erat inter nos, quidam ventus exierit sufflans nos admodum debilitatus et ex tunc nihil audivimus.

Explicit miraculum magnum de corpore Christi
et de anima cujusdam Guillelmi de Corio defuncti.

Forma haec supradicta historia a Domino Nicolao de Bullains in curia Lugniaci anno 1403 ad finem chronici domus Bellilarii appositae fuit. Interim ad Anonymum Castusianum Bellilarii Chronographum, unde digressi sumus, revertamur, qui post enarrata praecelara factum istius eremi facinora, his verbis concludit historiam suam:

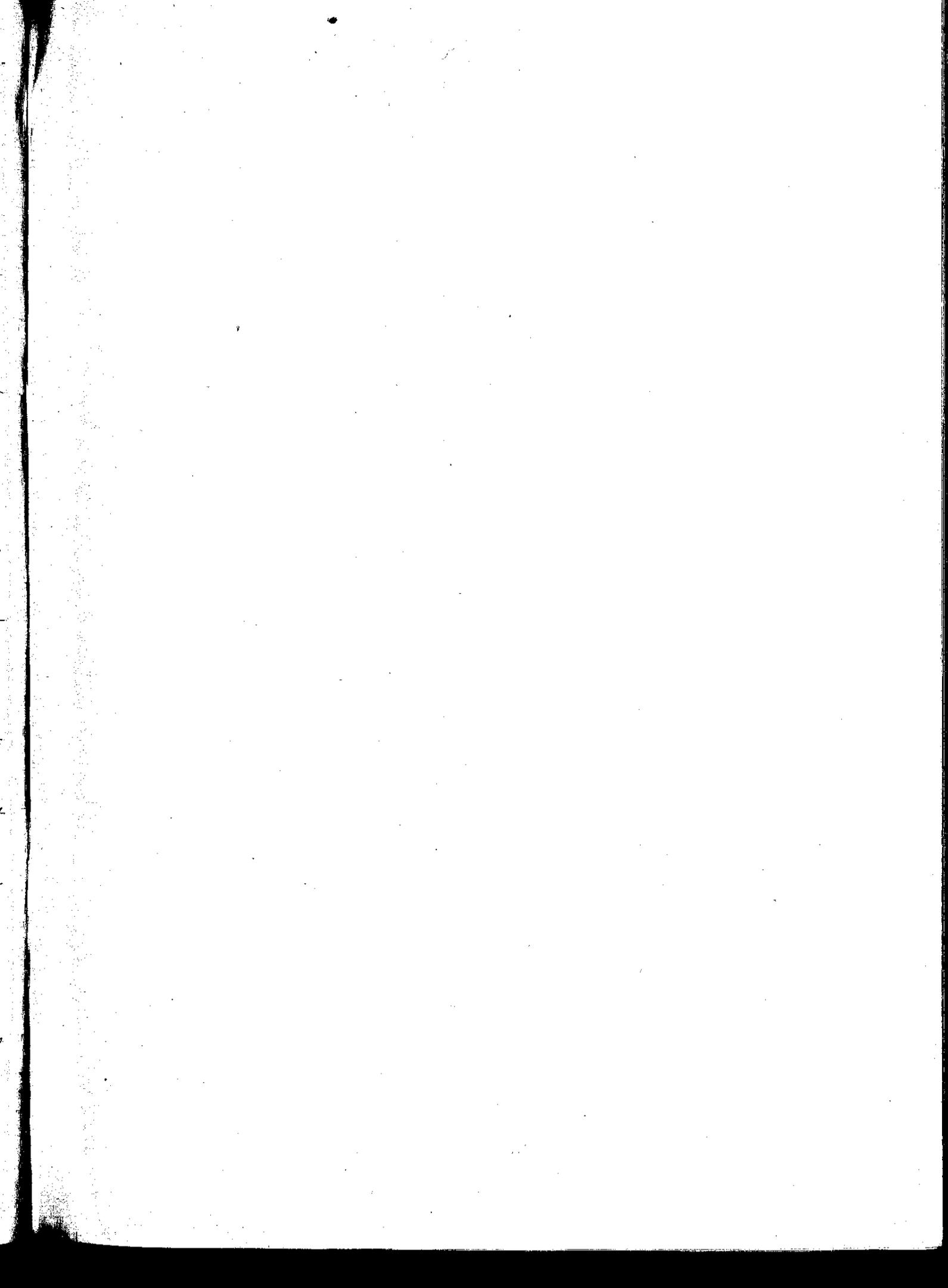
Sed finis tandem, hujus operis libellulo ad meipsum, redire debeo, quatenus videlicet ibi videam ne aut incante mala, aut bona non bene dixerim. Tunc enim bene dicitur bonum cum is qui dicit soli Deo a quo accepit, per id appetit placere quod dicit. Nam intentio humanae laudis nobis etiam invitae plerumque subsequitur. Sicut pro necessitate quidem cibum sumitur, sed in ipso est dum partem galae subrepsit edendi delectatio permittitur. Sed quia ego foedus pictor pulchrum de foris depinxi hominem, per verba, haec miser, non solum exterius, sed etiam interius horribilis ac putidus appareo per opera. Nam sicut calor fractum portat, et inde nihil comedit, sic et ego fractum a sanctorum opera aliis propino, nec quidquam inde spiritualis commodi percipiens, jejunos et sterciles remaneo. Ideoque humiliter deprecor, et deprecari ab omnibus desidero et laborator, quatenus si plus minusve quam debui in hoc libello scripserim, mihi omnium misericors, misericordissimo, omnique spurcicia peccatorum foetidissimo, misericorditer indulgeat. Sed et gratiam tuam in praesenti misericordissime impendat, et ad vitam aeternam postmodum perducat, ipse Iesus Christus Dominus noster qui cum Patre et Spiritu sancto vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum. Amen

Explicit. - Deo gratias. -

Iste Liber est de Domo Lugniaci Castusianis Ordinis Lingonensis Diocesis
datus Domino Nicolao de Bullains ad vitam suam, eo quod scripsit eundem in eadem Domo
Anno Domini millesimo quadringentesimo tertio (1403) Orate pro eo. -

(12 mai 1890. dest. de Reponoir)

Nota. Cette chronique insérée dans le vol. VII de la notice, n'est pas écrite de la main de D. de Courville, l'écriture ressemble à celle de D. de Vasseur, quoiqu'elle ne me paraisse pas venir de lui. - p. Pal. B.

Catalogus Priorum Cartusie Bellivariensis

extabulis Domus et chartis Capituli generalis. —
(Exit de la main de D. Le Conteux. —)

D. — Stephanus Protoprior. —

« Professus Portarum, vir sanctus ut apparet ex prosepata historia, in qua cum dicatione regiminis cursum, longo tempore expertus, constetque eum fuisse absolutum a prioratu et deinde aliquantulum temporis egisse procuratorem, eodemque officio dimisso in solitudine tandem obisse et quidem ante annum 1220, quo anno Guillelmus Episcopus Autissiodorensis (quo sedente ipse obierat) ad sedem Parisiensem translatus fuerat; hinc colligo eum non proesse potuisse ultra annum 1217. — » ita cat.

D. Leobardus Prior 2us

« Sive Leobardus prosepuit quinque annis, et misericordiam obtinuit in Capitulo generali circa annum 1222. De coplura in prosepata historia. — » ita cat.

D. — Guerinus Prior 3us

« Professus Angionis successit Leobardo et biennio post circa annum 1224 obtenta absolute ad propriam Domum rediit, ex eadem historia. — » ita cat.

D. Gerardus Prior 4us

« Qui et Girardus ac Giralduus dicitur, prosepuit annis 1225 et 1230, ut ex instrumentis superioris inter beneficia. Et prosepuit quindecim annis cum magno profectu utriusque status, ita ut in prosepata historia nominetur fundator et patronus hujus Ecclesie. In officio mortuus conjicitur circa annum 1239.

Anno 1227, termini hujus Domus per R^{um} Patrem, Tancelinum, Priorem Cartusie confirmati sunt, ut patet ex idiographo citato a Clemente Bohic. — » ita cat.

D. — Durandus, Prior 5us

« Professus Awerice vir simplex et rectus regimen tenuit uno anno, et ab dicatione manere Awericam repetiit ibique in Domino quiescit, ex prosepata historia. — » ita cat.

D. — Briccus, Prior 6us

« In Decano Autissiodorensi factus est humilis monachus in hac Domo, deinde institutus prior

1

tu

is

is

is

is

is

is

Prior Luigniaci ibidem profuit usque ad annum, circiter 1840, quo ad regimem hujus rœe Domus translatus, ante completum, in prioratu annum plenus dierum, et bonorum operum, interit. In historiâ. — » ita est.

D. — Joannes, Prior 7us

« In procuratore Luigniaci eligitur Prior Bellilarii, sed elapso anno, a prioratu absolutus circa annum 1842, in procuratorem Luigniaci restitutus est tanquam eidem Domui ralde necessarius. In historiâ, De eo infra. — » ita est.

D. — Bartholomæus Prior 8us

« Professus et procurator Vallis S^{ti} Petri gubernaculo amovetur, nec ab eo amovetur nisi septennio post quo discessit, sepultus juxta Bricum, quondam Priorem circa annum 1849. De eo in historiâ. — » ita est.

Anonymus, Prior 9us

« Profuit tantum, duodecim diebus absolutus in Capitulo generali propter personam ejus despici-
-cibilitatem, ut loquitur auctor historiæ, qui propterea nomen ejus tacuit. — » ita est.

D. Joannes. Prior 10us

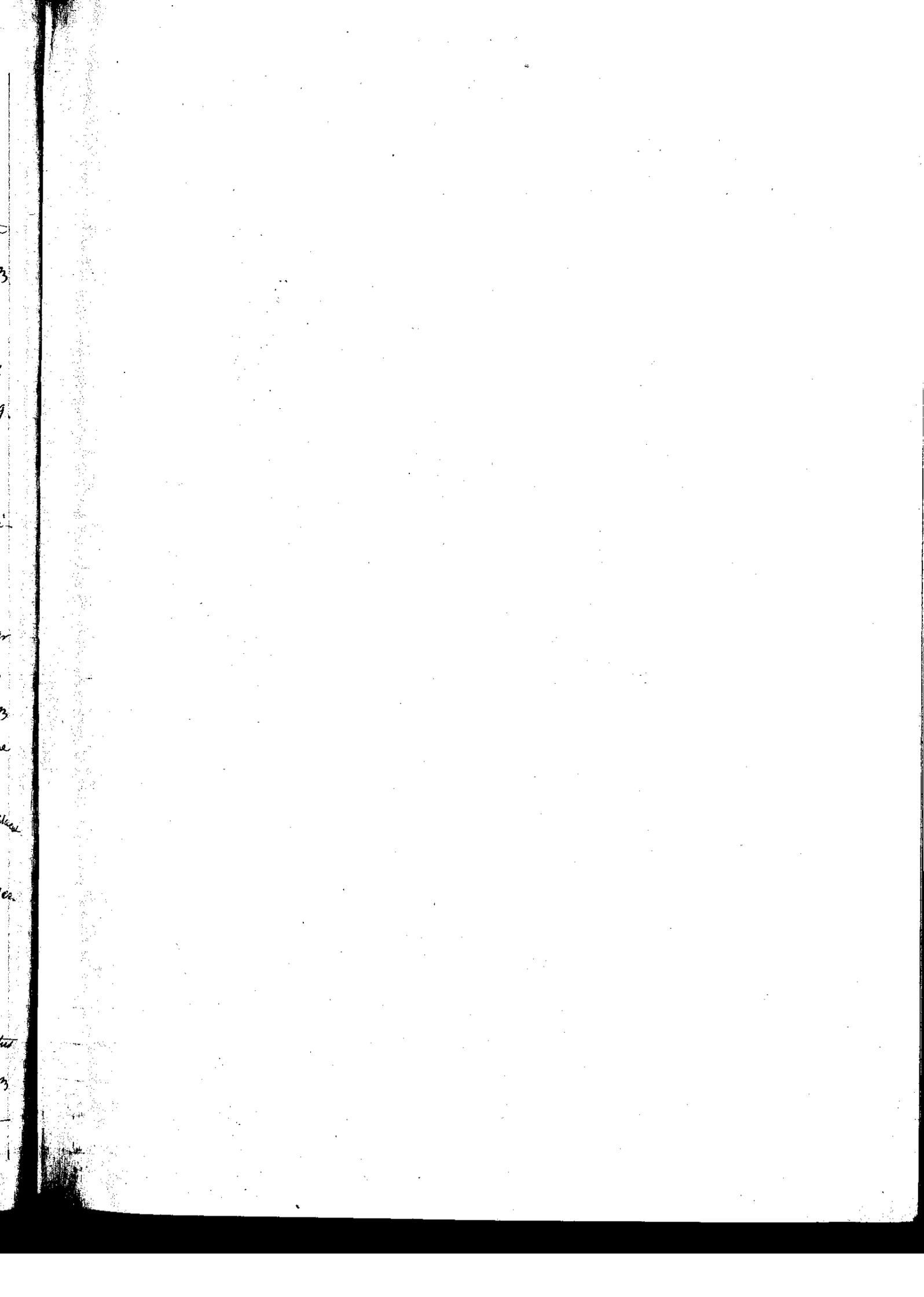
« Idem qui supra iterum Prior nominatur ex procuratore Luigniaci, et digne et laudabiliter (ut habetur in historiâ) rexit tribus annis, mortuus in reditu a Capitulo generali, sepultus in Abbatiâ Bellocville in Diocesi Lugdunensi. Quod autem, in prefata historia habetur huic Priorem, capellam super capitulum, edificasse, dicens non longe post futurum quod duo altaria in ordine haberentur: id factum fuisse circa annum 1250 conjicio ex charta Capituli gen^lis ejusdem anni, in qua sancitur quod de duobus altaribus suscipiendis requiratur consensus conventuum. — » ita est.

D. Bartholomæus, Prior 11us

« Professus hujus Domus in Priorem assumitur circa annum 1252, quatuor ferme annis gubernavit, mortuus circa annum 1256 vel 1258. — » ita est.

D. Stephanus de Argemo Prior 12us

« Nobilis genere sed virtute nobilior religioso, (ut habetur in historiâ) profuit quatuor annis, religiosiusque ^{obijt} ~~profuit~~. Cui prout successisse auctorem historiæ, qui licet eam, ulterius prosecutus sit, de successore tamen Stephani penitus siliuit: quamobrem, ab anno 1260 quo videtur priorem absolvisse historiæ, usque ad annum 1297, duo vel tres Priores desunt, ut prout. — » ita est.

D. Guillelmas de Busqueto Prior.

« Anno 1397 quidam Guillelmas fuerat, ut constat ex tabulario Domus, videturque esse D. Guillelmas de Busqueto, qui ab dicato prioratu obiit in solitudine, cujus obitus signatur in ch. 1303, his verbis: Cestio idus octobris obiit D. Guillelmas de Busqueto quondam, Prior Bellilatici qui habet beneficium per totum ordinem, et associationem, cum primo universario. Hoc autem beneficium videtur ei concessum per ch. 1300 in qua haec verba lego: Priori Bellilatici conceditur beneficium per totum ordinem, quae verba iuxta stylum hujus temporis possunt intelligi de vivente. — » ita est.

D. Gaufridus Prior.

« Praeest anno 1302 iuxta tabularium Domus. — » ita est.

D. P. Prior.

« Hujus Prioris obitus reperitur in charta anni 1314, his verbis: Cestio nonas junii obiit D. P. quondam Prior Bellilatici qui habet monachatum, per totum ordinem exceptis ⁱⁿ Bellilatici. Anno 1301, distributis domibus ordinis per provincias haec domus subiecta tunc fuit provinciae Burgundiae; et vocatur in charta Bellilatici in Bellilatico. — » ita est.

D. Simon Prior.

« Hujus quoque Prioris notitiam habuimus ex ch. anni 1315, in qua signatur mortuus et dicitur quondam Prior, habuitque beneficium per totum ordinem. — » ita est.

D. Odo Prior.

« Hic anno 1315 pridie kalendas juli societatem spiritualem, inuit cum conventu domus Luvigniaci, cujus societatis literas habet in eadem domo. Idem praestitit Odo anno 1320 ex tabulario. — » ita est.

D. Guillelmas Girardi Prior.

« D. G. Prior Bellilatici erat diffinitor Capituli generalis ut constat ex cartulario majoris Cantuarie anno 1342. Ut videtur esse idem ac Guillelmas Girardi qui praestitit anno 1344 iuxta tabularium, qui postquam plures annos domum utiliter rexisset, abdicavit, tandemque in solitudine hujus domus suae professionis valde senex mortuus est, signatus tantum in charta anni 1379 cum beneficio per totum ordinem. Utrum vero immediate successit Odo non plane liquet. — »

Anno 1336 praecipitur per ch. Priori Bonpessus, quod librum, in quo meditationes B. Bernardi continentur, habitum a D. Cardinali Butisiodorensi, reddat et restituat Priori Bellilatici.

8.
3
bet
is
ha

it
nis
e

tus

nis
0

nd

e
ta
s

is
is

Hic Cardinalis videtur esse Petrus de Mortuomari fundator Cantuarie Mortuomariensis.

Anno 1336 per ch. conceditur Priori et conventui Belluarici quod possint dare duo annis versaria comensualia, et duas associationes suis benefactoribus, de quibus videtur expedire.

Anno 1338 concessio facta per Ricardum et conventum Domus Belluarici cuidam homini de duobus penibus ad requestam illustri Comitisse Flandrie et Riuernensis revocamus, cum sit facta in prejudicium dictae D^e et possit trahi ab aliis in perniciosum exemplum etc. Haec Comitissa vocabatur Margarita, filia Philippi Longi Regis Franciae, uxor Ludovici Comitis Flandrie et Riuernensis qui obiit anno 1346 occisus ab Anglis in proelia Creciaco. Haec etiam anno 1358 cum esset Riuerni cum Ludovico Malcano filio suo confirmavit jus pasendi in sylva Belluarici concessum anno 1225 a Mathilde Comitissa cujus privilegium, exscriptimus in catalogo benefactorum. Margaritae vero privilegium datum est anno 1358 die 28 augusti. Obiit anno 1382, et 15 maii et denunciatur in ch. 1383 cum tricenario. — » ita est.

D. Petrus de Charitate Prior. —

« Reperitur in tabulario profuisse anno 1370, de eo iterum infra. — » ita est.

Anonymus Prior.

« Forsan Andreas de Charitate professus hujus Domus, qui postea profuit Domui Apponiensi ab anno 1384 ad 1393, tandemque obiit solitarius in hac Domo, primo professus Montis merulae. Anno 1383 Priori hujus D^e per ch. fit m^{ia}. — » ita est.

D. Petrus de Caritate Prior. —

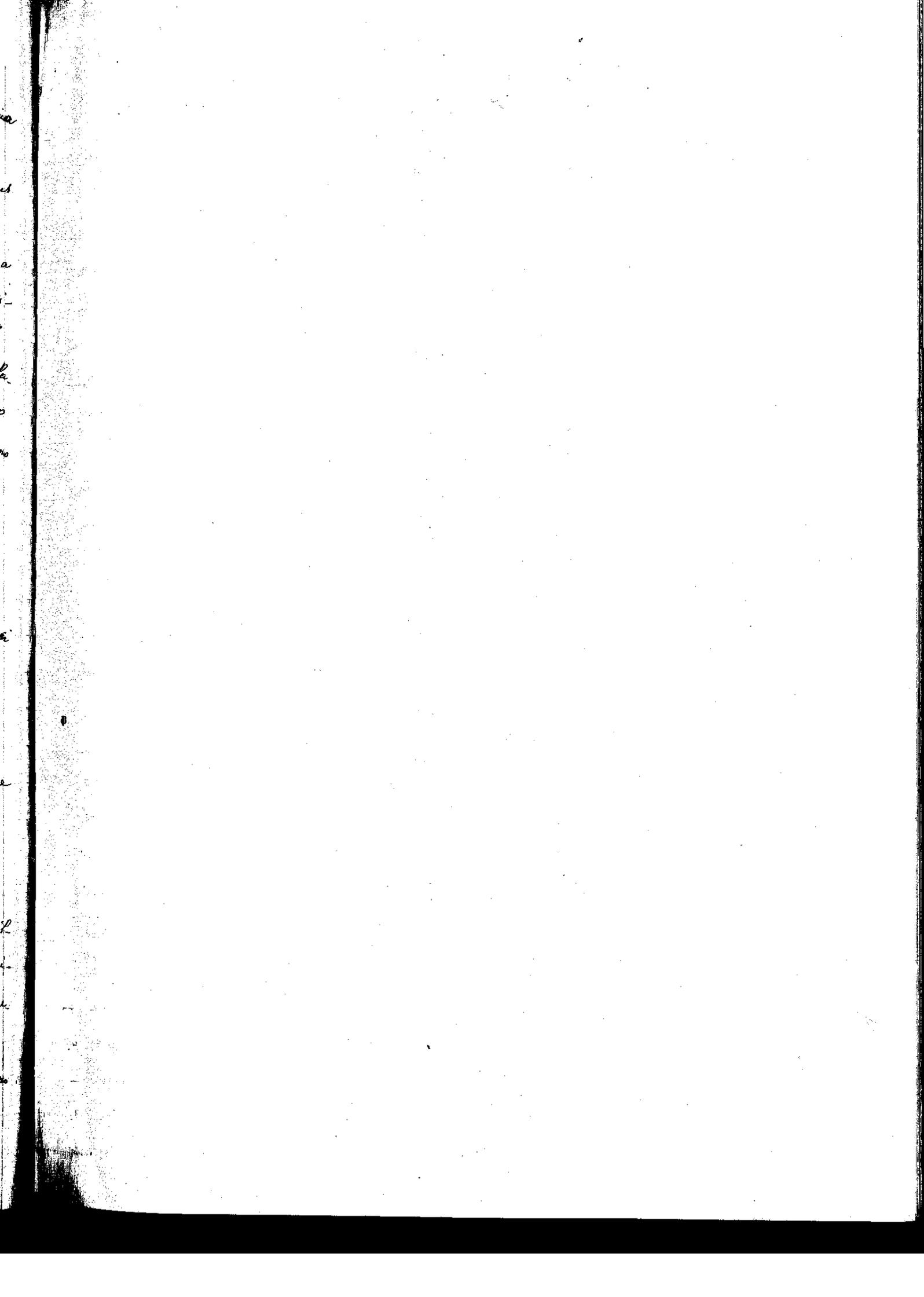
« In monacho Fontis B^{ae} Mariae iterum proficitur per ch. 1383. Profuit tribus annis usque ad annum 1386 quo per ch. Priori hujus D^e qui videtur esse idem Petrus, ad suam magnam instantiam fit m^{ia}. De eo iterum infra. — » ita est.

D. Guillelmus Pizide Prior.

« Alias dictus Pizide. Absoluto Priore per ch. 1386, nullus tunc subrogatus est, sed hic Guillelmus forsitan professus hujus D^e et alibi Prior, a conventu electus est, qui anno 1387 committator nominatus in eodem officio defunctus est et signatus in ch. 1388 cum tricenario. — » ita est.

Prior

« De successore vel successoribus Guillelmi nihil habemus usque ad annum 1396 quo anno per ch. Priori non fit m^{ia}, sed committitur visitatoribus, et si eum absolverint, eis deus provisio dictae D^e conceditur. Anno vero 1397, Priori fit m^{ia}. — » ita est. —

D. Petrus de Caritate Prior. -

« Testis per ch. 1397 proficitur tunc simplex monachus Divisionis, sed nec tunc ultra triennium profuit, absolutusque ad domum Fontis suae professionis se recipit, ubi in cella pri-
-vetus obit ut patet ex ch. 1409. - » ita est.

D. Joannes Le Chenu Prior. -

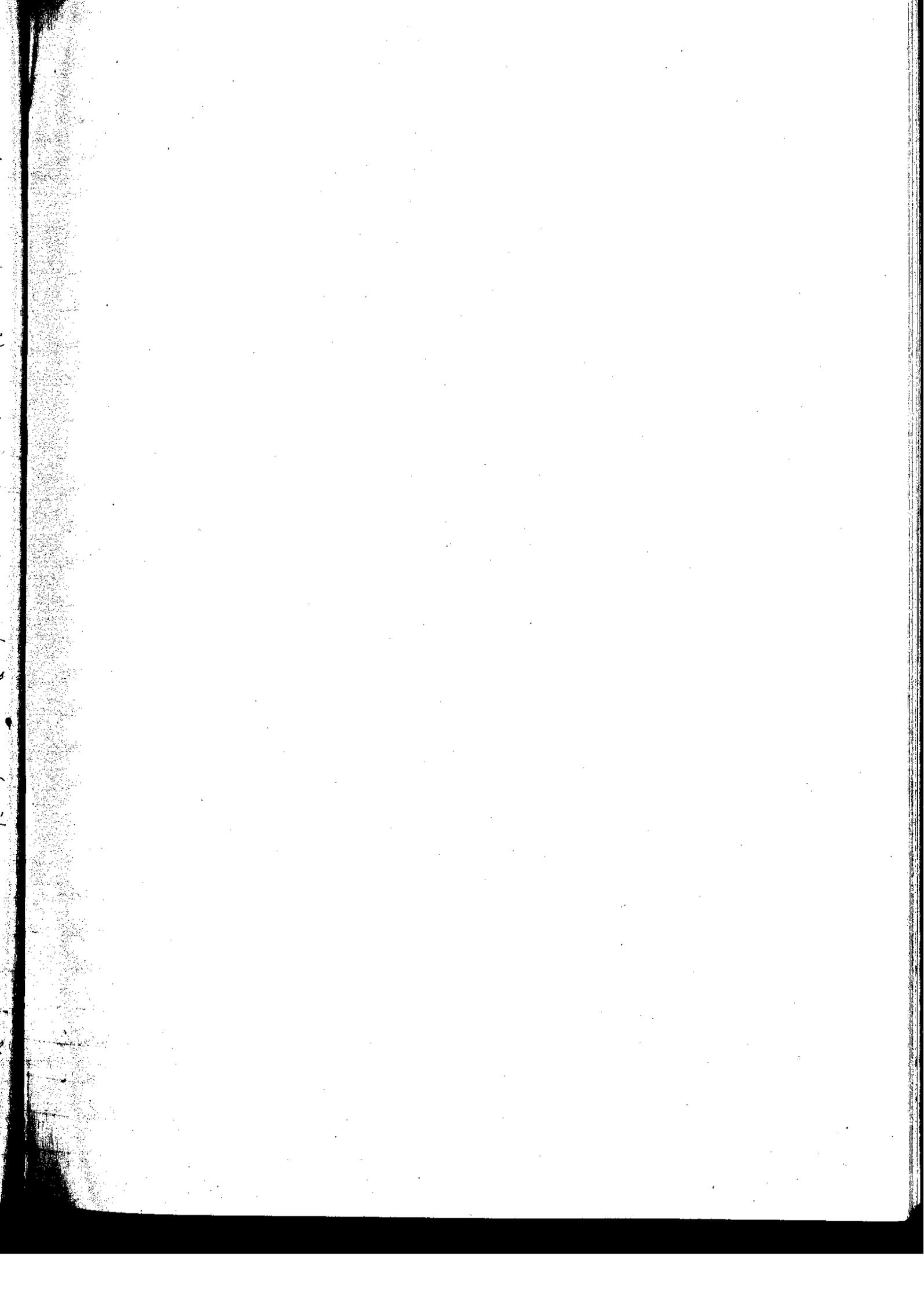
« Erat Prior anno 1400 juxta tabularium, ad quem vis enter referenda quae habentur in
ch. 1402, nempe: « Priorem Bellilariici qui anno praeterito duxit ad Capitulum famulum
cujus inordinazione multa scandala, Damna et pericula provenerunt Capitulo et Domini
Castusioe, et opprobrium toti Ordini, absolvimus ab officio Prioratus, et vadat ad domum
suae primae professionis sub disciplina generali ad Ordinis voluntatem, ordinantes ut proe-
-dicta de dicto Priore Bellilariici singuli in suis chartis conscribant, ut ex divulgatione
ceteris cedat in exemplum, etc... Et per eandem chartam profertur sententia contra alios
Priores quorum famuli cum praefato famulo Prioris Bellilariici dederant occasionem
hujusmodi scandalo de quo in domo majoris Castusioe. -

1402 à 1408. - D. Mattheus de Sancto Jacobo Prior

« Professus Parisiensis sufficitur per ch. 1402. Et annis sex videtur in officio perse-
-verasse usque ad annum 1408, quo per ch. Priori fit mia. Deinde profuit domibus
Vallis profendae et Parisiensi ubi obit anno 1419. - » ita est.

1408 à 1413. - D. Firminus Veris Prior

« Professus Abbas villosae domum Vallis Dei ab anno 1402 usque ad annum 1405,
quo absolutus, in domo Parisiensi hospitatus est usque ad annum 1408, quo Prior Belli-
-lariici instituitur his verbis: « Priori Bellilariici fit mia, et proficimus ibidem in Pio-
-rem, S. Firminum hospitans Parisi; et pro reparatione divini officii in dicta domo
Bellilariici vadant ad eandem ad proficendum, si Priori et conventui placuerit, alias
ad hospitandum, videlicet S. Theodoricus de Busco professus Capellanus, S. Joannes de
Ambianis nuper absolutus a vicariatu monialium, Berardi, S. Guillelmus de Camera-
-co professus Valencennarum, et pater Petrus conversus domus Divisionis. Et S. Guillel-
-mus Rassen hospes in dicta domo Bellilariici vadat ad domum suae professionis
Vallis Dei. » Reperitur in tabulis ad annum 1409. In ch. 1413 Priori fit mia
Deinde fit Prior Montis Dei et Abbatis villosae bis antea, ut ibidem dicemus. - » ita est.

1413 à 1422. — D. Joannes Foucherii, Prior

« In solitudine Parisiensi ad clavum Bellilariici exibat per ch. 1413, et novem-
-nio post ad Rectoratum Coarici transfertur per ch. 1422. De eo iterum infra. Anno
1413 Domus Vallis s^{te} Georgii incorporata fuit huic Domui, approbante Capitulo generali
anni 1414, ut ibidem dicemus. — » ita est. —

1422 à 1423. — D. Petrus Claudi, Prior. —

« Professus et conventus Parisi Foucherio subrogatur per ch. 1422, et absolvitur per ch.
1423. Circa annum 1424 restitutus regimini Opponiaci quam olim rexerat homo
videlicet 1420, postea fuit Rector Coarici et Prior Ligeti ac Fontis B. Marice. Obiit
circa annum 1453. — » ita est.

1423 à 1424. — D. Joannes Malicheti, Prior. —

« Qui et de alio p^{te} vocatur corrupte ut puto. Prior nominatur per ch. 1423, tunc
simplex monachus Parisiensis. Sed paulo post et domum et regimen relinquere cogitur
Anglis et Burgundis domum, v^ostantibus et evestentibus. Fuit etiam Prior Coletii, Petree
et Vallis profundæ. Hæc obitus denunciatur in ch. 1440. — » ita est.

1424 à

D. Joannes Bertiers, Prior. —

« Instituitur per ch. 1424 quæ sic habet: « Domui Bellilariici pro nunc propter guerras
desolata et vacante proficimus in Priorem D. Joannem Bertiers professum Divisionis,
qui tempore ^{presentis} tribulationis hospitetur in Domo Vallis s^{te} Georgii, et quando poterit
visitet domum ipsam. H. D. Ricardus Bergerii procurator dictæ Domus vadat ad hospitandum
in dictam domum Vallis s^{te} Georgii, donec per Priorem Vallis viridis fuerit vocatus. »

Utrum prioratus possessionem unquam inierit non constat. Anno 1430 hospitabatur
in domo Leodii, sed per ch. injungitur Priori et conventui Divisionis ut injuriam factam
D. Joanni Bertierii profess. dictæ D^s junta relationem et formam quam scribit capi-
-tulo generali Prior Valencennarum, et quam Diffinitores tradiderunt dicto Priori, virilibus
et quam citius prosequatur, ut honor Ordinis et privilegia serventur illosa, et de ex-
-pensis factis per Priorem Valencennarum in prosecutione jam facta satisfaciatur, et
similiter Domui Leodii de expensis factis in eadem domo pro dicto Joanne Berte-
-rii ibidem detento. Obiit solitarius in domo Divisionis et signatur in ch. 1452,
nulla facta mentione Prioratus. — » ita est.

em
s
rel
h
mo
bit
anc
iter
test
eres
is
ut
um
er
tany
la
fer
x-
t
v

1425.

D. Joannes Boreas Prior.

« Orbator Domui proficitur per ch. 1425 in quâ sic lego: « Domui Bellilariici proficitur in Priore, D. Joanne, Boreas profectum, Divisionis et injungimus eidem, ut stet in Domo Vallis Ste Georgii frequentando tamen aliquoties Domum suam, Bellilariici quousque Deus Dederit pacem. » In ch. 1426 nulla fit mentio Prioris Bellilariici. Anno vero 1428 profectus Prior ex simplici monacho profectus est Domui Prætor. — » ita ut

1427: 1428

Prior. —

« In ch. anni 1427 Priori Bellilariici non fit m^{en}tio. Sed anno 1428 absoluitur et proficitur Domui Apponiaci facto ejus nomine, quod nobis hactenus ignotum est. Nec ullus in ejus locum, subrogatur Prior Bellilariici, sicut nec anno 1430, in cujus anni charta, hoc tantum habentur de Domo: « Committimus Priori Divisionis de Domo Bellilariici. » ita ut.

à 1431. —

Prior. —

« Anno 1431 hæc Domus habebat Priorem, qui per ch. absolutus ad Domum Vallis Ste Georgii hospes mittitur, commissâ curâ hujus Domus et Bassoville Joanni de Vozelay Priori dictæ Domus Vallis Ste Georgii. — » ita ut.

1432 à 1433. — D. Joannes Foucherii Prior. —

« Domui Bellilariici proficimus in Priore, D. Joanne, Foucherii hospitentem, in Domo Vallis Ste Georgii, sicque maneat cum Priore Bassoville, unde exeat ad visitanda negotia dictæ Dⁱ Bellilariici ex ch. 1432. — Anno 1433 Priori Bellilariici fit m^{en}tio, et regimen et custodia hujus Dⁱ committitur Priori D. Vallis Ste Georgii ad quam Domus, Prior absolutus si voluerit, se transferre potest. » Anno 1434 Capitulum generale mandat ut ordinatio de hac Domo et Bassoville anno 1433 facta teneatur, quod et repetitur annis 1435 et 1436. Sed anno 1437 sola Domus Bellilariici remanet in dispositione Prioris Vallis Ste Georgii, nisi interim visitatores vellent aliter ordinare. Posthac Visitatores Priorem instituerunt, cui per ch. 1438 fit m^{en}tio, facto quidem nomine, sed quem credendum esse eundem Joannem Foucherii qui per ch. 1439 ex hac Domo in quâ erat hospes, remittitur ad Domum Parisiensem, suæ professionis ubi obiit in cella ut colligitur ex ch. 1445. Fuit etiam Prior Vallis Ste Georgii. — » ita ut.

qph

t

o

no

at

ek

ec

mi

de

y

di

t

ln

-

y

e

i

od

r

151
1438

D. Petrus Burdonis Prior. —

« Professus 2° Belnoe, Prior Bellilani Designatur per ch. 1438. Sed vel non accessit vel paulo post abdicavit, nam anno 1439 Domus carebat Priore. Petri obitus signatur in ch. 1455 in qua dicitur professus 1° Vallis profunda cujus et Rector extiterat.

Anno 1439 Capitulum generale provisionem de Priore et alio monacho Domini Bellilani summe necessariam committit Priori Divisionis Visitatori. Anno 1440 nulla proventus fit mentio hujus Domus in charta. — » Ita est.

1441

D. Guillelmus Rousseau Prior. —

« Orator Domus administrationem accepit per ch. 1441 ex professo Dⁿⁱ Paris. De eo iterum infra. — » Ita est.

D. Stephanus Sandilionis Prior. —

« Erat Prior anno 1445 juxta tabularium, sed timeo me erraverit exscriptor, qui hoc nobis misit: nam puto Guillelmum Rousseau continue rexisse usque ad obitum. Prospit. Den, Stephanus Domini Luvigniaci anno 1480 et Pratoris 1488, ubi obiit ex ch. 1488. — » Ita est.

à 1465. — D. Guillelmus Rousseau Prior. —

« Proerat anno 1447 in tabulario, et prospit cum profectu usque ad mortem quam oppellit anno 1465, die 26 januarii. — Anno 1446 Carolus VII. Rex Francie huic Domini concessit jus liberi salarii, eamque exemit ab omni subsidio, vectigali et alio cunque tributo, datis literis gallico quidem idiomate, sed quia ex eis patet quanta damna haec Domus a militibus perpessa fuit, has deo integras libenter subijcio:

Charles par la grace de Dieu Roy de France A nos amez et feaux gens de nos comptes generaux Conseillers sur le fait et gouvernement de toutes nos finances, et aux Esleus sur le fait des aides ordonnez pour la guerre en la ville et election d'Auxerre et ailleurs en nostre Royaume; et aux autres Commissaires par nous ordonnez et à tous nos autres grenetiers et officiers tant des aides que des tailles mises et à mettre sur et de par nous, et autrement en la dite election et ailleurs en nostre dit royaume salut. Humble supplication de nos bien amez les Religieux Prior et convent du monastere de nostre Dame de Bellary au Diocize d'Auxerre avous receuz contenant que comme le monastere de Bellary de l'ordre des Chartreux ja piece est esté fondé par les feus contes de nevers et Barons de Dorsy de 13 Religieux prestres
ch. ant.

it

na

uz

sole

hid

aw

it

as

e

el

ca

ay

ay

ay

chantans
chantans messes et autres prières religieuses en grand nombre, faisant le service divin
nuit et jour, et priant Dieu audit monastère; et soit ainsi que avant les guerres
et divisions qui longuement ont eu cours et durée en nostre dit royaume: Iceux
supplians avoient leur église et monastère grandement garnis de calices, livres et
autres choses servant au dit service divin, de livres pour estudier en la ^{ste} lecture
pour occuper les dits Religieux, et plusieurs reliques des saints, vestemens, par-
-ment et ornemens d'église, et de plusieurs autres garnitures et ustancilles d'autel
pour servir aux dits supplians leurs familiers et serviteurs, leurs granges et mé-
-tairies bien fournies et garnies de laboureurs, mébayers et gardes de bestail gros
et menu; de plusieurs beaux estangs bien enproissonnez et mis en état de ven-
-convenable, dont vivoient les dits supplians, leurs familiers et serviteurs, et en-
-toient sustentez, nourris et alimentez et secouruz en leurs necessitez en faisant le
divin service, Les quels joyaux, calices, or et argent des dits religieux et autres biens et
ustancilles d'autel et bestail ont esté par les ennemis de ce royaume pris et emportez du
dit monastère, les granges et metairies pillées et volées, les laboureurs pris, emmenez,
emprisonnez et rançonnez à excessives finances et ransons, et tellement ont esté le dit
supplians persécutez et molestez que par force de famine leur a convenu de laisser
leur dit monastère de Bellary, et en iceluy cesser de faire le divin service par long temps
durant les guerres, et jusques à ce que puis huit ans en ça, et après que les dites guerres
ont esté avecquement appaisées, que le dit Sieur du dit monastère et aucuns des dits reli-
-gieux sont retournez au dit monastère de Bellary qui estoit tellement occupé et empé-
-ché de bois, buissons et espines qui empeschoient l'entrée et circuit de la dite église, qu'à
peine un sanglier y eut peut entrer, andans y habiter et y faire le service divin, firent
estarter et couper plusieurs grands morceaux de bois, d'espines, de ronces, qui comme
dit est, empeschoient l'entrée de la dite église, mais en ce faisant l'un des dits laboureurs
mit et bouta le feu es dites espines et bois qui avoient esté coupés, les dits religieux
faisant pour lors le divin service en la dite église, par lequel feu qui soudainement se
print par force en la dite église ensemble les maisons et édifices dudit monastère furent
en brief temps embrasées et reduites en cendres. Après laquelle destruction et desolation
qui est exposée à nostre très St. Père le Pape, Sceluy St. Père à la Requette et priere des
Hauts Cours

in
es
c
at
e
ll
intep
l
os
L
o
L
Da
es
dit
hs
es
-
-
a
nt
-
ars
-
-
-
-

plusieurs grands seigneurs de nostre sang et lignage, et des religieux de tout l'ordre char-
treux a donné et octroyé auxdits supplians autorité et pleine puissance d'absoudre de tous
cas généralement et spécialement remis en cour de Rome, et plusieurs grâces, pardons et
indulgences à tous ceux et celles qui visiteront le dit lieu et monastère de Bellary et qui
y donneront pour la réedification dudit monastère et église: et pour ce nous ont humble-
ment supplié et requis qu'attendu et considéré que nonobstant leur dite perte et destruction,
ils ne scauroient, ne pourroient bonement réedifier ny rebâtir leur dite église et monas-
tère sans nostre bon aide et secours, qu'il nous plaisir affranchir et exempter à tous jours
de toutes tailles, soldes, ^{puice} images, subventions et exactions quelconques qui ont et auront cours en
nostre roy aume, ensemble de faire quiet et garde de porte tous leurs métayers, bouviers, chartiers
et serviteurs, et leur octroyer qu'ils prennent en l'un de nos greniers à sel de Cosne ou de la Cha-
rité du sel pour l'usage d'eux et de leurs dits métayers, bouviers, chartiers et serviteurs, et sans
pour iceluy sel payer aucun droit de gabelle ni autre acquit ou devoir, fors seulement le droit
de marchand, afin que par les habitations et labours qui y seront faits, le dit service divin y
puisse estre continué et entretenu, la dite église et monastère réedifiéz et restabliz; Les peche-
rins qui iront acquies et gagner les pardons et indulgences, recens, loges, et repens; et sur ce
leur impétrant nostre grâce. Pour quoy Nous ces choses considérées, ayant ledit monastère
et tout l'ordre chartreux en grande recommandation, voulant subvenir à la nécessité des dits
supplians, a icelux pour les causes dessus dites et autres à ce nous mouvant avons octroyé et octro-
yons de grace spéciales par ces présentes, que tous les bouviers, métayers, chartiers, serviteurs
demeurans en leurs dites granges et maisons, ou aux pourpris d'icelles soyent francs, quittes
et exempts de toutes tailles, soldes, images et autres subventions et exactions quelconques, qui
ont et auront cours en nostre roy aume dorénavant et à tous jours, ensemble de faire quiet et
garde de porte en nostre dit roy aume. Et avec ce icelux supplians puissent avoir et prendre du
sel pour l'usage d'eux et de leurs métayers, bouviers, chartiers et serviteurs en l'un de nos
greniers à sel de Cosne ou de la Charité, sans pour iceluy sel payer aucun droit de gabelle,
ni autre acquit ou devoir, fors le droit de marchand seulement. Et vous mandons, commendons
et expressément enjoignons, si comme à luy appartient, que de nosdites grâces et octroy,
affranchissement et exemption nous laissons les dits supplians, leurs métayers, bouviers, chartiers
et serviteurs demeurans dans leurs granges et maisons, ou aux pourpris d'icelles, et chacun d'eux
joindre et voir

ar
us
et
ni
bles
tion
et
ous
et
iers
ba
sons
sit
le
ce
the
to
tra
s
i
at
ru
lle
son
on
s
the

157
jour et user pleinement et paisiblement, sans leur faire mettre, ou donner, ne souffrir estre fait, mis ou donné aucun trouble ni empeschement au contraire en quelque maniere que ce soit. Et par raport à ces présentes ou vidimus d'icelles fait sous ^{le} seel royal au regard dudit sel seulement avec ratification ou reannoissance des dits supplians de la quantité dudit sel qu'ils auront pris. Nous voulons que les grenetiers ou ils prendront le dit sel en soyent et demeurent quittes et deschargez en leurs comptes, avec quels nous mandons qu'ainsy le passiez sans aucun refus ou contredit, nonobstant quelconques ordonnances, restrictions, mandemens, défenses et lettres sous crites impétrées ou à impétrer à ce contraires. Donné à Bazile pres Chinon le ij jour de may 1446. Et de nostre regne le 24 ainsy signé en la grosse sur veslin par le Roy en son conseil. Roland,

Visitate indulgentiarum, ab Eugenio IV concessarum, de quibus in propriis literis regis fit mentio, mulieres (nam in bullis Pontificis licentia intrandi mulieribus concessa fuerat) in ecclesiam ingrediebantur, sed Julius Papa hanc licentiam, postea revocavit anno 1506, ut inferius videmus nec solum in ecclesiam sed etiam ad claustrum, et cellas aliquando admissas fuisse lego, licet contra hujusmodi abusus saepius Capitulum generale invokeretur: nam per ch. 1457 committit Visitatoribus ut domum, hanc gravitatis commode potuerunt habere visitare, et rationem, receptorum, et expositorum, per dictum, Priorem, serie exigere, bullas Papales et quascumque alias libertates a Romana Curia impetratas tam in favorem Prioris dictae D. in totum recuperare: et ad futurum Capitulum, transmittere; Prohibentes dicto Priori aut successoribus si contingat eam absolvi, ne amodo dictis bullis aut libertatibus utatur sub poena privationis ab officio prioratus. Ad quae efficaciter exequenda datus dictis Visitatoribus et cuilibet ipsorum in solidum, cum Priore vel monacho, quem duxerint eligendum, plenam, auctoritatem, nostri Capituli generalis. » — Anno 1495 Visitatoribus mandatur per ch. ut in actu visitationis invigilent super abutibus indulgentiarum, ipsius domus Prioreque repetitur in ch. 1496, in qua praeterea dictis Visitatoribus injungitur ut ordinent quod nullamodo mulieres intrent claustrum, nec cellas monachorum, nec officinas; nec ipsi monachi audiant confessiones earum. Vide infra ad annum, 1505. —

Anno 1446 quaedam controversia orta est inter Priores hujus domus et Pallis ^{St.} Georgii super rationibus receptorum, bonorum, domus Bellilicis quae aliquando, ut ex prioribus patet, administraverat. Quamobrem, per ch. ejusdem anni 1446 conceditur

soy

e

oy d

ela

dit

ma

ma

aires

lign

gis

siag

vill

isse

rd

ant

lullas

oid

icta

tibus

icta

ell-

ma

omy

ineat

all

pt

cm

a

u

Priori Bellharici quod possit vocare duos monachos cum pace Priorum suorum, et vocandos,
Et de controversia inter Priorem praedictum, et Priorem, Vallis S^{ti} Georgii eorum, Prioribus Divisionis
et Luvigniaci agitata, necdum clare finita ob defectum, quarundam, schedularum, in Domino
Parisienti reconditarum, dictae controversiae fines, dare volentes, injungimus Priori Parisienti
ut hinc ad festum, S^{ti} Michaelis dictas schedulas praefato Priori Divisionis transmittat, qui
cum aliis Priore collega suo justitiam, partibus administrant, et super dictam, controversiam conclu-
-dant. — Sed hoc parva erant, majores enim in die^{bus} ex parte potentatum saecularium,
persecutiones oriebantur, quibus tamen, sese et alios cum honore eripiebat; nam anno 1468
a Carolo Rege obtinuit ne bona ecclesiastica in comitatu Nivernensi a jure caduci libera
ulli subessent vectigali. Cumque quidam, princeps decimas in clero, obtinisset, ipse Prior
juxta Cartusiam, viriliter tuitus est, quare ob rem per ch. 1469 ordinatum quod domus
provinciae Franciae contribuant in expensis per Priorem, Bellharici factis in prosecutione
cujusdam, appellationis contra collectores decimarum, cuiusdam, Principi Franciae concessarum,
secundum distributionem, per Visitatores ordinandam, cum istud negotium, tangat bonum
commune dictae provinciae.

Denique cum multa bona recuperasset, juraque inciperet fructus ex laboribus suis pec-
-cipere, ad meliorem vitam, a Deo vocatus est, mortuus anno 1465, die 26 Januarii. Successit
alias domus provinciae a visitatore in socium assumptus visitavit; cumque haec domus
anno 1462 in Januarii visitaretur, talis status in charta visitationis descriptus est: sunt
in ea 5 monachi S. Guillelmo Roselli Priore incluso, et unus conversus, habent in animis ali-
-bus ad valores, circa 266 franc. et unum equum, ad sellam, duo jumenta cum uno
pullo. Debent circa 30th, debentur eis circa 125th. — » ita cat.

D. Stephanus Aubery Prior.

« In ch. 1465 Priori non permititur et injungitur ei ut restituat domini Fontis unum col-
-lectaneum qui pertinet dictae domini. » Quis vero sit ille Prior, non plane constat, non
fuit absolutus ante Capitulum generale anni 1466. In ch. 1473 inter monachos legitur
S. Stephanus Aubery vicarius Parci, alias Prior Ligeti (an bis profuit primo ab anno 1460
usque 1462, secundo anno 1468) et Bellharici. — » ita cat.

à 1466

Rector

« Rectori Bellharici per ch. 1466 permititur, cujus nomen haecenus latet. — » ita cat. —

3.
and
nt
ed
m
68
ra
on
ay
ce
ed
nt
th
st
s
-

1466 à 1467. — D. Antonius de charno Prior. —

« In professo Domus Divinis ad regimen hujus P. accitus est per ch. 1466, et anno sequenti ad Domum Vallisclusae translatus, deinde Prior Divinis et Apponiae, ac tandem Generalis Ordinis, a quo officio depositus iterum Prior, egit in Domo Apponiae ut ibidem diximus. — » ita cat.

1467 à 1469. — D. Joannes Sirac Prior. —

« In professo Domus Neapolitanae Prior Bellitarsici designatus per ch. 1467, et biennio post anno videlicet 1469 proceat Domum Ligeti. Obiit Episcopus S^{ti} Pauli Tricassinensis ex ch. 1483 olim Prior Neapolis. — » ita cat.

1469 à 1471. — D. Bartholomaeus Fouvrelli Prior. —

« Sub eo facta est visitatio anno 1469 in martio (id est anno 1470 juxta stylium hodiernum) et tunc erant quinque monachi et unus novitius. Anno 1471 per ch. transfertur ad regimen Lavigniaci. Obiit in Domo Ligeti hujus professionis, cujus et Prior existerat. Signatur in charta 1483. — » ita cat. —

D. Joannes Le Tanneur Prior. —

« Translato D. Bartholomaeo relinquatur conventui electio futuri Prioris, quam si canonica fuerit, Prior Ligeti cum socio, quem duxerit eligendum, habeat confirmare, alias de Priore idoneo providere. Quis tunc fuerit vel electus vel institutus non reperi, licet crediderim, fuisse Joannem Le Tanneur qui in quodam catalogo ex eadem Domo ad nos transmissio, dicitur profuisse anno 1470, quod cum, ex supradictis videatur impossibile, signandus potius est annus 1471. De eo iterum, infra. Anno 1477 haec Domus visitatur sub Joanne Priore quem credendum, eundem esse ac Joannem Le Tanneur. — » ita cat.

D. Petrus Prior. —

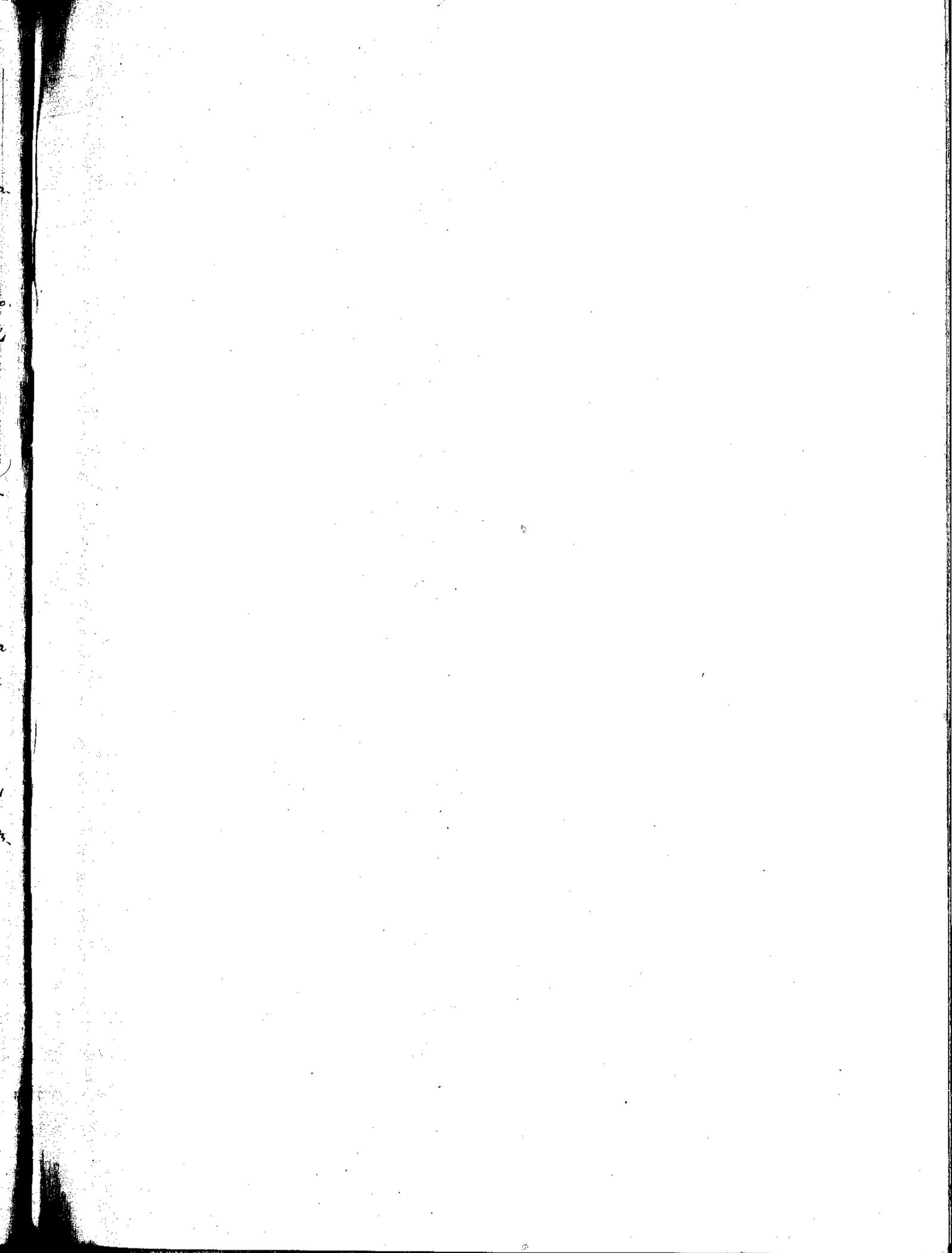
« Inat Prior anno 1477 juxta citationem catalogum. Et de eo nihil proterea. — » ita cat.

à 1482. — D. Joannes Le Tanneur Prior.

« Obiit in Prioratu anno 1482, die 30 maii ut constat ex ch. 1483 in qua signatur inter mortuos et dicitur quondam Prior Ligeti. — » ita cat.

D. Guido Mallet Prior.

« Professus in Parci ultimo Castasioe, proceat huic Domui anno 1482 juxta catalogum, et videtur absolutus circa annum, 1486 alio translatus et fuit. Obiit in solitudine anno

1517, 5 juli abas Priori Parisi, Vallis bonae et Lanceae, ac vicarius monialium, Ratinollis
ex ch. 1518. — » ita est.

1486

D. Joannes Tripeti Prior. —

« Proficimus in Priorem, Bellilarii D. Joannem Tripeti Rectorem, ejusdem ex ch. 1486. De
eo infra. — » ita est.

D. Joannes Michelini Prior. —

« Professus hujus ^{de} quam regerat anno 1488 juxta catalogum. De eo infra. — » ita est.

D. Joannes Tripeti Prior.

« Herum Domum, g ubernabat anno 1490. juxta catalogum. — » ita est.

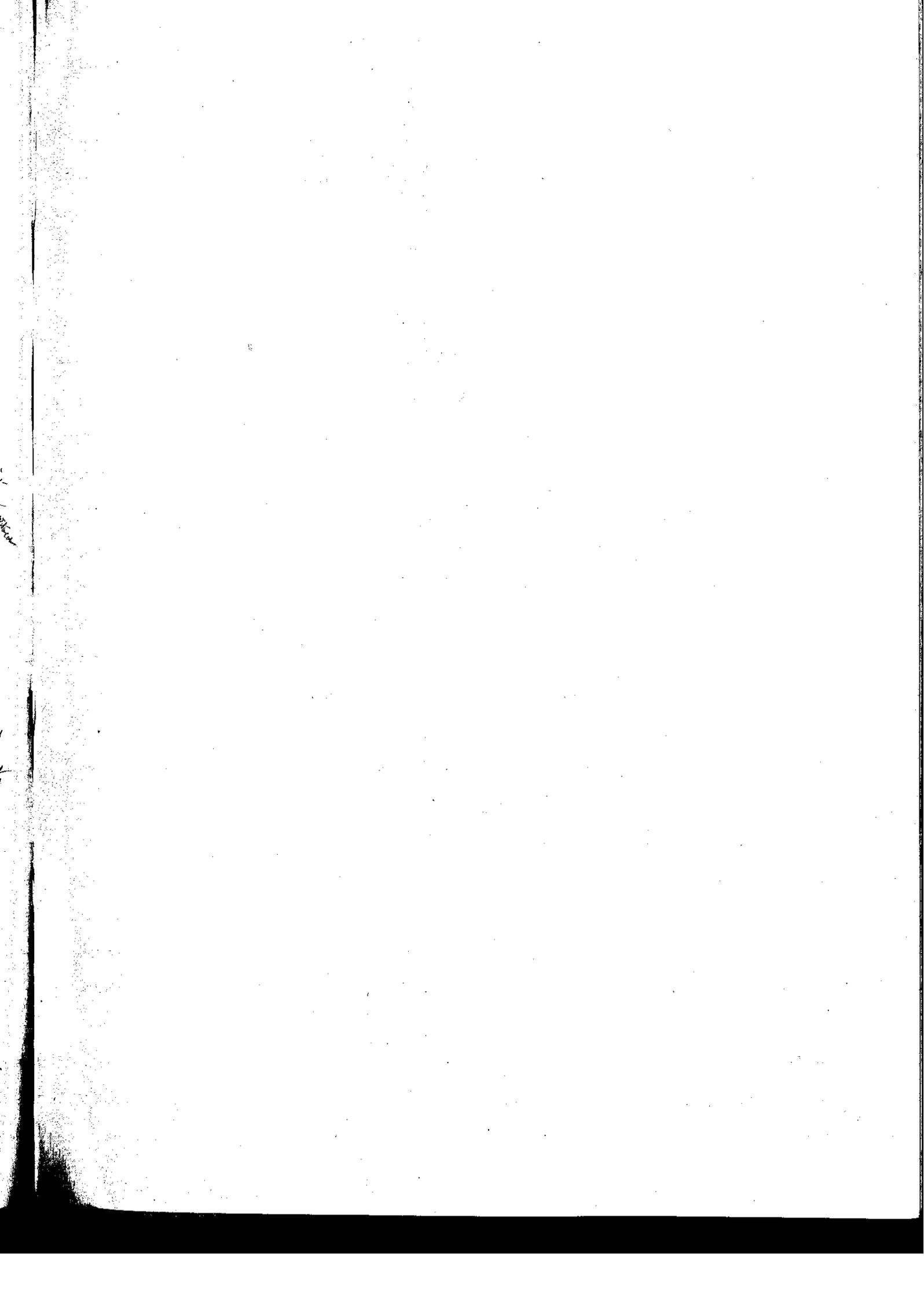
à 1505. — D. Joannes Michelini Prior.

« Sub eo facta est visitatio anno 1496, 29 januarii, et 1504, 13 augusti; et erant
cum eo 4 monachi, duo conversi, duo donati et una donata. Anno vero 1505 in comi-
-tibus ordinis absolutus remansit vicarius in quo officio Decessit ut constat ex ch. ^{1518.} 1505 ^{sub}
(annus obitus debet esse emendatus.) —

1505 à 1509. — D. Nicolaus Contremyne Prior

« Hujus institutio legitur in ch. 1505 his verbis: « Priori Bellilarii non sit-mia (sit-mia)
et proficimus in Priorem, D. Nicolaum, Contremyne monachum professum, D. Vallis viridis,
inhibendo ei et conventui ne pretextu certarum indulgentiarum, permittat mulieres
ingredi cellas monachorum, claustrum, aut alias domus officinas: et repraesent claustrum
ad hoc necessarias. » Nec his contenti Patres, ut sexcentis proxis ab hac domo eliminarent,
bullam a summo Pontifice impetrarunt, qua prohibet ne ulla modo mulieres Ecclesiam
hujus Domus etiam intrarent. Etque hujus tenoris:

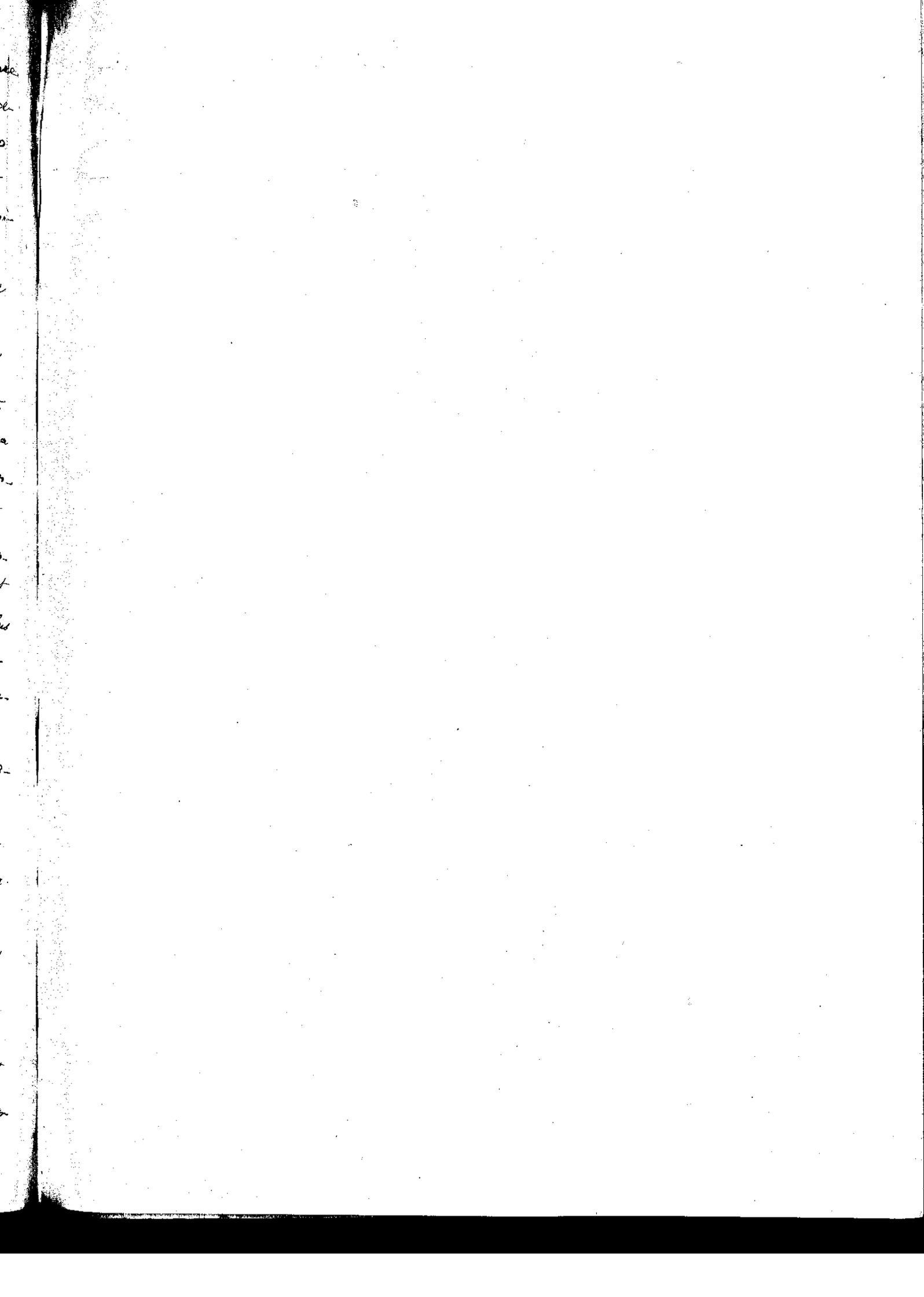
« Dilectis filiis Priori generali, Diffinitoribus et Capitulo Ordinis Cartusien-
Tullius Papa II. Dilecti filii salutem, et Apostolicam, benedictionem: Pro parte vestra nobis
expositum fuit quod licet felicitis recordationis Eugenius Papa IV et nonnulli alii Praedecessores
nostri Romani Pontifices per eorum literas Apostolicas perpetuo specialiter concesserint
Priori et fratribus Domus B^{te} Mariae de Bellilario Diocesis Iudensis, et nonnullis
aliis domibus dicti Ordinis, ut universi christi fideles in certis festivitatis us Ecclesiarum domo-
-rum, earundem, visitantes, et pro illarum, reparatione manus porrigentes adjuvantes, certis
peccatorum, remissiones et indulgentias consequerentur, et specialiter ut ad eundem
effectum

effectum, contra ipsius Ordinis generalia instituta mulieribus liceret easdem ecclesias visitare
et intrare; tamen quia tempore procedente id quod ad bonum finem sexui femineo circa pro-
missa ex gratia permissum fuit, ad noxam et dissolutionem, et personarum inibi Divino
servitio mancipatarum, et totius Religionis vestrae scandalum, cedere posse dubitatis, et
attento quod per easdem literas domibus eisdem concessum extitit, ut personae illae quae legi-
time impeditae ecclesias ipsas personaliter visitare non possent, si eleemosynas eisdem,
ecclesiis mittendo per alias eas visiterent, eadem indulgentias consequerentur, et proinde
humiliter supplicatum, fuit ut huiusmodi scandalo obviare paternam charitatem vellemus.
Procirco nos vestris supplicationibus inclinati licentiam et permissionem mulieribus intrandi
ecclesias domorum, predictarum, sive ut eas ecclesias huiusmodi intrare permittere possint,
Prioribus, patribus et domibus predictis ut praefertur concessas, praesentium tenore Apostolica
auctoritate revocamus, et quoad hoc visibus vacuumus, illis alias in suo robore perma-
nentis: vobis quae praesentium tenore committimus et mandamus ut statuta ordinis vestri
huiusmodi inviolabiliter, etiam per Priores, patres, conventus et personas domorum earum-
dem, observari mandatis et faciatis: contradiutoresque et rebelles per censuram ecclesiasticam, et
alia statutorum, et consuetudinum, laudabilium ordinis praefati remedia compescatis: non obstantibus
concessionibus et literis predictis, aliisque constitutionibus et ordinationibus Apostolicis con-
trariis quibuscumque. - Datum, Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris die VII Janu-
arii M. D. VI. Pontificatus nostri anno tertio. Sigismundus. »

Hanc bullam Capitulum generale ejusdem anni per omnes domos Ordinis in chari-
tatis promulgari curavit sequenti decreto:

« Universis personis Ordinis et ceteris Christi fidelibus Notum fieri volumus, nos cum
ea qua decet reverentia, literas Apostolicas in forma brevis sub annulo piscatoris recepisse
huiusmodi sub tenore: « Dilectis filiis Priori generali, Diffinitoribus etc. etc. etc. supra...
Quarum vigore omnibus et singulis personis praedictis omnia et singula in dictis literis
Apostolicis contenta intimamus et notificamus ingressum ecclesiarum, et domorum nos-
trarum, omnibus mulieribus cujuscumque status et conditionis fuerint, sub poenis et
censuris in eisdem literis contentis inhibendo; et nihilominus personis dicti Ordinis nostri
injungimus quatenus hanc ordinationem, nostram; imo verius Apostolicam, inviolabiliter
faciant observari, ad ulteriorem, dictarum, literarum, executionem, singulos ejusdem
Ordinis

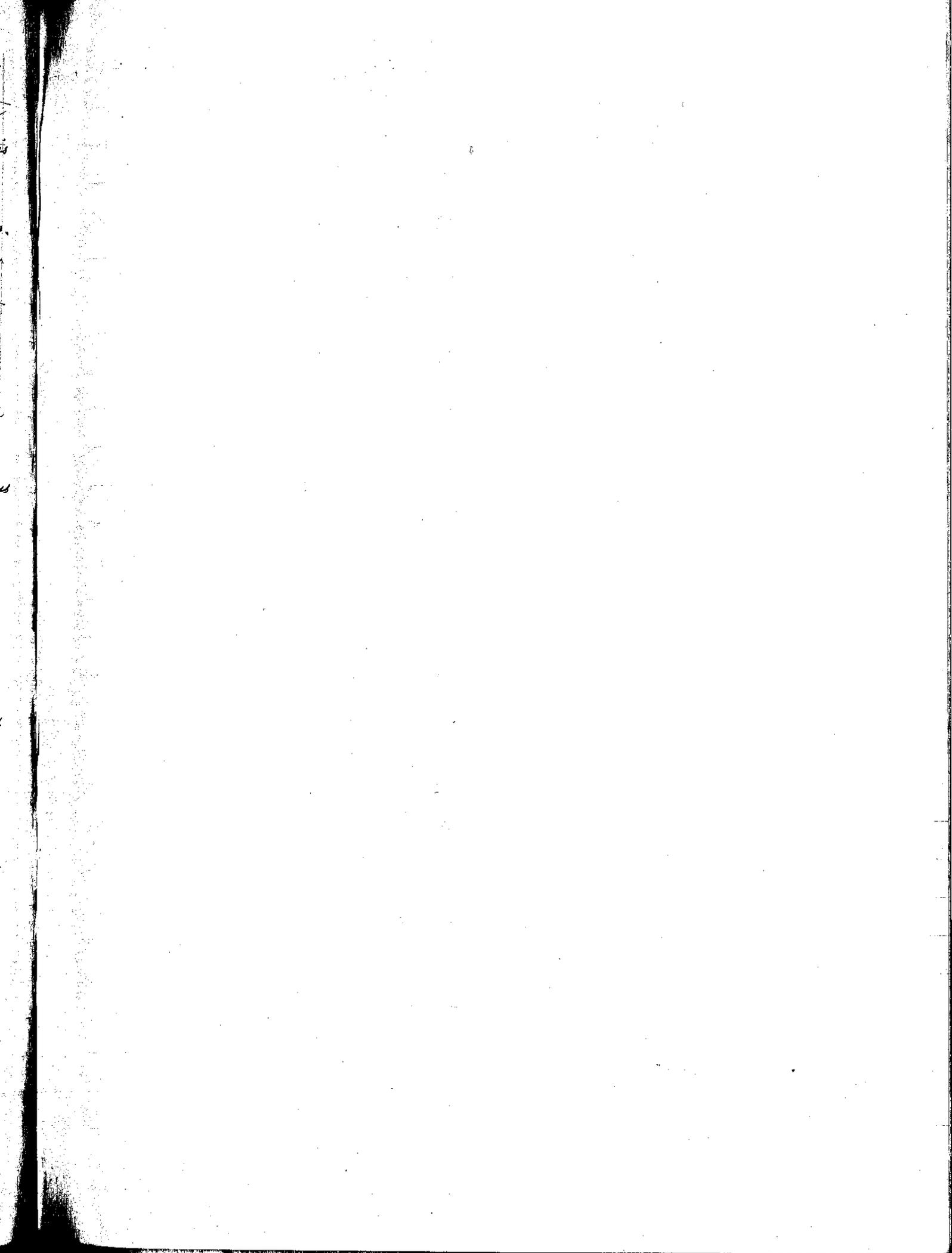
Ordinis Priores subdelegantes. » Deinde per eandem chartam, in Dispositione hujus
Domus iterum eadem Bulla denunciatur his verbis: « Priori Bellitariensi non sit in
etc. . . et insuper visis literis Apostolicis in forma brevis sub annulo Piscatoris datis
Romae 7 Januarii anno presentis 1506, commissionem nostram continentibus,
Omnibus Christi fidelibus intimamus licentiam, et permissionem, mulieribus intran-
-di Ecclesiam dictae D^e Bellitariensis, et coeteras Ecclesias Domorum nostri Ordinis per
Sedem Apostolicam, dudum concessam, protextu certarum indulgentiarum ibidem conse-
-quendarum, fore et esse revocatam. Quibus propterea formam et tenorem, dictae
nostrae commissionis insequendo inhibemus ne ab inde in antea Ecclesiam et Domum,
praedictam, mulieres aliquae probeate dictarum indulgentiarum, ingredi et intrare
praesument sub poena excommunicationis latae sententiae quam contrafacientes
incurrant. Et Prior dictae D^e sit sollicitus circa observantiam, hujus nostrae imo verius
Apostolicae Ordinationis. »

Nilominus biennio post conventuales cum Priore cessi sunt licentiam a Capitulo
generali petere pro mulieribus iterum in Ecclesiam admittendis; nec tunc eis obstat
Capitulum generale, imo per ch. 1508 respondetur quod « circa petitionem, quam
faciunt Prior et conventus Domus Bellitariensis ut mulieres regredi possint Ecclesiam,
pro indulgentiis consequendis, permittitur eis, quod super hoc possint Papam, consulere,
et ab eo petitionem, licentiam obtinere de Ecclesia Dunstanat. » Haec utem, licentiam,
nullam, habuisse effectum, colligo ex ch. 1512, in qua Patres praecipunt, ut circa
ingressum, mulierum, servetur stricte Statutum, et ordinatio Papalis.

Anno 1509 profatus Prior ad suam, magnam instantiam, absolutus Domum, suae
professionis Parisiensem, repetit, ubi sicut vixerat, ita et pie obiit, postquam
laudabiliter 67 annos in ordine transegerat, ex ch. 1539. — Fuerunt sub ejus
regimine 6 monachi, 2 conversi, 3 Donati et 2 Donatae. — ita est.

1509 à 1525. — D. Guillelmus Bruneau Prior. —

« Professus Parisiensis Nicolas sufficitur per ch. 1509, quem Patres monuerunt ut
reparationi dictae D^e intenderet quia bene indigebat. » Profuit usque ad annum
1525 quo per ch. absoluitur. Reperitur in libro visitationum, ad annos 1511, 1514,
1517, 19, 22, et 1524, Claustrum aedificationem, multam, promovit. Et anno 1514 erant
septem

septem cellae pro monachis. Ab hac domo fuit translatus ad regimen domus Rothomagensis
De eo infra. — » ita est.

1525 à 1534. — D. Guillelmus Pinel Prior. —

« Professus et Prior Rothomagensis Guillelmo Bruneau subrogatus per ch. 1525, et profuit
usque ad annum, 1534, quo per ch. restituitur regimini Rothomagensi. Deinde factus solita-
rius in eadem domo obiit ex ch. 1540. — » ita est.

1534 à 1548. — D. Guillelmus Bruneau Prior. —

« Iterum, ex Priore Rothomagensi fit Prior Bellilarii per ch. 1534. sub quo facta est visi-
tatio annis 1535, 37, 39, 41 et 1544, et in omnibus chartis a visitatoribus laudatur tan-
quam vir venerabilis et devotus. Denique propter senium, circa annum, 1548 absolutus
in hac domo remansit, ubi in solitudine mortuus est 3 februarii anno 1551 et in charta
dicitur 50 annis laudabiliter vixisse in ordine. — Anno 1546 Capitulum generale injun-
git ut pro honore Dei et Ordinis perficiatur claustrum, et edificentur cellae iuxta alias
per visitatores ordinata. — » ita est.

1548 à 1550. — D. Abel Poyen, Prior. —

« Proceat anno 1548 iuxta catalogum, et anno 1550 per ch. transferatur ad regimen
Lusigniaci, et inde ad Divisionense, tandemque solitarii interit nonagenario major, et
signatur in ch. 1592. — » ita est.

1550 à 1553. — D. Carolus Courdemanche Prior. —

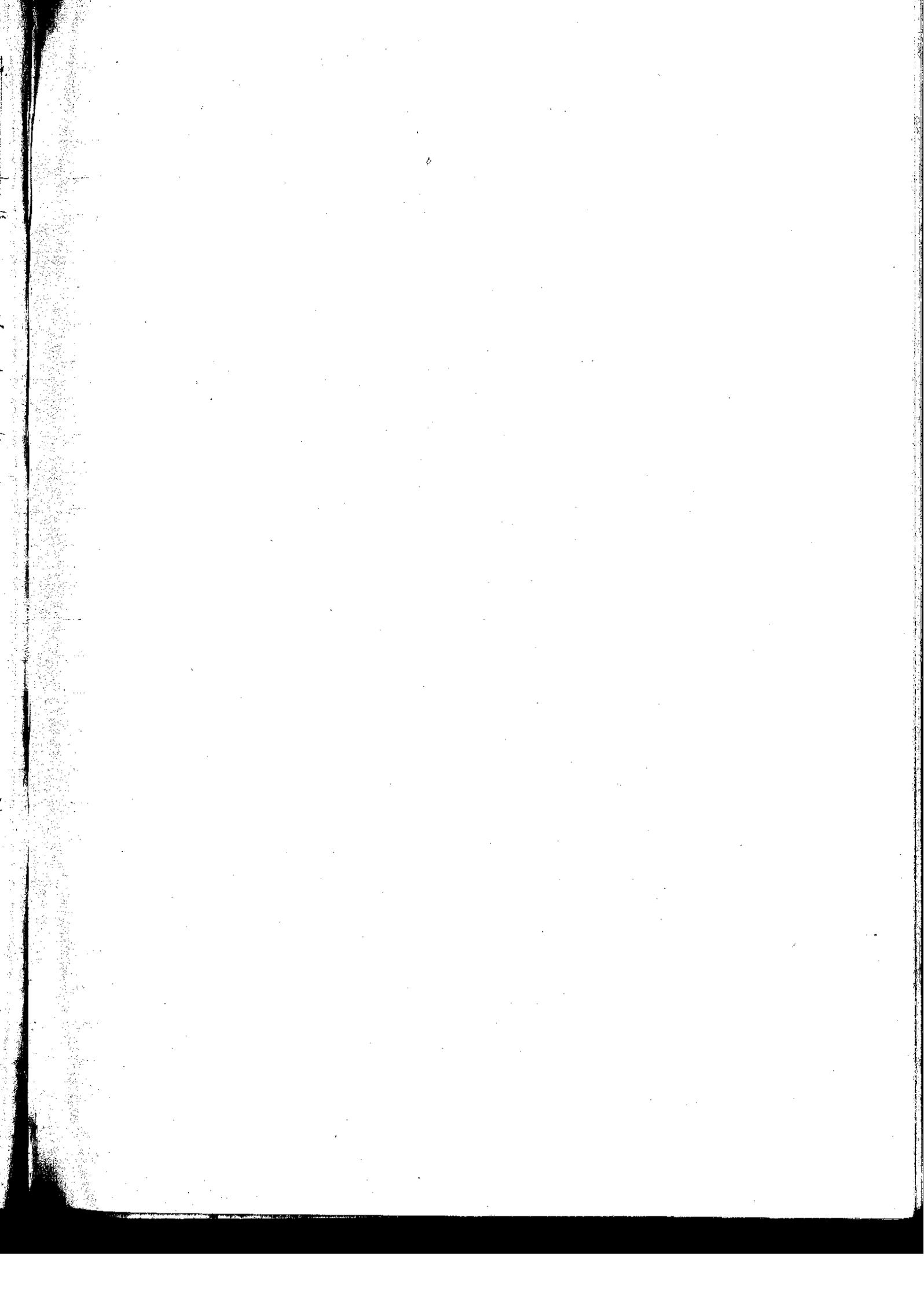
« In claustro Parisiensi super candelabrum positus factus Prior Bellilarii per ch. 1550,
Deinde absoluitur per ch. 1553 translatus ad claustrum Beluse, Deinde Prior Divisionis et Parisi
ubi obiit ex ch. 1562. Unde sequitur catalogus in quo Carolus dicitur profuisse huic domui
Bellilarii anno 1557. — » ita est.

1553 à 1556. — D. Simon Regnault, Prior. —

« Professus et procurator Fontis B. Maurice in locum Caroli subditur per ch. 1553 et anno
1556 per ch. creatur Prior Divisionis, Deinde Fontis B. Maurice ubi fato expulsum 22 augusti
1580 ex ch. 1581. — » ita est.

1556 à 1558. — D. Guillelmus Pelisson, Prior. —

« Ex Priore Parisi fit Prior Bellilarii per ch. 1556. Sed per ch. 1558 ad suam magnam
instantiam et propter infirmitates absolutus ad domum Parisi restituitur ac Priori ejusdem
domus

Domus commendatur, in qua et obiit ex ch. 1564. — » ita est.

1558 à 1559. — D. Stephanus Bellourdeau, Prior. —

« De Domo D'Auray absolutus proficitur per ch. 1558, sed anno sequenti ad suam magnam instantiam et propter infirmitates deponitur. Deinde in prioratu Ligeti hujus professionis moritur 31 augusti anno 1570. — » ita est.

1559 à 1566. — D. Joannes Vielpiel, Prior. —

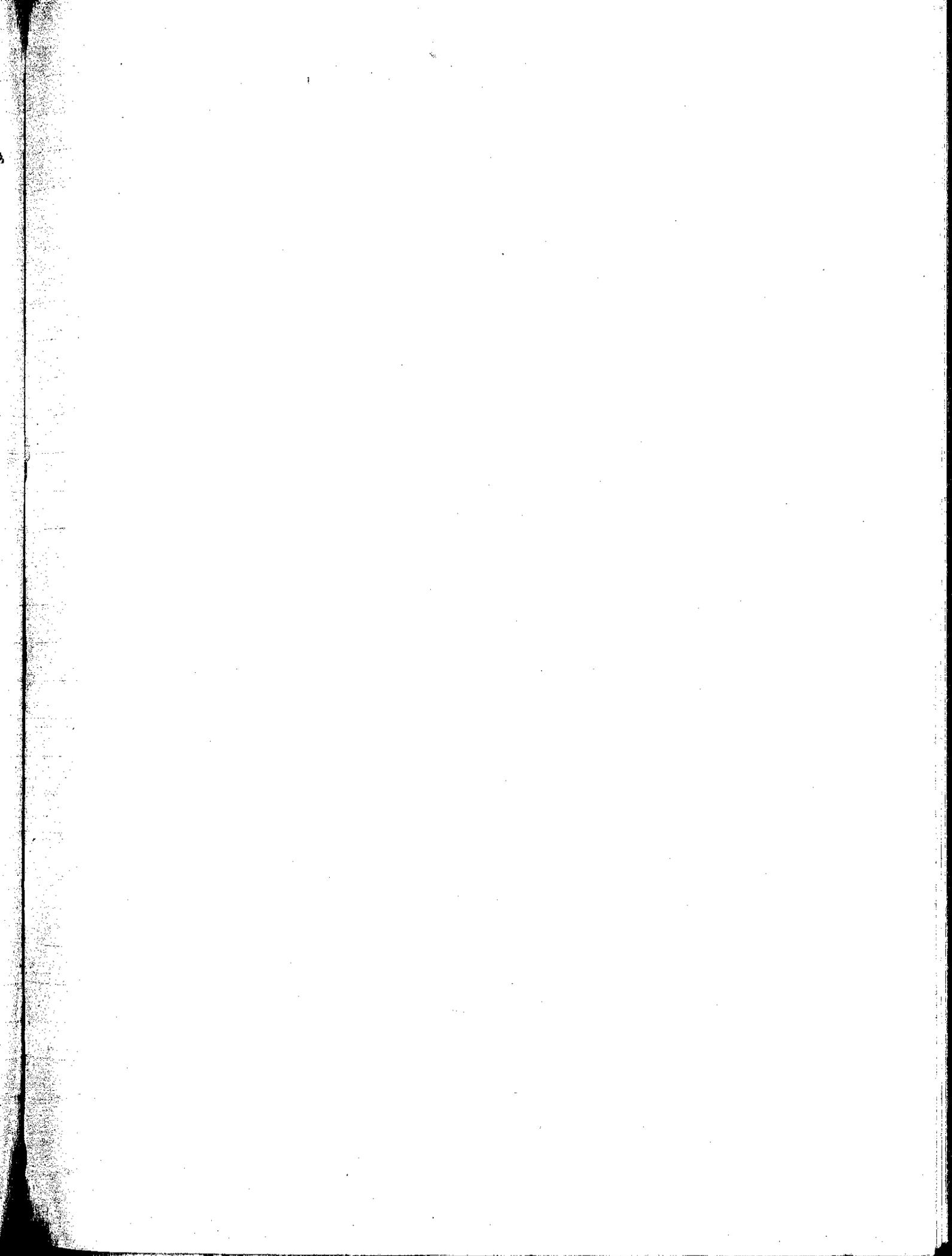
« Instituitur per ch. 1559 ex procuratore Beloe, profuit usque ad annum 1566, quo absoluitur, quia ad majora vocatus, ut loquitur charta, in Vicarium, Monialium, Gornay proficitur. Obiit Prior Beloe ex ch. 1576. — » ita est.

1566 à 1577. — D. Joannes Demyau, Prior. —

« Proficitur per ch. 1566 a Domo Abbatis villae propterea absolutus. Difficillimis temporibus profuit, nam anno 1567, die 28 maii (alii hanc eandem referunt ad annum 1562, 3 diebus sub regimine Joannis Vielpiel, dicuntque divinum officium desisse usque ad annum 1610.) seditatem et depopulationem passa est ab haereticis, qui et Priores, capti cum non dimisissent nisi soluti pro sua redemptione duobus millibus librarum. Anno 1568, die 9 februarii Joannes De Moarafin Dominus De Cussy, Beaumont, Vandois etc. vir quidem nobilis genere, sed pessimus grassator in hanc domum irruens cunctis bonis mobilibus spoliavit, ac sequenti die adibus ignem injecit; cum paulo ante S. Petrus Chelant procurator hujus domus ab hominibus ejusdem Moarafini captus, quingentes aureis suam libertatem vindicare coactus fuisset. Interea conventus per alias domos disperso solus Prior cum uno monacho Dongiaci morabatur, quo commodius his rebus vigilaret, sed ab ipsis civibus non minus dure exceptus continuis pecuniarum contributionibus mulcatus, a quibus se eximere non potuit nisi obtento a Rege Carolo IX sequenti diplomate:

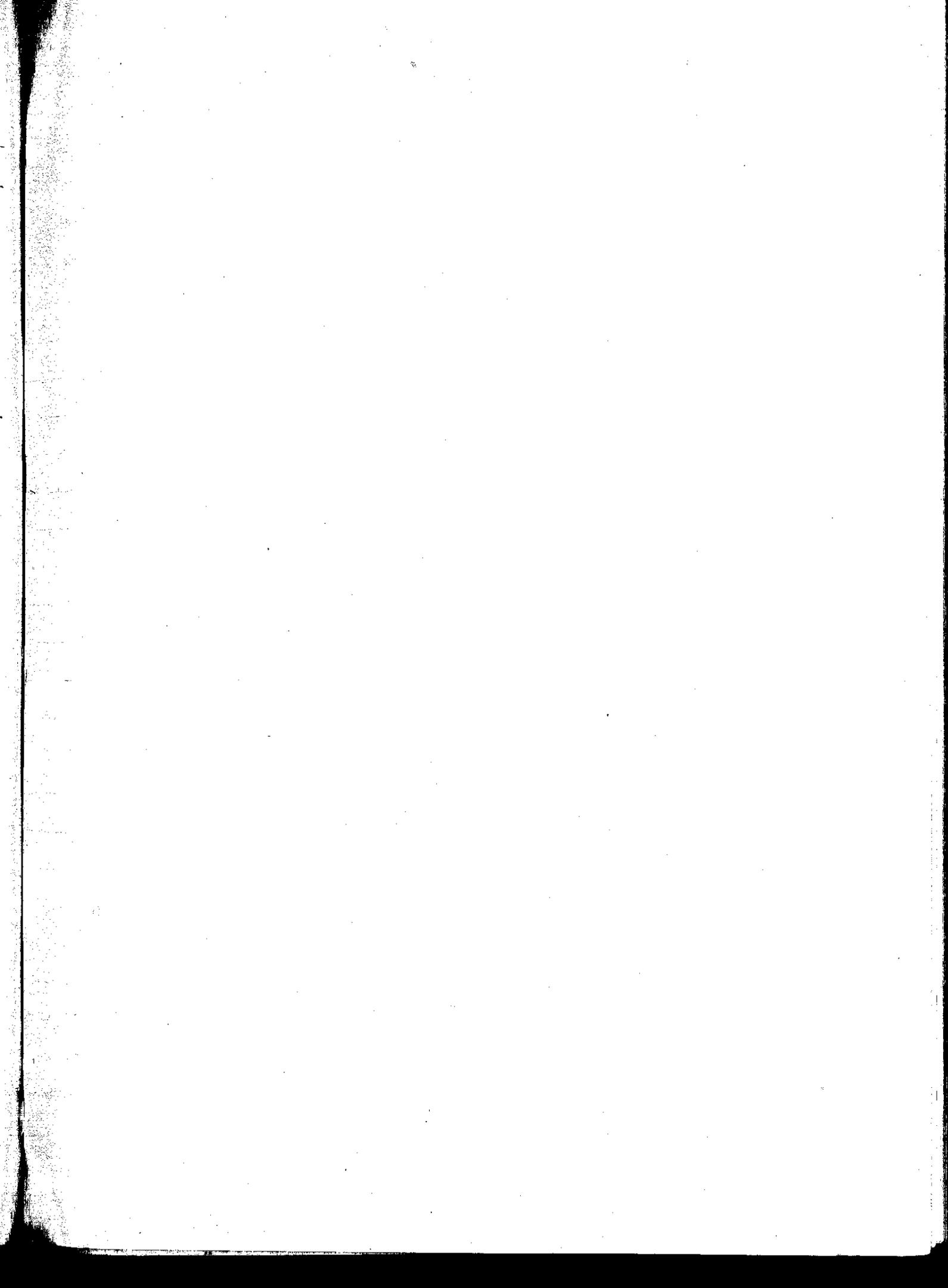
Charles par la grace de Dieu Roy de France. Du premier nostre huisnier ou sergent sur ce requis salut. Nos bien amez orateurs les religieux Priour et Convent de nostre Dame de Bellary de l'ordre chasteux prez la Charité diocese d'Auxerre nous ont fait dire et remonter que depuis les presens troubles et à l'occasion d'iceux mesmes depuis 8 ans en ça par ceux de la religion pretendue reformee, leur Couvent et maison a este entièrement pillée, saccagée, brulée et demolie, desorte qu'il est demeurée inhabitable; au moyen de quoy les Dits suppliants se sont retirez, et la où

ils ont pu

ils ont par: mesme ledit Prieur, un des dits religieux et deux de leurs serviteurs se sont retirez en la ville de Donzy, où ils ont loué une maison pour leur demeure, attendant la cessation des dits troubles, et réedification de leur couvent. Et combien que nonobstant les dites démolitions, pillages et saccagement ils ayent contribué, comme encore ils continuellement aux deniers de la subvention qui nous est accordée, et autres levées et impositions de charge, ne doivent pourtant, ny puissent estre cottizés en autres deniers, ains en soient et ont par nous esté exemptés par nos lettres du 14 d'octobre et 17 de décembre derniers, et autres sur ce expédiées. Toutefois les Eschevins et habitants de la dite ville de Donzy de leur autorité privée ont cottizés et imposés les dits supplians à grosses sommes de deniers tant pour leur affaires que prétendues fortifications munitions de la dite ville, et entretenement des soldats d'icelle, et pour le payement desdits deniers se sont emparés de certains grains, vins, chevreaux, et biens meubles appartenants aux dits supplians, et desquels ils ont disposé à leur volonté, ce qu'ils s'efforcent de jour en autre continuer contre la teneur des nos dites lettres, et exemption, dont ils sont grandement endommagés. A raison de quoy ils ont appelé comme encore ils appellent par ces présentes à nous et nostre conseil privé, ou nous avons retenue la connoissance de telles matières, tant de la dite prétendue cottization, prise, saisie, vente et exploitation de leurs biens, que de tout ce qui s'en est ensuyvy, humblement requestant sur ce nostre provision. Pour quoy nous ce considéré vous mandons et commettons par ces présentes à la requeste desdits supplians Religieux d'adjourner et intimer les dits Eschevins et autres qu'il appartendra, dont par vous seront requis à certain et compétent jour en nostre dit conseil pour voir discuter sur l'appel, apporter les lettres et commissions en vertu desquelles ils ont fait la dite prétendue cottization, prise et saisie des dits biens, voir le tout casser comme chose nulle et faite contre et au préjudice de nostre dite exemption, et estre condammés en leurs propres et privées noms, et chacun d'eux seul et pour le tout et par prison à rendre auxdits supplians leurs dits grains et biens s'ils sont en nature, sinon la juste valeur, et en tous leurs dépens, dommages et interest. Leur signifions qu'en ensuyvant nos dites lettres d'exemption, nous leurs avons fait et faisons défences de plus travailler ni inquiéter les dits supplians en leurs personnes et biens pour raison des dites taxes en quelque sorte et manière que ce soit, Et de tout nous faire et de nostre dit conseil de vive relation par les

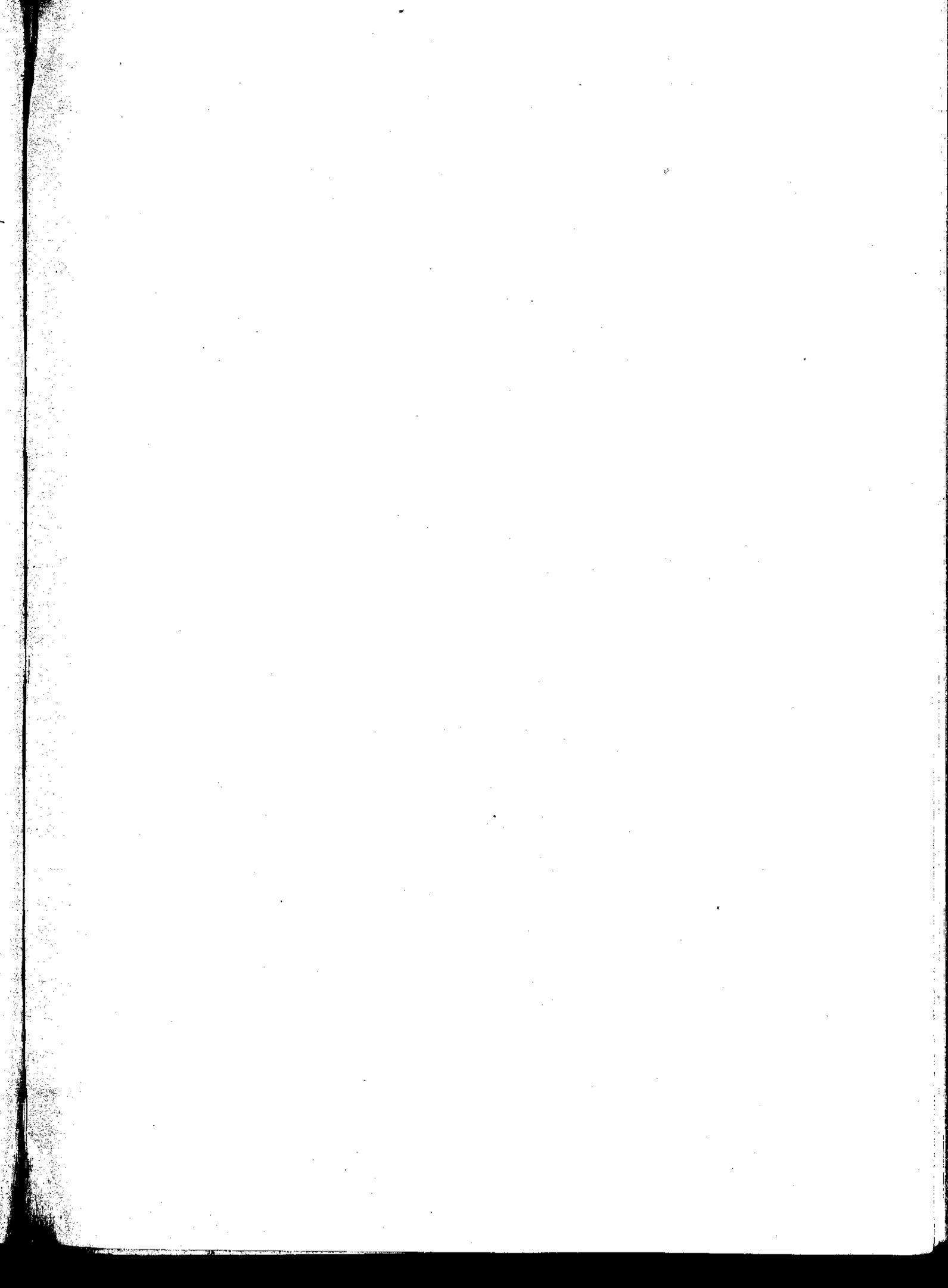
explicite

exploits, car tel est nostre plaisir de ce faire, et donnons pour ce, prouvisance, autorité,
commission et mandement spécial. Donné à Paris le 20 Aoust l'an de grace
1569, et de nostre regne le 9. signé par le Roy en son conseil estably à Paris pres
Monsieur le Duc. Le Roy Charles.

In multis is Republicae perturbationibus aliquantisper quiescentibus coeperunt
nostri Belluaricenses reedificandae hae domus rationem, excogitare. Sed Patres ordinis
saniori consilio Deverunt hanc domum, cum domo Bassavillae, quae etiam destructa
erat, incorporare et ex utraque unam conflare in aliqua civitate construendam.
Anno itaque 1571 Priores utriusque domus iuxta praefatum decretum, petitam a Rege
licentiam, se in aliquam civitatem transferendi obtinuerunt sub sequenti forma:

Charles par la grace de Dieu Roy de France Au baillif d'Auxerre ou son
Lieutenant. Les Religieux Prieur et couvent de Bellary et de Basseville de l'ordre char-
teux au Diocese d'Auxerre nous ont fait entendre et remonstrier qu'ils desirant s'accorn-
moder d'un lieu ou ils puissent paisiblement habiter, faire et accomplir le service divin,
ainsy qu'ils sont tenus, et y retirer le peu de bien qui leur est demeuré de reste après tant
de calamitez souffertes à l'occasion des troubles passés, brullement de leurs maisons et
ravissement de leurs biens, et ce pour pouvoir sustenter eux leurs serveurs et domestiques
sans estre contraincts par les habitans des villes aux contributions pour la garde et portifi-
cations d'icelles, et pour ce faire nous auroient humblement supplié et requis leur permettre
d'aller demeurer et résider en l'une de nos villes des diocèses d'Auxerre ou de Nevers
telles qu'ils adviseront, et retirer en icelles leurs biens meubles et fruits de leurs immeubles
et héritages, et vaquer au service divin, ainsy qu'ils ont accoustumé. Pour ces causes nous
mandons et ordonnons de faire accommoder de gré à gré les dits Religieux Prieur et
couvent de Bellary et de Basseville de lieu et habitation propre et commode pour leur
demeure en une de nos villes, soit a titre d'achat ou autrement, et les en laisser et faire
jouir sans permettre qu'il leur soit nuys ni donné aucun empeschement, en faisant
expresses inhibitions et deffenses à tous qui il appartient de les contraindre à aucunes
contributions avec les habitans de nos villes soit pour la garde et portification d'icelles,
ne autrement pour quelque cause que ce soit, semblablement d'inquieter les dits
Religieux Chartreux en la jouissance de leurs biens, fruits et revenus d'iceux, les ravir
prendre ny

prendre ny importer, ne leur faire, ne medira sur les peines contenues en nos dits
édits et ordonnances. Et si tant que les habitans de Dourgy et Clamecy qui sont catho-
-liques, ou ils se seroient retirez durant les troubles, ainsi que les dits Religieux nous
ont fait entendre, leurs ont pris et detenuement aucuns biens et meubles sans les
vouloir rendre, vous informerez diligemment contre ceux qui les ont pris ou
detenuement, et procederez contre eux suivant nos édits, leurs faisant rendre et restituer
ceux des dits biens qui se trouveront encore en nature, et a ce obéir contraindrez
tous ceux qui il appartiendra nonobstant oppositions ou appellations quelconques,
pour les quelles ne voulons estre differé. Car tel est nostre plaisir, nonobstant quel-
-conques ordonnances, mandemens, deffences et lettres à ce contraires. Donne à
Villers le 3 jour de janvier l'an de grâce 1571, et de nostre regne longisime. Ainsi
signé par le Conseil Dole. Et scellé du grand sceau sur simple queue de cire
jaune. »

Hujusmodi literae effecta caruerunt quoad translationem, utriusque domus, quae
successu temporis in locis suis pristinis reaedificatae sunt. Denique praefatus Prior
in regimine perseveravit usque ad obitum, qui signatur in ch. 1577, in qua dicitur
professus Fontis B. Mariae, et alias Prior Morioni et Abbatibus villae. — » ita cat.

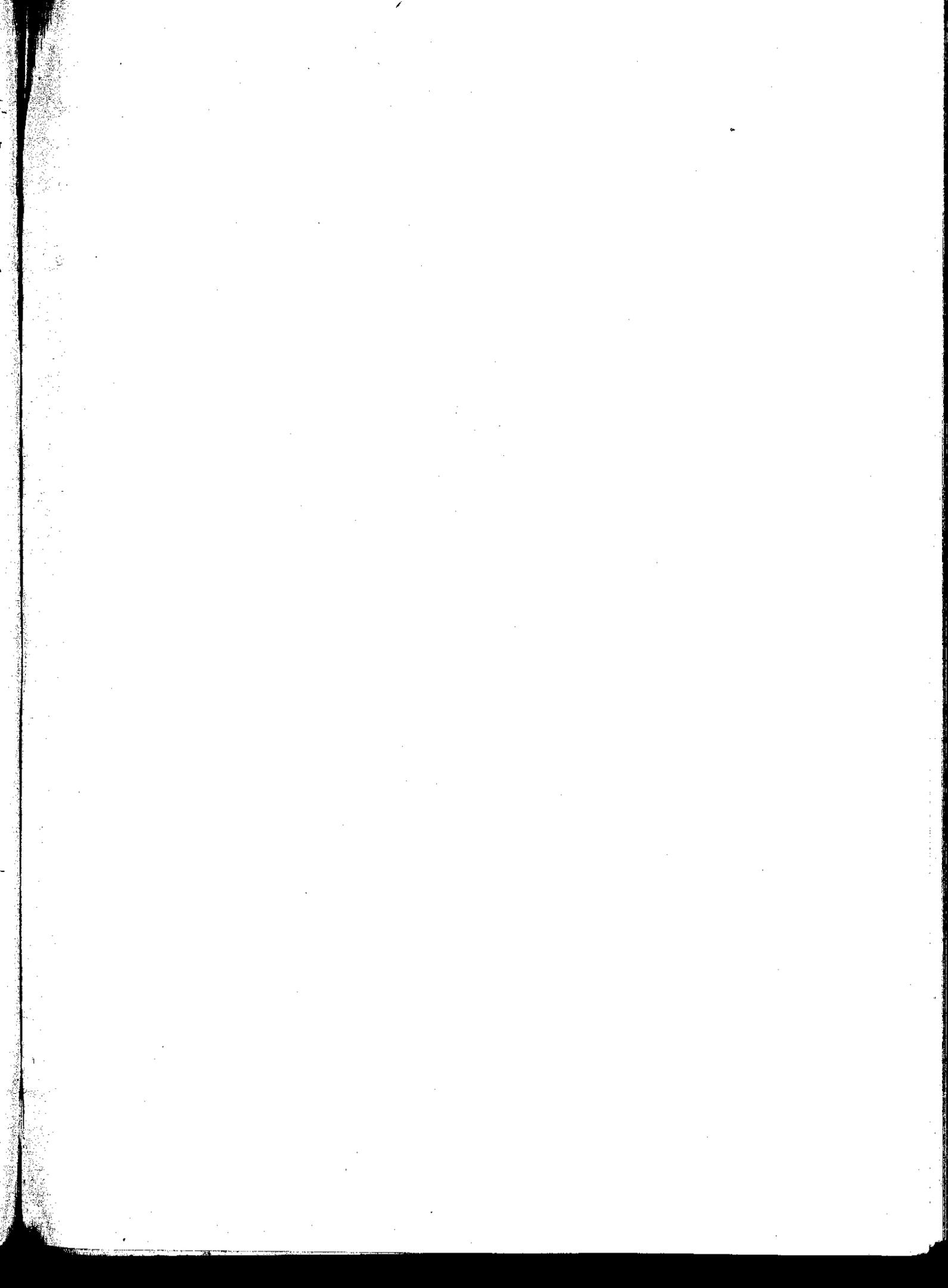
1577 à 1582. — D. Antonius Lauvergne, Prior. —

« Professus Fontis B. M^{ae} in catalogo dicitur profuisse anno 1574. Sed videtur potius
legendum 1577, quo quidem anno per ch. Rector post mortem Joannis Demyan a visi-
-tatore institutus, in Priorem proficitur, nec alius esse potest ab Antonio qui procerat
anno 1579. visitavitque domum Levigniaci assumptus in socium, a Simone Regnaud
Priore Fontis et visitatore principali. Profuit ^{anno} annua circiter 1582. Huius obitus
reperitur in ch. 1603, in qua dicitur olim Prior Belliarici, Partis Dei, Repons et
Colosoe et Fontis B^{ae} Mariae. — » ita cat.

1582

D. Guillelmus Le Clerc, Rector. —

« Etat Rector anno 1582 juxta catalogum. Et nihil procterea de eo reperi, nisi sit
quidam Guillelmus cujus obitus signatur in ch. 1594 sine cognomine, diciturque alius
Vicarius Belliarici, et erat professus Fontis. Anno 1559 S. Guillelmus Le Clerc in hac
domo morabatur tanquam hospes, sicut et anno 1580. — » ita cat.

1583 à 1589. — D. Joannes Le Feron, Prior. —

« Professus Parisiensis procerat anno 1583 juxta catalogum. Eius absolutio legitur in ch. 1589, his verbis: « Absolutionem S. Joannis Feron a Prioratu Domus Bellilariici ad suam magnam instantiam et propter suas graves infirmitates corporales, et institutionem, S. Bartholomaei Milliet professi S. Fontis B^{mo} M^{oe} in Priorem dictae Domus auctoritate R^{di} Petri ab ordinario visitatore provinciae factam, confirmamus. Obiit Joannes in Rectoratu Dⁱ Gallionis et signatur in ch. 1591.

Anno 1587, die 15 octobris conventuales hujus Domus Nivernum se receperunt timore Rusticorum Alemannorum qui in Domum irrumpentes incendium minabantur nisi multâ proedâ eorum nefarios conatus nostri repressissent. — » ita est.

1589 à 1595. — D. Bartholomaeus Milliet, Prior. —

« Institutus per ch. 1589, ut vidimus supra, sex annis profuit, ad suam instantiam, et propter senium per ch. 1595 absolutus paulo post exspiravit in Domo hujus professionis, et denunciatur in ch. 1596. olim Rector Gallionis. — » ita est.

1595 à 1602. — D. Joannes Boutelet, Prior. —

« Bartholomaei locum occupat ~~per~~ ch. 1595 tunc vicarius hujus Domus et olim Monialis Melani, ac Prior Siligniaci. In catalogo dicitur profuisse usque ad annum 1602. — » ita est.

1602 à

D. Simon Renaut, Prior. —

« Procerat anno 1602 juxta catalogum, cui tamen vix idem, adhibeo cum hujus Prioris nomen non reperiat in chartis. — » ita est.

160 à 1606. — D. Joannes Boutelet, Prior. —

« Iterum ~~procerat~~ ^{est} anno 1604 juxta catalogum: et anno 1606 per ch. ad suam instantiam, et propter suas infirmitates depositus remittitur ad Domum Fontis B. M^{oe} hujus professionis, ubi obiit in solitudine ex ch. 1614. — » ita est.

1606 à 1612. — D. Franciscus Quetin, Prior. —

« Alias dictus Cottin ex professione et procuratore Parci designatus Prior Bellilariici per ch. 1606. Domum moderatus est usque ad annum 1612, quo resignavit, reversusque ad Domum Parci, ibidem, procurator defunctus est ex ch. 1620. Sub ejus regimine anno videlicet 1610 (non 1602 ut habet Molinus) divinum officium a multis annis intermissum

ita
la
s
ce
mus
nt
na
t.
ing
o-
n
ae

intermissum ceptum est celebrari in majori Ecclesia 11 aprilis, qui erat Dies Pasche.
Obiit Franciscus 6 Januarii, fuerat erga infirmos multum obsequiosus. — ita est.

1612 à 1613. — D. Carolus Du Chalard, Prior. —

« Thuc ex professo Pontis B. Merice a R^{do} Patre Cantuise in Priorem Belliarici instituto non fit mia per ch. 1612. Ut per ch. 1613 domini Vallis profunde tanquam eidem necessarius profectus est. Obiit antiquior de Pontis (cujus et Prior existerat) postquam 64 annos laudabiliter vixerat in ordine ex ch. 1661. — ita est.

1613 à 1621. — D. Christophorus Bocharu, Prior. —

« Professus Parisiensis Carolo subrogatur per ch. 1613, sed per ch. 1621 ad suam instantiam absolvitur. Obiit antiquior domus hujus professionis alias Prior Ligeti et Vallis S^{ti} Georgii ex charta 1645. — ita est.

1621 à 1627. — D. Anthelmus de Mangarny, Prior. —

« Professus Parisiensis ex procuratore Belliarici fit ejusdem, Prior per ch. 1621, et Opponiaci per ch. 1627, ubi et obiit ex ch. 1662. — ita est.

1627 à 1628. — D. Franciscus de Foigny, Prior. —

« Professus Divisionis ex Priore Opponiaci per ch. 1627 Antelmi locum, obtinet, sed anno sequente depositus ad domum Vallis profunde mittitur hospes: obiit procurator Bassoville ex ch. 1646. — ita est.

1628 à 1657. — D. Joannes Baptista de Bocquemare, Prior. —

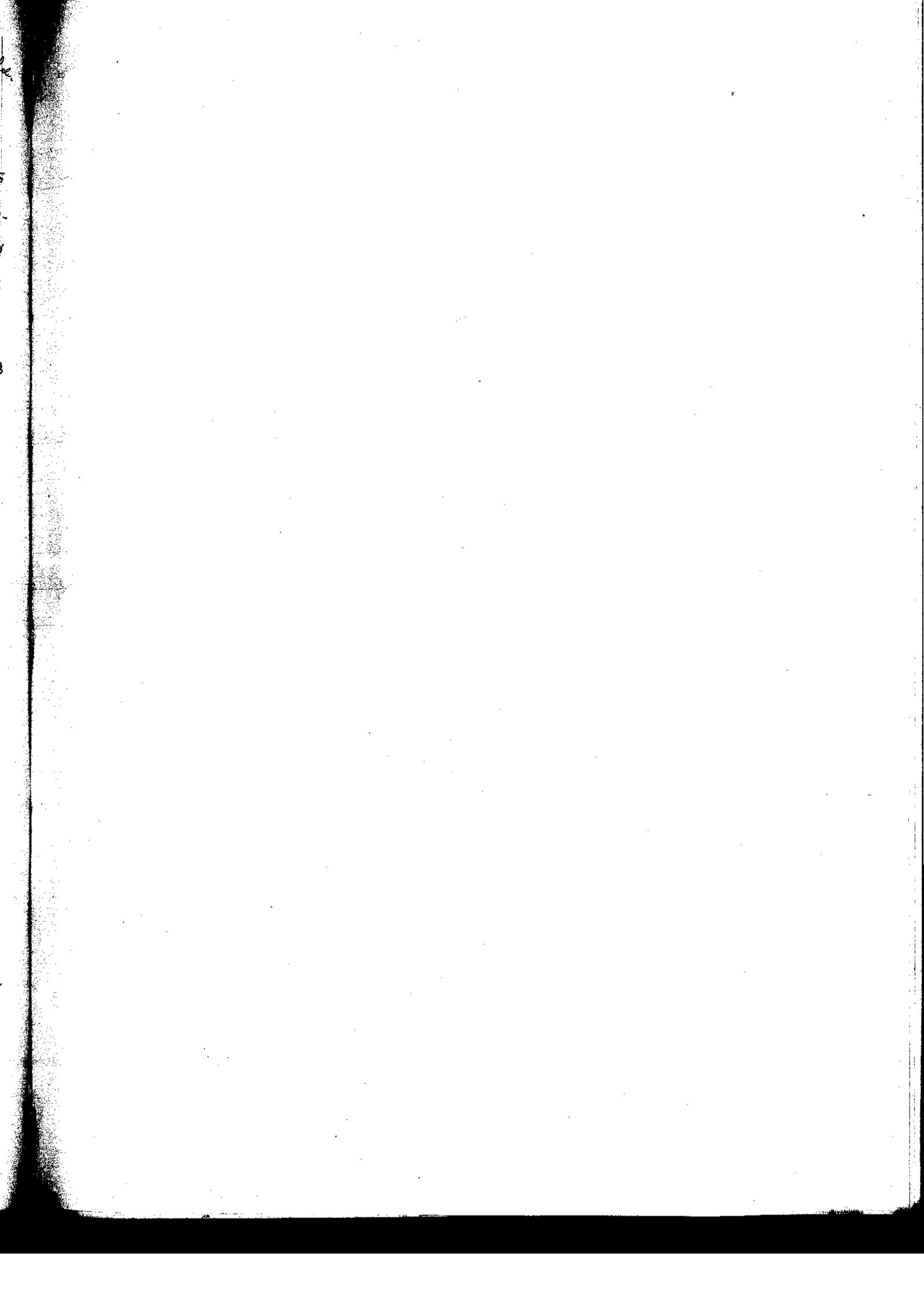
« Professus domus Borboniensis sedem accepit per ch. 1628, et tenuit usque ad annum 1657, quo anno ad suam magnam instantiam et propter crebras infirmitates misericordiam obtinuit remanens coadjutor in hac domo, cujus consolatio commendatur novo Priori. Hujus obitus denunciatur in ch. 1664. Fuerat etiam Prior Vallis profunde. — ita est.

1657 à 1658. — D. Bruno Boyvinet, Prior. —

« Substituitur per ch. 1657 a prioratu Belnensi propterea absolutus et anno 1658 post Capitulum generale a R^{do} Patre in Priorem domus Aurelianensis institutus ibi decessit ex ch. 1666. — ita est.

1658 à 1670. — D. Anthelmus Quédarne, Prior. —

« Professus Vallis Dei a R^{do} Patre in Curia Brunonis substituitur anno 1658, et decennio post a suis comprofessis anno 1670 electus, Vallis Dei gubernavit usque ad annum 1675, quo obiit

quo absolute et coadjutor institutus tandem per ch. hujus anni, 1678 vicarius Rothomagensis
efficitur, sen ex quidem sed vigente satis vicium firmitate. — » ita cat.

1670 à 1676. — D. Leo Hinselin, Prior. —

« Professus et Vicarius Parisiensis per ch. 1670 hinc domus pastore orbatore proficitur, et per
ch. 1676 ad regimen Parisiense transferitur. — » ita cat.

1676 à 1678. — D. Joannes Baptista Vaulmet, Prior. —

« Professus et Vicarius Divionensis per ch. 1676 Leonis sufficitur, et per ch. 1678 ad regimen
Vallis St Petri transferitur. — » ita cat.

1678 à 1680. — D. Anthelmus Despigneu, Prior. —

« Professus Borbonensis ex Priore Molinensi per ch. 1678 Prior Bellarici nominatur, (in
sinit.écriture de D. Leconteur.) ubi profuit usque ad annum 1680, quo ex viis excessit, habuit
missam de 8ta M^a per tot. ordinem. — » ita cat.

1680 à 1704. — D. Emmanuel Warnet, Prior. —

« Professus domus Borbonensis, hospes hinc anno 1680 a h^o Petri institutus in Priore,
10 augusti (Lesquelques lignes précédentes sont de l'écriture de D. Levasseur) profuit usque ad annum 1702
quo transmissus fuit ad domum Rothomagensis. — » ita cat.

1701 à 1704. — D. Joseph Richer, Prior. —

« Professus domus Parisi et procurator Aurelianensis ex mandato R^{di} Patris processu coepit
anno 1701 mense novembre. Anno vero 1704 per ch. rediit Prior ad domum suae professionis.
— » ita cat.

1704 à 1706. — D. Franciscus Heron, Prior. —

« Professus D. Parisi in Capitulo anni 1704 ex coadjutore D. Aurelianensis per Prior Bellarici,
et post biennium ob senium ad suam instantiam, in capitulo absolutus, regressus est ad domum
suae professionis, in qua obiit antiquior post 58 annos laudabiliter in ordine transactos.
Fuit etiam Prior domorum Vallis St Georgii et Bassailles. — » ita cat.

1706 à 1709. — D. Bruno Moreau, Prior. —

« Professus etiam Parisi in Capitulo 1706 Proclationem Molinensem deserens per Prior hujus
domus, in qua profuit usque ad annum 1709, quo per ch. transferatur ad regimen Vallis Dei. — » ita cat.

1709 à 1713. — D. Hilarion Reymond, Prior. —

« Professus Cantuari et procurator Aurelianensis, Proclationem istius coenobii destituit, quod
revertit

de
m
it
3
2
+

rexit usque ad annum 1713, quo nominatus Prior Domus Majoravi. — » ita est.

1713 à 1717. — D. Natalis Le Vieil, Prior. —

« (D. Natalis Le Vieil) professor D^s Parai a Priorate D^s Molinensis evocatus, prefectura hujus D^s destinatus, ab anno 1717 remissus fuit Prior ad Domum Molinensem. — » ita est.

1717 à 1721. — D. Renatus Le Penmetec, Rector

« Professor D^s Penmetecum in eodem capitulo 1717 e procuratore Belluarum fit ibidem Rector per 4 annos, quibus trans actis, rediit ad Domum huc professionis 2us adjutor praestantiter petiit. Obiit tamen coadjutor in Domo Apponiaci ex ch. 1741. — » ita est.

1721 à 1721, 4. oct. — D. Joannes De Lavan, Prior. —

« Professor D^s Penmetecum, et Vicarius D^s Aurelianensis, ex mandato Capituli generalis anni 1721, processu coepit in hac Domo, e qua post aliquot menses, 4^a octobris, permutatus cum Priore D^s Apponiaci. — » ita est.

1721 à 1723. — D. Ludovicus de la Barre, Prior. —

« Professor D^s Duraci die et anno quibus supra (4 oct. 1721) a regimine D^s Apponiaci abstractus, nominatus fuit Prior hujus D^s, qui post biennium (1723, dec.) miam, petiit et obtinuit cum officio coadjutoris, ut ibidem, suis infirmitatibus subveniret; attamen rediit postea communi ad Domum huc professionis, in qua obiit ex ch. an. 1726. — » ita est.

1723 à 1728. — D. Ignatius Bigé, Prior. —

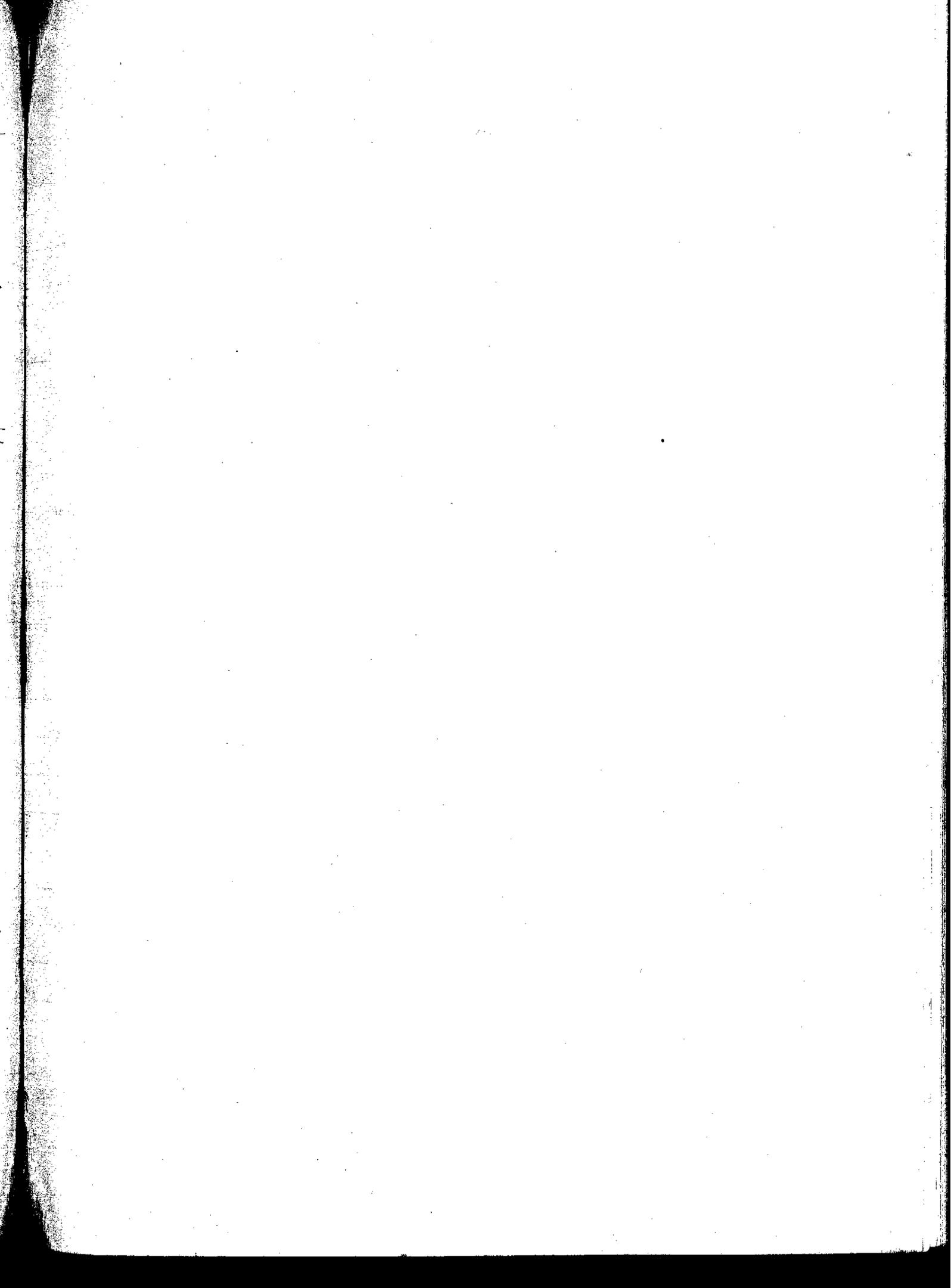
« Professor D^s Vallis Dei et procurator D^s Aurelianensis, per Diploma R^{is} Patris dicta die 11 Dec. (1723) datum, institutus fuit Prior hujus D^s in qua clarum tenuit usque ad annum 1728, quo per ch. profectus in Priorem D^s Duraci. — » ita est.

1728 à 1729. — D. Claudius Duplessis, Prior. —

« Professor D^s Duraci et Prior D^s Molinensis in eodem capitulo 1728 D. Ignatio ad modicum tempus, 2° enim Sept. 1729, ob suas infirmitates absolute ad Domum huc professionis remeavit cum officio coadjutoris, ibidemque obiit ut notatur in ch. 1748. — » ita est.

1729 à 1737. — D. Antonius Noblet, Prior. —

« Professor et coadjutor D^s Duraci profecta die 2 Sept. (1729) hujus D^s Rector, et in Capitulo sequentis anni Prior designatus, sicque perrexerat usque ad annum 1737, quo 9 martii fuit absolutus, ibique remansit usque ad obitum, quem qui describitur in charta 1748. — » ita est.

1737 à 1746. — D. Matthæus Lespinasse, Prior. —

« Professus *S^t. Aurei* et procurator *Bellilariici*, profatus die et anno (9 martii 1737) ins-
titutus Rector, et in sequenti Capitulo Prior usque ad annum 1746, quo 7 nov. vocatus
fuit à R^o Patre qui illum Vicarium et superiorem *S^t. Monianum*, *Salletarum* profecit. » ita cat.

1746 à 1748. — D. Paulus Boucheron, Prior. —

« Professus *S^t. Parisiensis* et procurator *S^t. Vallis S^t. Georgii*, à R^o Patre hujus certioris
regimini destinatus 18 nov. 1746, in comitiis vero generalibus anni 1748 commu-
-tatus fuit cum Priore *S^t. ansei*. — » ita cat.

1748 à 1756. — D. Claudius Sarcy, Prior. —

« Professus *Cartusæ* ex Priore *S^t. ansei* fit Prior hujus *S^t*, in quâ processu et vivere
desiit 9 oct. 1756. » ita cat.

1756 à 1768. — D. Gabriel Dufresne, Prior. —

« Professus *S^t. Parisi* ac procurator *S^t. Aurelianensis* 23 oct. 1756 ad opus ministerii hujus
Domus assumitur, de quâ post sex annos, per ch. anni 1768 vocatur ad proelationem
S^t. Reparatorii. — » ita cat.

1768 à 1772 ou 73. — D. Amedeus Didier, Prior. —

« Prior *S^t. Belnoe* (non *Belnoe* sed *Reparatorii*) in dicto Capitulo 1768 commutatus cum *S^t.
Gabriele*, hujus coenobii Prior efficitur. (Finis catalogi in notitiis.) obiit in Prioratu ex ch. 1773
in quâ sic legitur: « obiit *S. Amedeus Didier* professus *S^t. Belnoe* Prior *S^t. Bellilariici*
necnon consistorator provincie *Francie ad Ligerim*, alias prior *Domorum Vallis profundæ*
et *Reparatorii*, habens missam *De B^e. M^e* per tot. ordinem. »

1707. 1772 à 1774 D. Marcus Fournier, Prior. —

ch. 1782: obiit *S. Marcus Fournier* professus et coadjutor *S^t. Vallis Dei* alias Prior
Domorum Bellilariici et Salletarum. — N. a pu être Prior de Bellary que de 1772
ou 73 à 1774 en décembre.

1774 à 1778. — D. Ambrosius Pasquier, Prior. —

« *S. Ambrose Pasquier* né en Suisse le 19 mars 1721, profès du Val Dieu le 8 sept.
1745 - an ch. 1771 Prior de Santes. 10 déc. 1774 Prior de Bellary (il a du changer
avec *S. Marc Fournier*). 1777 consistor, an ch. 1778 Prior de Santes. 10 mars 1781 rente
Prior (au Val Dieu) absent de la consistoration - 22 oct. 1785 courrier - le juillet 1791 courrier

* St Remi - Des Bois. (Niev.) 19 Avril 1906

Moy Révérend Sei

Les fêtes de Pâques sont passées et
je m'empresse de vous remercier de tous les
documents que vous avez bien voulu m'envoyer.
J'ai écrit à Lucien, à Mon ami, pour lui
demander au nom de votre vieille amitié de
compléter vos notes relatives aux pères. J'aimerais
à croire que sa relation m'aidera pour connaître
l'époque des constructions et le jour heureux ou
Malheureux de la Maison.

J'ai vu les archives de la Niev. La liasse
assez forte me renseignera bien sur des inventaires
des biens du Monastère et les revendications
d'un certain diacre, ex. religieux de Bellary, Michel
Pinard, revenu de Rome après de promesses
incroyables pour demander le pair dans la
Vente du Monastère. Ce diacre déclara avoir

Bellary 1787-
supplément. 1791-
1797

1790-

1773-

Bel-Bellary

1770.

10 - octobre 41
1772 -
main

1790-

8 Dec. 1773.

1790-

1772

1790-

et le favori de son Geste vers 1780, puis à l'empire. Il était sans son de l'empire. Il était à un Macor etc. Il affirmait son rapport, avoir vu Mouris en religion dans une cage où il était enfermé. Don Stanislas Moricau etc.

Les archives du couvent ont été dispersées, car il paraît qu'un enfant par les soins de la charité d'hoir, avait été couvent avec un porcherin écité et à Bellay. On a cherché à découvrir mais sans succès. Les documents sont aujourd'hui. — (ceci a pu être annulé)

Voici la liste des religieux qui ont été à Bellay d'après le sens insensé. (à partir de l'expulsion de 1790, (après les évènements) et vult de ordre de roi, et 8 religieux donnés qui y ont jamais eu aucun rapport et part de l'administration à l'abbaye.

Pierre Rebière vicaire 52 ans

Philippe Fabry procureur 52 ans

Denis François Bonquet (42 ans)
membre par le d'hoir
à Comand'hoir

in i Bellay
de habits
firm dans
religieux de 16 ans
ermi depuis de
de...
probablement
ent représentant
ait un acte
et parlant
vri a archivi
sont elle bueles
vement)
peu d'aveu a
de (archiv. a le vien)
cité) en 1389 d'...
jeun et un prin
aucun comar...
en a le Mayon:
2 ans
52 ans
N (41 ans) de Toul
de cause p... a domni

Francois Michel Boucheman 39 ans
Guillaume Fromentouy 44 ans
Jean Francois Yoie 30 ans

Tous pères et parents -----

Et Philippe Joiaq, profes, 58 ans, absent depuis
2 mois et Andoim Verria, prin domni 29 ans.

(insubstant a 1791...)

Il y a donc une petite différence avec ce que
vous avez bien voulu me communiquer. Je
vous serai obligé de renseignements sur vous avez
sur le religieux.

Dans le chœur de l'église qui est parfaitement
conservé, on voit le trace d'un incendie. Une
tradition dit que c'est l'endroit où fut brûlé un juif.
A Moras, c'est un vestige de l'incendie qui détruisit
des cloîtres appartenant à l'église.

Dans le contrôle des actes (bulla & douze) j'ai
relevé en 1740 le nom de Doy Bruno Pempereu,
prêtre de Bellay - Je ne le vois pas parmi ceux
que vous m'indiquez.

Pour l'intérêt, j'attends la relation de D. Carmel;
Ce évidemment l'important et dans le fait et

1737 à 1746. — D. Matthæus Lespinasse, Prior. —

« Professus St Maurici et procurator Bellilariæ, pres^o de et anno (9 martii 1737) ins-
titutus Rector, et in sequenti Capitulo Prior usque ad annum 1746, quo 7 nov. vocatus
fuit à R^o = Patre qui illum Vicarium et Superiorem St Monialium, Baletarum haereditavit.

1746 à 1748. — D.

« Professus St Parisiensis et p
regimini destinatus 12 nov. 17
-tutus fuit cum Priore d'ancœ

1748 à 1756. —

« Professus Cantuæ ex Priore d
desit 9 oct. 1756. » ita est.

1756 à 1762. —

« Professus St Perri ac procurator
Domus assumitur, De qua post de
St Reparand atorii. — » ita est.

1762 à 1772 ou 73. —

« Prior St Beloe (non Beloe sed R
Gabriele, hujus coenobii Prior q
in qua sic legitur: « obit S. Améd
ne non commissarius provincie Tra
et Reparand atorii, habens missam d

17 oct. 1772 à 1774

d. 1782: obit S. de erant Fourn
Domony, Bellilariæ et d'annet
ou 73 à 1774 en décembre.

1774 à 1778. — D.

« D. Ambroise Pasquier né en
1745. au chap. 1771 Prior de d
avec D. Marc Fournier). 1777 commiss
Prior (au v. d. d. en) absous de la comm

gr^o d. p^oun. P^o événements d'Yonadeu,
Ces d'pari tout autre.

Je demeure: Mon ami n'ne pa résu
annals.

Mons. Mon Révérend Sei, à votre
obéissance et à vouloir bien promette votre
assistance dont j'ai besoin. Il faut pen
Chon pour me confondre, le simple mot
frer domni.

Veuillez agréer l'hommage de mon
obéissance respect et de ma reconnaissance.

Charrault
cur^o
d'Yonadeu - d'Yonadeu

Le Colloquium d'Yonadeu a été à la
formation de la Colloquium d'Yonadeu
avec 446 Volumes —

2. D. Philippe Fabry prof. de l'hop. de mon 1759. prie de Bellary 1787 -
hate en janv. 1791.

D. Philippe Jovan prof. de l'at. de l'hop. de Bellary (2e).
hate à Bellary 22 avril 1788 - sort le mai 1790.

D. Ambroise Bouchereau prof. d'opht. 2/10/1773 -
1787 h. à Bellary - sort le 1791 janv.

H. D. Mathieu Rebère prof. d'opht. 26/10/1778. v. c. Bellary
mars 1789 - sort le 1791.

D. Denis Bonguelet prof. de l'at. 2/10/1770.

6 dec. 1789 h. à Bellary - sort le 1790 - sort le
mars 1791.

D. Bruno Mainé prof. d'at. 29 sept. 1772 -

26 1783 h. à Bellary - sort le 1790.

D. Guillaume Fromentau prof. d'at. 8 dec. 1773.

an de 1789 h. à Bellary - sort le 1790.

D. Jean Marie Noël prof. d'at. 2/10/1772

oct. 1788 h. à Bellary - sort le 1790.

deux jours

un an

deux

deux

deux

deux

deux

deux

deux

deux

à la Part Dieu, 7 juin 1794 Prieur ibidem. Mort curier à la part Dieu le 14
juin 1807. — » cat. des arch. de Chartreuse

1778 à 1781. — D. Paulus Descheris, Prieur. —

« D. Paul Descheris né au diocèse d'Angers le 20 avril 1734, professeur d'Angers 25 janvier
1758 - 1767 vicaire - 1774 procureur à Orléans - au chap. 1778 Prieur de Bellary - 10
mars 1781 Prieur du Liget - 3 Dec. 1785 Prieur de Moulins - sorti de l'ordre en décembre
1790 - hôte à Mairplares. — » cat. des arch. de Chartreuse

1781 à 1785. — D. Mauritius Andrieu, Prieur. —

« D. Maurice Andrieu né à Muret le 6 février 1729, professeur de Bourgfontaine le 8 août
1758 - 1770 procureur - au ch. 1781 Prieur de Bellary - au ch. 1785 Prieur de Loyes -
en oct. 1791 institué Prieur de Bourgfontaine, mort en Rouergue en prison à Aurillac
en Dec. 1794. — » cat. précité.

1785 à 1786. — D. Stephanus Segond, Prieur. —

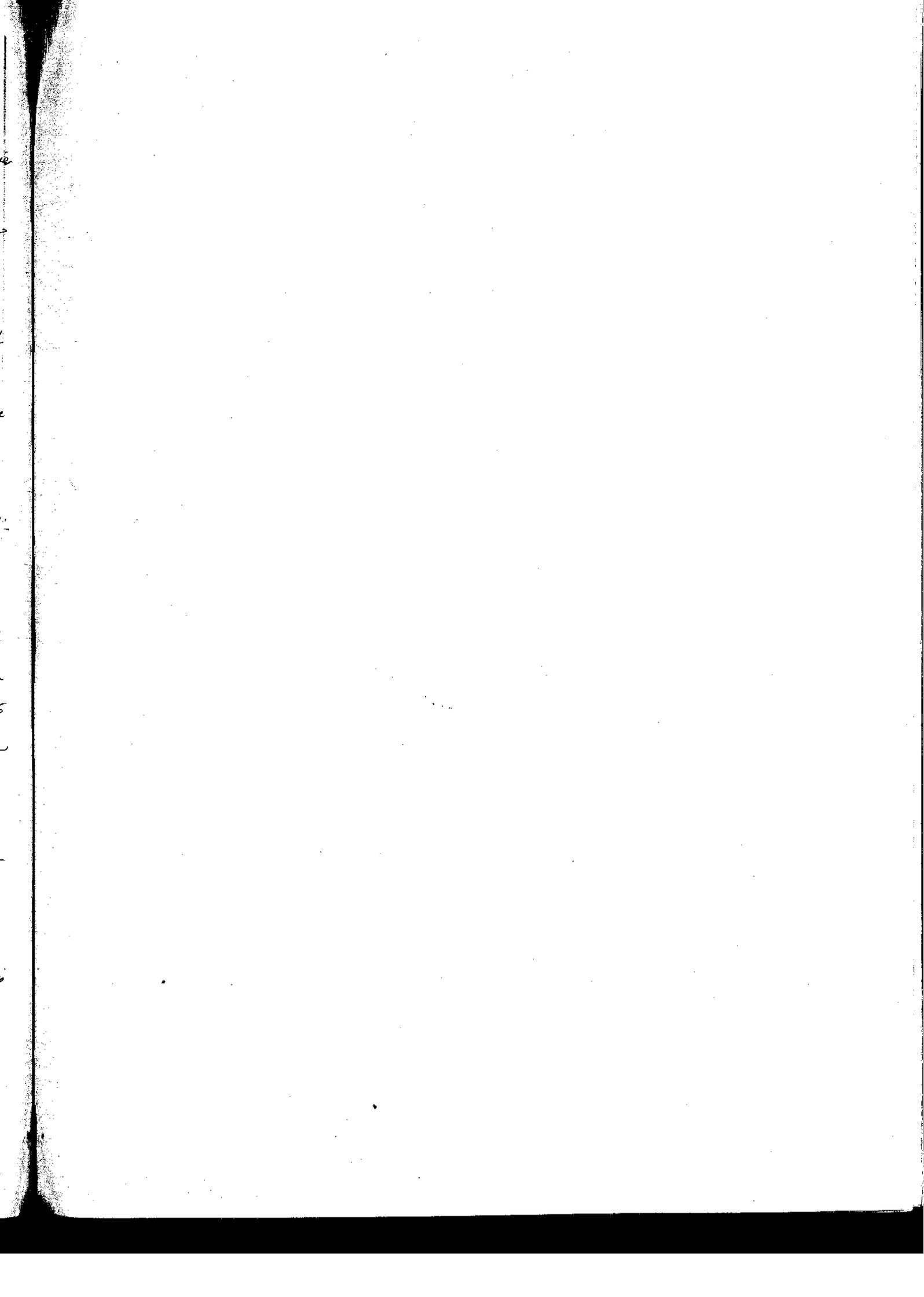
In ch. anni 1786 sic legitur: « Obiit D. Stephanus Segond professor in Liget Prieur de Bell.
- latici abas Prieur de Muretarmis, habens egerendam specialem eo quod obiit in ad-
- curia Capituli. —

1786 à 1789. — D. Hieronimus Simonin, Prieur. —

« D. Jérôme Simonin né en Forez le 5 sept. 1731 - professeur du Liget le 29 juin 1753 -
1773 procureur - 1785 procureur à Apponay - 1786 procureur à Bellary - au ch. 1786
Prieur de Bellary - 4 Dec. 1789 Prieur d'Apponay - rentré en sept. 1790 - sorti de l'ordre
en février 1791. — » cat. précité

1789 à 1790. — D. Mauritius Buhigné Prieur. —

« D. Maurice Buhigné né en Anjou le 9 mars 1739 - professeur du Parc le 29 sept. 1760 -
1775 vicaire - 1783 vicaire à Moulins - au ch. 1787 Prieur d'Apponay - 4 Dec. 1789
Prieur de Bellary - en avril 1790 rentré dans le cloître p.p. sorti de l'ordre en mai
1791. — » cat. précité. (ce catalogue qui fait partie des archives de Chartreuse, contient les chartes françaises
vivantes au moment de la révolution.)

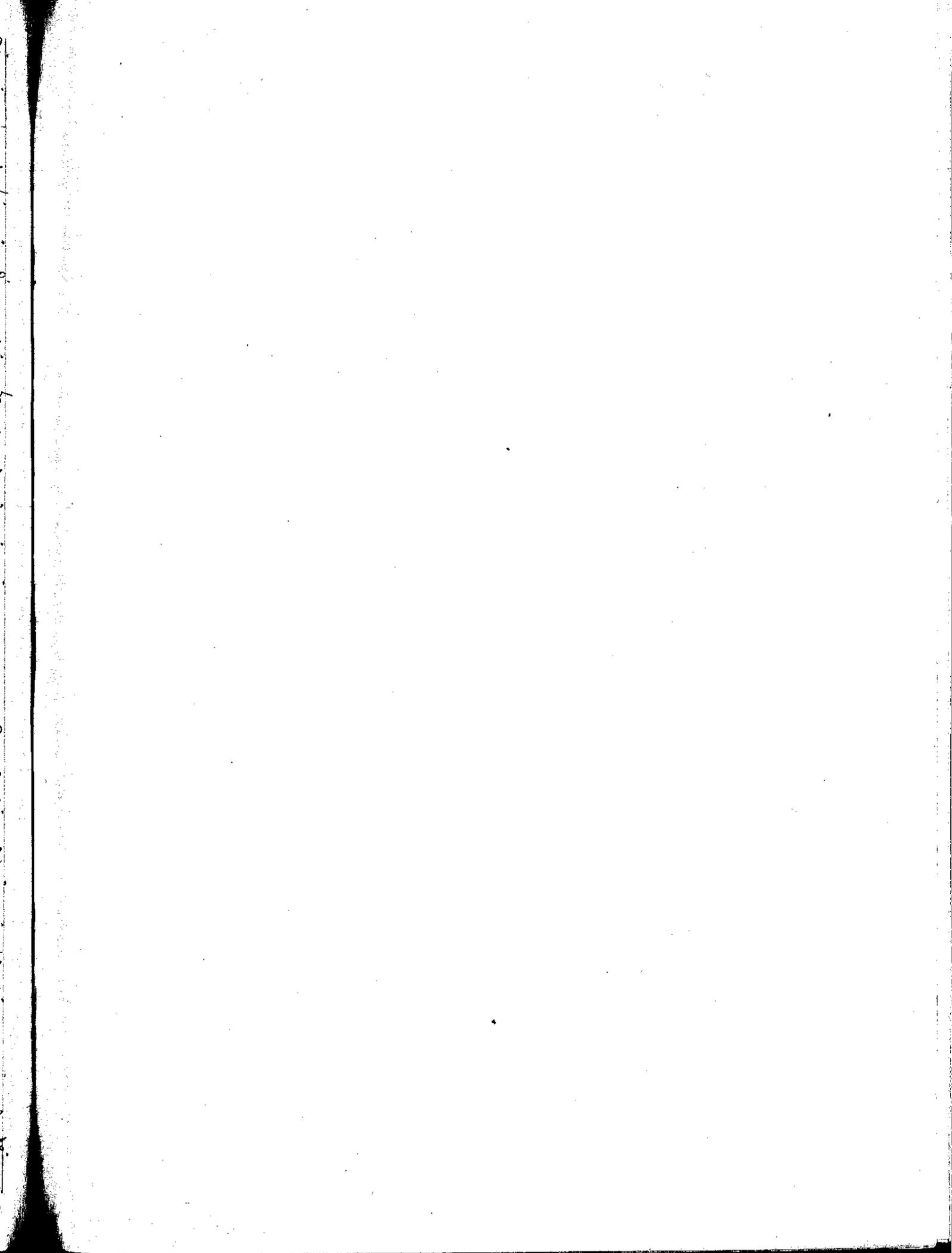
Syllabus

Quorundam monachorum Domus Bellilarici ex chartis Capitulum Generalium.

D. Reginaldus monachus hujus D. hospes Bassoerillae vivebat ex ch.	1337
D. Petrus De Monte mirabili prof ^{us} D. Parisiensis in hac D. aliquando hospitatus est ut <small>collegitior ex ch.</small>	1339
D. Laurentius monachus obiit ex ch.	1350
D. Joannes De Caleryo monachus hujus D. prof ^{us} 2.º D. Pomerii vivebat ex ch.	1380
D. Humbertus hospes Apponiaci prof ^{us} hujus D. vivebat ex ch.	1386
D. Reginaldus De Prato monachus sacerdos obiit ex ch.	1388.
+ D. Andreas De Caritate monachus sacerdos obiit ex ch. (puerultior Apponiaci)	1395
D. Gerardus aliquando hospes in hac Domo vixerat ex ch.	1399
+ D. Joannes Saussaron ^{uron?} monachus hujus D. fit Prior Bassoerillae per ch.	1408
+ D. Jacobus Haze vicarius hujus D. fit Prior Bassoerillae per ch. 1408. olim Prior Appo- niaci. Obiit vicarius in hac Domo ex ch.	1408.
+ D. Joannes Rossardi sacrista hujus D. fit Prior Vallis S ^{te} Georgii ex ch.	1408.
D. Theodoricus De Busco prof ^{us} Capelle, hospes hujus D. vivebat ex ch.	1408.
D. Guillelmus De Cameraco prof ^{us} Valenciennarum, hospes vivebat ex ch.	1408.
D. Joannes Quineglane monachus sacerdos obiit ex ch.	1408.
D. Guillelmus Culeti prof ^{us} Angionis, hospes vivebat ex ch.	1418.
D. Mattheus Praonelli olim procurator obiit ex ch.	1420.
D. Richardus Bergerii procurator vivebat ex ch.	1424.
D. Guillelmus Moultonis hospes hujus D. et Bassoerillae vivebat ex ch.	1445.
D. Claudius Riseti monachus hujus D. accessit ad h ^{um} Patrem, qui ipse non collo- cabit in aliquo loco donec pro salute animae suae et ordinis honore sit. 1447.	1447.
D. Lambertus hospes hujus D. fit hospes Bonnefidei per ch.	1448.
D. Jacobus Caravelleti monachus sacerdos prof ^{us} 1.º hujus D. 2.º Salignaci obiit ex ch.	1450.
D. Joannes Nutriti prof ^{us} Parci, vicarius hujus D. obiit 15. maii ex ch.	1465.
D. Petrus Bathimore monachus prof ^{us} obiit ex ch.	1472.
D. Clement monachus vivebat ex ch. (De ordine in domo Fontis B. M ^{ae})	1470.

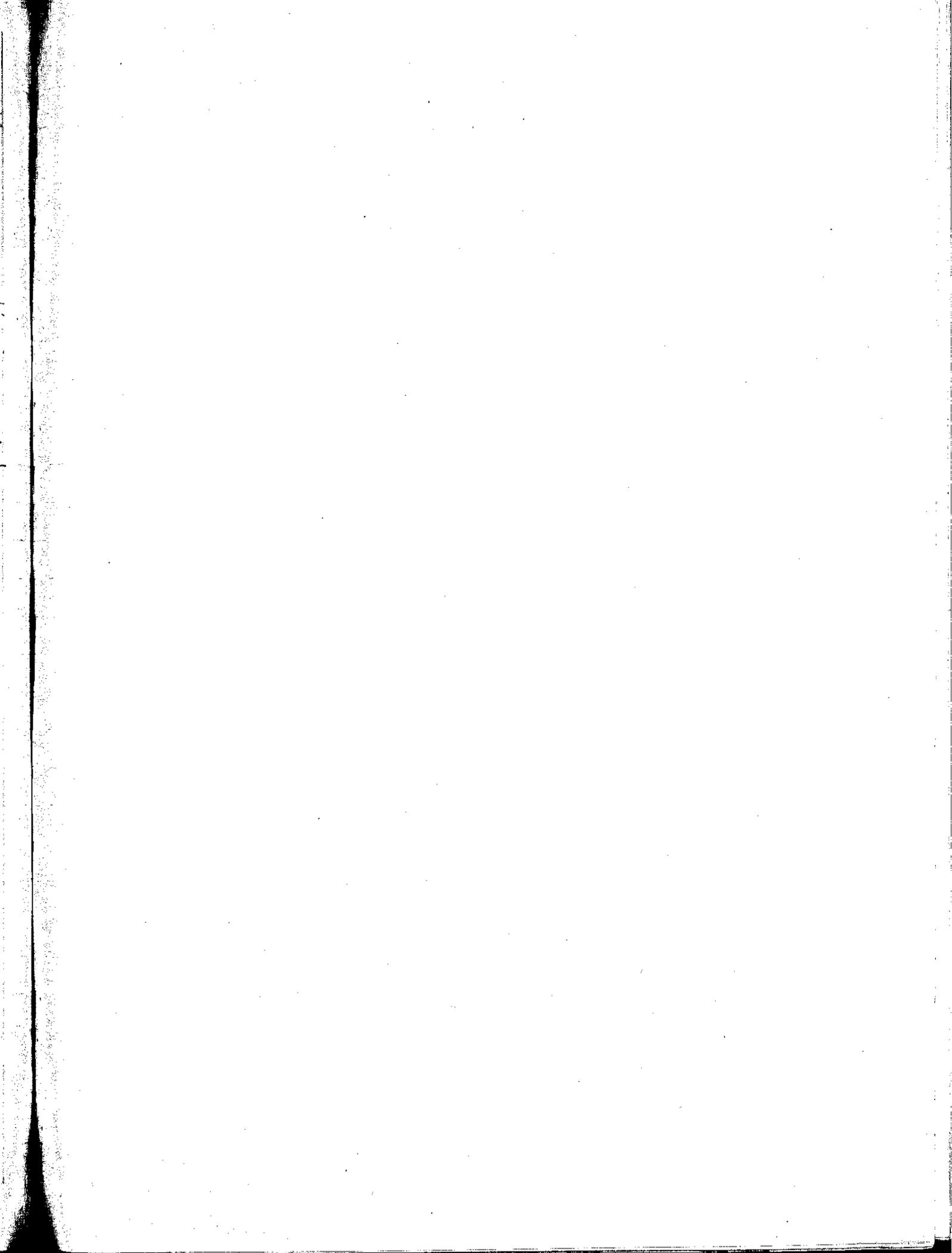

D. Philippinus monachus Neapolis fit hospes Bellitani per ch.	1478
D. Simon Le Lanneur monachus Divisionis fit vicarius per ch.	1474
D. Joannes Cauleri fit vicarius per ch. 1475, viv erat ex ch. 1478 et.	1490
D. Joannes Guichonis prof ^{us} procurator viv erat ex ch.	1478
D. Joannes Badier monachus prof ^{us} viv erat ex ch. 1484 obiit ex ch.	1485
D. Joannes Guichard (idem a Guichonis) prof ^{us} et vicarius obiit ex ch.	1494
D. Joannes Presbyteri prof ^{us} et procurator obiit ex ch.	1500
D. Joannes Briardi fit prof ^{us} hujus D. per ch. 1514, fit hospes Divisionis per ch. 1515, obiit hospes Vallis S ^{te} Georgii ex ch.	1523
+ D. Michael Roux prof ^{us} et procurator viv erat ex ch. 1514 et 1516 fit rector Vallis prof ^{us} obiit in hac D. ex ch.	1545
D. Guillelmus Dangui monachus prof ^{us} obiit ex ch.	1517
D. Guillelmus Lobeti hospes viv erat ex ch.	1517
D. Bartholomaeus Berault hospes viv erat ex ch.	1518
D. Philibertus Charabro hospes viv erat ex ch.	1521
D. Joannes Bros prof ^{us} et D. Antonius Vidalet hospes viv erat ex ch.	1522
D. Joannes Alarimo prof ^{us} hujus D. pro quo Prior Neapolis impetravit Literas Apostolicas pro quibus Prior Bellitani tenetur solvere unum ducatum, ex ch. 1527. Obiit hospes Apponiaci unde ad hanc domum remittitur per ch. 1530. Sed postea obiit procurator ejusdem D. Apponiaci, prof ^{us} 1 ^o hujus D. ultimo D. Lenceol, ex ch.	1550
D. Joannes Lorquenot hospes viv erat ex ch.	1533
D. Joannes Banier monachus viv erat ex ch.	1539
D. Joannes Lambri prof ^{us} obiit ex ch.	1537
D. Katerinus Lanfret prof ^{us} et vicarius obiit ex ch.	1540
D. Petrus Cavallerii hospes viv erat ex ch.	1540
D. Joannes Boucage ^{age?} hospes viv erat ex ch.	1545
D. Petrus Rirgot prof ^{us} viv erat ex ch. 1549-50 obiit vicarius ex ch.	1556
D. Augustinus Jacques hospes viv erat ex ch. 1550 et.	1551
D. Jacobus Quintinus hospes Bononiensis fit hospes per ch.	1550
D. Antonius Sabreu prof ^{us} et sacista obiit ex ch.	1554
D. Ludovicus Doyne prof ^{us} 1 ^o Pratoe, ultimo D. Bellitani et procurator Beauville obiit.	1558

- D. Petrus Cybaull *prof^{us}* et *procurator* hujus D. / *fit hospes* D. Praticae per ch. 1562, sed anno
 1568 *erat tunc*, *procurator* hujus D., deinde *hospes* Lavigniaci ex ch. 1582 et 1596, tandem
 obiit *procurator* Vallis Ste Georgii ex ch. 1605
- D. Joannes Offroy *prof^{us}* hujus D. / *fit procurator* Apponiaci per ch. 1568, deinde *hospitatus est in*
 D^o Dionis. Unde iterum *procurator* Apponiaci *creatus est* per ch. 1571, in eodem officio obiit ex ch. 1587
- D. Joannes Banouel *prof^{us}* obiit ex ch. 1570
- D. Crispinus Nolin *hospes* hujus D. / *fit hospes* Montis Dei per ch. 1582
- D. Justachius Mocunier *prof^{us}* hujus D. / *fit hospes* Dionis per ch. 1585
- D. Methurinus Ricord *monachus* hujus D. ex ch. 1591, / *fit hospes* Vallis Dei. 1594
- D. Melchior *prof^{us}* vivebat ex ch. 1591
- D. Antonius de la Palude *adjutor* hujus D. / *fit procurator* Bassaville per ch. 1593 sed *abs obiit*
per ch. 1594
- D. Joannes Hue *hospes* vivebat ex ch. 1599

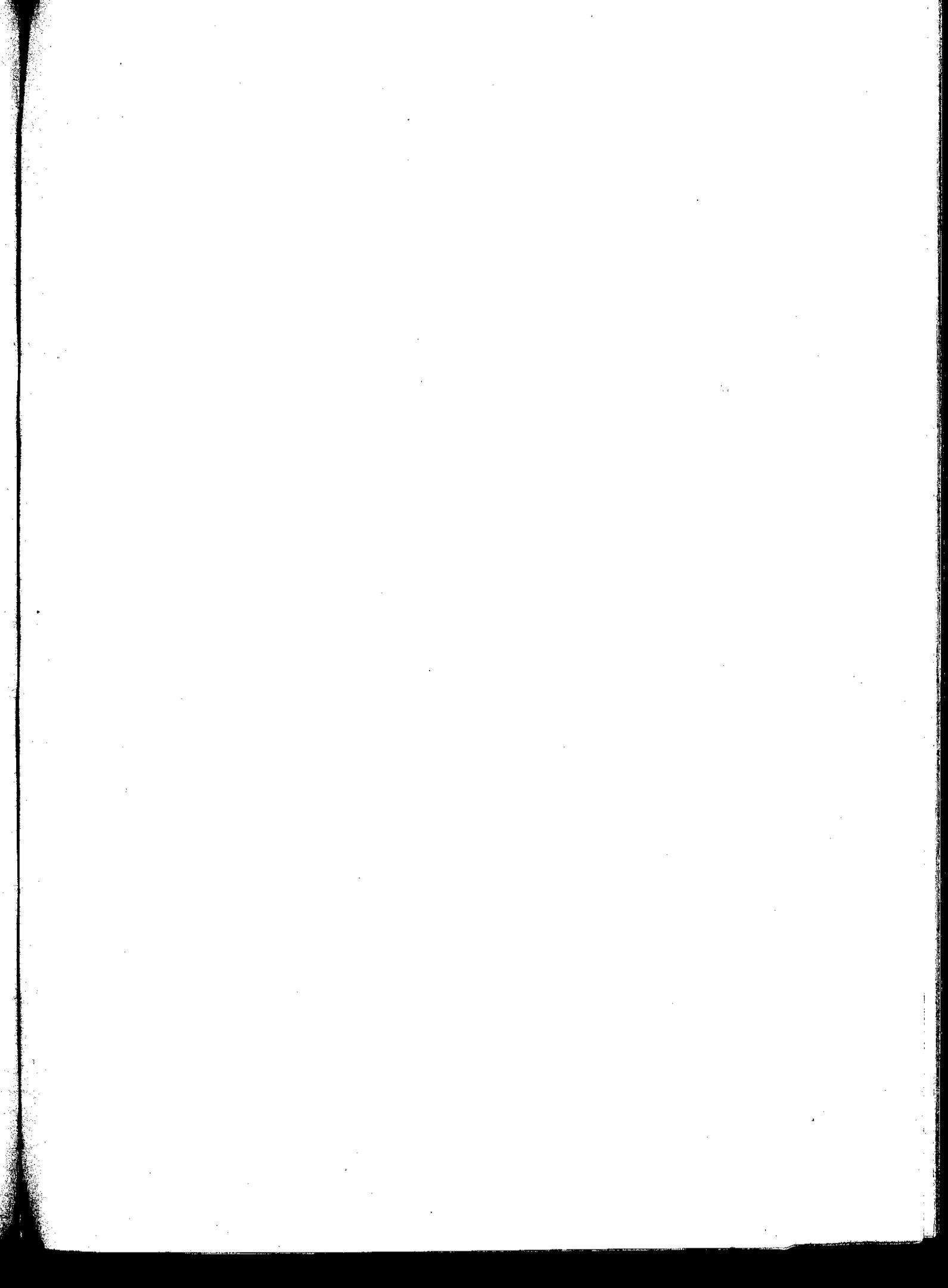
(ita D. Leconteux in Notitiis) -

Conversi--

F. Algidius	Conversus Siliquiaci remaneat in Domo Bellilunici ad professionem ex ch.	1393.
F. Guillelmus Tesserant	Conv. prof ^{us} obiit ex ch.	1483
F. Joannes	conv. prof ^{us} obiit ex ch.	1524.
F. Jacobus	Conversus hospes Bellilunici propter reprobam vitam suam, multo tempore ab ordine toleratam, vilitate privilegii Ordini nostro ab Alexandro Papa VI concessi, ab ordine nostro expellitur secundum formam Statutorum Antiquorum, et deinceps pro expulso haberi volumus ex ch.	1525.
F. Joannes Droys	Conversus obiit ex ch.	1542.
F. Petrus Dumont	Conv. prof. obiit ex ch.	1551.
F. Remigius	Conversus vivebat ex ch.	1562.
F. Jacobus L'wesque	conv. prof ^{us} obiit ex ch.	1606.
F. Antonius Guedon	conv. prof ^{us} obiit ex ch.	1640.
F. Maria Gagnet	conv. prof ^{us} obiit ex ch.	1678.

(ita s. lo. contulit in notis)

Redditi. —

Geraudus Redditus de Bellary redcat ad domum suam ex ch.	1304
F. Jacobus Clericus Redditus vivit ex ch.	1338
F. Stephanus Clericus vivit ex ch.	1339
Joannes Sablement Redditus obit ex ch.	1596

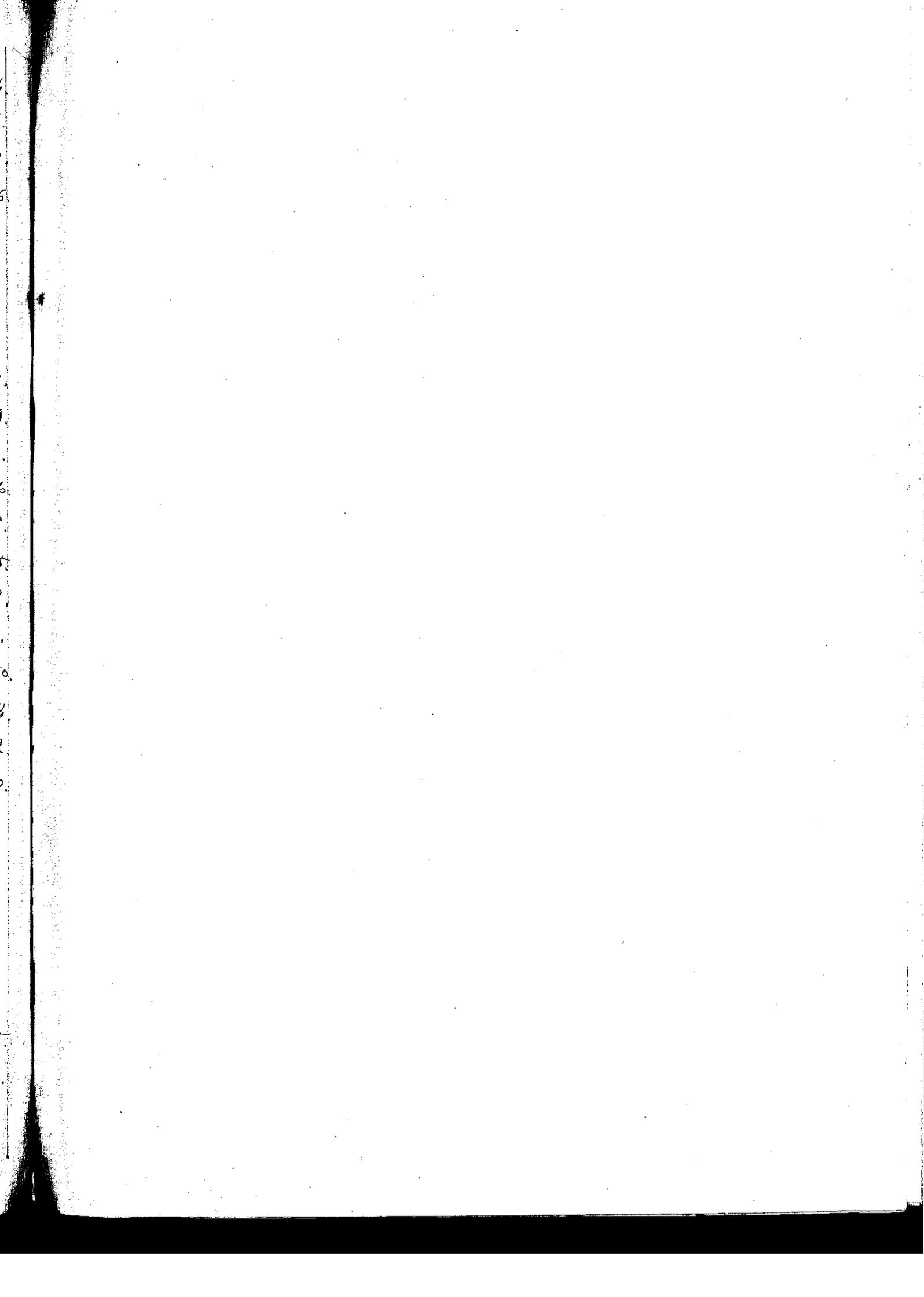
Donati.

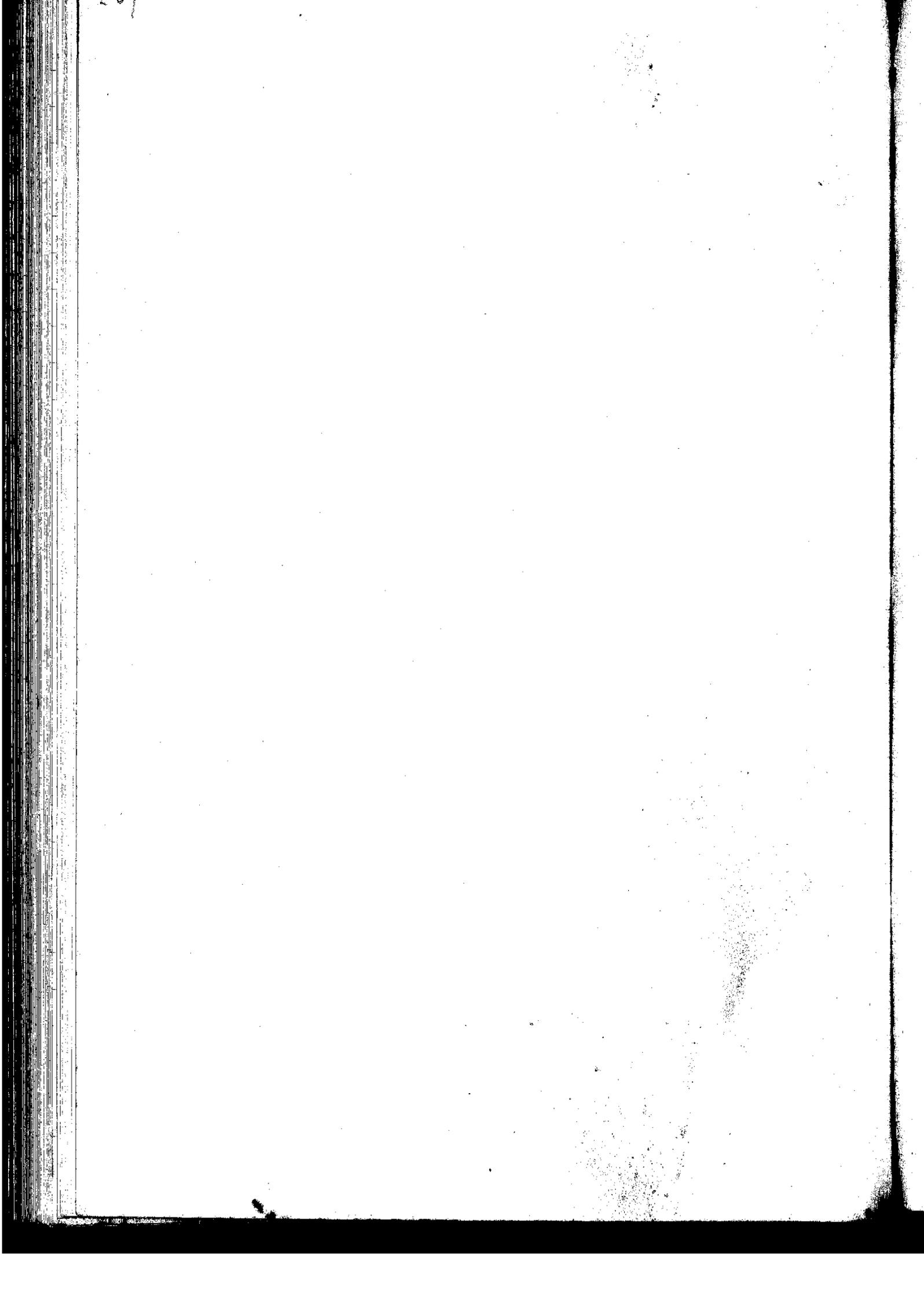
Dominus Joannes de Vedince, sacerdos Donatus obit ex ch.	1497
Dominus Petrus de la Doys, Donatus sacerdos benefactor obit ex ch.	1519
Petrus Marc Donatus obit ex ch.	1522
Matthaeus de la Roe Don obit ex ch.	1526
Thomas Aubry Don. obit ex ch.	1528
Bartholomaeus Barrigue Don. obit ex ch.	1535
Petrus Le Nemot Don. ob. ex ch.	1538
Leonardus Neugn Don. ob. ex ch.	1538
Antonius Bernard Don. ob. ex ch.	1550
D. Immondus Payer Donatus hospes hujus D. militum hospitatus ad D ^m Vallis th georgi ex ch.	1554
Joannes Le Clerc Donatus obit ex ch.	1632
Josephus Sechetz Donatus obit ex ch.	1680

Donatae —

Joanna Ramillon Donata obit ex ch.	1515
Guillemeta Donata obit ex ch.	1518

(ita D. Le Coutrou in notis)

Cession et transport portant bail à rente pour
Messieurs les Religieux de Bellary contre Jacques Pallet et sa
femme, de 8 livres par an m. 1713.

---

m. 17 juillet 1713. m. Not. du Duché de Nivernois et
Donzinois.

Ce jourd'hui dix septiesme du mois de
juillet mil sept cent treize, par devant le Notaire au Duché
de Nivernois et Donzinois, residant au Bourg de Nannay,
soubsigné, à témoigner cy-aprés nommé, au portal
de la Chartreuse de Bellary, paroisse et justice de
Chastelneuf, au val de Bargier, après midy; ont esté
présents les vénérables Sieurs Religieux Prieur et Convent
de la dite Chartreuse de Bellary, stipulant par vénéra-
ble personne, pere en Dieu, Dom Reiné Lepellermier, procu-
reur de la dite Chartreuse de Bellary, qui ont desclarez que
par les contracts receus du Sieur soubsigné, des vingt sixiesme
avril et vingt huit Jours mil sept cent trois, feus Jacques
Marion et Marguerite Moireau, sa femme, auraient consti-
tue au profit des dits Sieurs Religieux huit livres de rente
au principal de cent soixante livres de laquelle il estait
Deu au vingt six avril dernier la somme de quarantehuit
livres en sol et fixé, derniers arérages; et comme le dit Marion
et sa femme sont decédés depuis quatre à cinq ans et qu'il
ne paraist aucun des heritiers de leurs successions auxquelles
ils n'ont pu s'adresser pour estre payez des dits arérages; et
comme il y a une maison et autres heritages despandants

des dits successions; pour éviter la ruine totale de la dite maison, tant pour sûreté du principal que arérages de leurs rentes, les dits Sieurs Religieux auraient présenter requeste au sieur Juge dudit Chastelneuf, tendant à ce qu'il leur fut permis de se mettre en possession et jouissance de la dite maison et héritages pour en disposer comme bon leur semblerait, ce qu'il leur a esté permis par ordonnance estant au bas d'icelle en date du vingt-huit juin dernier et par acte portant visitation et estimation par prud'homme des dits bastiments et héritages, signé: Pureau, Greffier, en date du 5 du présent mois, lesquels bastiments et héritages consistent scavoit: une maison et une grange assizes au village de l'Aupitalle, paroisse d'Arbures, cour, jardins, Chenesier, arérances et appartenances d'iceux qui sont indivis et appartages aux Sieurs Héritiers Leonard Marion, tenant la totalité de la dite grange d'un long du midy aux héritiers de Laurent Luard de Dessus, du septentrion à la commune du dit village de l'Aupitalle, d'un bout du levant aux héritiers Nicollas et Jean Mustiers, d'autre bout du couchant à la dite commune; et la dite maison et arérances tenant du levant aux dits Luard et Gremier, d'austres du couchant et du midy au grand chemin du dit Chastelneuf à Robours et d'austre du septentrion aux dits Héritiers Marion; plus deux boissellées de terre assize au champ de la maison, tenant d'un long du midy aux dits héritiers Mustiers, d'austre long de septentrion au sieur du Fisselier, d'un bout du levant au champ du Dessus, d'austre du couchant à Guillaume Drey; plus une autre pièce assize aux Vallées Trisault contenant trois quarts ou environs tenant du midy.

aux héritiers Antoine Vallet et autres, d'austre du septentrion;
aux héritiers Jacques Amiet; plus deux boissellées au mesme
Champ, tenant d'un long à Jean Bouchard de midy, à septen-
trion, à une colline; plus une piécette de terre contenant une
boissellée assise aux Ouchers-Sernières, tenant d'un long du
levant aux dits héritiers Luard, et du couchant aux Gromis;
plus trois quarts à la Vallée au Ruste, tenant d'un long
au grand chemin tendant dudit Chastelneuf au dit Village
de S' Aupitalle, d'austre long à Martin Mercier Bontemps
du couchant; plus cinq quarts de terre assise à la Crèvie,
tenant d'un long du levant aux héritiers du dit Antoine
Vallet, d'austre long du couchant à Jean Luard; plus
deux boissellées au champ des Chaulonniers, tenant d'un long
aux dits héritiers Marion du levant, d'austre long du cou-
chant aux héritiers Jean Barthilot; plus deux boissellées
au mesme champ, tenant d'un long du levant à la
rue qui conduit du dit Chastelneuf au dit Village de
S' Aupital, d'austre long du couchant aux dits héritiers
Barthilot; plus une boissellée de terre assise aux Habotiz,
tenant d'un long du midy aux Luard et d'austre long
de septentrion aux dits héritiers Barthilot; plus trois quarts
de terre assise au champ des Soumiers, tenant d'un long
du midy aux Luard et d'austre du septentrion aux Gromis;
plus un quart de terre assise aux grands prez, tenant
d'un long du levant aux héritiers Quartiers, du couchant
au dit Guillaume Puy; plus deux boissellées au champ
de la Chenerie, tenant d'un long du midy aux dits
héritiers Mussiers, d'austre du septentrion aux Luard; plus
les Ouchert et prez à partager par moitié avec les dits

héritiers Leonard Marion aussi bien que les Cois et boustons,
vignes et pasturaux et généralement tout ce qui desprend de
la succession des dits Marion et Moireau. Sur quoy est
intervenu Jacques Vallet, laboureur demeurant en la dite
paroisse de Chastelneuf lequel aurait prié et requis les
dits sieurs Religieux luy vouldrois délaisser lesdits bastiments
et héritages cy-dessus spécifiés aux offes qu'il fait de payer
les dits arérages eschus et de continuer par chascun an de payer
la dite rente de huit livres sous le dit sort principal de la
dite somme de Cent soixante livres en le réquisitoire. Et les
offes du dit Vallet, le dit sieur Dom Procureur dudit Bellary,
tant pour lui que pour tous les autres sieurs Religieux du
dit Bellary, a par ses présentes, cédé, quitté et transporté
sans aucune garantie, ainsi que de leurs faits et promesses
seulement, au dit Vallet et Louise Roffinat, sa femme, tous
les bastiments et héritages cy-dessus desclarez moyennant
la somme de huit livres de rentes par an sous le sort
principal de la somme de Cent soixante livres; laquelle
rente de huit livres par an eschira au jour vingt
sixième Avril prochain venant et d'illec continuer d'an
en an jusque au rachat et amortissement de la dite
somme de cent soixante livres, laquelle somme ledit Vallet
et la dite Roffinat, sa femme, se sont obligés solidairement
l'un d'eux, seul et pour le tout, ladite Roffinat procédant
à l'autorité du dit Vallet, son mary, qu'il luy a prestée
et par elle acceptée, renouçant à toutes coutumes et ordon-
nances, mesme à la coutume de Nivernois, article quator-
ze, à elle expliquée et donnée à entendre par sieur sub-
signé, qu'elle a dit bien entendu et compris et d'accon-

au bas de laquelle est estoit controllé à la Charité le
trente un feullet mil sept cent treize, ainsi signé:
Chumeneau.

Pour l'absence du Communis,

J. Bonnet *Jh*

Delivré au dit Vallet
ou requérant de luy receu
quarante sols.

J. Bonnet *Jh*

Neerologium domus Bellilarici
ex chartis capituli generalis.

- ch. 1300 Item Priori Belliloci conceditur tricenarium per totum ordinem.
- " " Item 3° idus oct^{is} obiit Guillelmus de Bosqueto quondam Prior Bellilarici qui habet
trices. per. tot. ord. et associationem cum 1° anniversario.
- " 1314 Item 3° nonas junii obiit dominus P. quondam Prior Bellilarici qui habet monachatum
per ordinem exceptis psalteriis.
- " 1315 ~~3° nonas~~ Item obiit dominus Simon quondam Prior Bellilarici qui habet tricen. per tot. ord.
- " 1350 Item obiit Laurentius Bellilarici monachus.
- " 1379 obiit D. Guillelmus Giraudi monachus Bellilarici qui habet tricen.
- " 1388 " D. Guillelmus Prude Prior d^{is} Bellilarici qui habet tricen. (D. Guillelmus Pixide
alias Prior d^{is} Bellilarici, J.C.; n.v.)
- " " " D. Reginaldus de Pra monach. et sacerdos d^{is} Bellilarici qui habet tricen.
- " 1395 " D. Andreas de Caritate monach. sacerdos Bellilarici qui habet tricen. per tot. ord.
- " 1408 " D. Jacobus Atze vicarius Bellilarici alias 1395 prior Apponiaci.
- " " " D. Joannes Quineglame monach. sacerdos ejusdem d^{is}.
- " 1409 " D. Petrus de Charitate monach. sac. Fontis, alias 1383 prior d^{is} Bellilarici.
- " 1420 " D. Mattheus Pyornelli (Brionelli, J.C.) sacerdos quondam procurator d^{is} Bellilarici
(prior d^{is} Belbriguardi, J.C.) pro quibus (cum alio monacho) fiat unum tricen. de-
functorum per tot. ord.
- " 1440 " D. Joannes Maliceti, qui fuit Prior in domibus Vallis profundae, Calcei, Bellilarici
et Pratese, sacerdos, pro quibus [cum duobus aliis]... [ut supra].
- " 1450 " D. Joannes Taravelletti (Caravelletti, J.C.) mon. prof^{is} 1° d^{is} Bellilarici, ultimo d^{is}
Siliquaci, sac., pro quibus [cum 2 aliis]... [ut supra].
- " 1465 " D. Guillelmus Rousselli (Joannes, n.v. et J.C.) Prior d^{is} Bellilarici, prof^{is} d^{is} Parci
qui obiit 26° januarii
- " " " D. Joannes Nutriti vic. d^{is} Bellilarici, prof^{is} d^{is} Parci, qui obiit } sacerdos, pro quibus
15° maii. } [cum 2 aliis] fiat
idem.

- ch. 1472 obit D. Clemens } monac. prof^s d^s Bellilarii, sac.,
 " " " D. Petrus Bathmore } pro quib^s [cum 2 alijs] fiat idem.
- " 1473 " D. Stephanus Auberi, vicarius d^s Parci, qui fuit alius Prior dd. Ligeti et Bellilarii, sac.,
 pro quib^s [cum 2 alijs] fiat idem.
- " 1483 " D. Johannes Litaude [Le Taneur, J.C.], Prior d^s Bellilarii, qui fuit alius Prior d^s
 Ligeti et obit die 30 maii, sac. pro quib^s [cum 3 alijs] fiat idem.
- " " " D. Bartholomeus Rouchel [Fourcel, J.C.] mon. prof^s d^s Ligeti, qui fuit alius Prior
 dictae d^s et d^s Bellilarii, sac. pro quib^s [cum 3 alijs] fiat idem.
- " " " Fr. Guilielmus Roserant [Jossierant, J.C.] cov. d^s Bellilarii, p. q^s [cum 2 al.] f. i.
- " 1494 " D. Joannes Quichart, prof^s et vicarius d^s Bellilarii (J.C.)
- " " " Henricus le Retif, benefactor d^s Bellilarii (J.C.)
- " 1497 " De Védimia, donatus d^s Bellilarii sacerdos (J.C.)
- " 1500 " D. Joannes Presbiteri prof^s et proc^s d^s Bellilarii.
- " 1514 " D^{na} Ludovica de Baüs (des Beus, J.C.; des Beuf, m.v.) magna benefactrix d^s Bellilarii.
- " 1515 " D. Joannes Vadie (Vadier, c.f.; Bardier, m.v.; Boidier, J.C.) mon. prof^s d^s Bellilarii, sac.
- " " " Joanna Ramilon (Ramillon, c.f.; Rauallon, m.v.; J.C.) donata d^s Bellilarii.
- " 1517 " D. Guillelmus Dangis mon. prof^s d^s Bellilarii, sac.
- " 1518 " D. Joannes Michelli (Mychelini, m.v.; J.C.) monac. prof^s et vicarius d^s Bellilarii, qui
 alius fuit Prior dictae d^s, sac.
- " " " D. Guido Mallet monac. prof^s 1° d^s Parci, ultimo d^s Cartusiae, qui alius fuit
 Prior dd. Parci, Bellilarii, Vallij bonae, Lanceae et vicarius d^s monialium Pratinollis
 et obit d^o julii, hab^s mis. de B^{te} M^a p. t. ord. (et anniv. perp., m.v.; J.C.).
- " " " Guillelmeta donata d^s Bellilarii.
- " 1519 " D. Petrus de la Doys (de Ladoy, m.v.; Ladoy, J.C.; de Ladoim, c.w.) donatus et bene-
 factor d^s Bellilarii, sac.
- " 1522 " Petrus Marcus donatus d^s Bellilarii.
- " 1523 " D. Joannes Briart monac. hospes in d^o Vallij S^{ti} Georgii, ultimo prof^s d^s Belli-
 larii, sac.
- " 1524 " Fr. Joannes cov. prof^s d^s Bellilarii.

- 1526 obit Matthæus de la Noe (de Laure, n.v.; J.C.) donatus d^s Bellilariæ.
- " 1528 " Thomas Rubry (Aubris, n.v.; Aubry, J.C.) donatus d^s Bellilariæ.
- " 1535 " Bartholomeus Barriquet (Barriquet, c.g.) " " "
- " 1537 " D. Joannes Lambri (Lambre, c.m.; Lembot, J.C.) monac. prof^s d^s Bellilariæ, sac.
- " 1538 " Petrus le muet
- " " Leonardus Nemyr (Nemyr, J.C.) } donati d^s Bellilariæ.
- " 1539 " D. Nicolaus Contremine prof^s et senior d^s Parisiensis, qui alias fuit Prior d^s Bellilariæ et laudat^{us} in ord^e annis 67 vixit, sac.
- " 1540 " D. Guillelmus Pinel (Pinet, n.v.; J.C.) monac. prof^s d^s Rosæ, et alias ibidem Prior et d^s Bellilariæ, sac.
- " " D. Katherinus (Katherius, J.C.) Lanfred (Gifret, n.v.; J.C.) monac. prof^s et vicarius d^s Bellilariæ, sac.
- " 1542 " Fr. Joannes Droye (Dyoie, n.v.; Droyr, J.C.; diorin, c.m.) conv. prof^s d^s Bellilariæ.
- " 1544 " D. Petrus des Hays (et J.C.; des Hervis, c.m.) monac. prof^s d^s Ligeti, hospes in d^o Bellilariæ, qui obiit 23e febr., sac.
- " 1545 " D. Michael Rousseau, monac. prof^s d^s Bellilariæ, sac.
- " 1546 " Antonia Bernard (Bernarde, n.v.; J.C.) donata d^s Bellilariæ.
- " 1550 " D. Joannes Allardi monac. prof^s d^s Bellilariæ, hospes vero et procur^{ator} d^s Apponiaci, sac.
- " " D. Claudius de la Boissière (et J.C.; de la Boissiere, n.v.) monac. prof^s d^s Belnac, hospes et vicarius d^s Bellilariæ, sac.
- " " Antonius Bernard donatus d^s Bellilariæ.
- " 1551 " D. Guillelmus Bruneau prof^s d^s Parisiensis, hospes in d^o Bellilariæ, alias Prior ejusdem d^s (Bellilariæ) et d^s Rosæ qui laudabil^{iter} vixit in ord. 50 annis et obiit 3 febr. hab^{ens} miss. de 2^a M^a p. t. ord.
- " " Fr. Petrus Dumont conv. prof^s d^s Bellilariæ qui obiit 3^e febr.
- " 1554 " D. Antonius Fabreⁿ (Sabren, n.v.) monac. prof^s (et sacrista, c.f.) d^s Bellilariæ.
- " 1556 " D. Ludovicus Boyne prof^s 1° d^s Prætee, 2° d^s Bellilariæ, hospes et procur^{ator} in d^o Bannervillee.
- " " D. Petrus Rigot (Rigol, n.v.) monac. prof^s et vicarius d^s Bellilariæ.

- ch. 1558 obit D. Gabriel Ogier (Ongier, n.v.; J.c.; Augier, c.P.) monac. prof^s d^s Basnevillee, hospes in d^s Bellilarii.
- " " " Guillelmus Chaigneam (Chaignem, n.v.; Chaigneon, J.c.; Chergneem, c.P.) donatus d^s Namnetarum, hospes in d^s Bellilarii.
- " 1563 " Fr. Benignus Deniset (Donison, n.v.; J.c.) conu. prof^s d^s Vallis Dei, hospes in d^s Bellilarii.
- " 1564 " D. Guillelmus Belluzon (Bellierzon, n.v.; J.c.) prof^s et olim Prior d^s Barci et Bellilarii, sac., qui habet miss. de B^a M^a in prov^s Francie a singulis sacerdotibus dictae prov^s cum penultima oratione da nobis in singulari celebrandam.
- " 1570 " D. Joannes Baunel (Baurnel, n.v.; J.c.; Bouenel, c.f.) prof^s d^s Bellilarii.
- " 1571 " D. Stephanus Bellourdeau (Belordia, n.v.; J.c.) prof^s et Prior d^s Ligati, et olim prior dd. d'Avrey et Bellilarii qui obit 31 aug., sac. -
- " 1576 " D. Joannes Velpel (Vrelpodes, n.v.; J.c.; [c'est Vielpiel], Velpel, c. tris.) Prior d^s Belmoe et olim Bellilarii et vicarius d^s monialium Gagnay qui habet miss. de B^a M^a p. t. ord. ... a singulis sacer. celebrandam.
- " 1577 " D. Joannes Deniam (Demas, n.v.; J.c.; c'est Deniau [D. Palemon B.]) monac. prof^s d^s Fontis B^a M^a, Prior d^s Bellilarii et olim Prior Noviomii et Abbat. villae, qui habet miss. de B^a M^a in duobus prov^s Francie et Picardie.
- " 1581 " D. Simon Remoult prof^s et Prior d^s Fontis B^a M^a, olim Prior dd. Bellilarii et Divioni, visit^r prov^s Francie, hab^s p. t. ord. plen. monach., et miss. de B^a M^a - obit 22 Augusti.
- " 1587 " D. Joannes Anfrei (Anfroy, n.v.) prof^s d^s Bellilarii et procur^r d^s Apponiaei.
- " 1591 " D. Joannes Ferron prof^s d^s Parisiensis, Rector d^s Gallionis, alius Prior d^s Bellilarii.
- " 1594 " D. Guillelmus Leclerc, prof^s d^s Fontis B^a M^a, olim vic. d^s Bellilarii.
- " 1596 " D. Bartholomeus Millet prof^s d^s Fontis B^a M^a, alius Prior d^s Bellilarii, habet miss. de B^a M^a p. t. ord. a singulis sacerdotibus prof^s celebrandam.
- " " " Joannes d'Alleman (l'Allement, n.v.; J.c.) redditus d^s Bellilarii.
- " 1603 " D. Antonius Laverque prof^s d^s Fontis B^a M^a, olim Prior dd. Bellilarii, Partis Dei, Repansatorii, Tholosee et Portus B^a M^a.
- " " " D. Ricardus Pichard (Richardus Picard, n.v.; J.c.) prof^s d^s Rosee, hospes in d^s Bellilarii.

- 1605 obiit D. Petrus Thibault prof^s d^s Bellilarii, procur^r in d^o Valli^s S^ti Georgii.
- " " Fr. Claudius Blanchard (Blancard, n.v.; J.C.) cov. prof^s d^s Bassanillae, hospes in d^o Bellilarii.
- 1606 " Fr. Jacobus Levesque cov. prof^s d^s Bellilarii.
- 1611 " D. Mathurinus Ricordel (Ricordel, n.v.; J.C.) prof^s d^s Vallis profundae, hospes in d^o Bellilarii.
- " " Fr. Tustanus Bellon cov. prof^s d^s Parci, hospes in d^o Bellilarii.
- 1614 " D. Joannes Boutelet (Bouteller, n.v.; J.C.) prof^s d^s Fontis B^{ae} M^{ae}, alias Prior dd. Siliginai, Bellilarii et vicarius monialium Melani, habens miss. de B^{ae} M^{ae} p. t. ord.
- " " D. Dionysius Garcin, prof^s d^s Ligati, sacrista d^s Bellilarii.
- 1618 " D. Franciscus Ogresin (Ogresil, n.v.; J.C.) prof^s d^s Parci, sacrista d^s Bellilarii.
- 1620 " D. Franciscus Quetin (Quentis, J.C.; Quentis, n.v.) prof^s et procur^r d^s Parci, alias Prior d^s Bellilarii.
- " " D. Antus Rondeau (et J.C.; Rondeau, n.v.) prof^s d^s Fontis B^{ae} M^{ae}, coadjutor d^s Bellilarii.
- 1623 " Fr. Nicolaus Ternault cov. prof^s d^s Valli^s S^ti Georgii, hospes in d^o Bellilarii.
- 1625 " D. Antonius Hubert (Hubert, c.f.) prof^s d^s Valli^s Dei, procur^r d^s Bellilarii.
- 1628 " D. Bernardus Thorel (Torel, J.C.) prof^s d^s Cantuarie, hospes in d^o Bellilarii. (Rothomagensis, convers. 29, J.C.).
- 1630 " D. Aegidius Cassard (Cassar, n.v.; J.C.) prof^s d^s Nannetarum, hospes in d^o Bellilarii.
- 1632 " Joannes le Clerc sonatus d^s Bellilarii.
- 1635 " Fr. Dominicus cov. prof^s d^s Dionionis, hospes in d^o Bellilarii.
- 1639 " D. Joannes B^{ts} Baudemyn (Baudemyn, n.v.; Baudemyn, J.C.) prof^s d^s Noioni, hospes in d^o Bellilarii.
- 1640 " Fr. Antonius Guedon (Guedon, J.C.; c. Tris; c. Anv.; Gerdan, n.v.) cov. prof^s d^s Bellilarii.
- 1643 " Fr. Vincentius Blancpain cov. prof^s d^s Valli^s Dei, hospes in d^o Bellilarii.
- 1645 " D. Christophorus Bochart prof^s et antiq^{us} d^s Parisiensis, alias Prior dd.

Ligeti, Bellilarii et Vallis S^ti Georgii -

- ch. 1646 obit D. Franciscus du Foigny (du Foigny, m.v.; J.c., c. Tris.) prof^s d^s Divionis, procur^r in d^o Bassaville, alius Prior d^s Bellilarii.
- " 1647 " D. Nicolaus Leduc (Le Duc, m.v.; J.c.) prof^s d^s Parisiensis, coadj^r in d^o Bellilarii.
- " 1648 " Fr. Hugo Engram (et J.c.; c. Tris.; Engram, m.v.) donatus d^s Rothomagensis, hospes in d^o Bellilarii.
- " 1653 " D. Hugo de Mongest (Mangeot, J.c.) prof^s d^s Divionis, vicarius d^s Bellilarii.
- " 1654 " D. Bruno Le Blanc hospes in d^o Bellilarii, prof^s d^s Villamouze, habens miss. de B^e. M^o in prov^o Bretonne (cowers. 54, obit 1654, J.c.) -
- " 1656 " D. Philippus Oprostet (Oprostet, c. Tris.) prof^s d^s Borbonensis, hospes in d^o Bellilarii.
- " 1658 " Fr. Aegidius Marchant cov. prof^s d^s Belnae, hospes in d^o Bellilarii.
- " " D. Jacobus Robillard (et J.c.; c. Tris.; Robillard, m.v.) prof^s d^s Rothomagensis, hospes in d^o Bellilarii.
- " 1659 " D. Dominicus de Rij (et J.c.; c. Tris.; de Rhys, m.v.) prof^s d^s Rothomagi, hospes in d^o Bellilarii.
- " 1661 " D. Carolus Duchalard (et c. Tris.; Buchalard, m.v.; Duchatard, J.c.) prof^s et anteq^r d^s Fontis B^e. M^o, alius Prior ejusdem d^s et dd. Bellilarii et Vallis profundae, qui ultra 64 annos laudab^r. vixit in ord., habens miss. de B^e. M^o p. t. ord.
- " 1662 " D. Anthelmus de Mangarney prof^s d^s Parisiensis, Prior d^s Apponiaci, alius Prior d^s Bellilarii.
- " " D. Benjamin Fouassier prof^s d^s Borbonensis, coadj^r d^s Bellilarii.
- " 1663 " D. Joannes B^o Pinguet (et c. Tris.; Pinguet, J.c.) prof^s d^s Fontis B^e. M^o, procur^r d^s Bellilarii.
- " 1664 " D. Joannes B^o de Beauquemare (et c. Tris.; de Beauquemar, J.c.; de Baquemare, c. f.) prof^s d^s Borbonensis, coadj^r d^s Bellilarii et alius Prior ejusdem d^s et d^s Vallis profundae.
- " 1666 " D. Bruno Boyvinet prof^s d^s Parisiensis, Prior d^s Aurelianensis, alius Prior dd. Belnae et Bellilarii.
- " 1669 " D. Felix Pasquet prof^s d^s Borbonensis, hospes in d^o Bellilarii.

- ch. 1670. abbat D. Hilarius Fresnai (Fresney, m.v.; Fresnay, t.e.; c.Tris.) prof^s d^s Vallis Dei,
procur^r d^s Bellilarii.
- " " D. Renatus Brunseau, prof^s d^s Parci, procur^r d^s Bellilarii.
- " 1676 " Fr. Maria Ogognet conu. prof^s d^s Bellilarii.
- " 1679 " D. Joannes B^{te} Vaulnet prof^s d^s Divionis, Prior d^s Vallis S^{ti} Petri,
alias Prior d^s Bellilarii habens agendam singularem eo quod obierit
in ascensu ad capitulum.
- " " D. Victor Brechant (Brochant, m.v.; t.e.; c.Tris.) prof^s d^s Divionis, procur^r
d^s Bellilarii.
- " 1680 " Fr. Joseph Luquet (Sechet, m.v.; Sievet, c.Tris.; t.e.) donatus d^s Bellilarii.
- " 1681 " D. Anthelmus de Spinoux (Despineux, m.v.; t.e.; c.Tris.) prof^s d^s Bourbonensis,
Prior d^s Bellilarii et alias d^s Molinensis, habens miss. de B^a M^a p.t. ord.
- " 1683 " D. Anthelmus Quedame (et c.Tris.; Quedame, t.e.; Quedarne, autre ch. de Tris.)
prof^s et antiq^r d^s Vallis Dei, alias Prior ejusdem d^s et dd. Vallis profundae
et Bellilarii.
- " 1688 " D. Hugo Bance (et c.Tris.; Bance, m.v.) prof^s d^s Rothomagi, hospes in d^s
Bellilarii.
- " 1696 " D. Leo Hinselin prof^s d^s Parisiensis, Prior d^s Aurelianensis, alias Prior
dd. Parisiensis et Bellilarii.
- " " D. Hugo Hemoni prof^s d^s Nannetensis, coadj^r d^s Bellilarii.
- " 1703 " D. Emmanuel Vernet prof^s d^s Bourbonensis, Prior d^s Rothomagi, alias
Prior d^s Bellilarii, habens miss. de B^a M^a p.t. ord.
- " 1709 " D. Franciscus Heron prof^s et antiq^r d^s Parci (c.Tris.), alias Prior dd.
Vallis S^{ti} Georgii, Bassacillae et Bellilarii, qui 58 annis laud^r vix. in ord.
- " 1713 " D. Noel Beauvalet (et c.Tris.; c.Vals; Hoel Deunualet, c.f.) prof^s d^s Auraisi,
hospes in d^s Bellilarii.
- " 1715 " Fr. Jacobus Betit, conu. prof^s d^s Bellilarii.
- " 1717 " D. Hippolitus Meyer (Meger, c.Tris.; Moyer, c.m.) diaconus prof^s d^s
Ligeti, hospes in d^s Bellilarii.
- " " Fr. Joannes Huet donatus d^s Bellilarii.

- ch. 1721 obit D. Joseph Eicher (Rycher, c. Pr.; Richer) prof^s et Prior d^s Parc, convi^r.
 pro^{ra} Francise ad Ligerim, alius Prior dd. Bellilariⁱ et Auraiⁱ, habens agen-
 dam specialem eo quod obierit in descensu cap^s gen^s -
- " 1722 " D. Joseph Pillier prof^s d^s Auraiⁱ, procur^r. d^s Bellilariⁱ.
- " " " Fr. Stephanus Noiret (et c. Tris; Noiret, c. Pr.) donatus d^s Bellilariⁱ, cujus
 obitus anno preterito non fuit denunciatus.
- " 1726 " D. Ludovicus de la Barre prof^s et corerius d^s Auraiⁱ, alius Prior ejusdem d^s
 et dd. Apponiaci et Bellilariⁱ.
- " 1728 " Fr. Claudius Bret donatus d^s Vallis Dei, hospes in d^s Bellilariⁱ.
- " 1730 " D. Bruno Moreau, prof^s, Prior et antiq^t d^s Parc, alius Prior dd. Vallis
 Dei, Bellilariⁱ, Auraiⁱ et Molinensⁱ.
- " 1731 " D. Bernardus Le Carpentier, prof^s d^s Vallis Dei, procur^r. d^s Bellilariⁱ.
- " 1733 " D. Adrianus Rivault, prof^s d^s Vallis Dei, hospes in d^s Bellilariⁱ.
- " 1738 " D. Natalis Le Vieil (Leviul, c. f.; Le Byeil, c. m.) prof^s et Prior d^s Parc, alius
 Prior dd. Bellilariⁱ, Molinensⁱ et Ligeti, habens miss. de B^a M^a p. t. ord. -
- " " " D. Hieronimus Robinet prof^s d^s Vallis Dei, scriba d^s Bellilariⁱ.
- " 1741 " D. Renatus Le Pennelec (de Penellech, c. f.; Le Pennelec, c. m.) prof^s de Narne-
 tarum, coadj^r. d^s Apponiaci, alius Rector d^s Bellilariⁱ.
- " 1742 " D. Antonius Noblet prof^s d^s Auraiⁱ, coadj^r. et alius Prior d^s Bellilariⁱ.
- " " " D. Claudius Duplessis (Duplessis, c. f.; de Pluy, c. m.) prof^s et coadj^r. d^s Auraiⁱ,
 alius Prior dd. Bellilariⁱ et Molinensⁱ.
- " 1744 " Fr. Franciscus Merry (Melin, c. Tris; Merrydon, c. f.; Merrydon, c. m.) donatus d^s Belli-
 lariⁱ, hospes in d^s Parc.
- " 1745 " D. Hilario Raymond prof^s castanie, corerius d^s Ruthenae, alius Prior ejusdem
 d^s et dd. Bellilariⁱ, Majoraceni et Glanderii, hab^s miss. de B^a M^a p. t. ord. in
 quo ultra 52 annos laudab^l vixit.
- " 1750 " D. Joannes B^{ta} de la Van (de Labat, c. m.) prof^s et 2us coadj^r. d^s Nannetensⁱ,
 alius Prior ejusdem d^s et dd. Ligeti, Bellilariⁱ et Auraiⁱ, necnon vint^r
 pro^{ra} Francise ad Ligerim, hab^s tricen. singulare et miss. de B^a M^a p. t. ord.

- 1750 obiit D. Antonius Le Sueur (et c. Tris; Lesueur, c. f.; c. m.) prof. d. Vallis Dei, hospes in d. Bellilariis.
- 1753 " D. Augustinus Roger (Roger, c. m.; Rager, c. f.) prof. d. Lunigniaci, hospes in d. Bellilariis.
- 1754 " D. Paulus Boucheron prof. d. Parisiensis, Prior d. Nancei, alias Prior d. Bellilariis.
- 1757 " S. Claudius Savay (Savay, c. f.; c. Tris.) prof. cartusiae, Prior d. Bellilariis, alias Prior dd. Arverniae, Sellionij et Nancei.
- 1759 " D. Carolus Monceau prof. d. Parci, hospes in d. Bellilariis.
- 1760 " D. Ignatius Bigé prof. et antiq. d. Vallis Dei, Prior d. Noviomni et vici. prov. Picardiae, alias Prior dd. Bellilariis, Auracis et Molinensis, hab. plen. cum facult. monach., miss. de B. M. per t. ord. in quo 55 annis laudab. vixit, et annis. perp. scrib. in cal. dd. sub die obitus sui qui fuit 14. Martii (et c. Tris; Maii, dit. c. Prend, à tort, D. Palmes B.) -
- " " D. Paulus Dupuy (Dupuis, c. f.; c. Tris.) prof. d. Parci, hospes in d. Bellilariis.
- 1762 " D. Victor Remy prof. d. Vallis Dei, hospes in d. Bellilariis.
- 1763 " D. Augustinus Chebert (et c. Tris; Cabert, c. f.) prof. et alias Prior d. Fontis B. M., coadj. d. Bellilariis.
- 1768 " D. Raphael Bertrand (Bertrand, c. f.; c. Au; c. Tris.) prof. d. Auracis, coadj. d. Bellilariis.
- 1773 " D. Amedaeus Didier prof. d. Belnae, Prior d. Bellilariis necnon comisit. prov. Franciae ad Ligerim, alias Prior dd. Vallis profunda et Repassatorij, hab. miss. de B. M. p. t. ord. -
- " " D. Paulus Bouchelier prof. d. Vallis Dei, comerius d. Bellilariis.
- 1777 " S. Matthaeus Lespinasse prof. d. Auracis, vicarius et superior d. monialium Salettarum, alias Prior d. Bellilariis, hab. miss. de B. M. p. t. ord. in quo ultra 57 annos laudab. vixit.
- 1782 " D. Marcus Fournier prof. et coadj. d. Vallis Dei, alias Prior dd. Bellilariis et Nannetarum.
- 1783 " D. Gabriel Dufresne prof., antiq. et coadj. d. Parci, alias Prior dd. Bellilariis, Repassatorij et Parci, qui ultra 54 annos laudab. vixit in ord.
- 1786 " S. Stephanus Segond prof. d. Ligeti, Prior d. Bellilariis, alias Prior d. Nannetarum, hab. agenda specialia eo quod obierit in ascensu ^a cap. -

- ch. 1787 obiit D. Michael Vriigny (Prigny, c. Tris.) prof^s dⁱ Vallis Dei, coadj^r dⁱ Bellilarii.
- " 1789 " Fr. Bruno Liavene (Liavene, c. Tris.) donatus dⁱ Aurais, hospes in d^e Bellilarii.
- " 1790 " D. Eduardus Provanchere prof^s et antiq^r dⁱ Ligeti, Prior dⁱ Duaci, alius Prior
 dd. Molinensis et Noniomis, necnon consit^r prov^{nc} Picardiae, hab^s miss. de B^e Ma^g
 p. t. ord. in quo 50 annis laudab^r vixit.
- " " Fr. Joannes Jugon (on ~~Jugon~~ Jugon?) donatus dⁱ Bellilarii.
- " 1796 " D. Mauritius Andrieu prof^s et Prior dⁱ Fontis Bae Mat^r, alius Prior dd. Bellilarii
 et Trecentis.
- " 1808 " D. Ambrosius Pasquier, prof^s ac alius prior dⁱ Vallis Dei, necnon dd. Nannetensis, Belli-
 larii et Partis Dei, ac consit^r prov^{nc} Franciae ad Ligerim, Correrius dⁱ Partis Dei, qui
 ultra 62 annos laudab^r vixit in ord. -

2:

re

ies

ell

ni